

# **Staatloosheid: Een Mondiaal Probleem**

**Een overzicht van staatloosheid en  
geboorteregistratie wereldwijd**

**Ministerie van Veiligheid en Justitie**

**Directie Migratiebeleid**

**Immigratie- en Naturalisatiedienst**

**Den Haag, september 2016**

## Inhoud

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| Hoofdstuk 1: Inleiding .....                                          | 4   |
| 1.1 Achtergrond .....                                                 | 4   |
| 1.2 Materiaal en methoden .....                                       | 4   |
| 1.3 Staatloosheid: begrippen en definities .....                      | 5   |
| 1.4 Oorzaken van staatloosheid.....                                   | 8   |
| 1.5 Problemen met het kwantificeren van staatloosheid .....           | 13  |
| Hoofdstuk 2: Regio – Europa .....                                     | 16  |
| 2.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Europa .....            | 16  |
| 2.2 Voornaamste groepen staatlozen in Europa .....                    | 20  |
| 2.3 Landenlijst .....                                                 | 21  |
| Hoofdstuk 3: Regio – Sub-Sahara Afrika .....                          | 40  |
| 3.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in sub-Sahara Afrika ..... | 40  |
| 3.2 Voornaamste groepen staatlozen in sub-Sahara Afrika .....         | 45  |
| 3.3 Landenlijst .....                                                 | 47  |
| Hoofdstuk 4: Regio – Azië en Oceanië .....                            | 65  |
| 4.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Azië en Oceanië.....    | 65  |
| 4.2 Voornaamste groepen staatlozen in Azië en Oceanië .....           | 66  |
| 4.3 Landenlijst .....                                                 | 68  |
| Hoofdstuk 5: Regio – Het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA) .....   | 84  |
| 5.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in MENA .....              | 84  |
| 5.2 Voornaamste groepen staatlozen in MENA.....                       | 87  |
| 5.3 Landenlijst .....                                                 | 88  |
| Hoofdstuk 6: Regio - Amerika .....                                    | 102 |
| 6.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Amerika .....           | 102 |
| 6.2 Voornaamste groepen staatlozen in Amerika .....                   | 103 |
| 6.3 Landenlijst .....                                                 | 104 |
| Hoofdstuk 7: Staatloze Palestijnen .....                              | 109 |
| Hoofdstuk 8: Geboorteregistratie.....                                 | 113 |
| 8.1 Geboorteregistratie: achtergrond informatie.....                  | 113 |
| 8.2 Oorzaken van gebrekkige of onvolledige geboorteregistratie .....  | 114 |
| 8.3 Geboorteregistratie en staatloosheid.....                         | 116 |
| Categorie I: 90 tot 100 procent.....                                  | 118 |
| Categorie II: 40 tot 89 procent.....                                  | 128 |

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Categorie III: 0 tot 39 procent..... | 143 |
| Categorie IV: Data Onbekend .....    | 148 |
| Conclusies .....                     | 153 |
| Bibliografie .....                   | 155 |

# Hoofdstuk 1: Inleiding

## 1.1 Achtergrond

In 2011 bracht de UNHCR een rapport uit over staatloosheid in Nederland. Eén van de voornaamste conclusies van dit rapport was dat Nederland een vaststellingsprocedure voor staatloosheid in het leven moet roepen, om zo staatloze personen in het land te kunnen identificeren en de aan staatloosheid verbonden rechten toe te kennen. Deze conclusie werd herhaald in het ACVZ advies uit 2013, 'Geen land te bekennen: een advies over de verdragsrechtelijke bescherming van staatlozen in Nederland'. Hierin werd gesteld dat Nederland niet alleen een vaststellingsprocedure voor staatloosheid nodig heeft, maar ook de plicht om bij de naturalisatie een geboortekte over te leggen voor staatloze personen kwijt moet schelden, aangezien staatloze personen volgens de ACVZ meestal niet aan deze eis kunnen voldoen.

In het kader van dit advies is dit verslag tot stand gekomen. Het doel van het onderzoek is tweeledig: ten eerste wordt een overzicht gegeven van de personen en bevolkingsgroepen wereldwijd die te maken hebben met staatloosheid, en de oorzaken van hun staatloosheid. Ten tweede wordt gekeken naar het niveau van geboorteregistratie wereldwijd, waardoor bepaald kan worden in welke landen en bij welke bevolkingsgroepen problemen bestaan met registratie, en waar een gebrekkige, onvolledige of ontbrekende registratie dus aannemelijk is. Er kan een verband bestaan tussen een gebrekkige, onvolledige of ontbrekende registratie en staatloosheid. De twee komen echter ook los van elkaar voor.

## 1.2 Materiaal en methoden

De informatie in dit onderzoek is voornamelijk gebaseerd op secundair bronnenonderzoek, en heeft als doel om een overzicht te geven van wat tot nu toe bekend is over het omvang en oorzaken van staatloosheid en gebrekkige geboorteregistratie wereldwijd. Cijfers in dit onderzoek die het staatloosheidsprobleem inzichtelijk moeten maken zijn over het algemeen gebaseerd op het aantal staatlozen die onder het United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) staatloosheidsmandaat vallen, maar worden soms aangevuld met schattingen van andere organisaties.<sup>1</sup> De inhoud van dit verslag moet niet worden gezien als een definitief overzicht van staatloosheid en geboorteregistratie wereldwijd: in plaats daarvan is de informatie bedoeld om overzichtelijk een indicatie te geven van de landen en bevolkingsgroepen die te maken hebben met staatloosheid of risico op staatloosheid en/of gebrekkige geboorteregistratie, en de redenen die hierachter zitten te geven. Deze informatie kan vervolgens als uitgangspunt dienen voor verdere verdieping en actualisering.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van bronnen en data van UNHCR<sup>2</sup>. Deze informatie is uitgebreid en aangevuld met informatie van de 2015 country report van het United States Department of State en verschillende global surveys van NGO's en hulporganisaties die zich

---

<sup>1</sup> Het UNHCR-staatloosheidsmandaat geeft geen volledig beeld van de omvang van het mondiale staatloosheidsprobleem. Zie het kopje "Problemen met het kwantificeren van staatloosheid" voor informatie over de limieten van de data van de UNHCR.

<sup>2</sup> Voor een tabel met daarin alle data over het aantal staatloze personen die in 2015 per land onder het UNHCR-staatloosheidsmandaat vielen, zie annex table 1 in: UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Global Trends: Forced Displacement in 2015* (2015).

bezighouden met het mondiale staatloosheidsprobleem, waaronder het Institute on Statelessness and Inclusion<sup>3</sup> en Refugees International<sup>4</sup>. Voor het stuk over geboorteregistratie zijn vooral rapporten en data van UNICEF geraadpleegd<sup>5</sup>, maar ook hier vormde informatie van de UNHCR en de Country Reports van het United States Department of State een belangrijke bron. Ook zijn landenexperts van de IND en de UNHCR geconsulteerd, en is er gebruik gemaakt van verscheidene academische publicaties<sup>6</sup> en nieuwsartikelen<sup>7</sup>.

In deze inleiding worden eerst de belangrijkste termen en begrippen met betrekking tot staatloosheid uitgelegd, en worden de voornaamste oorzaken van staatloosheid kort toegelicht. Ook wordt stil gestaan bij problemen die bestaan rondom het verzamelen en interpreteren van data met betrekking tot staatloosheid. In de volgende hoofdstukken zullen de oorzaken van staatloosheid wereldwijd uiteengezet worden in de vorm van een landenlijst, die is opgedeeld in vijf verschillende regio's: Europa, Afrika, Azië en Oceanië, het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA), en Amerika. Omdat de kwestie van Palestijnse staatlozen gecompliceerd is, wordt deze situatie in een aparte sectie besproken. Per regio wordt eerst gekeken naar de voornaamste oorzaken van staatloosheid en de voornaamste groepen die te maken hebben met staatloosheid, waarop een meer gedetailleerde landenlijst met het wie en waarom van staatloosheid in de verschillende landen in de regio volgt. In het laatste hoofdstuk wordt, opnieuw in de vorm van een landenlijst, gekeken naar het niveau van geboorteregistratie wereldwijd, en de oorzaken die achter gebrekkige registratie liggen.

## 1.3 Staatloosheid: begrippen en definities

### 1.3.1 Verdragen met betrekking tot staatloosheid

De twee belangrijkste internationale verdragen met betrekking tot staatloosheid zijn het VN-Verdrag Betreffende de Status van Staatlozen uit 1954 en het VN-Verdrag tot Beperking der Staatloosheid uit 1961. Het eerste verdrag was gericht op de bescherming van staatloze personen, het tweede verdrag besteedde aandacht aan de preventie en reductie van staatloosheid. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.<sup>8</sup>

---

<sup>3</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless* (2014).

<sup>4</sup> Refugees International, *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness* (2009).

<sup>5</sup> United Nations Children's Fund (UNICEF), *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).; United Nations Children's Fund (UNICEF), *Birth Registration and Armed Conflict* (2007).; United Nations Children's Fund (UNICEF) en DLA Piper UK, *Birth Registration: A Comparative Report Prepared for UNICEF* (2015).

<sup>6</sup> Vooral het werk van Laura van Waas voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika en het werk van Bronwen Manby voor Afrika, zie de rest in de bibliografie onder het kopje "boeken, artikelen en rapporten".

<sup>7</sup> Zie de bibliografie, onder het kopje "media".

<sup>8</sup> **Deelnemende landen aan het Verdrag van 1954 zijn:** Albanië, Algerije, Antigua en Barbuda, Argentinië, Armenië, Australië, Azerbeidzjan, Barbados, België, Belize, Benin, Bolivia, Bosnië en Herzegovina, Botswana, Brazilië, Bulgarije, Burkina Faso, China, Colombia, Costa Rica, Denemarken, Duitsland, Ecuador, El Salvador, Fiji, Filipijnen, Finland, Frankrijk, Gambia, Georgië, Griekenland, Guatemala, Guinee, Heilige Stoel, Honduras, Hongarije, Ierland, Israël, Italië, Ivoorkust, Kiribati, Kroatië, Letland, Lesotho, Liberia, Libië, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Madagaskar, Malawi, Mali, Mexico, Moldavië, Montenegro, Mozambique, Nederland, Nicaragua, Niger, Nigeria, Noorwegen, Oeganda, Oekraïne, Oostenrijk, Panama, Paraguay, Peru, Portugal, Roemenië, Rwanda, Senegal, Servië, Sierra Leone, Slowakije, Slovenië, Spanje, St. Vincent en de

In 1949, in navolging van de Tweede Wereldoorlog en de massale ontheemding en denationalisering die hieruit was voortgekomen, namen de Verenigde Naties het initiatief om de bescherming van personen die geen formele of *de jure* bescherming van een staat genoten (staatloze personen) en personen die *de facto* geen bescherming van een staat genoten, ongeacht hun nationaliteitsstatus (vluchtelingen) uit te breiden en vast te leggen. Al snel bleek dat het oosten en het westen verschillende prioriteiten hadden met betrekking tot deze kwetsbare groepen: de Sovjet Unie wilde dat de Verenigde Naties staatloze personen zou beschermen, maar zag niets in bescherming voor vluchtelingen, die gezien werden als ontrouwe burgers die weigerden terug te keren en hun land van herkomst te dienen. Het westen, in de context van de Koude Oorlog en het doel om zo min mogelijk mensen in de verleiding van het communisme te brengen, prioriteerde juist de bescherming van deze vluchtelingen. Staatloosheid werd door de westerse mogendheden binnen de VN gezien als een uniek, minder dringend probleem. Zo verscheen in 1951 eerst het Verdrag Betreffende de Status van Vluchtelingen, waar staatloze personen niet in waren opgenomen, en volgde drie jaar later pas het Verdrag Betreffende de Status van Staatlozen.<sup>9</sup>

In het Verdrag van 1954 wordt de internationale definitie van een staatloos persoon gegeven, namelijk: *“a person who is not considered as a national by any state under the operation of its law”*, oftewel, “een persoon die door geen enkele Staat, krachtens diens wetgeving, als staatsburger wordt beschouwd.” Het Verdrag van 1954 beschrijft bovendien een aantal rechten waar staatloze personen behoefte aan hebben, waaronder het recht op identiteits- en reisdocumenten. Van het land van verblijf van een staatloze persoon wordt verwacht dat het de rol vervult die bij een vreemdeling normaal door een buitenlandse autoriteit wordt vervuld, bijvoorbeeld bij het verlenen van documenten. Ook moeten staten die het verdrag hebben geratificeerd de naturalisatie van staatlozen vergemakkelijken.<sup>10</sup>

Het Verdrag van 1961 is gericht op het vermijden en, uiteindelijk, opheffen van staatloosheid. Om staatloosheid te voorkomen moeten staten die het verdrag hebben geratificeerd staatloze kinderen die op hun territorium worden geboren hun nationaliteit toekennen, bij de geboorte of op verzoek. Of, als een staat automatisch al de nationaliteit toekent aan kinderen die op haar grondgebied worden geboren, moet deze staat ook aan de kinderen van staatsburgers die buiten haar grondgebied worden geboren de nationaliteit toekennen als het kind anders staatloos zou zijn. Bovendien moet het verlies van nationaliteit (bijvoorbeeld door verandering in burgerlijke status of het ontnemen van de nationaliteit) alleen mogelijk zijn als dit niet leidt tot staatloosheid.<sup>11</sup>

---

Grenadines, Swaziland, Trinidad en Tobago, Tsjaad, Tsjechië, Tunesië, Turkmenistan, Verenigd Koninkrijk, Uruguay, Zambia, Zimbabwe, Zuid-Korea, Zweden, Zwitserland.

**Deelnemende landen aan het verdrag van 1961 zijn:** Albanië, Argentinië, Armenië, Australië, Azerbeidzjan, Barbados, België, Belize, Benin, Bolivia, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, Canada, Colombia, Costa Rica, Denemarken, Duitsland, Ecuador, Finland, Frankrijk, Gambia, Georgië, Guatemala, Guinee, Honduras, Hongarije, Ierland, Israël, Italië, Ivoorkust, Kiribati, Kroatië, Letland, Lesotho, Liberia, Libië, Liechtenstein, Litouwen, Mali, Moldavië, Montenegro, Mozambique, Nederland, Nicaragua, Nieuw-Zeeland, Niger, Nigeria, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Panama, Paraguay, Peru, Portugal, Roemenië, Rwanda, Senegal, Servië, Sierra Leone, Slowakije, Swaziland, Tsjaad, Tsjechië, Tunesië, Turkmenistan, Verenigd Koninkrijk, Uruguay, Zweden.

<sup>9</sup> J. Hathaway, ‘A Reconsideration of the Underlying Premise of Refugee Law,’ *Harvard International Law Journal* 31 (1990) 145-148.

<sup>10</sup> Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ), *Geen land te bekennen: een advies over de verdragsrechtelijke bescherming van staatlozen in Nederland*, december 2013, 43-44.

<sup>11</sup> ACVZ, *Geen land te bekennen*, 44-46.

### 1.3.2 De jure en de facto staatloosheid

Onder de termen “nationaliteit” en “staatsburgerschap” wordt het juridisch lidmaatschap van een staat begrepen. Een staatsburger geniet zowel rechten als plichten van het land waarvan hij of zij de nationaliteit heeft. “Staatloosheid” is lastiger te definiëren. Vaak is het moeilijk om het verschil te duiden tussen personen die staatloos zijn en personen die wettelijk wel een nationaliteit hebben, maar in de praktijk geen beroep op deze nationaliteit en de daaraan verbonden rechten kunnen doen, bijvoorbeeld door discriminatie of omdat zij door een gebrek aan documenten niet aan kunnen tonen dat zij recht hebben op de nationaliteit.

Zoals hiervoor is beschreven bedoelt het Verdrag van 1954 met staatloosheid een formeel juridisch gebrek aan bescherming wegens het ontbreken van de nationaliteit. Iemand is *de jure* staatloos als hij of zij, volgens de hiervoor genoemde definitie uit het Verdrag van 1954, “door geen enkele Staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd”. Mensen die een ineffectieve nationaliteit hebben en daarom geen toegang hebben tot de rechten die voortvloeien uit de nationaliteit, worden ook wel *de facto* staatloos genoemd. *De facto* staatloosheid is een zeer omstreden concept: veel onderzoekers twijfelen aan het nut van deze categorie<sup>12</sup>, aangezien er geen overeenstemming bestaat over wanneer aan het criterium voor *de facto* staatloosheid (het hebben van een ineffectieve nationaliteit) wordt voldaan. Het Verdrag van 1961 raadt aan om personen die *de facto* staatloos zijn dezelfde behandeling te geven als personen die *de jure* staatloos zijn, maar er is geen wettelijke verplichting om *de facto* staatlozen rechten te verlenen op grond van hun staatloosheid.<sup>13</sup>

In dit overzicht is naar zowel *de jure* als *de facto* staatloosheid gekeken, omdat in het kader van een vaststellingsprocedure van staatloosheid niet alleen bekende personen en bevolkingsgroepen die onder de internationale definitie van staatloosheid vallen relevant zijn, maar ook personen wier nationaliteitsstatus onduidelijk is en vastgesteld moet worden door middel van de vaststellingsprocedure. Om de definities overzichtelijk te houden zal de term “staatloos” alleen worden gebruikt met betrekking op groepen en personen die *de jure* staatloos zijn. Het begrip “*de facto* staatloos” is vooral relevant in als een staat weigert te erkennen dat zijn staatsburger een staatsburger is, bijvoorbeeld omdat deze staatsburger niet de documenten heeft waarmee het staatsburgerschap kan worden aangetoond. Dit zal vooral relevant zijn in de context van vluchtelingen en migranten. In dit verslag wordt in zo’n geval vooral gesproken van een “risico op staatloosheid” of een “onduidelijke nationaliteitsstatus”.<sup>14</sup>

### 1.3.3 Het UNHCR-staatloosheidmandaat

In 1995 kreeg de UNHCR van de Algemene Vergadering van de VN het verzoek om toetreding tot de verdragen van 1954 en 1961 aan te moedigen, en om Staten te ondersteunen met het implementeren van aanpassingen in hun nationaliteitswetgevingen om staatloosheid te voorkomen en te reduceren. De UNHCR houdt zich bezig met activiteiten die gericht zijn op het identificeren, voorkomen en reduceren van staatloosheid, en die personen die al staatloos zijn bescherming bieden. Personen die onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR vallen, zijn over het algemeen *de jure* staatloos zoals gedefinieerd in Artikel 1 van het Verdrag van 1954. Soms worden echter ook

---

<sup>12</sup> Zie bijvoorbeeld Laura van Waas, ‘Nederland: microkosmos voor de actuele staatloosheidsproblematiek’, *Asiel & Migrantenrecht* (2013) en Bram van Melle, ‘Surinaams, Nederlands - of geen van beide’, A&MR 5-6 (2013), pagina 296.

<sup>13</sup> ACVZ, *Geen land te bekennen*, 22-23.

<sup>14</sup> Idem, 24.

personen meegerekend die een onbekende of onduidelijke nationaliteit hebben, of een risico lopen op staatloosheid. Wereldwijd vallen 3,7 miljoen staatlozen onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR. De UNHCR schat echter dat het werkelijke aantal staatloze personen hoger ligt, en dat er wereldwijd zo'n 10 miljoen personen staatloos zouden kunnen zijn.<sup>15</sup>

## 1.4 Oorzaken van staatloosheid

Staatloosheid kan door veel verschillende omstandigheden ontstaan. In dit verslag worden vijf verschillende categorieën van oorzaken van staatloosheid onderscheiden, namelijk:

- Juridisch-technische en bureaucratische oorzaken;
- Oorzaken gekoppeld aan kolonisatie, statenopvolging en-herstel;
- Oorzaken met betrekking tot het ontnemen van een nationaliteit;
- Gender specifieke oorzaken;
- Het ontbreken van identiteitsdocumenten;
- Staatloosheid als keuze.

### 1.4.1 Juridisch-technische oorzaken en bureaucratische oorzaken

Oorzaken van staatloosheid kunnen gevonden worden in gaten in de nationaliteitswetgeving van een land die ervoor zorgen dat er, bijvoorbeeld, geen bescherming is tegen staatloosheid wanneer iemand de nationaliteit van het land opgeeft, of zonder nationaliteit geboren wordt. Ook moet hierbij gedacht worden aan problemen die ontstaan door de verschillende manieren waarop een land de nationaliteit kan overdragen: dit kan gebeuren op basis van het *jus sanguinis* principe, waarbij de nationaliteit wordt overgedragen op basis van afstamming, en het *jus soli* principe, waarbij de nationaliteit wordt overgedragen op basis van geboorte op het territorium van de staat. Een persoon kan geboren worden in een *jus sanguinis* land, terwijl zijn of haar ouders de nationaliteit hebben van een *jus soli* land. Als geen van de betrokken staten bescherming biedt tegen staatloosheid, kan het kind staatloos geboren worden. Onder deze categorie wordt ook een situatie gerekend waarin twee staten beide beweren dat de ander verantwoordelijk is voor het toekennen van de nationaliteit aan bepaalde groepen of personen.<sup>16</sup>

Bureaucratische oorzaken van staatloosheid of een onduidelijke nationaliteit zijn bureaucratische barrières die ervoor kunnen zorgen dat iemand die staatloos is, dit ook blijft, omdat hij of zij door deze barrières moeilijk of geen toegang heeft tot een nationaliteit. Zo komt het voor dat staatloze personen die recht hebben op de nationaliteit van een land, het burgerschap alsnog niet kunnen verkrijgen, omdat zij hoge leges moeten betalen en/of lange afstanden moeten afleggen om een aanvraag voor de nationaliteit in te dienen. Hieronder kunnen ook ontoegankelijke naturalisatieprocedures gerekend worden, die staatloosheid niet veroorzaken, maar er wel voor zorgen dat staatloze personen staatloos blijven, omdat zij niet de nationaliteit van het land waarin ze zich bevinden kunnen laten bevestigen.

### 1.4.2 Dekolonisatie en statenopvolging

Staatloosheid als gevolg van statenopvolging is de grootste oorzaak van staatloosheid in Oost-Europa, door het uiteenvallen van de Sovjet Unie en Joegoslavië. Voor veel personen was het niet duidelijk

---

<sup>15</sup> Zie: <https://emergency.unhcr.org/entry/55601/unhcrs-mandate-for-refugees-stateless-persons-and-idps>

<sup>16</sup> ACVZ, *Geen land te bekennen*, 25-26.



bij welke opvolgerstaat zij hoorden: inwoners die zich in het territorium van een Sovjet- of Joegoslavische republiek bevonden die niet hun republiek van herkomst was en zich daar niet als inwoners hadden geregistreerd, konden volgens de nationaliteitswetgevingen van de nieuwe Staten vaak niet het staatsburgerschap verkrijgen, noch kregen ze automatisch toegang tot het staatsburgerschap van hun republiek van herkomst, omdat ze daar geen verblijf hadden. Vergelijkbare problemen ontstonden na de opsplitsing van Tsjecho-Slowakije; Soedan en Zuid-Soedan; en Eritrea en Ethiopië.

Kolonisatie kan gezien worden als een vorm van staatopvolging, maar wordt vaak apart als oorzaak voor staatloosheid genoemd, omdat het dekolonisatieproces gekenmerkt wordt door een aantal unieke problemen. Hierbij moet gedacht worden aan Afrika, waar de koloniale machten grenzen tussen landen trokken zonder rekening te houden met bestaande politieke, religieuze, etnische en culturele eenheden, en al dan niet gedwongen arbeidsmigratie veroorzaakten tussen de koloniën. Ook koloniale tactieken die inheemse groepen tegen elkaar uitspeelden vanuit het idee van “verdeel en heers” kunnen later voor uitsluiting van de nationaliteit voor etnische minderheden hebben gezorgd. Zo hebben de oorspronkelijk Soedanese Nubiërs in Kenia moeilijk toegang tot de Keniaanse nationaliteit, omdat zij in het koloniale tijdperk als verlengstuk van de Britse koloniale macht werden gezien.<sup>17</sup>

Bovendien besloten de Afrikaanse staten na de dekolonisatie de grenzen die in het koloniale tijdperk waren getrokken te behouden, maar de nationaliteitswetgevingen van de nieuwe staten reflecteerden niet altijd de realiteit van de bevolkingsgroepen die zich inmiddels binnen deze grenzen bevonden: in een aantal staten werden minderheden en/of arbeidsmigranten niet opgenomen in de nieuwe definitie van personen die recht hebben op de nationaliteit van het land. Zo kregen veel inwoners (naar schattingen zo’n 400.000 personen) van Ivoorkust na de onafhankelijkheid niet de Ivoriaanse nationaliteit, omdat “buitenlanders” de nationaliteit niet automatisch konden krijgen, maar deze binnen een jaar na de onafhankelijkheid aan moesten vragen. Het was echter niet duidelijk wie werd gezien als buitenlander, omdat onder de Franse koloniale overheersing iedereen in Frans West-Afrika de Franse nationaliteit had. Ook zorgde wijdverbreid analfabetisme onder de groepen die de nationaliteit hadden moeten aanvragen (voornamelijk arbeidsmigranten uit Burkina Faso) ervoor dat velen hiervan niet op de hoogte waren. Op die manier kan het (her)definiëren van de nationaliteit van een land in één klap massale staatloosheid tot gevolg hebben.<sup>18</sup>

#### 1.4.3 Het ontnemen van de nationaliteit

Staatloosheid kan het gevolg zijn van het (al dan niet willekeurig) afnemen van het staatsburgerschap van een bepaalde persoon of groep, met doel hen te marginaliseren en/of te deporteren. Er is sprake van willekeurige ontzegging van de nationaliteit als<sup>19</sup>:

- Het geschiedt op discriminatoire gronden;
- Het niet duidelijk wordt gemaakt waarom en hoe de beslissing is genomen, en het niet mogelijk is om tegen de beslissing in beroep te gaan;
- Of als er sprake is van machtsmisbruik, en de beslissing buiten het recht om is genomen.

---

<sup>17</sup> Zie de landenlijst voor de regio sub-Sahara Afrika.

<sup>18</sup> Idem.

<sup>19</sup> ACVZ, *Geen land te bekennen*, 27.

Voorbeelden hier van zijn Afro-Mauritaniërs in Mauritanië, die vanwege etnische discriminatie de nationaliteit van Mauritanië werd ontnomen en die werden gedeporteerd. Een ander voorbeeld is de uitsluiting uit het *jus soli* principe van personen in de Dominicaanse Republiek wier ouders afkomstig waren uit Haïti en illegaal verblijf in de Dominicaanse Republiek hadden. Ook Ethiopië heeft veel inwoners van Eritrese afkomst gedernationaliseerd om hen uit te kunnen zetten naar Eritrea.<sup>20</sup>

De nationaliteitswetgevingen van de meeste staten staan toe dat de nationaliteit van een (genaturaliseerde) staatsburger in bepaalde omstandigheden wordt afgenomen. Er hoeft dan geen sprake te zijn van willekeur, maar hoe vager de gronden voor het afnemen van de nationaliteit omschreven worden, hoe groter de kans op willekeur. De meest voorkomende reden is het in militaire dienst treden bij een andere (vijandige) staat, ook wel het “verlies van de nationaliteit door vreemde krijgsdienst” genoemd. Hoewel de mogelijkheid tot denationalisatie in de nationaliteitswetgeving van de meeste landen is opgenomen, wordt hier in de praktijk meestal geen gebruik van gemaakt. Een voorbeeld van personen die door vreemde krijgsdienst de nationaliteit verloren, zijn de Nederlanders die tussen 1936 en 1939 naar Spanje vertrokken om daar in de Spaanse Burgeroorlog te vechten: in 1937 besloot de Nederlandse regering om ongeveer 600 Spanjestrijders het staatsburgerschap te ontnemen. Omdat de nationaliteit van Nederlandse vrouwen in deze tijd nog verbonden was aan die van de echtgenoot, leidde deze denationalisering ook tot staatloosheid bij de vrouwen en kinderen van de Spanjestrijders. Of vreemde krijgsdienst denationalisatie tot gevolg heeft, is sterk afhankelijk van het politieke klimaat en de relatie tussen de betrokken staten: zo werd besloten dat Nederlanders die in de Tweede Wereldoorlog aan de geallieerde zijde hadden gevochten, niet de nationaliteit zouden verliezen. Ook de nationaliteit van Nederlanders die tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de kant van de Asmogendheden vochten en hun vrouwen en kinderen, 11.000 personen in totaal, werd door een bepaling in 1953 weer hersteld. Inmiddels is ook de nationaliteits van Spanjestrijders en hun nabestaanden hersteld, maar debatten over het toepassen van denationalisatie door vreemde krijgsdienst zijn als gevolg van het conflict in Syrië en de Nederlandse Syriëstrijders recent weer relevant geworden.<sup>21</sup>

Het denationaliseren van personen om minder duidelijke omschreven redenen, zoals het vertonen van “ontrouw” of “verraderlijk” gedrag, komt sinds de Arabische Lente in de praktijk voor in de MENA regio. Vooral in Bahrein wordt de wettelijke mogelijkheid om iemand de nationaliteit te ontnemen als zij “de belangen van het koninkrijk schaden” gebruikt om oppositieleden waarvan gedacht wordt dat zij banden hebben met Iran onschadelijk te maken.<sup>22</sup>

Zelfs als iemand de nationaliteit van een land wordt afgenomen, leidt dit niet altijd tot (permanente) staatloosheid. Vandaag de dag bieden veel landen bescherming tegen staatloosheid<sup>23</sup>, en het is

---

<sup>20</sup> Zie de landenlijsten voor de regio's sub-Sahara Afrika en Amerika.

<sup>21</sup> Betty de Hart en Ashley Terlouw, ‘Born here. Revocation and the automatic loss of Dutch nationality in case of terrorist activities’, in: M. van den Brink, S. Burri en J. Goldschmidt (red.), *Equality and human rights: nothing but trouble. Liber amicorum Titia Loenen* (Utrecht 2015) 308-310.; Nederland is inmiddels gebonden aan het Verdrag van 1961, en zou alleen de Nederlandse nationaliteit van Syriëgangers kunnen ontnemen als dit niet leidt tot staatloosheid, bijvoorbeeld als de Syriëganger een dubbele nationaliteit heeft.

<sup>22</sup> Zie: Amnesty International, *Bahrain: Alarming spike in expulsion of citizens arbitrarily stripped of their nationality*, 7 Maart 2016.

<sup>23</sup> Het Verdrag van 1961 staat het ontnemen van de nationaliteit niet toe als dit leidt tot staatloosheid, tenzij de nationaliteit is verkregen door middel van fraude en bedrog, of als er sprake is van permanent verblijf in het buitenland.

mogelijk dat een persoon die zijn of haar nationaliteit kwijtraakt beroep kan doen op een andere nationaliteit door afstamming of geboorte, zelfs als hij of zij deze nationaliteit (nog) niet heeft. Bijvoorbeeld, personen die de nationaliteit van Algerije, Angola, Argentinië, Bangladesh, Burkina Faso, Costa Rica, Cuba, de Dominicaanse Republiek, Ecuador, Eritrea, Griekenland, Irak, Iran, Jemen, Libië, Mali, Marokko, Mexico, Nicaragua, Somalië, Syrië, Tonga, Tunesië, of Uruguay hebben kunnen onder geen enkele omstandigheid<sup>24</sup> deze nationaliteit verliezen.

#### 1.4.4 Genderspecifieke oorzaken

Gender-discriminerende wetgeving kan in specifieke gevallen staatloosheid tot gevolg hebben. Ten eerste gaat het om wetgeving die het onmogelijk maakt voor vrouwen om hun nationaliteit bij de geboorte automatisch aan hun kind over te dragen. Dit kan tot staatloosheid van het kind leiden als de vader van het kind staatloos of onbekend is, als het kind buitenechtelijk is en de vader het niet erkent, of als het kind een buitenlandse vader heeft die zijn nationaliteit niet kan doorgeven.<sup>25</sup> Ongehuwde moeders zullen in sommige landen, vooral in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, moeite hebben met het registreren van hun kinderen, vanwege het stigma dat verbonden is aan buitenechtelijke kinderen. Ten tweede gaat het hier om wetgeving die de nationaliteit van de vrouw afhankelijk maakt van de nationaliteit van haar echtgenoot, waardoor een vrouw automatisch haar oorspronkelijke nationaliteit verliest op het moment dat ze trouwt met een buitenlandse man. Als zij de nationaliteit van haar man vervolgens door een scheiding verliest, kan dit staatloosheid tot gevolg hebben als ze haar oorspronkelijke nationaliteit niet terug kan krijgen.<sup>26</sup>

Gender speelt een grote rol in ideeën over staatsburgerschap en nationale identiteit. Marlou Schrover argumenteerde dat vrouwen gezien worden als dragers van de nationale identiteit van de staat. Juist daarom wordt hun nationaliteitsstatus en/of de nationaliteitsstatus van hun kinderen als zij trouwen met een buitenlander afgenomen of ontzegd: het huwelijk met een buitenlander wordt gezien als een soort verraad. Veel landen hebben de wetten die ervoor zorgen dat vrouwen bij het huwelijk met een buitenlandse partner hun nationaliteit verliezen inmiddels opgeheven. In 1964 schafte Nederland deze wet af, nadat dit in het Verenigd Koninkrijk (1948) en Duitsland (1953) al was gebeurd. Veel later waren Portugal (1981), België (1985), Griekenland (1984) en Luxemburg (1986), en tot die tijd verloren vrouwen in deze landen die met buitenlandse mannen trouwden dan ook hun oorspronkelijke nationaliteit. Inmiddels onderneemt een aantal landen, waaronder de Filipijnen, Tsjechië, Roemenië, Vietnam, Letland en Oostenrijk, actie om vrouwen die met buitenlandse mannen waren getrouwd hun oorspronkelijke staatsburgerschap terug te geven. Tussen 1944 en 1948 konden vrouwen uit de Verenigde Staten al hun Amerikaanse staatsburgerschap terugkrijgen. Omdat vrouwen niet meer automatisch hun nationaliteit verliezen als zij met een buitenlandse man trouwen, zijn in Europa veel gevallen van dubbele nationaliteit ontstaan, bij zowel vrouwen die met buitenlandse mannen trouwen, als bij hun kinderen. Het huwelijk tussen een vrouw en een buitenlandse man hoeft dus niet altijd tot staatloosheid te leiden,

---

<sup>24</sup> Met uitzondering van personen die de nationaliteit van Argentinië, Mexico, of Uruguay door naturalisatie hebben verkregen.

<sup>25</sup> Zo kunnen ongetrouwde vaders uit de Bahama's hun nationaliteit niet automatisch doorgeven aan hun kind als het kind in het buitenland is geboren.

<sup>26</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness* 2016, 8 maart 2016

en kan met het verkrijgen van een dubbele nationaliteit zelfs het tegenovergestelde resultaat hebben.<sup>27</sup>

#### 1.4.5 Het ontbreken van identiteitsdocumenten

Door gebrekkige documentatie kan het voor komen dat iemand in de praktijk geen beroep kan doen op een nationaliteit waar hij of zij in theorie wel recht op heeft. Dit kan komen door slechte toegang tot geboorteregistratie, door de vernietiging van de burgerlijke administratie in een conflict of natuurramp, en problemen met het bewijzen van de identiteit (bijvoorbeeld omdat migranten of vluchtelingen met valse documenten hebben gereisd, of omdat de documenten die zij hadden vernietigd zijn). Een gebrek aan documenten betekent niet automatisch dat iemand ook daadwerkelijk staatloos is: personen zonder documenten zijn vaak voor de wet gewoon staatsburgers van een staat door geboorte of afstamming. Het probleem is echter dat ze dit niet kunnen bewijzen, en daarom in de praktijk tegen dezelfde barrières als staatloze personen aanlopen, waaronder een gebrek aan toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid. Een risico op staatloosheid ontstaat voor slecht gedocumenteerde mensen wanneer zij zich als migrant of vluchteling buiten hun land van herkomst begeven, en vervolgens niet de nationaliteit van hun gastland kunnen krijgen door hun gebrek aan documenten of illegale status, noch terug kunnen keren naar hun land van herkomst, omdat zij hun staatsburgerschap van dit land niet kunnen aantonen.<sup>28</sup>

#### 1.4.6 Staatloos als keuze

Veel staatlozen of personen met een onduidelijke nationaliteitsstatus zullen dit tegen hun wil zijn, omdat hen de nationaliteit van een land is afgenomen, omdat zij door de gaten in de nationaliteitswetgeving heen vallen, of omdat zij niet langer aan kunnen tonen dat zij recht hebben op de nationaliteit van een land, en dit land hen op zijn beurt niet als staatsburger erkent. Er zijn echter ook staatloze personen die uit eigen keuze staatloos zijn en/of blijven. Vaak is deze keuze politiek gemotiveerd, of sterk verbonden aan de identiteit van het individu.

Er kan hierbij kan gedacht worden aan individuen die hun nationaliteit hebben opgegeven, zoals Glen Lee Roberts, Mike Gogulski en Jason Minard, die vanwege politieke overtuigingen hun Amerikaanse staatsburgerschap bewust hebben opgegeven om staatloos te worden.<sup>29</sup> Maar ook grotere groepen, zoals Molukkers in Nederland, die de Nederlandse en de Indonesische nationaliteit principieel afwezen, omdat zij een onafhankelijke Molukse staat voor ogen hadden. Veel Palestijnen zullen niet blij zijn met het label “staatloos” of “nationaliteit onbekend”, omdat zij zich als Palestijnse staatsburgers zien. Een andere situatie bestaat bij kinderen van illegale Filipijnse migranten in Maleisië met een onduidelijke nationaliteitsstatus, die in theorie recht hebben op de Filipijnse nationaliteit, maar deze niet perse willen ontvangen omdat zij opgegroeid zijn in Maleisië, zich Maleisisch voelen, en graag de Maleisische nationaliteit willen verkrijgen. Ook zijn er staatloze etnische Russen in Estland en Letland die toegang hebben tot de nationaliteit door middel van een naturalisatieprocedure, maar hier bewust geen gebruik van maken vanwege een aantal redenen: omdat ze voorkeur hebben voor de Russische nationaliteit; uit principe, omdat ze vinden dat ze, net

<sup>27</sup> Marlou Schrover, ‘Integration and Gender’, in: Marco Martiniello en Jan Rath (red), *An Introduction to Immigrant Incorporation Studies* (Amsterdam 2014) 124.; Betty de Hart, *Een tweede paspoort: Dubbele nationaliteit in de Verenigde Staten, Duitsland en Nederland* (Amsterdam 2012) 38.

<sup>28</sup> ACVZ, *Geen Land te Bekennen*, 28-29.

<sup>29</sup> Zie: <http://www.wirenews.co.uk/usa/legal/22506/the-world-s-most-exclusive-club-individuals-who-are-stateless-by-choice>

als etnische Estlanders of Letlanders, automatisch recht zouden moeten hebben op de nationaliteit zonder een toets af te moeten leggen; of omdat ze simpelweg geen negatieve effecten ondervinden van hun staatloze status.<sup>30</sup>

Hoewel staatloosheid in deze gevallen gezien kan worden als een keuze van de staatloze personen, moet hierbij benadrukt worden dat het vaak om een wederzijdse keuze gaat: Molukkers in Nederland wilden niet de Nederlandse nationaliteit, maar de Nederlandse autoriteiten wilden hen liever ook niet de nationaliteit geven. Kinderen van illegale Filipijnse migranten in Maleisië willen liever de Maleisische nationaliteit, maar zij hebben ook niet makkelijk toegang tot de Filipijnse nationaliteit: vaak hebben zij niet de middelen om af te reizen naar het Filipijnse consulaat, of durven zij dit niet omdat ze bang zijn dat hun illegale status aan het licht komt en ze uitgezet worden. Staatloze etnische Russen in Letland en Estland vinden het onwenselijk om een toets te moeten doen om de nationaliteit van het land waarin ze zijn geboren te verkrijgen, maar zijn vaak ook niet in staat om de taaltoets te halen omdat zij de Letse of Estse taal niet beheersen. Zowel de voorkeuren en behoeften van staatloze personen zelf als de onwelwillendheid van de autoriteiten zorgen ervoor dat staatloosheid in stand wordt gehouden.

## 1.5 Problemen met het kwantificeren van staatloosheid

### 1.5.1 Gebrekkige data en verborgen groepen

Het is moeilijk vast te stellen wat de precieze omvang van het mondiale staatloosheidprobleem is. In dit verslag zal gebruik worden gemaakt van de laatste cijfers van de UNHCR over staatloosheid<sup>31</sup>, maar deze informatie is niet volledig: zo schat de UNHCR dat er wereldwijd minstens tien miljoen staatloze personen leven, maar zijn er slechts 3,7 miljoen staatloze personen in de wereld die daadwerkelijk bij de UNHCR bekend zijn en onder haar staatloosheidmandaat vallen. Er zijn een aantal redenen waarom de cijfers van de UNHCR onvolledig zijn.

Ten eerste, omdat staatloze personen die onder een ander mandaat van de Verenigde Naties vallen niet worden meegerekend. Het gaat hierbij om staatloze personen die ook vluchteling zijn, en daarom al onder het UNHCR-vluchtelingenmandaat worden gerekend, en staatloze Palestijnen, die onder het mandaat van de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) vallen.

Ten tweede, het feit dat niet alle landen even goed en volledig data over hun bevolking verzamelen zorgt ervoor dat er weinig zekerheid is over de precieze omvang van het staatloosheidsprobleem. De UNHCR heeft relatief betrouwbare cijfers voor 75 landen, maar data over de andere helft van de wereld ontbreken. Sub-Sahara Afrika en Azië, vooral Zuid-Azië, zijn regio's met de meest gebrekkige bevolkingsregistratie, en dus de meest ontbrekende of onbetrouwbare cijfers. Veel landen uit deze regio's worden in de cijfers van de UNHCR gemarkeerd met een asterisk (\*)<sup>32</sup>, wat betekent dat de staatloosheid in deze landen naar alle waarschijnlijkheid een significant probleem is, maar dat er verder geen betrouwbare data beschikbaar zijn over de omvang van het probleem. Zelfs in regio's

<sup>30</sup> Zie de landenlijsten voor de regio's Europa en Azië.

<sup>31</sup> Deze cijfers zijn afkomstig uit het jaarlijkse UNHCR "*Global Trends*" rapport, zie: UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 juni 2016, 57-60.

<sup>32</sup> Het gaat om de volgende landen: Bhutan, Cambodja, Democratische Republiek Congo, Eritrea, Ethiopië, India, Indonesië, Libanon, Libië, Madagaskar, Nepal, Pakistan, Zuid-Afrika, Sri Lanka, en de Verenigde Arabische Emiraten.

zoals Europa, waar de bevolkingsregistratie goed is, kunnen problemen met de data over staatloosheid ontstaan omdat veel mensen geregistreerd worden als “nationaliteit onbekend”, terwijl het mogelijk is dat (in elk geval een deel van) deze personen eigenlijk staatloos zijn. De cijfers van de UNHCR zijn hierdoor niet altijd even consistent: een voorbeeld is dat het aantal staatlozen onder het staatloosheidsmandaat in Zweden met 20.450 relatief hoog is vergeleken met andere West-Europese landen, omdat personen met een onbekende nationaliteit in dit cijfer meegerekend zijn, terwijl dit bij andere West-Europese landen (waaronder Nederland) niet het geval is. Ook zijn er bepaalde verborgen staatloze personen en groepen die een irreguliere status hebben en daarom helemaal niet bij de autoriteiten bekend zijn, zelfs als het bevolkingsregister verder in orde is. Hierbij kan gedacht worden aan Roma in Centraal- en Oost-Europa.<sup>33</sup>

### 1.5.2 Onduidelijkheid en problemen rondom definities en zelfidentificatie

De onduidelijkheid rondom de definitie van staatloosheid kan ervoor zorgen dat sommige staatloze personen of personen met een onduidelijke nationaliteitsstatus verborgen blijven, bijvoorbeeld omdat het lijkt dat zij recht hebben op de nationaliteit van een land, ondanks het feit dat zij door dit land niet als staatsburgers worden gezien. In sommige gevallen zal het aantal staatlozen in een land gebaseerd zijn op volkstellingen of schattingen van andere organisaties. Volkstellingen zijn meestal gebaseerd op zelfidentificatie en het is niet altijd duidelijk welke definitie van staatloosheid door de verschillende individuen wordt gebruikt: sommige personen die eigenlijk staatloos zijn, zullen zichzelf als staatsburgers van het land waarin zij verblijven beschouwen. En aan de andere kant zijn er mensen die zichzelf als staatloos zien, bijvoorbeeld vanwege politieke redenen of omdat zij in de praktijk slecht toegang hebben tot de rechten die verbonden zijn aan de nationaliteit, terwijl zij in werkelijkheid gewoon recht hebben op de nationaliteit van een land.<sup>34</sup>

Verder kunnen gebrekkige data over staatloosheid worden veroorzaakt door het feit dat de lijn tussen staatloosheid en risico op staatloosheid niet altijd duidelijk is, waardoor sommige personen mogelijk in de verkeerde categorie worden ingedeeld. Iemand als “staatloos” labelen terwijl hun nationaliteitsstatus onduidelijk is kan problematisch zijn, vooral als zij zich nog binnen het territorium van hun land van herkomst bevinden, omdat dit aangegrepen kan worden door de overheid om deze mensen geen aan het staatsburgerschap verbonden rechten toe te kennen, waar zij anders wellicht wel recht op hadden gehad.<sup>35</sup>

### 1.5.3 Onderschatting en overschatting

Bij schattingen naar cijfers moet rekening gehouden worden met het feit dat autoriteiten, organisaties, en claimmakers baat kunnen hebben bij het overschatten of het onderschatten van de hoeveelheid staatloze personen in een land. Staatloosheid kan een gevoelige kwestie zijn, vooral in landen waar staatloosheid het resultaat is van discriminatie en marginalisatie van inheemse bevolkingsgroepen of minderheden. Overheden van landen waar dit het geval is kunnen beweren dat staatloze personen op hun grondgebied helemaal niet staatloos zijn, bijvoorbeeld omdat zij deze staatloze personen door hun etniciteit zien als illegale migranten en vreemdelingen uit andere landen. Hierdoor kan het officieel geregistreerde aantal staatloze personen lager uitvallen dan het werkelijke aantal staatloze personen dat zich in een land bevinden.

---

<sup>33</sup> ISI, *The World's Stateless*, 40-42.

<sup>34</sup> Idem, 42-43.

<sup>35</sup> Idem, 43.

Aan de andere kant, hulporganisaties en belanghebbenden zullen geneigd zijn om het aantal staatloze personen in een land te overschatten, omdat ze hiermee meer aandacht en prioriteit voor het probleem kunnen creëren. Zoals hiervoor is besproken, werden vluchtelingen al in 1949 bij het opstellen van verdragen die bescherming moesten bieden aan onbeschermden personen door de Verenigde Naties als een grotere prioriteit gezien dan het relatief kleinere aantal staatlozen. Ook nu valt het aantal staatloze personen dat onder het UNHCR-staatloosheidsmandaat valt (3,7 miljoen) in het niet bij het aantal vluchtelingen onder het vluchtelingenmandaat (21,3 miljoen) en het aantal (al dan niet intern) ontheemde personen wereldwijd (65,3 miljoen). Hoge schattingen van het werkelijke aantal staatloze personen wereldwijd versterken het argument dat staatloosheid een omvangrijk internationaal probleem is dat om aandacht van de betrokken landen en de internationale gemeenschap vraagt. Belangen- en hulporganisaties hebben daarom baat bij het gebruiken van de hoogste cijfers, zelfs als deze gebaseerd zijn op schattingen die geen methodologische basis hebben, of die een onduidelijke of zeer brede definitie van staatloosheid gebruiken.

Een voorbeeld van een land waar schattingen naar het aantal staatloze personen ver uiteenlopen is Libië: het laagste aantal is 1.085, gebaseerd op officiële cijfers over het aantal stemgerechtigden die voor de verkiezingen van 2012 van de kiezerslijst waren geschrapt. Het hoogste aantal is 50.000, een aantal dat simpelweg de gehele Tebu bevolkingsgroep van Libië als uitgangspunt neemt. Beide cijfers kunnen in twijfel worden getrokken: 1.085 kan een onderschatting zijn, omdat staatloze personen of personen met een onduidelijke nationaliteit mogelijk nooit als stemgerechtigden ingeschreven stonden. Aan de andere kant kan 50.000 een overschatting zijn, omdat het aantal gebaseerd is op de omvang van een totale bevolkingsgroep, zonder dat bekend is hoeveel personen binnen deze groep daadwerkelijk te maken hebben met staatloosheid zoals gedefinieerd in het verdrag van 1954. Een ander voorbeeld is Madagaskar, waar een officiële volkstelling uit 1993 het aantal staatloze personen op 2.200 zet, maar het United States Department of State haar cijfers baseert op schattingen van moslimleiders, die denken dat 5 procent van de 2 miljoen moslims in Madagaskar te maken heeft met staatloosheid. Zo kunnen zeer uiteenlopende beelden over de omvang van het staatloosheidsprobleem in één land ontstaan.<sup>36</sup>

---

<sup>36</sup> Zie de landenlijsten voor de regio's het Midden-Oosten en Noord-Afrika en sub-Sahara Afrika.

## Hoofdstuk 2: Regio – Europa

Over het algemeen is staatloosheid in Europa<sup>37</sup> beter gedocumenteerd dan in de andere regio's. Er is statistische kennis over 40 van de 50 landen in deze regio die onder UNHCR Europa vallen. In totaal waren er in 2014 670.828 staatlozen onder het UNHCR-staatloosheidmandaat in Europa aanwezig. Toch geven de cijfers van de UNHCR niet noodzakelijk een volledig beeld van het staatloosheidsprobleem in de Europese regio weer: in sommige landen kan het zijn dat de officiële cijfers lager uitvallen dan de werkelijke cijfers, bijvoorbeeld omdat er een hoge bewijslast en geen goede vaststellingsprocedure voor staatloosheid bestaat, waardoor veel staatloze personen als “nationaliteit onbekend” worden geregistreerd, in plaats van als staatloos. Hierdoor wordt mogelijk een vertekend beeld gegeven van het werkelijke aantal staatloze personen in een land. Ook is het mogelijk dat in sommige landen juist te veel staatlozen worden gerapporteerd, vooral de landen in de Baltische staten, Oost- en Zuidoost-Europa die te maken hadden met het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en Joegoslavië. Staatloosheid is in deze landen wel een probleem, maar de beschikbare cijfers zijn voor een aantal landen<sup>38</sup> gebaseerd op volkstellingen, die vaak niet heel recent hebben plaatsgevonden. Deze volkstellingen geven dan ook niet altijd weer hoeveel mensen door aanpassingen in de nationaliteitswetgeving en andere maatregelen om staatloosheid in deze gebieden tegen te gaan, inmiddels weer een nationaliteit hebben verkregen.<sup>39</sup>

### 2.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Europa

#### 2.1.1 Statenopvolging

De voornaamste oorzaak van staatloosheid die haar oorsprong vindt in Europa, is het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en Joegoslavië en het daarop volgende herstel of formatie van (nieuwe) staten. Staatloosheid is vooral het gevolg van gaten in de nationaliteitswetgeving van de nieuwe staten, waardoor uiteindelijk niet iedere inwoner van de Sovjet-Unie of Joegoslavië ergens het staatsburgerschap heeft verkregen.

##### *Staatsburgerschap in voormalig Joegoslavië*

In voormalig Joegoslavië bestond staatsburgerschap op twee niveaus: op een federaal niveau en op het niveau van de verschillende republieken binnen Joegoslavië. Het meest belangrijke burgerschap was dat van Joegoslavië, dat toegang gaf tot staatsidentiteit en -rechten. Burgerschap op het niveau van de republiek gaf toegang tot het stemrecht. Omdat het staatsburgerschap op federaal niveau als het belangrijkste werd ervaren, namen veel mensen die naar een andere republiek in Joegoslavië trokken en zich daar vestigden niet de moeite om hun burgerschap op het niveau van de republiek te veranderen. Toen Joegoslavië uiteen viel, kreeg het burgerschap van de republieken opeens een nieuwe waarde: de opvolgerstaten baseerden hierop hun nieuwe nationaliteitswetgeving. Het

---

<sup>37</sup> Onder de Europa regio vallen de volgende landen: Albanië, Andorra, Armenië, Azerbeidzjan, België, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Georgië, Griekenland, Groenland, de Heilige Stoel, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kazachstan, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Malta, Moldavië, Monaco, Montenegro, Nederland, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, San Marino, Servië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, Vaticaanstad, het Verenigd Koninkrijk, Wit-Rusland, Zweden, en Zwitserland.

<sup>38</sup> Bij de volgende landen is de data over staatloosheid die bekend is bij de UNHCR gebaseerd op volkstellingen: Rusland (2011), Oekraïne (2001), Azerbeidzjan (2009), Albanië (2011), Kroatië (2011), Montenegro (2011).

<sup>39</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless*, december 2014, 95.



nadeel hiervan was dat mensen die niet waren geregistreerd in de opvolgerstaat waarin ze zich bevonden, niet automatisch staatsburgers van de nieuwe staat werden. Slovenië, de Federale Republiek Joegoslavië (Servië en Montenegro) en Macedonië voerden overgangsregelingen in die het voor deze mensen mogelijk moest maken om de nationaliteit te verkrijgen. Echter, de voorwaarden voor het verkrijgen van nationaliteit zijn volgens de UNHCR onder deze overgangsregelingen bijna hetzelfde als die van een normale naturalisatie<sup>40</sup>, waardoor het proces in feite niet versoepeld werd. In Kroatië werd geen overgangsregeling aangenomen, en moesten inwoners van voormalige Joegoslavië burgerschap van de nieuwe staat door de normale naturalisatieprocedure verkrijgen. In totaal waren er in 2013 nog zo'n 12.000 personen in Europa die staatloos waren geworden als gevolg van het uiteenvallen van Joegoslavië. Veel van hen zijn Roma, die geen band kunnen bewijzen met één van de opvolgerstaten, vaak door een gebrek aan documentatie en registratie in het bevolkingsregister.<sup>41</sup>

#### *Staatsburgerschap in de voormalige Sovjet-Unie*

Een belangrijk onderscheid dat gemaakt moet worden tussen de opvolgerstaten van de voormalige Sovjet-Unie, is of zij wel of niet een geschiedenis van onafhankelijkheid hadden voordat zij in de Sovjet-Unie werden ingelijfd. Dit is het geval voor Estland, Letland en Litouwen, maar niet voor Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, Kazachstan, Kirgyzstan, Moldavië, Tadzjikistan en Oekraïne, die hooguit korte periodes van onafhankelijkheid hebben gekend voordat ze geannexeerd werden. Estland, Letland en Litouwen zien de periode na 1940 tot de onafhankelijkheid als een periode van buitenlandse overheersing. Estland en Letland hebben daarom gekozen voor een nationaliteitswetgeving die staatsburgerschap toekent op basis van de demografie van de staat in de periode voor de annexatie. Dit resulteerde in staatloosheid voor personen, vooral etnische Russen, die in de Sovjet periode in deze landen waren komen wonen. Litouwen en Moldavië hebben een gemixt systeem, waarbij deels wordt gekeken naar afkomst voor de annexatie, en deels ook rekening wordt gehouden met mensen die na de annexatie verblijf in het land hadden. De andere opvolgerstaten van de voormalige Sovjet-Unie hebben hun nationaliteitswetgeving gebaseerd op personen die bij de onafhankelijkheid (permanent) verblijf hadden in het territorium van de nieuwe staat.<sup>42</sup>

#### *Voorkeursbehandeling voor de dominante etnische groep*

Daarnaast gaven de opvolgerstaten van voormalige Joegoslavië en de Sovjet-Unie bij het toekennen van de nationaliteit de voorkeur aan de dominante etnische groep van de staat. Hierdoor hadden emigranten die tot de dominante etnische groep in de opvolgerstaat behoorden vaak betere toegang tot naturalisatie dan inwoners van de opvolgerstaat die oorspronkelijk uit een andere

---

<sup>40</sup> Inwoners van voormalig Joegoslavië moesten binnen een jaar nadat de nationaliteitswetgeving was aangenomen (in andere woorden, tot 12 november 1993) de nationaliteit van Macedonië aanvragen. Om dit te doen moest men volwassen zijn, een vast inkomen hebben en vijftien jaar rechtmatig verblijf in Macedonië hebben gehad. Veel etnische Albaniërs en moslims uit Sandzak die van 1955 tot 1980 naar Macedonië waren gemigreerd hadden niet het Macedonische republikeinse staatsburgerschap. Vooral deze mensen moesten gebruik maken van de naturalisatieprocedure, wilden ze het Macedonische staatsburgerschap verkrijgen. Zie: UNHCR, Regional Bureau for Europe, *Citizenship and Prevention of Statelessness Linked to the Disintegration of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia*, European Series 3:1 (1997).

<sup>41</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, september 2011, 7-8.

<sup>42</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1 juli 1993, zie: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b31db3.html>

Joegoslavische republiek kwamen. Etnische minderheden, in het bijzonder Roma, liepen hierdoor een verhoogd risico op staatloosheid, vooral als zij ook niet in het bezit waren van documentatie, waarmee ze hun republikeinse nationaliteit of verblijf konden bewijzen.<sup>43</sup>

### 2.1.2 Het ontbreken van registratie en identiteitsdocumenten

Het uiteenvallen van voormalig Joegoslavië en de conflicten en ontheemding die hier in de jaren negentig op volgden, zorgden voor grote administratieve chaos bij de bevolkingsregisters van de opvolgerstaten. Veel mensen hebben inmiddels hun persoonlijke documenten weten te herstellen, maar bij sociaal en economisch kwetsbare personen is dit vaak nog niet (geheel) gelukt. Vooral Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Kosovo, Montenegro, Servië, en Macedonië ondervinden nog steeds problemen als gevolg van de ontregeling of vernietiging van het bevolkingsregister. Zo'n 20.000 mensen in Zuidoost-Europa zijn niet opgenomen in de basisregistratie van persoonsgegevens en hebben geen persoonlijke documenten. Hierdoor is er mogelijk geen duidelijkheid over hun nationaliteit en lopen ze het risico op staatloosheid, of ze zijn al staatloos. Vooral personen uit de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen<sup>44</sup> ondervinden moeilijkheden met registratie en documentatie. Het probleem is hardnekkig, omdat een gebrek aan documentatie (vooral geboorteregistratie) bij de ouders het aanvragen van documentatie voor de kinderen bemoeilijkt. In de opvolgerstaten van voormalig Joegoslavië moeten twee stappen worden voltooid voor een succesvolle geboorteregistratie: ten eerste wordt de geboorte door het ziekenhuis of de verloskundige bij de burgerlijke stand gemeld. Daarna moet de tweede stap worden ondernomen, waarin de ouders of een voogd bij de burgerlijke stand documenten en bewijs leveren waaruit de identiteit en burgerlijke staat van beide ouders blijkt. Dit moet over het algemeen binnen een periode van één tot twee maanden gebeuren. Wanneer de ouders zelf niet in het bezit zijn van persoonlijke documenten, is het moeilijk om deze tweede stap binnen de vereiste periode te voltooien.<sup>45</sup>

Een deel van het oorzaken van gebrekkige registratie bij Roma vindt hun oorsprong in de sociale en economische positie van de Roma, waarbij gedacht moet worden aan een gebrek aan bewustzijn over de mogelijkheden en het belang van registratie; een gebrek aan vertrouwen in de gevestigde instituties; taalbarrières, en; geboorte binnen informele nederzettingen van de Roma gemeenschap kan ertoe leiden dat er geen geboorteakte wordt aangevraagd, omdat een geboorte buiten het ziekenhuis niet automatisch wordt geregistreerd en Roma ouders zich niet altijd bewust zijn van het belang van registratie. Het feit dat veel Roma in hun eigen nederzettingen in afgelegen gebieden leven, maakt registratielocaties voor hen moeilijk toegankelijk en zorgt ervoor dat ze vaak geen geregistreerd verblijf hebben. Maar oorzaken van de gebrekkige registratie onder Roma zijn ook aan de kant van de autoriteiten te vinden. Discriminatie kan ertoe leiden dat registratie van Roma door overheden niet als een prioriteit wordt gezien, en er geen maatregelen worden genomen om de registratieprocedure voor Roma toegankelijk te maken. Ook hebben Roma door hun hoge niveau van analfabetisme aangepaste administratieve procedures nodig bij bevolkingsregistratie, maar dit

---

<sup>43</sup> UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, 16.

<sup>44</sup> Ashkali en Balkan-Egyptenaren zijn Albanees sprekende minderheden in Kosovo, Macedonië en Albanië. Hun oorsprong is onduidelijk. Soms worden ze als Roma gecategoriseerd, maar steeds vaker worden ze als aparte etnische groep gezien (en geven zelf over het algemeen de voorkeur aan dit laatste).

<sup>45</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe: Progress and Remaining Challenges since the 2011 Zagreb Declaration*, 11 november 2013, 3., UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 11 november 2013, 10-11.

wordt door overheden vaak niet aangeboden. Landen en regio's in Europa waar gebrekkige documentatie bij Roma vooral een probleem is zijn Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Italië, Griekenland, Kosovo, Macedonië, Montenegro, Roemenië, Rusland, Servië, Slowakije en Oekraïne. Verder zijn geboorteregisters en persoonlijke documenten vernietigd door het Kosovo-conflict in 1999. In de landeninformatie zal hierover meer informatie worden gegeven.<sup>46</sup>

In 2011 vond de *Zagreb Conference on the Provision of Civil Status Documentation and Registration in South Eastern Europe* plaats, waaraan door Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Kosovo, Montenegro, Servië, en Macedonië werd deelgenomen. De deelnemende staten keurden de aanbevelingen die in de "*Zagreb Declaration on the Provision of Civil Status and Registration in South East Europe*"<sup>47</sup> (Zagreb Declaratie) waren opgenomen goed. Dit hield onder andere in dat barrières voor registratie, vooral voor kwetsbare groepen, moesten verdwijnen (bijvoorbeeld door kosten kwijt te schelden en geboorteregistratie en de uitgifte van identiteitskaarten te faciliteren); dat er meer gedaan moest worden om mensen die risico lopen op staatloosheid te identificeren, vooral diegenen die problemen ondervinden met documentatie en registratie; dat er meer campagne moest worden gevoerd om bewustzijn voor het belang van geboorteregistratie te creëren; en dat minderheden zoals de Roma actief bij het proces moesten worden betrokken. Vaak blijft de bewijslast in deze landen echter zeer hoog, en inwoners van voormalig Joegoslavië die nog geen duidelijkheid hebben over hun nationaliteit en niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten lopen risico op staatloosheid (zie: de "erased" in Slovenië in de landenlijst).<sup>48</sup>

### 2.1.3 Immigratie

Voorstaatlozen die zich in West-Europese landen bevinden zijn vaak oorspronkelijk afkomstig uit een ander land, waar de oorzaak van hun staatloosheid te vinden is. Deze migranten komen meestal uit Europese landen en niet, zoals vaak wordt aangenomen, voornamelijk uit landen buiten Europa. Zo bleek uit een onderzoek uit 2012 in België dat twee derde van de officieel erkende staatlozen in het land afkomstig waren uit Europa. Meer dan een kwart van hen werd geboren op het grondgebied van de voormalige Sovjet-Unie (in het bijzonder Azerbeidzjan, Oezbekistan, Kazachstan, Rusland, Oekraïne en de Baltische Staten) en 23 procent van hen op het grondgebied van voormalig Joegoslavië (voornamelijk Kosovo, Bosnië en Herzegovina en Macedonië). Staatloze migranten van buiten Europa zijn vaak van Palestijnse afkomst, ofwel afkomstig uit Israël of de Bezette Palestijnse Gebieden, ofwel uit omliggende landen zoals Libanon, Jordanië of Syrië. Ook (voornamelijk Syrische) Koerden<sup>49</sup> maken een groot deel uit van de niet-Europese staatlozen die naar West-Europa trekken.<sup>50</sup>

---

<sup>46</sup> Claude Cahn, 'Minorities, citizenship and statelessness in Europe', *European Journal of Migration and Law* 14 (2012) 297-316, aldaar 308.; UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 3, 11.; OSCE/ODIHR, *Expert seminar on access to identification and civil registration documents by Roma in Ukraine*, 19-20 november 2015, 6.

<sup>47</sup> Zie voor de hele Zagreb Declaratie: <http://www.osce.org/hcnm/85249>

<sup>48</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 41.

<sup>49</sup> Zie de informatie over Syrië in de landenlijst over staatloosheid voor de regio het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

<sup>50</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Mapping Statelessness in Belgium – Summary report*, 2012.; UNHCR, *Mapping Statelessness in Belgium*, 82.

#### 2.1.4 Juridisch-technische en bureaucratische oorzaken

Het probleem van staatloosheid wordt niet veroorzaakt, maar wel verlengd en vertroebeld door het feit dat in Europa niet veel landen<sup>51</sup> een vaststellingsprocedures voor staatloosheid hebben. Zolang staatloosheid bij een persoon niet is vastgesteld, kunnen er geen maatregelen worden genomen om het probleem op te lossen. Veel personen met een onduidelijke status worden, onder andere in Nederland, Duitsland en Zweden, geregistreerd als “nationaliteit onbekend”. Een aantal van hen zal in werkelijkheid staatloos zijn.

#### 2.2 Voornaamste groepen staatlozen in Europa

Vijfentachtig procent van de officieel geregistreerde staatlozen in Europa bevindt zich in slechts vier landen: Letland, Rusland, Estland en Oekraïne. In al deze landen is staatloosheid voornamelijk het gevolg van het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie. Dit zijn de voornaamste groepen personen die in Europa met staatloosheid te maken hebben:

- De groep die het meest risico loopt op staatloosheid in Europa zijn de **Roma, Ashkali en Egyptische gemeenschappen (RAE)**, vooral diegenen die in armoede en/of in informele nederzettingen leven. Zoals bij de voornaamste oorzaken van staatloosheid is besproken, komt het regelmatig voor dat personen uit deze groep niet zijn geregistreerd in het bevolkingsregister, noch in het bezit zijn van identiteitsdocumenten. Roma zijn vooral kwetsbaar voor staatloosheid als zij door de conflicten in voormalig Joegoslavië ontheemd zijn geraakt.<sup>52</sup>
- Een groep die vaak te maken heeft met een onduidelijke nationaliteitsstatus, zijn **inwoners van de voormalige Sovjet-Unie en Joegoslavië**, die niet in de republiek wonen waaruit zij oorspronkelijk afkomstig zijn. Vooral etnische Russen, waarvan er zo'n 25 miljoen in niet-Russische opvolgerstaten wonen, hebben hiermee te maken. Conflicten in voormalig Joegoslavië en de ontheemding die hierop volgde, kunnen de problemen voor deze groep hebben vergroot.<sup>53</sup>
- De laatste belangrijke groep staatlozen in Europa zijn **staatloze migranten en vluchtelingen** die vanuit andere delen van de wereld naar Europa zijn getrokken. Het gaat hier voornamelijk om Palestijnen uit Palestina, Israël, Libanon, Irak, Syrië en Jordanië, en Koerden uit Syrië. Maar ook staatloze asielzoekers of asielzoekers met een onduidelijke nationaliteitsstatus uit Eritrea en Ethiopië, Soedan, de Dominicaanse Republiek, Afghanistan, Myanmar, Nepal, Koeweit en Libië zullen in Europa aanwezig zijn.

---

<sup>51</sup> Op het moment waarop dit rapport werd geschreven hadden alleen Italië, Frankrijk, Hongarije, België, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Spanje een vaststellingsprocedure voor staatloosheid.

<sup>52</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 3.

<sup>53</sup> W. Rogers Brubaker, 'Citizenship Struggles in Soviet Successor States', *The International Migration Review* 26:2 (1992) 269-91, aldaar 269.

## 2.3 Landenlijst

### 2.3.1 De voormalige Sovjet-Unie

#### Armenië

##### Wie?

- In 2015 vielen 311 personen in Armenië onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR.
- Het zal voornamelijk gaan om staatloze vluchtelingen uit Azerbeidzjan.

##### Oorzaken

- Armenië heeft de verdragen van 1954 en 1961 geratificeerd. Vluchtelingen uit Azerbeidzjan kunnen relatief gemakkelijk staatsburgerschap van Armenië krijgen door Artikel 10(2) van de nationaliteitswetgeving, die specifiek gericht is op staatloze personen en inwoners van de voormalige Sovjet-Unie.<sup>54</sup>
- Deze procedure is nog simpeler voor de naturalisatie van voormalige inwoners van de Sovjet-Unie die etnisch Armeens zijn. Naturalisatie kan ingewikkeld zijn voor personen die geen goede grip hebben op de Armeense taal.<sup>55</sup>

#### Azerbeidzjan

##### Wie?

- In Azerbeidzjan bevonden zich in 2012 1.741 staatloze personen die erkend werden door de overheid.<sup>56</sup>
- Tijdens een volkstelling in 2009 identificeerden 3.585 personen zichzelf als staatloos. Dit is ook het aantal personen dat in 2015 onder het UNHCR-staatloosheidsmandaat werd gerekend.<sup>57</sup>
- De meeste staatloze personen in Azerbeidzjan zijn etnische Azeris uit Georgië, die aan het eind van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig vanwege de maatschappelijke onrust in Georgië naar Azerbeidzjan zijn gekomen.<sup>58</sup>
- Etnische Armeniërs of gemengd Armeens-Azeri Armeniërs die in Armenië zijn geboren maar in Azerbeidzjan leven, worden door de Azeri autoriteiten als inwoners van Armenië gezien en kwamen daarom op het moment van de onafhankelijkheid niet automatisch in aanmerking voor de Azerbeidjaanse nationaliteit.<sup>59</sup>

##### Oorzaken

- Na de onafhankelijkheid heeft Azerbeidzjan ervoor gekozen om staatsburgerschap te baseren op het al bestaande staatsburgerschap van de Azerbeidzjaanse Socialistische Sovjetrepubliek. Dit staatsburgerschap bestond tijdens de Sovjetperiode naast de

---

<sup>54</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Questions of Nationality and Statelessness in Armenia*, maart 2013.

<sup>55</sup> Idem.; UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>56</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Azerbaijan*, oktober 2012, 5.

<sup>57</sup> UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 2016.

<sup>58</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Azerbaijan*, 5-6.

<sup>59</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics* (1993).

overkoepelende Sovjet nationaliteit. De nationaliteitswetgeving maakte niet concreet duidelijk wie precies onder deze nationaliteit valt, waardoor de autoriteiten veel discretionaire macht hadden om zelf te beslissen wie wel of niet onder de definitie van staatsburger viel. Dit leidde tot het uitsluiten van niet etnische Azeri inwoners van voormalige Sovjetrepublieken, vooral Armenië.<sup>60</sup>

- De geregistreerde staatloze personen met verblijfsvergunningen zijn voornamelijk:
  - o Personen die in de jaren zestig uit Iran waren gevlucht en in de Sovjet-Unie politiek asiel hadden gekregen, en;
  - o Etnische Azeri's uit de voormalige Sovjet-Unie, waarvan de meesten in de jaren tachtig en negentig vanuit Georgië naar Azerbeidzjan waren gevlucht.
- Staatloze personen zonder rechtmatig verblijf zijn personen die niet kwalificeerden voor staatsburgerschap van Azerbeidzjan bij het invoeren van de nationaliteitswetgeving in 1998, omdat ze niet permanent geregistreerd waren in een woonplaats in Azerbeidzjan, of omdat ze niet in het land aanwezig waren. Het gaat hier vooral om voormalige inwoners van de Sovjet-Unie. Tot 2007 werd aan zo'n 500 van deze individuen speciale documenten uitgedeeld voor staatloze personen, maar in 2007 kwam hier een einde aan en konden de al verkregen documenten ook niet meer hernieuwd worden.<sup>61</sup>
- Ouders moeten volgens Ministerieel Decreet 145 geregistreerd staan in het bevolkingsregister als ze een geboorteakte voor hun kind willen ontvangen. Kinderen van ongedocumenteerde ouders hebben zo geen toegang tot de geboorteregistratie, waardoor ze risico op staatloosheid lopen.<sup>62</sup>
- Een procedure om staatloosheid mee vast te stellen was actief tot 2007, daarna niet meer.
- Artikel 21 van de nationaliteitswetgeving staat toe dat een staatsburger de nationaliteit kan worden ontnomen als hij of zij een actie heeft uitgevoerd die "significante schade aan de belangen van de staat of de staatsveiligheid van Azerbeidzjan" heeft toegebracht, zelfs als dit tot staatloosheid leidt. Dit is in enkele gevallen ook daadwerkelijk gebeurd, meest recentelijk in 2015, toen journalist en mensenrechtenactivist Emin Huseynov gedwongen werd de Azerbeidzjaanse nationaliteit op te geven en als gevolg daarvan staatloos werd.<sup>63</sup>

### *Belarus/Wit-Rusland*

Wie?

- In 2015 vielen 5.635 personen in Belarus onder het UNHCR-staatloosheidmandaat.
- Een onbekend aantal voormalige Sovjet inwoners heeft hun verblijf in Belarus nog niet laten registreren, waardoor ze nog niet zijn erkend en gedocumenteerd als inwoners of als staatloos. Deze mensen zijn waarschijnlijk in het bezit van verlopen Sovjet documenten, maar hebben geen geldige documenten van Belarus.<sup>64</sup>

---

<sup>60</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>61</sup> Idem.

<sup>62</sup> Idem.

<sup>63</sup> Open Society Foundations, *Azerbaijan Challenged Over Deprivation of Citizenship*, 13 januari 2016, zie:

<https://www.opensocietyfoundations.org/press-releases/azerbaijan-challenged-over-deprivation-citizenship>

<sup>64</sup> UNHCR table of statelessness concerns worldwide, 26 maart 2014, 12.

- Tussen 10.000 en 15.000 Roma verblijven in Belarus, maar het is onduidelijk hoeveel van hen staatloos zijn.<sup>65</sup>
- Behalve inwoners van de voormalige Sovjet-Unie zijn er in Belarus ook een aantal staatloze migranten (die voornamelijk na 1991 uit GOS landen<sup>66</sup> naar Belarus zijn getrokken), die hun voormalige nationaliteit hebben opgegeven of geen andere nationaliteit hadden aangevraagd om toegang te krijgen tot de nationaliteit van Belarus<sup>67</sup>, maar deze nog niet hebben gekregen.<sup>68</sup>

### Oorzaken

- De nationaliteitswetgeving van Belarus uit 1991 bepaalde dat alle individuen die op de dag van het ingaan van de wet op het grondgebied van de staat permanent verblijf hadden, de nationaliteit van Belarus kregen. Etnische Belarussen die in andere voormalige Sovjetstaten verbleven, konden alleen door naturalisatie de nationaliteit van Belarus krijgen. Dit kan staatloosheid tot gevolg hebben als het land waarin de etnische Belarussen zich bevinden hen ook niet als staatsburgers erkent.<sup>69</sup>
- Inwoners uit GOS landen die na 1991 naar Belarus trokken en hun nationaliteit hadden opgegeven, deden dit om toegang te krijgen tot de nationaliteit van Belarus: het hebben van een dubbele nationaliteit is in Belarus namelijk niet toegestaan, en personen die wilden naturaliseren werden tot 2010 geacht de huidige nationaliteit op te geven voordat zij toegang kreeg tot de naturalisatieprocedure. Veel mensen die na 1991 naar Wit-Rusland migreerden, hadden een Sovjetpaspoort met een *propiska* (verblijfsstatus) uit een andere Sovjetrepubliek, en hebben na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie geen nationaliteit van één van de nieuwe staten aangevraagd. Als deze personen niet de nationaliteit van Belarus hebben weten te verkrijgen, zijn ze staatloos.<sup>70</sup>
- Belarus heeft geen officiële vaststellingsprocedure voor staatloosheid. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken bepaald wie wel of niet staatloos is, maar vastgestelde staatloosheid leidt niet automatisch tot het krijgen van een verblijfsvergunning. Dit kan alleen als de staatloze persoon aan de voorwaarden voldoet, waaronder rechtmatig verblijf in het land. Zo'n 1.074 officieel geregistreerde staatloze personen kregen in 2012 het staatsburgerschap.<sup>71</sup>

<sup>65</sup> Refugees International, *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness*, 11 maart 2009, zie: <http://www.refworld.org/docid/49be193f2.html>, 44.

<sup>66</sup> Gemenebest van Onafhankelijke Staten. Lidstaten: Armenië, Kazachstan, Kirgizië, Rusland, Tadzjikistan, Wit-Rusland, Azerbeidzjan, Maldavië, Oezbekistan. Geassocieerd leden: Turkmenistan en Oekraïne. Voormalig lid: Georgië (1993-2008).

<sup>67</sup> De oude nationaliteitswetgeving van 1991 en 1995 maakte naturalisatie tot staatsburger van Belarus namelijk onmogelijk voor personen die nog in het bezit waren van een andere nationaliteit. In latere aanpassingen van deze wetgeving (2010) is er echter voor gezorgd dat de oude nationaliteit niet hoeft te worden opgegeven voordat het staatsburgerschap van Belarus is verkregen.

<sup>68</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>69</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>70</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>71</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.; Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

## Estland

### Wie?

- In 2015 waren in Estland 85.301 staatloze personen aanwezig die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. Ze zijn in het bezit van een vreemdelingenpaspoort, ook wel “grijs paspoort” genoemd vanwege zijn kleur, die alleen bedoeld is voor staatloze personen.<sup>72</sup>
- Vooral inwoners van Estland wier afkomst en verblijf in het land niet terug te traceren is naar de periode voor de inlijving van het land in de Sovjet-Unie lopen risico op staatloosheid, omdat zij bij de onafhankelijkheid niet automatisch de nationaliteit kregen. Het gaat hier voornamelijk om etnische Russen, Oekraïners en Belarussen.<sup>73</sup>

### Oorzaken

- Na de onafhankelijkheid werd de nationaliteit van Estland niet gebaseerd op verblijf in het territorium, maar op de voormalige Estse nationaliteit zoals het was voor 16 juni 1940, toen het land door de Sovjet-Unie werd geannexeerd. Hierdoor kregen staatsburgers van voor 1940 en hun nakomelingen automatisch de Estse nationaliteit, evenals buitenlandse vrouwen die getrouwd waren met een Estse staatsburger en erkende kinderen met hem hadden voor 26 februari 1992. Ook was het mogelijk om de nationaliteit te verkrijgen door voor de nationaliteit te registreren voordat de verkiezingen voor het Congres van Estland in februari 1990 plaatsvonden. Alle andere inwoners moeten echter de nationaliteit via naturalisatie verkrijgen, ongeacht hoe lang ze in het land hebben gewoond. Het gaat hier vooral om etnische Russen. Als zij niet de nationaliteit van hun land van herkomst aanvragen of de naturalisatieprocedure van Estland doorlopen, blijven zij staatloos. Vooral taal vormt hier een grote barrière, aangezien Russisch in de tijd van de Sovjet-Unie de voertaal in Estland was en etnische Russen vaak alleen Russisch spreken, terwijl in de naturalisatieprocedure een goede grip op het Estisch wordt vereist.<sup>74</sup>

## Georgië

### Wie?

In 2015 bevonden zich 627 personen in Georgië die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. Het gaat hier om<sup>75</sup>:

- o Voormalige Georgische staatsburgers die hun nationaliteit hadden opgegeven of wier nationaliteit was afgenomen, zonder dat ze een andere nationaliteit hiervoor in de plaats hebben gekregen.

---

<sup>72</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Stories of Statelessness: Latvia and Estonia*, zie: <http://www.unhcr.org/ibelong/stories-of-statelessness-latvia-and-estonia/>

<sup>73</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.; United States Department of State, 2015 *Country Reports on Human Rights Practices - Estonia*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716126fc.html>

<sup>74</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>75</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: Georgia*, januari 2015, 9-10.



- o Voormalige Sovjetburgers die geen staatsburgerschap kregen in één van de nieuwe staten die ontstonden na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie.
- Een aantal voormalige Sovjetburgers in Georgië wacht nog op duidelijkheid omtrent hun nationaliteitsstatus. Het gaat hierbij voornamelijk om personen uit Azerbeidzjan en Armenië.<sup>76</sup>

### Oorzaken

- Georgië's nationaliteitswetgeving uit 1993 had een aantal gaten die tot staatloosheid konden leiden:
  - o Een kind van een Georgische en een buitenlandse ouder dat in het buitenland is geboren, loopt risico op staatloosheid als de ouders het niet eens kunnen worden over de nationaliteit van het kind;
  - o Bij de onafhankelijkheid kreeg iedereen die vijf jaar permanent verblijf in het territorium van Georgië had (inclusief het moment waarop de wet werd aangenomen) en een brief die de nationaliteit bevestigde had ontvangen, officieel de Georgische nationaliteit. Deze brief gaf de Georgische autoriteiten enige controle over wie zij wel of niet als staatsburgers wilden erkennen, simpelweg door wel of niet de documenten op te sturen;<sup>77</sup>
  - o Etnische Georgiërs die geen permanent verblijf hadden in Georgië op het moment van de onafhankelijkheid moesten via de gewone naturalisatieprocedure de nationaliteit verkrijgen.<sup>78</sup>
- Geboorten in ziekenhuizen worden automatisch geregistreerd. Er zijn nog problemen met het registreren van alle geboorten binnen de Roma gemeenschap.<sup>79</sup>
- Sinds 2012 is er in Georgië een vaststellingsprocedure voor staatloosheid. Hierdoor konden vanaf het moment van de oprichting van de procedure tot januari 2015 145 mensen de staatloosheidsstatus verkrijgen.<sup>80</sup>

### Letland

#### Wie?

- In 2015 vielen 252.195 personen in Letland onder het UNHCR-staatloosheidmandaat.
- Het gaat hier om twee groepen:
  - o Het grootste deel staatloze personen bestaat uit zogenaamde “niet-staatsburgers van Letland”, vooral etnische Russen (zo’n 42 procent van de bevolking), die na het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie staatloos zijn geworden. Dit was bedoeld als tijdelijke status in afwachting van de nationaliteitswetgevingen van andere opvolgerstaten van de voormalige Sovjet-Unie: het idee was dat de “niet-

<sup>76</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Georgia*, 13.

<sup>77</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>78</sup> Idem.

<sup>79</sup> General Assembly, *Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination*, 2011, 43-44.

<sup>80</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Georgia*, January 2015,

staatsburgers van Letland” staatsburgers van andere opvolgerstaten zouden worden. Dit is echter bij velen niet het geval geweest;<sup>81</sup>

- o Verder zijn er zo’n 230 personen binnen de migratiecontext die niet onder de noemer “niet-staatsburgers” vallen en door Letland als staatloos worden geregistreerd.

#### Oorzaken

- De “niet-staatsburgers” van Letland werden na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie staatloos, omdat Letland bij de onafhankelijkheid geen nieuwe nationaliteitswetgeving formuleerde, maar teruggreep naar de nationaliteitswetgeving van voordat het land in 1919 door de Sovjet-Unie werd geannexeerd. Hierdoor werd geen nieuwe nationaliteit gedefinieerd, maar werd de nationaliteit toegekend aan iedereen die voor 1919 staatsburger was, en aan hun nakomelingen. De voornamelijk etnische Russen die tijdens de Sovjet overheersing naar Letland waren getrokken en zich daar hadden gevestigd, kregen hierdoor niet de Letse nationaliteit. Hun status als “niet-staatsburgers” geeft hen een juridische status die op veel punten gelijk is aan die van staatsburgers, maar ze hebben geen stemrecht en mogen niet in overheidsdienst werken.<sup>82</sup>
- Naturalisatie is mogelijk, maar “niet-staatsburgers” moeten hiervoor een taal- en integratietest halen. Ook moeten ouders een aangifteprocedure doorlopen om de Letse nationaliteit voor de kinderen te verkrijgen. Deze integratietest is in de loop der jaren versoepeld, en veel staatlozen hebben door de procedure de Letse nationaliteit verkregen. Er zijn echter veel “niet-staatsburgers” die de testen en de procedure niet kunnen of willen doorlopen. Kunnen, omdat voor veel “niet-staatsburgers”, vooral van de oudere generatie, de taal- en geschiedenis test een grote barrière vormt. Willen, omdat veel “niet-staatsburgers” van Letland uit principe de tests weigeren te doen. Velen van hen zijn in Letland geboren of wonen er al een groot deel van hun leven, en vinden naturalisatie onnodig en vernederend: ze willen zonder test het staatsburgerschap van Letland verkrijgen, of helemaal niet.<sup>83</sup>

### Moldavië

#### Wie?

- In 2015 waren er 5.014 personen in Moldavië aanwezig die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. De meeste van hen kwamen uit het Transnistrische deel van het land.
- Tijdens de volkstelling van 2004 identificeerden 5.374 personen zich als staatloos. 390 maakten geen melding van een nationaliteit.

#### Oorzaken

- Moldavië nam bij de onafhankelijkheid een strenge nationaliteitswetgeving aan, die ervoor zorgde dat personen die niet in het land waren geboren of niet afstamden van mensen die dit wel waren, niet automatisch de Moldavische nationaliteit kregen. In plaats daarvan

---

<sup>81</sup> Inga Reine, ‘Protection of stateless persons in Latvia’, *Seminar on Prevention of Statelessness and Protection of Stateless Persons within the European Union*, 26 juni 2007, 5.

<sup>82</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>83</sup> Reine, ‘Protection of stateless persons in Latvia’, 5.

moesten deze personen binnen een jaar de Moldavische nationaliteit aanvragen. Deden ze dit niet, dan werden ze staatloos.<sup>84</sup>

- Moldavië richtte in 2012 een vaststellingsprocedure voor staatloosheid op. Hier blijven echter juridische gaten in zitten, die ervoor zorgen dat de procedure niet helemaal effectief kan worden ingezet. Zo kwamen sommige personen uit Transnistrië niet in aanmerking voor de staatloosheidsstatus, omdat uit de procedure bleek dat ze zouden kwalificeerden voor Moldavisch burgerschap. Maar het is voor deze personen niet mogelijk om Moldavische identiteitsdocumenten te krijgen, omdat hun Transnistrische of Sovjetdocumenten niet worden geaccepteerd als bewijs van hun rechtmatige verblijf in het land sinds 1990. Hierdoor blijft hun nationaliteitsstatus onduidelijk.<sup>85</sup>
- In 2012 heeft de UNHCR een kleine survey uitgevoerd bij een aantal Roma gemeenschappen om een idee te krijgen van de omvang van het staatloosheidsprobleem bij deze groep. Uit een bezoek aan 400 huishoudens bleek dat een aantal mensen onvolledige of geen documentatie hadden en risico liepen op staatloosheid.<sup>86</sup>

## Oekraïne

### Wie?

- Een volkstelling uit 2001 telde 82.550 staatloze personen in Oekraïne. Sindsdien hebben zo'n 40.000 mensen het staatsburgerschap weten te verkrijgen. In 2015 waren er nog zo'n 35.228 officieel geregistreerde staatloze personen in Oekraïne.<sup>87</sup>
- De meeste staatloze personen in Oekraïne leven in Odessa en de Krim.
- Staatloosheid komt vooral voor bij inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die zonder wettig verblijf en identiteitsdocumenten in Oekraïne verblijven, en die niet de nationaliteit van Oekraïne of een andere opvolgerstaat hebben weten te verkrijgen door juridische, administratieve en financiële obstakels.
- Staatloosheid kan ook voorkomen bij migranten die na 1991 vanuit GOS landen naar Oekraïne trokken en hun nationaliteit hebben verloren of opgegeven, zonder dat ze hier de Oekraïense nationaliteit voor in de plaats hebben gekregen.<sup>88</sup>

### Oorzaken

- Veel voormalig ontheemde personen die terugkeerden naar de Krim hadden de nationaliteit van een ander land op het moment dat ze de Oekraïense nationaliteit kregen. De nationaliteitswetgeving stelt dat binnen twee jaar na het verkrijgen van de Oekraïense nationaliteit de voormalige nationaliteit moet worden opgegeven. Velen kunnen niet aan deze voorwaarde voldoen, omdat het proces van het opgeven van de voormalige nationaliteit te langdurig en kostbaar is. Dit heeft nog niet geleid tot het afnemen van de Oekraïense nationaliteit, maar het zou in theorie kunnen gebeuren.<sup>89</sup>

---

<sup>84</sup> UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1993.

<sup>85</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>86</sup> Idem.

<sup>87</sup> Idem.

<sup>88</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) en HIAS, *The Problem of Statelessness in Ukraine and the Ways of Addressing It*, 2014, 15-16.

<sup>89</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

- Het verkrijgen van de nationaliteit is voor inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die zonder rechtmatig verblijf en identiteitsdocumenten in Oekraïne verblijven moeilijk, omdat ze niet kunnen voldoen aan de bewijslast: vaak hebben ze geen geboorteakte, waardoor ze een late registratie moeten aanvragen of hun geboorteakte uit het buitenland moeten halen. Het is zonder identiteitsdocumenten echter niet mogelijk om de grens over te gaan om de benodigde documenten op te halen. Ook kan bij de procedure voor het verkrijgen van de nationaliteit gevraagd worden om de geboorteakten van de ouders van de aanvrager, een identiteitsbewijs, en een document waarmee kan worden aangetoond dat men geen andere nationaliteit heeft. Voor ongedocumenteerde personen zal het onmogelijk zijn om aan al deze documentatie-eisen te voldoen. De kosten die verbonden zijn aan het verkrijgen van al deze documenten (niet alleen de registratie en documenten zelf, maar ook reizen naar de registratielocatie en eventueel de hulp van een advocaat) kan niet iedereen zich veroorloven.<sup>90</sup>
- 1.296 staatloze personen konden in 2012 door naturalisatie de Oekraïense nationaliteit krijgen. De nationaliteitswetgeving biedt bescherming tegen staatloosheid bij de geboorte van kinderen wier ouders rechtmatig verblijf in het land hebben, maar biedt diezelfde bescherming niet voor kinderen wier ouders niet rechtmatig in het land verblijven.<sup>91</sup>

## Rusland

### Wie?

- In 2015 vielen 101.813 personen in Rusland onder het UNHCR-staatloosheidmandaat. Het officiële aantal bij de overheid registreerde staatlozen in Rusland was aan het eind van 2012 31.560.
- Het gaat hier vooral om:
  - o Voormalige Sovjet burgers die zonder verblijfsvergunning en identiteitsdocumenten in Rusland verblijven, en die niet de nationaliteit van Rusland of een andere opvolgerstaat hebben weten te verkrijgen door juridische, administratieve en financiële obstakels;
  - o Migranten uit GOS landen die na 1991 in Rusland arriveerden, en die hun voormalige nationaliteit hebben opgegeven of zijn ontnomen, zonder dat ze de Russische nationaliteit hiervoor in de plaats kregen.

### Oorzaken

- Staatloosheid in Rusland werd voornamelijk veroorzaakt door het uiteenvallen van de Sovjet-Unie. Personen uit voormalige Sovjetrepublieken die permanent verblijf hadden in Rusland konden aanspraak doen op de Russische nationaliteit, evenals staatloze personen die permanent verblijf in Rusland hadden, als ze dit binnen een jaar na het invoeren van de nationaliteitswetgeving van 1991 aanvroegen. Ook personen uit de voormalige Sovjet-Unie die na 1992 permanent verblijf in Rusland kregen, konden de Russische nationaliteit aanvragen. Personen die geen permanent verblijf in Rusland hadden, maar een tijdelijke of illegale status, kwamen niet in aanmerking voor het Russische staatsburgerschap.

<sup>90</sup> UNHCR en HIAS, *The Problem of Statelessness in Ukraine and the Ways of Addressing It*, 15-20.

<sup>91</sup> Zie: <http://eudo-citizenship.eu/databases/protection-against-statelessness> voor Oekraïne.

Problemen ontstonden ook omdat, toen inwoners van de voormalige Sovjet-Unie werden opgeroepen om hun Sovjet paspoort in te ruilen voor een Russisch Paspoort, veel individuen de deadline misten en gebruik bleven maken van hun (inmiddels niet meer geldige) Sovjet paspoort.<sup>92</sup>

- Het aantal staatlozen in Rusland daalde vanaf 2002 snel door een aantal maatregelendie Rusland heeft genomen om staatloosheid in haar territorium te verlagen. De meest belangrijke maatregel is de versimpelde naturalisatieprocedure voor staatloze inwoners van de voormalige Sovjet-Unie in 2003, waardoor inwoners van de voormalige Sovjet-Unie konden naturaliseren zonder aan de moeilijkste voorwaarden voor naturalisatie te voldoen, namelijk: bewijs van ononderbroken verblijf voor vijf jaar, bewijs van middelen voor zelfvoorziening, en een goede grip op de Russische taal. Ook hoefde men geen kosten te betalen voor de naturalisatie. Deze naturalisatieprocedure was alleen voor inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die bewijs hadden van permanent of tijdelijk verblijf in Rusland in 2002. Staatloosheid bleef een probleem bij personen die geen paspoort en/of bewijs van verblijf hadden. Om dit probleem op te lossen zijn nieuwe maatregelen genomen in 2009 en in 2012, die het mogelijk maakten voor mensen die geen paspoort hadden om versimpeld te naturaliseren. Zo'n 600.000 staatloze personen konden tussen 2002 en 2009 de Russische nationaliteit krijgen door de versimpelde naturalisatie procedure.<sup>93</sup>
- Na 2009 werd het naturalisatieproces nog meer versoepeld, waardoor tussen 2003 en 2012 in totaal 650.000 personen het Russische staatsburgerschap konden verkrijgen.<sup>94</sup>
- Hoewel staatloosheid door de maatregelen in 2012 opgelost zou moeten kunnen worden bij staatloze personen die geen paspoort hebben, kan het een probleem blijven bij staatlozen die geen permanente of tijdelijke verblijfsvergunning hebben.

### 2.3.2 Voormalig Joegoslavië

#### *Bosnië en Herzegovina*

Wie?

- In 2015 vielen 58 personen in Bosnië en Herzegovina onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR.
- Groepen die in Bosnië en Herzegovina risico lopen op staatloosheid of staatloos zijn, zijn de Roma gemeenschap en inwoners van andere republieken van voormalig Joegoslavië.
- Volgens schattingen van de MHRR zijn er zo'n 35.000 Roma in Bosnië en Herzegovina, waarvan zeven procent geen geboorteakte heeft. Zo'n 4.500 personen in Bosnië en Herzegovina hebben een onbekende nationaliteit: de meeste van hen zijn Roma.<sup>95</sup>

Oorzaken

- Bosnië en Herzegovina bieden met Artikel 37 van de nationaliteitswetgeving van 1999 bescherming tegen staatloosheid, door alle personen die staatsburgers waren van de Republiek van Bosnië en Herzegovina voor het aannemen van constitutie van december

---

<sup>92</sup> UNHCR, *Resolving Existing Major Situations of Statelessness*, 22-23.

<sup>93</sup> Idem, 25.

<sup>94</sup> Idem, 22.

<sup>95</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

1995 en voor 6 april 1992 toen de oorlog begon, het staatsburgerschap te geven. Ook alle personen die tussen 1992 en 1999 in Bosnië en Herzegovina waren komen wonen en hier twee jaar hebben verbleven, kregen het staatsburgerschap. Ondanks deze bescherming hebben veel Roma die voor de oorlog in Bosnië en Herzegovina woonden moeite met het verkrijgen van erkenning van hun staatsburgerschap, omdat velen van hen bij de geboorte niet zijn geregistreerd en vaak ook niet in het bezit zijn van documenten waarmee ze hun verblijf in het land kunnen aantonen.<sup>96</sup>

- Ook andere inwoners uit voormalig Joegoslavië die tijdens de oorlog in Bosnië en Herzegovina waren gearriveerd, kunnen problemen ondervinden bij naturalisatie, omdat velen niet in het bezit zijn van documentatie waarmee ze hun verblijf in het land kunnen aantonen. Beide groepen lopen risico op staatloosheid.<sup>97</sup>

## Kosovo

### Wie?

- Gecombineerd met Servië heeft Kosovo 2.700 staatloze personen in haar territorium die onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR vallen.

### Oorzaken

- De Kosovo-oorlog in de jaren negentig leidde tot het verloren gaan of de vernietiging van persoonlijke documenten en bevolkingsregisters. Hierdoor werd het moeilijk voor Servische inwoners om hun staatsburgerschap aan te tonen. De ontheemding die volgde op de Kosovo-oorlog maakte minderheden zoals de Roma extra kwetsbaar voor gebrekkige registratie, waardoor zij risico kunnen lopen op staatloosheid.
- Kinderen van personen die ontheemd en ongedocumenteerd zijn geraakt door het Kosovo conflict, die buiten Kosovo worden geboren, kunnen problemen ondervinden met geboorteregistratie omdat hun ouders hun documenten uit Kosovo of één van de verplaatste registers in Servië moeten halen. Een aantal ouders, vooral uit de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen in Montenegro en Macedonië, hebben niet de financiële middelen om deze documenten te verkrijgen. Zonder geboorteakte uit hun geboorteland kunnen deze in het buitenland geboren kinderen niet in het bevolkingsregister van Kosovo worden geregistreerd, en komen ze niet in aanmerking voor de nationaliteit. Hierdoor lopen ze risico op staatloosheid, vooral als ze ook geen recht hebben op de nationaliteit van het land waarin ze worden geboren.<sup>98</sup>
- Etnische minderheden die geen Albanees of Servisch spreken kunnen in Kosovo moeite hebben met het verkrijgen van een geboorteakte, omdat zij niet met de ambtenaren kunnen communiceren, noch kunnen zij de documenten in hun taal krijgen. Ook kunnen armere delen van de bevolking zich niet altijd de kosten van identiteitsdocumenten veroorloven.<sup>99</sup>
- In april 2013 hebben Kosovo en Montenegro afspraken gemaakt om dit probleem op te lossen. Montenegro heeft een lijst met personen die in Kosovo geregistreerd moeten

<sup>96</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 13.

<sup>97</sup> UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, 17.

<sup>98</sup> Idem, 25.; Mensur Bajramspahic, *Step by Step, Kosovo Refugee Rebuilds Life in Montenegro*, 23 juli 2014, zie: <http://www.unhcr.org/news/stories/2014/7/53cfba416/step-step-kosovo-refugee-rebuilds-life-montenegro.html>

<sup>99</sup> Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Access to civil registration in Kosovo*, 23 juli 2012, 4.

worden aan Kosovo overgedragen. Tussen mei 2014 en mei 2015 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Kosovo een mobiel team op vijf bezoeken naar Montenegro gestuurd, waarbij zo'n 1.236 personen geïnterviewd zijn. Kosovo heeft hierna een geboorteregistratie en paspoortuitgave voor deze personen op gang gezet.

## Kroatië

### Wie?

- In totaal waren er in 2015 2.873 staatloze personen in Kroatië die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen.
- In een volkstelling uit 2011 identificeerden 2.083 personen zichzelf als "nationaliteit onbekend" en 713 mensen als staatloos.<sup>100</sup>
- Volgens dezelfde volkstelling zijn er 16.975 Roma in Kroatië. Minstens 1.500 van hen hebben geen duidelijke verblijfs- of nationaliteitsstatus. Het werkelijke aantal zal hoger liggen, maar hier is niets met zekerheid over te zeggen. Veel Roma in Kroatië die geen documenten hebben, zijn geboren in één van de andere republieken van voormalig Joegoslavië.<sup>101</sup>
- Verder kunnen niet-etnische Kroaten<sup>102</sup> uit andere republieken van voormalig Joegoslavië te maken krijgen met staatloosheid. Sommige van hen, maar zeker niet allemaal, leefden ten tijde van de onafhankelijkheid in het Kroatische territorium.

### Oorzaken

- De Kroatische nationaliteitswetgeving van 1991 gaf staatsburgerschap aan personen met het staatsburgerschap van de Kroatische republiek, en maakte het alleen voor etnische Kroaten makkelijker om het burgerschap te verkrijgen door middel van naturalisatie.<sup>103</sup>
- Mensen die op het moment van de onafhankelijkheid<sup>104</sup> gewoon verblijf in Kroatië hadden, maar het staatsburgerschap van een ander land, konden de status van "buitenlander met permanent verblijf" krijgen en kwamen in aanmerking voor de Kroatische nationaliteit door naturalisatie. Echter, personen die gewoon verblijf in Kroatië hadden, maar voor het gewapend conflict het land uit waren gevlucht, kwamen niet in aanmerking voor naturalisatie. Dit omdat ze vaak niet hun doorlopend verblijf in het territorium konden aantonen. Deze voorwaarde raakte vooral Serviërs en andere etnische minderheden. Ook heeft maar een klein aantal Roma gebruik kunnen maken van deze mogelijkheid tot naturalisatie. Dit omdat ze zich door reis- en/of administratiekosten niet konden veroorloven om terug te keren naar hun plaats van herkomst om de benodigde identiteitsdocumenten bij het bevolkingsregister op te halen. Soms waren zij bij de geboorte helemaal niet geregistreerd, en vormde late registratie een extra administratieve en financiële barrière voor het verkrijgen van documentatie. Door hun gebrek aan documenten kunnen deze Roma niet hun verblijf registreren, en kunnen zo niet aantonen dat ze in aanmerking komen voor het staatsburgerschap.<sup>105</sup>

---

<sup>100</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 18.

<sup>101</sup> Idem, 18.

<sup>102</sup> Voornamelijk Serviërs.

<sup>103</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 18.

<sup>104</sup> 8 oktober 1991.

<sup>105</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 18-19.

## Macedonië

### Wie?

- In 2015 bevonden zich 667 staatloze personen in Macedonië die onder het UNHCR-staatloosheidsmandaat vielen.
- Het gaat voornamelijk om inwoners van Macedonië, die oorspronkelijk uit andere republieken van voormalig Joegoslavië kwamen.

### Oorzaken

- Personen die zowel het burgerschap van voormalig Joegoslavië als het burgerschap van de Socialistische Republiek Macedonië bezaten, kregen bij de onafhankelijkheid van Macedonië automatisch de Macedonische nationaliteit. Iedereen die afkomstig was uit andere republieken van voormalig Joegoslavië kon via een overgangsregeling naturaliseren, maar moest daarbij aan hoge voorwaarden voldoen. Zo moesten zij in het bezit zijn van een identiteitskaart van de Socialistische Republiek Macedonië, moesten zij hun permanente verblijf in het land hebben geregistreerd, en kunnen aantonen dat zij 15 jaar ononderbroken rechtmatig verblijf in het land hadden gehad. Bovendien was de overgangsregeling één jaar open, tot 11 november 1993. Deze voorwaarden, in combinatie met het feit dat sommige mensen niet wisten dat zij niet automatisch als staatsburger van de nieuwe staat werden beschouwd, hebben ervoor gezorgd dat een aantal personen niet de Macedonische nationaliteit hebben verkregen en staatloos zijn geworden.<sup>106</sup>
- Ouders die de geboorte van hun kind willen registreren, moeten het volgende bewijs leveren: identiteitsdocumenten van beide ouders en hun huwelijkscertificaat; en als het kind niet in een ziekenhuis is geboren, moeten twee getuigen de tijd en plaats van de geboorte bevestigen<sup>107</sup>. Geboorten buiten het huwelijk kunnen geregistreerd worden als de ouders nieuwe geboorteakten aanvragen: met een geboorteakte die minder dan zes maanden oud is, kan de naam van de vader op de geboorteakte van het kind worden vastgelegd. Vooral voor mensen die in andere republieken van voormalig Joegoslavië waren geboren, is het moeilijk om aan deze voorwaarden te voldoen, vanwege de kosten en tijd die verbonden zijn aan het verkrijgen van nieuwe geboorteakten uit het buitenland.<sup>108</sup>

## Montenegro

### Wie?

- In 2015 waren er 3.262 personen in Montenegro aanwezig die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen.
- Het zal hier vooral gaan om mensen die risico lopen op staatloosheid omdat zij ontheemd en ongedocumenteerd zijn geraakt door de Kosovo-oorlog, waaronder ook personen uit de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen.

---

<sup>106</sup> UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, 18-19.

<sup>107</sup> Soms werd het bewijs van ooggetuigen niet geaccepteerd en moesten de ouders met een DNA test hun ouderschap aantonen. De kosten hiervan kunnen een barrière vormen, evenals het feit dat kinderen wier ouders zijn overleden of onbekend zijn deze test niet kunnen doen. Zie: UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 38.

<sup>108</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 38.



## Oorzaken

- Nadat de unie tussen Servië en Montenegro uit elkaar viel, werd op 14 februari 2008 een nieuwe nationaliteitswetgeving aangenomen, waarin werd bepaald dat iedereen die tot dat moment de nationaliteit van Montenegro had verkregen en geregistreerd stond in het bevolkingsregister, staatsburger van Montenegro was.
- Personen uit ex-Joegoslavische republieken die voor 3 juni 2006 permanent verblijf in Montenegro hadden, kunnen volgens Artikel 41 met toestemming ook het Montenegrijnse staatsburgerschap verkrijgen.
- Problemen kwamen vooral voort uit de Kosovo-oorlog. Vluchtelingen die naar Montenegro waren getrokken, waaronder personen uit de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen, kunnen in Montenegro niet naturaliseren via dezelfde soepele procedure die geldt voor inwoners van voormalige Sovjetrepublieken die voor 3 juni 2006 permanent verblijf in Montenegro hadden. Dit omdat de verblijfsstatus die zij hebben als “intern ontheemde personen” niet geldt als permanent verblijf. Wel zouden deze personen recht hebben op staatsburgerschap van Servië. Ook zouden ze het staatsburgerschap van Kosovo kunnen aanvragen, aangezien Montenegro Kosovo erkent als onafhankelijke staat.<sup>109</sup>
- Ongedocumenteerde en ontheemde Roma uit Kosovo kunnen in Montenegro problemen hebben met de geboorteregistratie van hun kinderen. Om hun kinderen te registreren moeten zij namelijk hun eigen documenten uit Kosovo of één van de verplaatste registers in Servië halen. De reis- en/of administratiekosten vormen hierbij een barrière, en zonder identiteitsdocumenten is het überhaupt moeilijk om over de grens naar Kosovo te trekken. Montenegro is bezig met dit probleem op te lossen, onder andere door samenwerking met Kosovo. Ook heeft Montenegro in 2015 kosteloze late registratie voor kinderen die buiten het gezondheidsstelsel zijn geboren ingevoerd.<sup>110</sup>

## 2.3.3 Overige landen in Europa met een significant aantal staatlozen

### Albanië

#### Wie?

- In Albanië leven volgens een volkstelling uit 2011 7.443 staatloze personen. Dit aantal is misschien niet geheel accuraat, aangezien het gebaseerd is op zelfidentificatie. Ook zegt dit aantal niets over het aantal staatloze kinderen in Albanië.
- Gemarginaliseerde groepen, voornamelijk Roma, lopen in Albanië risico op staatloosheid door problemen met bevolkingsregistratie, en dan vooral onvolledige geboorteregistratie.
- In Albanië vinden meer geboorten plaats dan registraties van deze geboorten: volgens sommige onderzoeken zijn er zelfs wel 10 procent meer geboorten dan registraties.<sup>111</sup> Als een ouder door een gebrek aan documenten niet zijn of haar ouderlijke relatie met het kind kan bewijzen, kan hij of zij het niet laten registreren. Naast Roma zijn er twee groepen in

<sup>109</sup> UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, 20.

<sup>110</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 25.

<sup>111</sup> European Network on Statelessness, *Ending Childhood Statelessness: A Study on Albania*, juni 2015, 14.

Albanië die problemen ondervinden met registratie en hierdoor risico lopen op staatloosheid<sup>112</sup>:

- o Kinderen van Albanese migranten die in het buitenland zijn geboren en wier ouders een valse verklaring hebben gedaan over hun nationaliteit. Deze kinderen kunnen bij terugkeer in Albanië niet geregistreerd worden, omdat de informatie over de ouders op hun geboorteakte niet overeenkomt met de echte data;
- o Kinderen die in Griekenland geboren zijn uit Albanese ouders en zonder naam zijn geregistreerd, omdat de ouders op het moment van registratie nog geen naam hadden bedacht. De Albanese autoriteiten accepteren geen geboorteakte zonder de naam van het kind, waardoor deze kinderen niet geregistreerd kunnen worden en niet de Albanese nationaliteit kunnen krijgen.
- Sommige Albanese emigranten in Duitsland en Griekenland zijn staatloos geworden, omdat ze hun nationaliteit hadden opgegeven en hier geen nationaliteit van een ander land voor in de plaats hebben weten te krijgen.
- Staatloze migranten die naar Albanië zijn getrokken, vooral vanuit opvolgerstaten van voormalig Joegoslavië.

#### Oorzaken

- Roma in Albanië hebben vaak niet de identiteitsdocumenten, waaronder geboorteakten, die nodig zijn om geboorten - en andere zaken zoals huwelijken, scheidingen, en overlijden – te registreren. De afstand tussen de dichtstbijzijnde stad en de afgelegen gebieden waar Roma verblijven, en een gebrek aan kennis over het registratieproces kunnen ervoor zorgen dat er bij de geboorte geen geboorteakte voor een kind wordt aangevraagd.<sup>113</sup>
- Albaanse emigranten die hun nationaliteit vrijwillig in een ander land opgaven, waren slecht geïnformeerd en dachten dat ze op deze manier de nationaliteit van het land waar zij naartoe waren gemigreerd (voornamelijk Griekenland en Duitsland) konden verkrijgen. Toen dat niet lukte keerden een aantal<sup>114</sup> van hen terug naar Albanië om te proberen de Albaanse nationaliteit terug te krijgen. Dit proces kan gecompliceerd zijn omdat in sommige gevallen deze personen niet geregistreerd zijn in een regionaal register voor de burgerlijke stand, waardoor zij via een gerechtelijke procedures hun staatsburgerschap terug moeten proberen te krijgen.<sup>115</sup>
- Staatloze asielzoekers krijgen onder Albaanse asielwetgeving bescherming, maar de status van staatloze migranten die niet onder de asielwetgeving vallen is minder duidelijk. Albanië heeft bovendien geen vaststellingsprocedure voor staatloosheid.

#### Duitsland

##### Wie?

- Eind 2015 bevonden zich 12.569 personen in Duitsland die onder het UNHCR-staatloosheidmandaat vielen.

---

<sup>112</sup> European Network on Statelessness, *Ending Childhood Statelessness: A Study on Albania*, 14-15.

<sup>113</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>114</sup> Zo'n 3.000 van de personen die in de jaren negentig hun nationaliteit hadden opgegeven.

<sup>115</sup> European Network on Statelessness, *Ending Childhood Statelessness: A Study on Albania*, 5.

- Dit cijfers geeft niet de volledige omvang van het aantal staatloze personen in Duitsland weer. Personen die al onder andere mandaten van de UNHCR of andere organisaties van de Verenigde Naties vallen (zoals vluchtelingen) zijn niet meegerekend.
- Ook worden personen die geregistreerd staan als “nationaliteit onbekend” (38.000 personen in 2011) niet in dit cijfer meegeteld. Deze groep bestaat voor een groot deel uit staatloze Palestijnse vluchtelingen uit Libanon.<sup>116</sup>

#### *Oorzaken*

- Staatloosheid in Duitsland wordt voornamelijk veroorzaakt door de instroom van staatloze migranten.
- Oorzaken voor het voortduren van het staatloosheidsprobleem zijn echter niet alleen binnen de migratiecontext te vinden: 30 procent van de geregistreerde staatlozen en personen met en onbekende nationaliteit zijn in Duitsland geboren. Deze staatloos geboren kinderen kunnen echter na vijf jaar gewoon of rechtmatig verblijf in het land de Duitse nationaliteit aanvragen en verkrijgen.<sup>117</sup>

### *Italië*

#### *Wie?*

- In 2015 waren er 747 personen in Italië aanwezig die onder het UNHCR-staatloosheidmandaat vielen.
- Dit aantal is waarschijnlijk veel lager dan het daadwerkelijke aantal staatlozen dat in Italië verblijft. Een groot aantal Roma leeft in Italië. Van hen heeft waarschijnlijk maar zo’n 40 tot 60 procent de Italiaanse nationaliteit. Een groot deel van de overige Roma zou staatloos kunnen zijn, vooral diegene die uit voormalig Joegoslavië naar Italië waren getrokken en daar nu zonder duidelijke nationaliteitsstatus verblijven. Het is onduidelijk om hoeveel Roma het gaat: de enige schatting is afkomstig van een religieuze liefdadigheidsorganisatie en zette het aantal op 10.000 tot 15.000 mogelijk staatloze Roma in 2008.<sup>118</sup>

### *Nederland*

#### *Wie?*

- Het officiële aantal staatlozen dat eind 2015 door de UNHCR in Nederland werd gerapporteerd was 1.951<sup>119</sup>.
- Het werkelijke aantal staatlozen in Nederland ligt waarschijnlijk echter hoger. Het officiële cijfer is gebaseerd op staatloze personen die geregistreerd staan bij het CBS, maar daar worden alleen mensen meegerekend die rechtmatig verblijf in Nederland hebben.
- Net als Duitsland zijn er in Nederland een groot aantal personen die als “nationaliteit onbekend” zijn geregistreerd. Het ging om bijna 89.000 personen aan het eind van 2012. Waarschijnlijk is een deel van hen staatloos, omdat velen van deze groep geboren zijn in

<sup>116</sup> ISI, *The World’s Stateless*, 97.

<sup>117</sup> Idem, 97.

<sup>118</sup> Idem, 98.

<sup>119</sup> Staatloze Palestijnen worden in Nederland vaak geregistreerd als “nationaliteit onbekend”, in plaats van staatloos.

landen waar staatloosheid een bekend probleem is, waaronder de Sovjet-Unie en Joegoslavië, Ethiopië, Palestina, Irak en Syrië.<sup>120</sup>

- In situ staatloosheid in Nederland is vooral een consequentie van Nederlands koloniale geschiedenis. Het gaat om drie groepen<sup>121</sup>:
  - o Molukkers die na de Indonesische onafhankelijkheid en het uitroepen van de Republiek Maluku Selatan in 1950 naar Nederland kwamen;
  - o Personen die als gevolg van interpretatieverschillen van de Toescheidingsovereenkomst tussen Nederland en Suriname uit 1975 over wie Surinamer en wie Nederlander was, door geen van beide landen als staatsburger werden erkend;
  - o En de groep Roma die in 1977 en 1978 een verblijfsstatus hebben gekregen door middel van een pardonregeling.

### Oorzaken

- Staatloosheid in Nederland komt deels voor in de migratiecontext: staatloze personen migreren naar Nederland, waardoor staatloosheid in Nederland bestaat ondanks de bescherming hiertegen in de nationaliteitswetgeving. Het gaat vooral om Palestijnen uit Libanon, Irak, Israël en Syrië; Koerden uit Syrië; en Turken die niet hebben voldaan aan de militaire dienstplicht.<sup>122</sup>
- Maar net als in Duitsland wordt het voortbestaan van staatloosheid in Nederland niet alleen veroorzaakt door migratie. Zo'n 70 procent van de geregistreerde staatlozen in Nederland zijn in Nederland geboren, onder andere omdat kinderen die in Nederland worden geboren niet automatisch de Nederlandse nationaliteit krijgen, zelfs niet als zij anders staatloos zijn. Wel kunnen staatloos geboren kinderen voor de Nederlandse nationaliteit opteren, maar daarvoor moeten zij drie jaar rechtmatig en gewoon verblijf in Nederland hebben gehad. Staatloze kinderen die geen rechtmatig verblijf hebben in Nederland kunnen zo staatloos blijven.
- Ook heeft Nederland de drie groepen in situ staatlozen:<sup>123</sup>
  - o De Molukkers die na 1950 naar Nederland kwamen, kregen tegen hun wil het Indonesische staatsburgerschap. Dit werd hen weer afgenomen nadat ze vijf jaar buiten Indonesië hadden geleefd en geen verlenging van het staatsburgerschap hadden aangevraagd. Velen van hen hebben nooit het Nederlandse staatsburgerschap aangevraagd, omdat ze het ideaal van een Molukse Republiek voor ogen hielden. Inmiddels hebben de meeste Molukkers toch de Nederlandse nationaliteit verkregen: in 2013 waren nog zo'n 700 tot 750 staatloze Molukkers in Nederland woonachtig, maar zij hebben door een Faciliteitenwet uit 1976 dezelfde rechten als Nederlandse staatsburgers.
  - o Bij de onafhankelijkheid van Suriname trad in 1975 de Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen Nederland en Suriname in werking. Deze overeenkomst bepaalde wie als Nederlander en wie als Surinamer werd beschouwd,

---

<sup>120</sup> ISI, *The World's Stateless*, 100.

<sup>121</sup> Bij de eerste twee groepen is het staatloosheidprobleem echter al grotendeels opgelost.

<sup>122</sup> Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ), *Geen land te bekennen: een advies over de verdragsrechtelijke bescherming van staatlozen in Nederland*, december 2013, 38-39.

<sup>123</sup> ACVZ, *Geen land te bekennen*, 31-33.

met als doel om staatloosheid te voorkomen. Toch zijn er personen waarbij de nationaliteit niet duidelijk is geworden, omdat er interpretatieverschillen zijn tussen Nederland en Suriname over de overeenkomst. Personen die door problemen met de Toescheidingsovereenkomst staatloos zijn, kunnen bij de rechtbank het Nederlanderschap laten vaststellen, maar in sommige gevallen leiden problemen met bewijsvoering en de verdeling van de bewijslast ertoe dat een persoon alsnog tussen wal en schip valt (voor meer hierover, zie het stuk over Suriname in de landenlijst van Amerika).

- o Het meest relevant is de groep Roma die in 1977/1978 geregulariseerd werd onder een pardonregeling. Eén van de redenen voor de regularisatie was het feit dat de Roma staatloos waren, maar de regularisatie heeft dit probleem nog niet opgelost. De Roma hadden moeite met het verkrijgen van een vestigingsvergunning en naturalisatie, wegens het niet kunnen voldoen aan inburgeringseisen of wegens criminele activiteiten. Ook de in 2003 ingevoerde plicht om nationaliteits- en identiteitsdocumenten te overleggen bij naturalisatie heeft geleid tot problemen bij de Roma, die vaak niet in het bezit zijn van dit soort documenten.

## Turkije

### Wie?

- In Turkije zijn 780 personen die onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR vallen aanwezig.
- Personen in Turkije of van Turkse afkomst die te maken hebben met staatloosheid zijn:
  - o Dienstplichtige Turken die woonachtig zijn in het buitenland en weigeren hun dienstplicht te vervullen;
  - o Kinderen van Syrische vluchtelingen.

### Oorzaken

- Turken die in het buitenland wonen en niet hun militaire dienstplicht vervullen, kunnen gestraft worden met het afnemen van de Turkse nationaliteit. In sommige gevallen heeft dit geleid tot staatloosheid: in Duitsland zijn zo'n 100 Turken staatloos geworden, omdat zij weigerden de dienstplicht te vervullen.<sup>124</sup> De dienstplicht moet tussen de achttiende en zesendertigste verjaardag zijn vervuld, maar kan worden afgekocht met een basisopleiding van 21 dagen in Turkije volgen, en een geldbedrag: vanaf 2016 is dit een bedrag van duizend euro, daarvoor ging het om een bedrag van zesduizend euro, wat niet door iedereen veroorloofd kon worden.<sup>125</sup>
- Kinderen van (Syrische) vluchtelingen in Turkije lopen risico op staatloosheid als zij niet in aanmerking komen voor de Turkse nationaliteit<sup>126</sup> en ook geen toegang hebben tot

<sup>124</sup> Zie: Council of Europe: Parliamentary Assembly, *Documents: working papers, 2004 ordinary session (second part)*, 26-30 april 2004, 14.

<sup>125</sup> Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/nederlandse-nationaliteit/vraag-en-antwoord/ben-ik-dienstplichtig-in-mijn-land-van-herkomst-als-ik-een-dubbele-nationaliteit-bezit>; Dutch Turks Redactie, *Dit zijn de voorwaarden voor het afkopen van de Turkse dienstplicht*, 6 januari 2016, zie: <http://dutchturks.nl/voorwaarden-afkopen-turkse-dienstplicht/>

<sup>126</sup> De Turkse nationaliteit wordt verkregen op basis van het *jus sanguinis* principe: als één van de ouders de Turkse nationaliteit heeft, krijgt het kind automatisch ook de Turkse nationaliteit.

documentatie uit het thuisland van hun ouders. In de eerste negen maanden van 2015 zijn er zo'n 64.540 baby's van Syrische moeders in Turkije geboren.<sup>127</sup>

## Zweden

Wie?

- In Zweden zijn 31.062 personen aanwezig die in 2015 onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR vielen.
- De UNHCR heeft mensen met een "onbekende nationaliteit" hierbij meegerekend. Dit hebben ze niet gedaan bij landen als Duitsland en Nederland, waardoor het aantal staatlozen in Zweden in vergelijking veel hoger lijkt.<sup>128</sup>
- Een aantal van de mensen met een onbekende nationaliteit die nu worden meegerekend met staatloze personen zullen in werkelijkheid wel een nationaliteit hebben, die achterhaald zou kunnen worden met een vaststellingsprocedure voor staatloosheid. Zo'n procedure bestaat in Zweden nog niet.<sup>129</sup>
- Staatloze personen die geen verblijfsvergunning hebben worden in de Zweedse volkstelling niet meegerekend.
- Er zijn zo'n 7.000 Palestijnen in Zweden aanwezig, waarvan een groot deel geregistreerd zal zijn als staatloos of "onbekende nationaliteit".

### 2.3.4 Overige landen

Ook in andere landen in Europa heeft statenopvolging na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en Joegoslavië geleid tot staatloosheid, maar meestal wel op een kleinere schaal. In **Tsjechië** en **Slowakije** leven ongeveer 1.500 staatloze personen. In **Macedonië** leefden in 2015 667 personen die onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR vielen. Het gaat hier vooral om etnische Albaniërs en moslims uit Sandzak die van 1955 tot 1980 naar Macedonië waren gemigreerd en niet het Macedonische republikeinse staatsburgerschap hadden toen Macedonië onafhankelijk werd.

In **Slovenië** bevinden zich officieel 4 staatloze personen. Dit aantal is gebaseerd op een NGO analyse van overheidsregisterdata en geeft geen volledig overzicht van het probleem weer. In 1991 scheidde Slovenië zich af van Joegoslavië, waarna de nieuwe nationaliteitswetgeving werd beïnvloed door etnisch-nationalistische overtuigingen. Dit leidde ertoe dat 25.671 immigranten uit andere republieken van voormalig Joegoslavië, die zich niet hadden laten registreren voor permanent verblijf in Slovenië en/of na de onafhankelijkheid niet binnen zes maanden staatsburgerschap hadden aangevraagd, de status van legale vreemdelingen werd ontnomen en de toegang tot de Sloveense nationaliteit werden geweigerd. Ze werden gewist uit het register van permanente inwoners van Slovenië en hun nationaliteitsdocumenten, waaronder paspoorten, werden vernietigd. Deze personen worden ook wel de "erased" genoemd, en zijn vooral niet etnische Slovenen en

---

<sup>127</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Turkey*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611f315.html>

<sup>128</sup> ISI, *The World's Stateless*, 101.

<sup>129</sup> Idem.

Roma. In 2013 leefden er nog zo'n 13.000 *erased* in Slovenië die geen duidelijke nationaliteitsstatus hadden.<sup>130</sup>

Gecombineerd met Kosovo heeft **Servië** 2.700 personen in haar territorium die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. Staatloze personen die door de Servische staat worden erkend zijn afkomstig uit Albanië en in de jaren tachtig naar Servië getrokken. Zij zijn vooral van Servische en Montenegrijnse afkomst.<sup>131</sup>

In **Polen** leven 10.825 staatloze personen, gebaseerd op een volkstelling uit 2011. Deze volkstelling is gebaseerd op zelfidentificatie en daarom wellicht niet helemaal accuraat. Officiële data zet het aantal staatlozen op 2.020 en het aantal "ongedocumenteerde nationaliteit" op 6.780. Er is weinig duidelijkheid over de werkelijke omvang van staatloosheid in Polen.<sup>132</sup>

In **België** woonden in 2015 5.776 staatloze personen die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. Een belangrijke groep van deze staatlozen kwam door de volksverhuizingen na de Tweede Wereldoorlog vanuit Oost- en Centraal-Europa naar België (het gaat hierbij vooral om Polen, de Sovjet-Unie, Hongarije, Joegoslavië en Duitsland). Een ander deel van de staatlozen is later vanuit een ander land naar België gemigreerd<sup>133</sup>, of is in België zelf geboren. Sinds 1984 is het echter niet meer mogelijk voor kinderen om in België staatloos te worden geboren, omdat Artikel 10 paragraaf 1 van de WBN sinds die tijd voorschrijft dat kinderen die in België worden geboren, recht hebben op de Belgische nationaliteit als ze anders staatloos zouden zijn. Zoals in andere Europese landen staat ook in België een groep mensen geregistreerd als "nationaliteit onbekend". In 2010 waren dat er 4.823.<sup>134</sup>

In **Finland** bevonden zich volgens de UNHCR 2.427 staatloze personen in 2015. Staatloze personen in Finland zijn vooral Palestijnen uit Gaza, Irak en Libanon; Koerden uit Syrië; en migranten uit Kosovo en Servië. In Finland leven bovendien zo'n zes- tot achtduizend Roma. Zij zijn daarmee de grootste etnische minderheid van het land. Of zich onder deze groep Roma ook staatloze personen bevinden (en zo ja, hoeveel?) is niet duidelijk.<sup>135</sup>

De meeste **andere landen in Europa** hebben een paar honderd staatloze inwoners. Ondanks het feit dat veel landen in Europa staatloosheid registeren, is het moeilijk om met zekerheid iets te zeggen over het aantal en de identiteit van deze staatloze personen. Dit omdat er veel verschillende, overlappende categorieën bestaan waaronder staatloze personen kunnen worden geregistreerd, waaronder "nationaliteit onbekend".

---

<sup>130</sup> Jelka Zorn, 'Citizenship practices of non-citizens in Slovenia: "you cannot fight the system alone"', *Citizenship Studies* 17:6-7 (2013) 195-196.; ISI, *The World's Stateless*, 102.

<sup>131</sup> UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, 11.

<sup>132</sup> ISI, *The World's Stateless*, 103.

<sup>133</sup> Landen waar staatloze migranten in België vandaan komen zijn Azerbeidzjan, Oezbekistan, Kazachstan, Rusland, Oekraïne, de Baltische staten, Kosovo, Bosnië en Herzegovina, Macedonië; Palestijnen uit Palestina, Israël, Libanon, Jordanië, Syrië; en Roemenië, Bhutan en Koerden uit Syrië.

<sup>134</sup> UNHCR, *Mapping Statelessness in Belgium*, 80-82.

<sup>135</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Mapping Statelessness in Finland*, november 2014, 18., Adam M. Warnke, 'Vagabonds, Tinkers, and Travelers: Statelessness Among East European Roma', *Indiana Journal of Global Legal Studies* 7:1, artikel 13 (1999) 343.

## Hoofdstuk 3: Regio – Sub-Sahara Afrika

De omvang van het staatloosheidsprobleem in sub-Sahara Afrika is moeilijk met zekerheid in te schatten, omdat er maar weinig bevolkingsdata uit deze regio beschikbaar zijn. In 2014 had de UNHCR enkel officiële informatie over staatloosheid in Kenia en Ivoorkust, en zelfs bij deze aantallen en (het gebrek aan) de methode waarmee ze tot stand gekomen zijn, kunnen vraagtekens gezet worden. In veel andere landen in sub-Sahara Afrika (de Democratische Republiek Congo, Eritrea, Ethiopië, Madagaskar, Zuid-Afrika, en Zimbabwe) is staatloosheid een bekend probleem, maar is de omvang van het probleem door een gebrek aan data gebaseerd op schattingen, of simpelweg geheel onbekend.<sup>136</sup>

De ware omvang van het staatloosheidsprobleem wordt niet alleen verdoezeld door het gebrek aan data, maar ook omdat het moeilijk is een onderscheid te maken tussen een persoon die staatloos is, en een persoon die niet in het bezit is van identiteitsdocumenten. In Sub-Sahara Afrika wordt gemiddeld zo'n 55 procent van de geboorten niet geregistreerd<sup>137</sup>.

### 3.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in sub-Sahara Afrika

#### 3.1.1 De koloniale geschiedenis en de impact van postkoloniale nationaliteitswetgevingen

De nationaliteitswetgevingen die door de Afrikaanse staten werden aangenomen na de dekolonisatie, namen het koloniale juridische systeem als basis. Sindsdien hebben veel landen hun nationaliteitswetgevingen aangepast, maar een aantal problemen die de koloniale wetgeving meebracht zijn nog niet geheel uitgeroeid: niet alleen discrimineerde de koloniale wetgeving op basis van gender, door vrouwen geen of weinig mogelijkheden te geven om hun nationaliteit aan hun kinderen over te dragen, deze wetgeving was ook niet gemaakt om recht te doen aan de Afrikaanse realiteit. Bij deze realiteit moet vooral gedacht worden aan gebrekkige geboorteregistratie onder koloniale overheersing, iets dat na de dekolonisatie een probleem bleef; het bestaan van een grote groep mensen met een nomadische levensstijl; en (het gebrek aan) registratie van personen die tijdens het koloniale tijdperk naar andere Afrikaanse landen dan hun land van herkomst waren getrokken (al dan niet gedwongen). De koloniale overheersing van Afrika had onder andere tot gevolg dat tussen 1881 en 1914 in een korte tijd grenzen werden getrokken tussen wat voorheen politieke, culturele of religieuze eenheden waren. In het zuiden en oosten van Afrika werd door Britse koloniale overheden migratie tussen de verschillende Britse kolonies (waaronder ook kolonies in Zuid-Azië) aangemoedigd of afgedwongen. Onder andere Zuid-Afrika, Botswana, Rhodesië, Swaziland en Lesotho leverden duizenden arbeiders binnen dit systeem.<sup>138</sup> Ook in de postkoloniale periode bleven honderdduizenden migranten tussen de Afrikaanse staten rouleren. Deze migranten werden in de postkoloniale periode in de staten waar zij verblijf hadden

---

<sup>136</sup> Bronwen Manby, 'How will the UNHCR's statelessness campaign affect Africa?', *African Arguments*, 12 november 2014, zie: <http://africanarguments.org/2014/11/12/how-will-the-unhcrs-statelessness-campaign-affect-africa-by-bronwen-manby/>

<sup>137</sup> Bronwen Manby, 'Who Belongs? Statelessness and Nationality in West Africa', *Migration Policy Institute*, 7 april 2016, zie: <http://www.migrationpolicy.org/article/who-belongs-statelessness-and-nationality-west-africa>

<sup>138</sup> Migranten uit Botswana, Swaziland en Lesotho trokken voornamelijk naar Zuid-Afrika om daar in de mijnen te werken. Ditzelfde geldt voor migranten uit Mozambique en Zimbabwe.



vaak met argwaan bekeken, en het recht op staatsburgerschap voor hen en hun nabestaanden wordt in veel landen<sup>139</sup> nog altijd in twijfel getrokken.<sup>140</sup>

### 3.1.2 Recente statenopvolging

Ook recentere statenopvolgingen hebben voor staatloosheid gezorgd. Het gaat hierbij om de afscheiding van Eritrea van Ethiopië, de afscheiding van Zuid-Soedan van Soedan, en de overdracht van het Bakassi schiereiland van Nigeria naar Kameroen. Staatloosheid wordt in deze gevallen vooral veroorzaakt door het feit dat personen die zich binnen de nieuwe grens van de ene staat bevinden, maar oorspronkelijk afkomstig zijn uit het territorium van de andere staat, een onduidelijke nationaliteitsstatus hebben, en mogelijk door geen van beide landen worden gezien als staatsburger.<sup>141</sup>

### 3.1.3 Het ontnemen van de nationaliteit

Nationaliteit die is verkregen door naturalisatie kan in veel Afrikaanse landen<sup>142</sup> afgenomen worden. In voormalige Britse kolonies gebeurt dit op basis van het feit dat een persoon “ontrouw” is geweest, of dat het goed is voor het “publieke belang”. In voormalige Franse kolonies wordt voornamelijk gesproken van gedrag dat “niet verenigbaar is met de status van een staatsburger” of “nadelig is voor de belangen van het land”. In Benin, Republiek Congo, Guinee, Madagaskar en Mali kan een genaturaliseerde persoon de nationaliteit worden afgenomen als hij niet in militaire dienst treedt. In Equatoriaal-Guinee kan de nationaliteit van een genaturaliseerde persoon worden afgenomen “in het belang van de publieke orde”. Gambia en Lesotho kunnen de nationaliteit van een genaturaliseerde persoon afnemen als deze persoon in een ander land de rechten uitoefent die aan staatsburgers toebehoren, waaronder stemmen in nationale verkiezingen. Een aantal landen<sup>143</sup> staan het ontnemen van de nationaliteit toe wanneer een genaturaliseerde persoon langdurig verblijf heeft buiten het land, zonder de autoriteiten te informeren over een intentie om het staatsburgerschap te behouden. Seychelles staat het ontnemen van de nationaliteit toe als de minister die het besluit hiertoe neemt overtuigd is dat de persoon in kwestie deel heeft genomen in terrorisme, piraterij, drugs gerelateerde misdaden, verraad, of ontrouw gehandeld heeft.<sup>144</sup>

Alleen Lesotho en Zimbabwe bieden volledige bescherming tegen staatloosheid bij het ontnemen van de nationaliteit. Andere landen staan in theorie het ontnemen van de nationaliteit in de hiervoor genoemde gevallen altijd toe, zelfs als dit leidt tot staatloosheid. In de praktijk wordt denationalisatie in Afrika door overheden vooral toepast op politieke opposenten. Zo verklaarde het hooggerechtshof van Zambia in 1999 dat Kenneth Kaunda geen staatsburger van Zambia was, ondanks het feit dat hij het land zevenentwintig jaar had geregeerd (dit besluit werd overigens een jaar later weer teruggedraaid). John Modise was de leider van een oppositie partij in Botswana, totdat de Botswanaanse overheid in 1978 besloot dat Modise geen staatsburger van Botswana was, omdat hij, hoewel hij wel Botswanaanse ouders had, in Zuid-Afrika was geboren. Hierop werd hij als

<sup>139</sup> Zie bijvoorbeeld Zimbabwe, Ivoorkust, Burundi en de Democratische Republiek Congo in de landenlijst

<sup>140</sup> Bronwen Manby, *Statelessness in Southern Africa*, 2011, 7., Bronwen Manby, *Citizenship Law in Africa*, 2016, 3.

<sup>141</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 11.

<sup>142</sup> Het gaat hier om: Benin, Botswana, Burkina Faso, Kameroen, CAR, Chad, Comoren, Congo, Ivoorkust, Equatoriaal-Guinea, Eritrea, Gambia, Ghana, Equatoriaal-Guinea, Guinee, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Namibië, Niger, Nigeria, São Tomé en Príncipe, Senegal, Seychelles, Sierra Leone, Soedan, Tanzania, Togo, Tunesië en Oeganda.

<sup>143</sup> Botswana, Guinee, Lesotho, Liberia, Malawi, Namibia, Sierra Leone, Swaziland en Tanzania.

<sup>144</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 9-11, 107-108.

illegale migrant uitgezet naar Zuid-Afrika. Zuid-Afrika erkende Modise ook niet als staatsburger, waardoor hij staatloos werd. De African Commission on Human and Peoples' Rights (ACHPR) bepaalde in 2000 dat Botswana Modise moest erkennen als staatsburger via het afstammingsbeginsel. Botswana negeerde dit oordeel echter, en Modise moest uiteindelijk via naturalisatie zijn staatsburgerschap herstellen. Een andere bekende zaak is toen in datzelfde jaar de nationaliteitsdocumenten die aantoonde dat de ouders van de voormalige minister president van Ivoorkust, Alassane Ouattara, Ivoiriaanse staatsburgers waren (en hij dus ook), ongeldig werden verklaard omdat ze vervalst zouden zijn. Denationalisering was in geen van deze gevallen permanent (Ouattara is inmiddels de president van Ivoorkust), maar deze voorbeelden laten wel zien dat het ontnemen van de nationaliteit in de praktijk toegepast kan worden.<sup>145</sup>

### 3.1.4 Raciale en etnische discriminatie

Een aantal landen in Afrika discrimineren in hun huidige nationaliteitswetgeving expliciet op basis van ras of etniciteit. In Liberia en Sierra Leone kunnen alleen personen van oorspronkelijk etnisch-Afrikaanse afkomst bij de geboorte de nationaliteit van het land verkrijgen. In Sierra Leone is naturalisatie voor personen van niet-etnisch Afrikaanse herkomst bemoeilijkt, in Liberia is dit zelfs onmogelijk. De Democratische Republiek Congo draagt haar nationaliteit alleen over aan leden van etnische groepen die zich op het territorium van de staat bevonden op het moment van Congo's onafhankelijkheid in 1960. Oeganda trekt bij het verschaffen van de nationaliteit personen die leden waren van één van de inheemse gemeenschappen die zich in februari 1926 binnen de grenzen van het land bevonden voor. Aziatische inwoners van Oeganda, die zich tijdens de koloniale periode in Oeganda hadden gevestigd, hebben hierdoor moeilijk toegang tot de Oegandese nationaliteit, omdat zij niet op de lijst van inheemse gemeenschappen voorkomen. In Ivoorkust is discriminatie niet expliciet vastgelegd in de nationaliteitswetgeving, maar laat de wetgeving ruimte over voor discriminatie, in dit geval tegen migranten afkomstig uit buurlanden (vooral Burkina Faso, maar ook Mali, Guinee, en Senegal<sup>146</sup>) die voor de onafhankelijkheid in 1960 naar Ivoorkust waren getrokken. In Swaziland is het moeilijk voor niet-etnische Swazi's om hun staatsburgerschap erkend te krijgen. In Madagaskar lopen leden van de Karana gemeenschap (oorspronkelijk van Indisch-Pakistaanse afkomst, vooral woonachtig in het noorden van Madagaskar) risico op staatloosheid als ze niet de Indiase of de Malagassische nationaliteit hebben aangevraagd en gekregen na India's onafhankelijkheid in 1947: nu komen ze niet meer in aanmerking voor beide nationaliteiten.<sup>147</sup>

### 3.1.5 Genderdiscriminatie

Benin, Burundi, Guinee, Liberia, Madagaskar, Soedan, Swaziland en Togo hebben een nationaliteitswetgeving die discrimineert op basis van gender, waardoor vrouwen geen of gelimiteerde mogelijkheden hebben om hun nationaliteit aan hun kinderen over te dragen<sup>148</sup>. Ook kunnen vrouwen in veel landen niet hun nationaliteit aan hun buitenlandse man overdragen, terwijl een man wel zijn nationaliteit aan zijn buitenlandse vrouw kan overdragen. Het gaat hierbij om Benin, Burundi, Kameroen, de Centraal-Afrikaanse Republiek (CAR), Comoros, de Democratische

<sup>145</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 10-11.; Bronwen Manby, *Struggles for Citizenship in Africa*, Zed Books, 2009, 129-134.; *John K. Modise v. Botswana*, Comm. No. 97/93, African Commission on Human and Peoples' Rights, 6 November 2000, zie: <http://www.refworld.org/docid/52ea58d04.html>

<sup>146</sup> IOM Dakar, *Migration in Côte d'Ivoire: 2009 national profile*, 2009, zie: <http://www.iomdakar.org/profiles/content/migration-profiles-cote-divoire>

<sup>147</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 5-6, 61.

<sup>148</sup> Voor meer specifieke informatie over wanneer dit tot staatloosheid kan leiden per land, zie de landenlijst.

Republiek Congo, Guinee, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Nigeria, Sierra Leone, Sudan, Swaziland, Tanzania, en Togo.<sup>149</sup>

### 3.1.6 Ingewikkelde en langdurige naturalisatieprocessen

Moeizame naturalisatie kan ervoor zorgen dat staatloosheid in een land een hardnekkig probleem blijft, en kan verklaren waarom een staatloos persoon niet de nationaliteit van het land waarin hij of zij verblijft weet te verkrijgen. Alle Afrikaanse landen staan naturalisatie in theorie toe, maar in de praktijk zijn naturalisatieprocedures vaak ingewikkeld, discretionair, en is er geen verplichting om redenen voor de weigering van naturalisatie bekend te maken, noch is het mogelijk om tegen het uiteindelijke besluit in beroep te gaan<sup>150</sup>. Eén probleem is het lange verblijf dat sommige landen eisen voor naturalisatie: in Chad, Nigeria, Sierra Leone en Uganda is het pas mogelijk om na 15 tot 20 jaar wettig verblijf te naturaliseren, in de Centrale Afrikaanse Republiek is dit zelfs 35 jaar. In Zuid-Afrika moet een persoon eerst permanent verblijf krijgen, een proces dat minimaal vijf jaar duurt, en daarna kan men staatsburger worden in een proces dat nog eens vijf jaar duurt.

Maar langdurig verblijf is niet de enige barrière voor naturalisatie in Afrika. In Congo wordt de nationaliteit door naturalisatie alleen toegekend via een presidentieel decreet. Bovendien moet een persoon die wil naturaliseren “buitengewone diensten” aan het land hebben verleend, of op een andere manier een aanwinst met een zichtbare impact voor het land zijn<sup>151</sup>. Zoals hiervoor (zie: raciale en etnische discriminatie) al beschreven, hebben Liberia en Sierra Leone op ras gebaseerde voorwaarden verbonden aan het naturalisatieproces. Het naturalisatieproces in Ghana is versoepeld voor personen van Afrikaanse afkomst. Sommige landen vereisen een zekere vorm van culturele assimilatie, waarbij het vooral gaat om kennis van de nationale talen. Dit geldt onder andere voor Ethiopië (kennis van één van de nationale talen is verplicht), Botswana (Setswana of een andere taal “gesproken door een inheemse gemeenschap”), en Ghana (kennis van een inheemse Ghanese taal).<sup>152</sup> In Swaziland en Madagaskar is het voor personen van respectievelijk niet-etnische Swazische en Malagassische afkomst door impliciete culturele vereisten zeer moeilijk om te naturaliseren.<sup>153</sup>

Er zijn weinig cijfers beschikbaar over het aantal genaturaliseerde personen in Afrikaanse landen. Waar deze cijfers wel beschikbaar zijn, zijn de aantallen laag<sup>154</sup>. Niet alleen de regels die aan naturalisatieproces verbonden zijn zorgen voor het lage aantal naturalisaties, ook de praktijk van de procedure kan door zware bureaucratische eisen een barrière vormen. Vaak wordt bij de naturalisatie vereist dat een geboorteakte en/of een bewijs van de nationaliteit van het land van herkomst wordt overgedragen, eventueel een huwelijksakte als dit relevant is, de geboorteakten van kinderen die mee moeten naturaliseren, een woonplaatsverklaring, bewijs van een schoon strafblad, en een motivatiebrief. Voor veel mensen zal het moeilijk zijn om aan deze voorwaarden te voldoen:

---

<sup>149</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 7.

<sup>150</sup> Dit laatste geldt voor CAR, Comoren, Congo, Ivoorkust, Guinee, Lesotho, Madagaskar, Mali, Niger, Seychellen, Swaziland, Togo, Zambia en Zimbabwe.

<sup>151</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 80.

<sup>152</sup> Idem, 7-8.

<sup>153</sup> Idem, 82.

<sup>154</sup> In Senegal waren in 2007 slechts 12.000 personen genaturaliseerd sinds de onafhankelijkheid in 1960. In Burkina Faso naturaliseerden in 2005 62 personen. In 2013 naturaliseerden in Senegal, Niger en Guinee in totaal minder dan honderd mensen. In Ghana naturaliseerde geen enkel persoon tussen 1993 en 2006. Van de Zuid Afrikaanse landen heeft alleen Zuid-Afrika een effectief naturalisatiesysteem waarmee duizenden mensen per jaar kunnen naturaliseren (als is ook hier het aantal naturalisaties per jaar in 2010 sterk afgenomen, zonder officiële reden). Zie: Manby, *Citizenship Law in Africa*, 83-84.

in Sub-Sahara Afrika wordt gemiddeld genomen minder dan de helft van de bevolking bij de geboorte geregistreerd. Vooral armen, migranten en vluchtelingen kunnen moeilijk aan deze documentatieplicht voldoen. Aan late registratie zitten vaak kosten verbonden die niet door iedereen veroorloofd kunnen worden. Voormalige vluchtelingen uit Sierra Leone, Liberia, Angola en Rwanda worden door gebrekkige documentatie soms niet erkend door hun land van herkomst, en kunnen ook niet de nationaliteit krijgen van het land waarin ze terecht zijn gekomen.<sup>155</sup>

### 3.1.7 Het ontbreken van registratie en identiteitsdocumenten

Geboorteregistratie is van belang bij het aantonen van de nationaliteit: een geboorteakte kan als bewijs dienen dat een persoon in het territorium van de staat is geboren en/of de nationaliteit via de ouders verkregen kan hebben. Zo'n 56 procent van de kinderen in Sub-Sahara Afrika is ongeregistreerd. Het is mogelijk dat kinderen die wel bij de geboorte geregistreerd zijn, geen geboorteakte hebben vanwege de kosten van dit document: in oost en zuid Afrika heeft slechts de helft van de geregistreerde kinderen een geboorteakte. In west en noord Afrika is dat 88 procent van de geregistreerde kinderen. In Botswana, Tanzania en Malawi was registratie bij de geboorte een lange tijd<sup>156</sup> niet eens verplicht. Senegal, Benin, Congo en Togo staan toe dat iemand die altijd als staatsburger is behandeld, bewijs van de nationaliteit kan ontvangen, zonder dat daarvoor bewijs in de vorm van een geboorteakte bij hoeft te worden geleverd. Dit heeft echter zo zijn nadelen: zo worden in de praktijk vooral mensen die tot de dominante etnische groep(en) van het land<sup>157</sup> behoren geholpen, en personen hebben hiermee nog altijd geen geboorteakte, die bij migratie naar een ander land van belang blijft.<sup>158</sup>

De situatie rondom (geboorte)registratie is de laatste jaren in een aantal landen verbeterd: tussen 2006 en 2011 nam geboorteregistratie in Benin toe van gemiddeld 60 naar 80 procent van de totale bevolking. In Senegal, van 55 naar 78 procent. In Mozambique, 36 naar 48 procent. En in Oeganda, van 21 naar 30 procent. In Tanzania verdubbelde de registratie van kinderen onder de vijf jaar tussen 1999 en 2010, van zes procent tot zestien procent (maar is daarmee is het aantal nog wel relatief laag, en het aantal mensen dat ook een geboorteakte had gekregen waarmee de registratie kan worden bewezen, is nog steeds een stuk lager dan het aantal mensen die werden geregistreerd).<sup>159</sup>

Specifieke risicogroepen voor gebrekkige geboorteregistratie in Afrika zijn vondelingen, buitenechtelijke kinderen, kinderen onder voogdij, migranten, vluchtelingen en nomadische bevolkingsgroepen in West Afrika, waaronder de Tuareg en de Fulani, en Fulani sub-groepen zoals de Mbororo. Instituties van de staat zijn er nauwelijks in de afgelegen gebieden waar zij rondtrekken. Veel Tuareg in Niger hebben geen geboorteakte door een gebrek aan besef van het belang hiervan. Nomadische gemeenschappen hebben daarbij het probleem dat zij vaak niet als staatsburgers van de landen waarin zijn verblijven worden erkend: zo werden de Fulani in 1982 uit Sierra Leone gezet, omdat zij volgens de Sierra Leonese autoriteiten uit Guinee afkomstig zouden zijn. Ghana zette de Fulani op haar beurt uit in 1988 en in 1999, en Senegal deed hetzelfde in 1989. Geen van deze landen erkent de Fulani als staatsburgers. Naturalisatie is voor Tuareg en andere nomadische groepen moeilijk of onmogelijk, omdat zij niet kunnen voldoen aan de

---

<sup>155</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 8, 84.

<sup>156</sup> In Malawi en Tanzania is de wet inmiddels aangepast om registratie aan te moedigen, maar het aantal registraties blijft laag.

<sup>157</sup> In Tsjad is deze regeling bijvoorbeeld gelimiteerd tot personen van een Afrikaanse afkomst.

<sup>158</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 116-118.

<sup>159</sup> Idem, 118.

documentatieplicht. Zo is het mogelijk dat het gebrek aan documentatie bij deze gemeenschappen samen gaat met *de jure* staatloosheid.<sup>160</sup>

### 3.2 Voornaamste groepen staatlozen in sub-Sahara Afrika

Door het gebrek aan bevolkingsdata en het feit dat de oorzaken van staatloosheid in deze regio zeer divers zijn, is het moeilijk om opsomming te maken van duidelijk omliggende groepen die staatloos zijn of risico lopen op staatloosheid in Sub-Sahara Afrika. Wel zijn er een aantal brede categorieën personen die in deze regio te maken kunnen hebben met staatloosheid:

- Verreweg de grootste groepen die risico lopen op staatloosheid of al staatloos zijn in Sub-Sahara Afrika, zijn vluchtelingen en (onwettige) migranten en hun nabestaanden. Onder de vluchtelingen gaat het vooral om personen die gevlucht zijn uit landen die inmiddels door de Verenigde Naties weer veilig geacht worden, zoals Angola, Liberia en Sierra Leone. Door de ontoegankelijke naturalisatieprocedures hebben deze personen over het algemeen niet de nationaliteit van hun gastland weten te verkrijgen. Om in het gastland te blijven of terug te keren naar het land van herkomst, moet de nationaliteit van de vluchtelingen bevestigd worden. In 2013 werd voor zo'n duizend mensen echter niet de Liberiaanse nationaliteit bevestigd, omdat zij onvoldoende kennis over Liberia hadden<sup>161</sup>. Hierdoor zijn deze mensen, die over het algemeen ook niet in het bezit zijn van identiteits- en nationaliteitsdocumentatie, gestrand in het gastland, zonder duidelijke nationaliteit. Personen die in het koloniale tijdperk zijn gemigreerd van de ene kolonie naar de andere en zich daar hebben gevestigd, werden na de onafhankelijkheid door de staat niet altijd erkend als staatsburgers. Zo hebben zogenaamde "buitenlanders" in Ivoorkust moeilijk toegang tot de Ivoriaanse nationaliteit, ondervinden personen van Omani afkomst in Burundi problemen met het erkend krijgen van hun Burundische nationaliteit, en geldt hetzelfde voor *transplantés* uit Rwanda in de Democratische Republiek Congo.<sup>162</sup>
- Ongedocumenteerde kinderen, vooral wanneer zij gescheiden zijn van hun ouders, lopen risico op staatloosheid. Hoe later iemand zijn of haar afkomst en nationaliteit moet bewijzen, hoe moeilijker en kostbaarder dit wordt. Kinderen die niet gedocumenteerd worden lopen hierdoor op de lange termijn risico op staatloosheid, als zij later niet meer hun recht op staatsburgerschap van een land kunnen aantonen. Deze kinderen zijn geen duidelijk te definiëren groep: het probleem van gebrekkige documentatie en registratie van kinderen komt in alle lagen van de maatschappij voor. Kwetsbare groepen zijn<sup>163</sup>:
  - o Kinderen die buiten het huwelijk zijn geboren, kinderen van geestelijk beperkte moeders, of kinderen die onbekende ouders hebben. Denk bij dit laatste aan kinderen die bij de geboorte worden afgestaan, of oudere kinderen die gescheiden raken van hun ouders, bijvoorbeeld in oorlogssituaties;

---

<sup>160</sup> Bronwen Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa: The law and politics of belonging*, (Oisterwijk 2014), 360-362.

<sup>161</sup> Het gaat hier voornamelijk om mensen die als kind Liberia ontvlucht waren, en niet meer Liberiaans, Engels of een andere nationale taal spraken. Ook registratie als Liberiaanse vluchteling bij de UNHCR werd niet als bewijs van de Liberiaanse nationaliteit geaccepteerd. Zie: Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 376.

<sup>162</sup> Manby, 'Who Belongs? Statelessness and Nationality in West Africa', 7 april 2016.

<sup>163</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 401-402.

- o Kinderen die onder voogdij staan. De voogden kunnen moeite hebben met het registreren van de kinderen als zij niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten van de ouders en andere bewijslast (zoals getuigen van de plaats en tijd van de geboorte) die nodig is voor registratie.
- Nomadische stammen en gemeenschappen die over de grenzen van de verschillende landen heen leven, lopen in Afrika risico op staatloosheid. De grenzen van de Afrikaanse staten zijn in de meeste gevallen in het koloniale tijdperk getrokken, zonder dat daarbij rekening werd gehouden met de al bestaande politieke, culturele, religieuze en linguïstische structuren en gemeenschappen. Het komt regelmatig voor dat staten beweren dat inwoners van grensgebieden eigenlijk staatsburgers zijn van het buurland, terwijl het buurland het tegenovergestelde beweert. Hierbij kan gedacht worden aan inwoners van het Bakassi schiereiland tussen Nigeria en Kameroen, en aan nomadische stammen zoals de Tuareg in Niger en de Fulani in Sierra Leone, Senegal, Ghana en Guinee.<sup>164</sup>

---

<sup>164</sup> Manby, 'Who Belongs? Statelessness and Nationality in West Africa', 7 april 2016.

### 3.3 Landenlijst

#### *Burundi*

##### *Wie?*

- In 2015 woonden zo'n 1.500 personen van Omani afkomst met een onbekende nationaliteit in Burundi.<sup>165</sup>
- In individuele gevallen kan staatloosheid ontstaan door het feit dat vrouwen in Burundi niet automatisch hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen overdragen, tenzij de vader van het kind onbekend is, of het kind niet door de vader wordt erkend.<sup>166</sup>
- Er bestaat geen bescherming tegen staatloosheid voor kinderen die staatloos geboren zijn, omdat hun ouders staatloos zijn of een onbekende nationaliteit hebben, of omdat hun ouders buitenlandse staatsburgers zijn die hun nationaliteit niet automatisch aan hun kind over kunnen dragen (omdat ze, bijvoorbeeld, uit een land komen dat puur gebruik maakt van het *jus soli* principe).

##### *Oorzaken*

- Tussen 1880 en 1920 trokken personen van Omani afkomst vanuit Zanzibar naar Burundi. Na het koloniale tijdperk werden ze niet erkend als staatsburgers van Burundi, ondanks het feit dat ze al decennia in het land gevestigd waren. Het is niet duidelijk of ze door Oman als staatsburgers worden gezien. Burundi heeft aangeboden om personen die niet door Oman als staatsburgers worden gezien, het staatsburgerschap van Burundi te geven. Het is niet duidelijk of het probleem hierdoor inmiddels is opgelost.<sup>167</sup>
- Verder wordt het oplossen van staatloosheid bemoeilijkt door het feit dat, hoewel buitenlandse vrouwen die met Burundische staatsburgers trouwen wel vergemakkelijkt toegang tot de Burundese nationaliteit kunnen krijgen, dit niet geldt voor buitenlandse mannen die met Burundese staatsburgers trouwen.<sup>168</sup>

#### *Democratische Republiek Congo*

##### *Wie?*

- Er is geen data beschikbaar over de omvang van het staatloosheidprobleem in Congo.
- Kinyarwanda sprekeners hebben te maken met discriminatie die hun toegang tot het uitoefenen van de rechten die verbonden zijn aan hun nationaliteit kan bemoeilijken.
- Angolese vluchtelingen kunnen staatloos worden, als zij hun band met hun land van herkomst niet kunnen aantonen door een gebrek aan documentatie, en de Congolese nationaliteit niet kunnen verkrijgen.
- De Mbororo, semi-nomadische islamitische veehouders, hebben zich de laatste jaren in de Democratische Republiek Congo gevestigd, maar het is mogelijk dat zij door geen enkele

---

<sup>165</sup> Zie: <http://www.unhcr.org/528a0a1eb.pdf>

<sup>166</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>167</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Burundi*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161290c.html>

<sup>168</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 7.

staat als staatsburgers worden erkend, en hebben daarom een onduidelijke nationaliteitsstatus.

### Oorzaken

- De Democratische Republiek Congo is één van de meest etnisch diverse landen van Afrika, met een paar honderd verschillende etnische groepen. Etnische minderheden zijn de Batwa en sprekers van Kinyarwanda, de taal die in Rwanda wordt gesproken. Sprekers van Kinyarwanda (ook wel bekend als Banyarwanda, voornamelijk Hutu's) migreerden twee eeuwen geleden en van 1937 tot 1950 onder de Belgische koloniale overheersing (zogenaamde "*transplantés*") vanuit Rwanda en Burundi naar de Democratische Republiek Congo (of Zaïre, zoals Congo tussen 1971 en 1997 heette). Ze vestigden zich vooral in noord en zuid Kivu.<sup>169</sup>
- De nationaliteitsstatus van de *transplantés* uit Rwanda en Burundi was al problematisch voor Congo's onafhankelijkheid van België: toen Congo een kolonie van België werd, kregen alle inwoners van Congo de Belgische nationaliteit (zonder de bijbehorende rechten en privileges die door blanke Belgen in de kolonie werden genoten). De Banyarwanda waren hierop een uitzondering, omdat zij afkomstig waren uit voormalige Duitse kolonies: de Duitse kolonies vielen na de Eerste Wereldoorlog onder het mandaat van de Volkenbond, en het was niet toegestaan om *en masse* de nationaliteit over te dragen aan bevolkingsgroepen uit deze mandaatgebieden. Daarom kregen de Banyarwanda een ander soort identiteitskaart dan andere inwoners van Congo, en waren ze in feite voor de onafhankelijkheid van Congo al staatloos.<sup>170</sup>
- In 1972 kreeg iedereen van Rwandese en Burundese afkomst die voor 1950 in het land was gevestigd het Zaïrese staatsburgerschap. Deze beslissing werd echter in 1981 teruggedraaid door het parlement: vanaf dat moment hadden alleen personen wier voorouders al in 1885 binnen de grenzen van Zaïre waren gevestigd recht op het burgerschap. Hierdoor werden de Banyarwanda staatloos.<sup>171</sup>
- Sommige Banyarwanda waren al voor 1885 gevestigd in Congo, maar konden dit niet bewijzen door een gebrek aan documenten. In de praktijk werden ook deze Banyarwanda als staatloos behandeld: ze konden niet stemmen in verkiezingen, en velen werden vervolgd en uitgezet.<sup>172</sup>
- In november 2004 veranderde de situatie voor de Banyarwanda opnieuw, toen een nieuwe constitutie en nationaliteitswetgeving werden aangenomen, die ervoor moesten zorgen dat iedereen die voor 1960 in het land gevestigd was alsnog het staatsburgerschap zou krijgen. Deze wet baseerde de Congolese nationaliteit echter nog steeds op etniciteit, in plaats van op geboorte of verblijf. Hierdoor kreeg "iedere persoon die tot de etnische groepen en nationaliteiten behoort waaruit de individuen en territoria Congo bij de onafhankelijkheid bestonden" de nationaliteit. Het was echter niet duidelijk wie precies tot deze etnische groepen en nationaliteiten behoorden, en bovendien wordt beweerd dat de Banyarwanda geen territoria in hun bezit hadden op het moment van de onafhankelijkheid. Hierdoor blijft de nationaliteitsstatus van de Banyarwanda onduidelijk en een voedingsbodem voor het

---

<sup>169</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 274.

<sup>170</sup> Idem, 278.

<sup>171</sup> Idem, 282-283.

<sup>172</sup> Idem, 283.



conflict in het oosten van het land. Sommigen zullen inmiddels de nationaliteit van Congo hebben verkregen, anderen niet (vooral meer recent gemigreerde Banyarwanda, hoewel zij waarschijnlijk wel gewoon de Rwandese nationaliteit hebben). Het is niet mogelijk met zekerheid te zeggen hoe groot het staatloosheidsprobleem bij deze groep momenteel is.<sup>173</sup>

- De Mbororo gemeenschappen reizen tussen de Democratische Republiek Congo, Zuid Soedan en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Hun islamitische geloofsovertuiging maakt hen kwetsbaar voor marginalisatie in overwegend christelijke gebieden. Het is onduidelijk of zij door één van de drie staten waar zij doorheen trekken als staatsburgers worden gezien, en ze hebben hierdoor een onduidelijke nationaliteitsstatus.<sup>174</sup>
- Het veilig verklaren van Angola door de Verenigde Naties kan bij Angolese vluchtelingen in Congo zorgen voor een risico op staatloosheid, in de gevallen dat Angolese vluchtelingen niet hun Angolese nationaliteit konden aantonen door een gebrek aan persoonlijke documenten en daardoor mogelijk door Angola niet (meer) als staatsburger werden erkend.
- De Congolese overheid heeft sinds de jaren zeventig geen identiteitsdocumenten meer verstrekt. In plaats daarvan dienen stemkaarten uit 2006 als identiteitsdocumenten. Een groot deel van de bevolking is helemaal niet in bezit van welke vorm van identiteitsdocumentatie dan ook: slechts 28 procent van de bevolking is bij de geboorte geregistreerd.<sup>175</sup>

## Guinee

### Wie?/Oorzaken

- Er zijn geen data over de omvang van staatloosheid in Guinee beschikbaar.
- Een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving van 1983 kunnen tot staatloosheid leiden bij de volgende groepen<sup>176</sup>:
  - o Buitenlandse vrouwen die zijn getrouwd met Guineese mannen en de Guineese nationaliteit hebben aangenomen, kunnen deze bij een scheiding weer verliezen, wat tot staatloosheid kan leiden als ze hun oorspronkelijke nationaliteit niet terug kunnen krijgen;
  - o Kinderen die staatloos in Guinee worden geboren, kunnen als ze volwassen zijn de Guineese nationaliteit aanvragen. Dit geldt ook voor kinderen van niet-staatsburgers die in Guinee zijn geboren en die gewoon verblijf in het land hebben. Dat betekent echter dat deze twee groepen kinderen tot zij volwassen zijn, staatloos zijn. Ook moet iemand die wil naturaliseren documenten, waaronder een geboorteakte, overleggen. Veel in Guinee geboren kinderen van Liberiaanse en Sierra Leonese vluchtelingen zijn echter niet bij hun geboorte geregistreerd.<sup>177</sup>
- Sommige Liberiaanse en Sierra Leonese vluchtelingen in Guinee hebben moeite met het verkrijgen van een paspoort omdat ze niet kunnen aantonen dat ze Liberiaanse of Sierra

---

<sup>173</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 290-291.

<sup>174</sup> US Department of State, 2011 Human Rights Report: Democratic Republic of the Congo, 24 mei 2012, 578.

<sup>175</sup> Zie: <http://data.unicef.org/child-protection/birth-registration.html>

<sup>176</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 28.

<sup>177</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 367.

Leoonse staatsburgers zijn. Dit omdat zij niet goed gedocumenteerd zijn, en vaak geen geboorteakte hebben.<sup>178</sup>

- Slechts gemiddeld 50 procent van de geboorten in Guinee worden geregistreerd.

## Ivoorkust

### Wie?

- In 2015 waren er in Ivoorkust zo'n 700.000 staatloze personen die onder het UNHCR-staatloosheidmandaat werden gerekend.
- Groepen die in Ivoorkust risico lopen op staatloosheid zijn de afstammelingen van migranten, vooral arbeiders uit wat nu Burkina Faso is, die al voor de onafhankelijkheid in 1960 onder Franse koloniale overheersing naar Ivoorkust waren gemigreerd (zo'n 400.000 personen), en vondelingen (zo'n 300.000). Het valt overigens te betwijfelen of deze aantallen accuraat zijn: ze lijken gebaseerd te zijn op schattingen waarvan de methodologische basis onduidelijk is, niet op statistische analyse.<sup>179</sup>
- Vondelingen kunnen niet automatisch de Ivoriaanse nationaliteit krijgen, noch kunnen veel van hen bewijs tonen van hun afkomst door het feit dat ze vaak bij de geboorte niet zijn geregistreerd.<sup>180</sup>
- Een andere groep die risico loopt op staatloosheid zijn gemeenschappen die over de grenzen van verschillende landen heentrekken en niet perse vast verblijf in Ivoorkust en andere landen hebben, zoals de Lobi gemeenschap<sup>181 182</sup>.

### Oorzaken

- Staatloosheid in Ivoorkust is voornamelijk het resultaat van de overgangsbepalingen aan het eind van de Franse koloniale overheersing, die het niet voor elkaar kregen om duidelijk te definiëren wie de Ivoriaanse nationaliteit zou krijgen na de onafhankelijkheid. Na de onafhankelijkheid in 1960 werd een zeer beperkte nationaliteitswetgeving aangenomen, en deze is door de jaren heen steeds beperkter is geworden.<sup>183</sup>
- De nationaliteitswetgeving die in 1960 werd aangenomen zorgde ervoor dat "buitenlanders" met vast verblijf alleen de nationaliteit konden krijgen als ze deze binnen één jaar na het aannemen van de nationaliteitswetgeving zouden aanvragen. Hun kinderen konden op hun beurt wanneer zij volwassen werden de nationaliteit aanvragen. Door het feit dat het niet duidelijk was wie precies werd gezien als "buitenlander" (onder Franse koloniale overheersing had iedereen in Frans West-Afrika immers de Franse nationaliteit), en door wijdverbreid analfabetisme bij de groepen die van deze procedure gebruik hadden moeten maken (voornamelijk arbeidsmigranten uit Burkina Faso die voor 1960 in het koloniale

---

<sup>178</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR & IOM - Nationality, Migration and Statelessness in West Africa*, juni 2015, zie: <http://www.refworld.org/docid/55b886154.html>

<sup>179</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cote d'Ivoire*, 13 April 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/5716128015.html> [accessed 4 Augustus 2016]

<sup>180</sup> UNHCR stories, *Abidjan conference brings hope for stateless people in West Africa*, 17 februari 2015, zie: <http://kora.unhcr.org/abidjan-conference-brings-hope-stateless-people-west-africa/>

<sup>181</sup> De Lobi zijn oorspronkelijk afkomstig uit Ghana, maar leven ook in Burkina Faso en, meer recentelijk, in Ivoorkust.

<sup>182</sup> UNHCR stories, *Abidjan conference brings hope for stateless people in West Africa*, 17 februari 2015.

<sup>183</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 299.

tijdperk op de cacao- en koffieplantages kwamen werken, en hun afstammelingen) heeft bijna niemand van hen uiteindelijk de nationaliteit aangevraagd<sup>184</sup>. In 1972 werd het recht om de nationaliteit aan te vragen opgeschort, waarna alleen nog maar via afstamming de nationaliteit kon worden overgedragen. Ook vondelingen konden vanaf dat moment niet meer automatisch de Ivoriaanse nationaliteit krijgen.<sup>185</sup>

- In het midden van de jaren negentig werden een aantal wetgevingen aangenomen die ervoor zorgden dat iedereen van buitenlandse afkomst, of met één buitenlandse ouder, geen nationale identiteitskaart meer kon krijgen. Na gewelddadige opstanden in 2002 en 2010, deels veroorzaakt door de problemen rond het verkrijgen van de nationaliteit en identiteitsdocumenten<sup>186</sup>, werd de bepaling van 1972 in 2004 en 2013<sup>187</sup> tijdelijk teruggedraaid, waardoor personen die voor de onafhankelijkheid in Ivoorkust aanwezig waren en personen die voor 1973 in het land waren geboren de nationaliteit weer konden aanvragen. In 2016 hadden echter slechts 6.400 personen op deze manier de nationaliteit verkregen. Bovendien kunnen er problemen blijven met de nationaliteitsstatus van personen van buitenlandse afkomst die sinds na 1973 in Ivoorkust verblijven: zij kunnen niet de Ivoriaanse nationaliteit aanvragen, en lopen risico op staatloosheid als hun ouders niet het staatsburgerschap van hun land van herkomst kunnen overdragen, bijvoorbeeld als zij door een gebrek aan documenten niet kunnen bewijzen dat zij recht hebben op dit staatsburgerschap.<sup>188</sup>

## Kenia

### Wie?

- Zo'n 20.000 staatloze personen in Kenia vallen onder het UNHCR-staatloosheidmandaat.
- De volgende groepen lopen in Kenia risico op staatloosheid:
  - o Soedanese Nubiërs in Nairobi;
  - o Somalische Galjeel in het gebied van de Tana rivier;
  - o Mozambicaanse Makonde in Mombasa;
  - o En de Pemba in Kwale.
- Ook leven een aantal staatloze personen van gemixte Eritrese en Ethiopische afkomst in Kenia.<sup>189</sup>

---

<sup>184</sup> Tussen 1962 en 2013 zijn uiteindelijk 92.000 mensen in Ivoorkust genaturaliseerd: een aantal dat in het niet valt bij de honderdduizenden personen die door Ivoorkust als "buitenlanders" worden beschouwd, ondanks hun lange verblijf in het land. Zie: Citizenship Law in Africa, 83.; Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 300.

<sup>185</sup> UNHCR stories, *Abidjan conference brings hope for stateless people in West Africa*, 17 februari 2015; Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 302.

<sup>186</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 312.

<sup>187</sup> De bepaling was in 2004 al teruggedraaid, maar het proces werd in 2013 versoepeld. Ook werd in 2013 bepaald dat personen die trouwen met een Ivoriaanse staatsburger automatisch de nationaliteit van Ivoorkust krijgen. Waar dit volgens de wijziging in 2004 alleen gold voor buitenlandse vrouwen die met Ivoriaanse mannen trouwden, geldt dit nu voor zowel buitenlandse vrouwen als buitenlandse mannen.

<sup>188</sup> UNHCR news, *Reducing statelessness in Côte d'Ivoire one case at a time*, 25 februari 2016, zie: <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/2/56cef0d79/reducing-statelessness-cote-divoire-case-time.html>

<sup>189</sup> Zie voor meer informatie over deze groep het stuk over Eritrea en Ethiopië onder het kopje "overige landen".

## Oorzaken

- Het is in Kenia mogelijk voor staatloze personen om te naturaliseren, maar de overheid heeft nog geen strategie waarmee zij staatloze personen kunnen identificeren en registreren, waardoor het probleem niet goed in kaart is gebracht en toegang tot legaal verblijf en de nationaliteit wordt bemoeilijkt.
- Inwoners van achttien jaar en ouder moeten zich laten registreren en nationaliteitsdocumenten aanvragen bij het Nationale Registratie Bureau. Het is strafbaar om dit niet te doen. Deze registratie procedure is echter zeer ontoegankelijk voor Nubiërs, etnische Somaliërs en moslims uit het kustgebied door discriminerend beleid, dat ervoor zorgt dat hen een hogere bewijslast voor hun identiteit wordt opgelegd.<sup>190</sup>
- Deze discriminatie is vooral gebaseerd op het idee dat van de Nubiërs, Somaliërs en moslims uit het kustgebied een terroristische dreiging uitgaat. De situatie is verslechterd na bomaanslagen in Nairobi door etnische Somaliërs en recente terroristische aanslagen uitgevoerd door de terroristische islamitische organisatie Al-Shabaab.<sup>191</sup>
- Nubiërs hebben bovendien te maken met specifieke discriminatie en marginalisatie, omdat zij oorspronkelijk afstammen van Soedanese soldaten die in het Britse leger vochten. De Britten vestigden de Nubiërs in Nairobi, Kenia. De Britten zijn nooit ingegaan op het verzoek van de Nubiërs om gerepatriëerd te worden naar Soedan, en inmiddels worden de Nubiërs door Soedan niet meer als inwoners erkend, waardoor terugkeer niet meer mogelijk is. In Kenia wordt staatsburgerschap echter gebaseerd op zowel etniciteit als het bezit van territorium, wat voor Nubiërs problematisch is omdat zij afstammen van Soedanezen en ze hun verblijf op Keniaans territorium hebben verkregen onder Britse koloniale overheersing. Hierdoor hebben de Nubiërs te maken met discriminatie en hebben ze moeite met het verkrijgen van identiteitsdocumenten en paspoorten.<sup>192</sup>

## Liberia

### Wie?

- Officieel is er één staatloos persoon in Liberia bekend onder het UNHCR-staatloosheidmandaat. In werkelijkheid zal dat aantal hoger liggen, maar door de conflicten in het land zijn er weinig data beschikbaar.
- Ongeveer duizend Liberiaanse vluchtelingen in andere landen in West-Afrika kunnen door een gebrek aan geboorteregistratie en kennis over de "Liberiaanse cultuur", voornamelijk de nationale talen<sup>193</sup>, niet hun Liberiaanse nationaliteit aantonen, waardoor ze geen paspoort kunnen aanvragen en risico lopen op staatloosheid.<sup>194</sup>
- Verder kunnen gaten in de nationaliteitswetgeving in individuele gevallen staatloosheid veroorzaken (zie: oorzaken).

<sup>190</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kenya*, 13 April 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/5716124f13.html> [accessed 4 Augustus 2016]

<sup>191</sup> Manby, 'How will the UNHCR's statelessness campaign affect Africa?', 12 november 2014.; ISI, *The World's Stateless*, 64.

<sup>192</sup> <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/FMRpdfs/FMR32/19-20.pdf>

<sup>193</sup> Dit omdat deze personen als kind uit Liberia waren gevlucht en deze kennis door land verblijf in het gastland is verwaterd. Zie: Bronwen Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 376.

<sup>194</sup> UNHCR, *UNHCR & IOM - Nationality, Migration and Statelessness in West Africa*, juni 2015.

## Oorzaken

- Een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving kunnen staatloosheid veroorzaken<sup>195</sup>:
  - o Alleen personen die van etnisch Afrikaanse herkomst zijn kunnen bij geboorte of door naturalisatie de Liberiaanse nationaliteit krijgen;
  - o Kinderen die in het buitenland worden geboren uit een Liberiaanse moeder en een niet-Liberiaanse vader kunnen niet de Liberiaanse nationaliteit krijgen;<sup>196</sup>
  - o Er is geen bescherming tegen staatloosheid voor vondelingen;
  - o Genaturaliseerde staatsburgers kan de nationaliteit worden afgenomen als ze te lang buiten het land verblijven en zich niet regelmatig bij het consulaat laten registreren.
- Geboorteregistratie is in Liberia zeer gebrekkig: in 2013 was slechts vier procent van de bevolking van Liberia bij de geboorte geregistreerd.<sup>197</sup>

## Madagaskar

- Er zijn geen precieze data beschikbaar over het aantal staatlozen in Madagaskar. Schattingen lopen uiteen van 2.200, gebaseerd op een officiële volkstelling uit 1993, tot 100.000, gebaseerd op uitspraken van moslimleiders, die schatten dat 5 procent van de moslimbevolking van Madagaskar (ongeveer 2 miljoen personen) staatloos is.
- De volgende groepen lopen risico op staatloosheid<sup>198</sup>:
  - o Moslims van Indo-Pakistaanse afkomst (ook wel “Karanas” genoemd);
  - o Personen van Comorese afkomst;
  - o Een kleine groep personen van Chinese of Arabische afkomst.
- Ook kan staatloosheid ontstaan door gaten in de nationaliteitswetgeving van 1960:
  - o Moeders kunnen alleen hun nationaliteit aan hun kinderen overdragen als de vader staatloos is of een onbekende nationaliteit heeft. Kinderen van Malagassische moeders en buitenlandse vaders kunnen als ze volwassen zijn de nationaliteit aanvragen. Hetzelfde geldt voor buitenechtelijke kinderen die één ouder hebben die in Madagaskar is geboren en één buitenlandse ouder;<sup>199</sup>
  - o Er is geen bescherming tegen staatloosheid voor kinderen die staatloos worden geboren omdat ze staatloze ouders hebben, of omdat hun buitenlandse ouders hun nationaliteit niet kunnen overdragen.<sup>200</sup>

## Context

- Staatloosheid in Madagaskar is voornamelijk het gevolg van het feit dat bij de onafhankelijkheid in 1960 het staatsburgerschap alleen werd toegekend aan personen die

---

<sup>195</sup> UNHCR, *UNHCR & IOM - Nationality, Migration and Statelessness in West Africa*, juni 2015.

<sup>196</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>197</sup> United Nations Children's Fund (UNICEF), *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)

<sup>198</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>199</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>200</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Madagascar*, maart 2014, zie: <http://www.refworld.org/docid/554751204.html>

behoorden tot één van de 18 traditionele Malagassische stammen<sup>201</sup>. Andere gemeenschappen kregen geen toegang tot de Malagassische nationaliteit.

- Moslims van Indo-Pakistaanse afkomst wonen al sinds het midden van de negentiende eeuw in Madagaskar. Sommige van hen zijn niet staatloos omdat zij de Indiase of Franse nationaliteit hebben weten te verkrijgen. Leden van deze gemeenschap zijn vaak in het bezit van verblijfsvergunningen, waarop hun nationaliteit als “onbekend” wordt aangeduid. Zij hebben dus een onduidelijke nationaliteitsstatus.<sup>202</sup>
- Veel personen van Comorese afkomst wonen ook al sinds voor de onafhankelijkheid in Madagaskar, anderen zijn meer recent gearriveerd. Ze zijn vaak arm, niet geregistreerd en niet in het bezit van identiteitsdocumenten, waardoor ze geen bewijs kunnen leveren van de Comorese nationaliteit en daarom risico lopen op staatloosheid.<sup>203</sup>
- De kleine Chinese gemeenschap op Madagaskar is daar sinds het begin van de twintigste eeuw gevestigd. Het is niet duidelijk of China hen nog als staatsburgers ziet, waardoor hun nationaliteitsstatus onduidelijk is. Deze groep is goed geïntegreerd, en de jongere generatie van deze gemeenschap heeft over het algemeen de Malagassische nationaliteit.<sup>204</sup>
- Gemengde huwelijken met Malagassische staatsburgers vinden vaak plaats bij de Comorese en Chinese gemeenschappen, waardoor een aantal mensen uit deze gemeenschappen de Malagassische nationaliteit hebben weten te verkrijgen.<sup>205</sup>

## Malawi

### Wie?

- Er zijn geen betrouwbare data beschikbaar over het aantal staatlozen in Malawi.
- Afstammelingen van emigranten die terugkeren naar Malawi vanuit Zimbabwe kunnen met staatloosheid te maken hebben.
- Een andere groep die risico loopt op staatloosheid zijn mensen van Mozambikaanse afkomst die hun Mozambikaanse staatsburgerschap niet kunnen aantonen, in Malawi hebben geleefd sinds de Mozambikaanse onafhankelijkheidsoorlog, en sociale en economische banden hebben met Malawi.
- Verder zijn er een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving die tot staatloosheid kunnen leiden:
  - o Een voorwaarde voor het verkrijgen van de nationaliteit bij de geboorte is dat één van de ouders het Malawische staatsburgerschap heeft en een “persoon van het Afrikaanse ras” is. Er is geen bescherming voor kinderen die staatloos worden geboren omdat hun ouders staatloos zijn of een onbekende nationaliteit hebben, of

---

<sup>201</sup> Dit zijn de volgende stammen: de Antaifasy, de Antaimoro, de Antaisaka, de Antakàrana, de Antambohoaka, de Antandroy, de Antanosy, de Bara, de Betsileo, de Betsimisaraka, de Bezanozano, de Mahafaly, de Merina, de Sahalava, de Sihanaka, de Tanala, de Tsimihety, de Zafisoro.

<sup>202</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Madagascar*, 13 April 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/5716124015.html> [accessed 24 Augustus 2016]; UNHCR, *Universal Periodic Review: Madagascar*, maart 2014.

<sup>203</sup> Idem.

<sup>204</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>205</sup> Idem.

omdat ze buitenlandse ouders hebben die hun nationaliteit niet kunnen overdragen;<sup>206</sup>

- o Er is geen bescherming tegen staatloosheid bij vondelingen.<sup>207</sup>

### Oorzaken

- Sinds 2001 trekken veel emigranten uit Malawi die zich in Zimbabwe hadden gevestigd terug naar Malawi. Sommige van hen hadden als gevolg van wijzigingen in de nationaliteitswet van Zimbabwe in 2001 hun staatsburgerschap verloren. Zij lopen risico op staatloosheid als ze ook niet hun burgerschap van Malawi kunnen aantonen. Velen hebben geen regulier verblijf in Malawi weten te verkrijgen, omdat ze niet bekend zijn met de procedure, of omdat ze de kosten voor de registratie niet kunnen betalen. Sommige van hen die wel de Malawische nationaliteit hebben, hebben deze opgegeven in de hoop om de Zimbabwaanse nationaliteit terug te krijgen.<sup>208</sup>
- Vooral personen van Mozambikaanse afkomst die in noord- en centraal-Malawi wonen lopen risico op staatloosheid, omdat ze niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten waarmee ze hun staatsburgerschap van Mozambique kunnen aantonen, en ook niet het Malawische staatsburgerschap bezitten.<sup>209</sup>
- In Malawi kan een genaturaliseerde staatsburger de nationaliteit wegens een aantal brede redenen worden ontnomen<sup>210</sup>:
  - o Als de minister die verantwoordelijk is voor het afnemen van de nationaliteit beslist dat de persoon in kwestie zich “door woord of daad ontrouw heeft getoond aan de regering van Malawi”;
  - o Als de persoon in kwestie met een vijand van de staat tijdens een oorlog heeft gehandeld of op een andere manier assistentie heeft geboden;
  - o Als de persoon in kwestie binnen vijf jaar na het verkrijgen van staatsburgerschap tot een gevangenisstraf van langer dan twaalf maanden wordt veroordeeld;
  - o Als de persoon in kwestie voor een periode van zeven jaar zich buiten het land bevindt zonder in dienst te zijn van Malawi of een internationale organisatie, of zonder jaarlijks zich te hebben laten registreren bij een Malawisch consulaat;
  - o En als de Malawische nationaliteit door fraude, misrepresentatie of onthouding van feiten is verkregen.
- Gebrek aan geboorteregistratie is een significant probleem in Malawi. In 2009 was het niveau van geboorteregistratie in Malawi rond de 10 procent. In 2012 werd een nieuwe wet aangenomen die universele geboorteregistratie verplicht stelt, zonder raciale discriminatie.<sup>211</sup> Het is nog niet duidelijk in hoeverre deze wet het niveau van geboorteregistratie heeft beïnvloed.

---

<sup>206</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: Malawi*, September 2014, available at: <http://www.refworld.org/docid/553a29754.html>

<sup>207</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Malawi*, September 2014.

<sup>208</sup> Marina Lourenço, 'Denationalisation and the politics of citizenship in Zimbabwe', *European Network on Statelessness*, 15 oktober 2012, zie: <http://www.statelessness.eu/blog/denationalisation-and-politics-citizenship-zimbabwe>; UNHCR, *UNHCR table of statelessness concerns worldwide*, 31.

<sup>209</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Malawi*, 4.

<sup>210</sup> Malawi nationaliteitswetgeving: <http://www.immigration.gov.mw/images/the-citizenship-act.pdf>

<sup>211</sup> UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).

## Mali

### Wie?

- Er zijn voor Mali geen data beschikbaar over de omvang van staatloosheid.
- Er zijn zo'n 12.400 vluchtelingen uit Mauritanië in Mali aanwezig wier status nog onduidelijk is, omdat ze nog niet terug hebben kunnen keren naar Mauritanië<sup>212</sup>. De meeste van deze vluchtelingen hebben geen documenten waarmee ze hun Mauritiaanse nationaliteit kunnen bewijzen.<sup>213</sup>
- Een buitenlandse vrouw die trouwt met een Malinese staatsburger en de Malinese nationaliteit aanneemt, kan deze verliezen en staatloos worden als het huwelijk door scheiding ten einde komt.<sup>214</sup>

### Oorzaken

- Recente conflicten in Mali en de vernietiging van bevolkingsregisters kunnen *de facto* staatloosheid tot gevolg hebben. Ongeveer 50 procent van de bevolking heeft geen geboortecertificaat. Vooral de kinderen van Mauritiaanse vluchtelingen lopen risico op staatloosheid door een gebrek aan geboorteregistratie.<sup>215</sup>

## Nigeria

### Wie?

- Er zijn geen data over het aantal staatlozen in Nigeria beschikbaar. Staatloosheid is in Nigeria waarschijnlijk een substantieel, maar ook verborgen probleem.
- Personen die risico lopen op staatloosheid in Nigeria zijn personen die niet afkomstig zijn uit een inheemse bevolkingsgroep, en inwoners van het Bakassi schiereiland (wat nu officieel in Kameroen ligt).

### Oorzaken

- Om recht te hebben op het staatsburgerschap van Nigeria, moest men zijn geboren in Nigeria voor de onafhankelijkheid (1963), en ten minste één ouder en/of grootouder hebben die tot een inheemse bevolkingsgroep van Nigeria behoort. Hierdoor hadden personen die niet tot een inheemse bevolkingsgroep van Nigeria behoren na de onafhankelijkheid moeilijk toegang tot de nationaliteit.
- Er zijn geen documenten die dienen als definitief bewijs voor het Nigeriaanse staatsburgerschap, en er is geen plicht om een identiteitskaart te hebben.<sup>216</sup>
- In 2002 werd het Bakassi schiereiland tussen Kameroen en Nigeria door het Internationale Gerechtshof onder de soevereiniteit van Kameroen geplaatst. Nigeria erkende deze beslissing niet. Pas in 2008 werd het territorium na een overeenkomst tussen Kameroen en Nigeria (waarin Kameroen onder andere beloofde dat Nigeriaanse staatsburgers in het

---

<sup>212</sup> Voor meer informatie, zie het stuk over Mauritanië in de landenlijst van de MENA regio

<sup>213</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>214</sup> Idem.

<sup>215</sup> IRIN news, *Stateless in the Sahel*, 18 juni 2015, zie: <http://www.irinnews.org/analysis/2015/06/18>

<sup>216</sup> ISI, *The World's Stateless*, 66.



gebied zouden kunnen blijven wonen en hun nationaliteit zouden kunnen houden) officieel aan Kameroen overgedragen.<sup>217</sup>

- Toch zijn er problemen met het toekennen van nationaliteit, zowel voor inwoners van Bakassi die in het gebied waren blijven wonen, als voor inwoners van Bakassi die naar Nigeria waren getrokken.
  - o Personen die in Bakassi zijn gebleven, moeten een verblijfsvergunning of de Kameroense nationaliteit bij de Kameroense autoriteiten aanvragen. Voor de aanvraag van deze beide statussen is in het systeem van Kameroen een geboorteakte vereist, maar niet veel inwoners van Bakassi zijn in het bezit van een geboorteakte. Een *jugement supplétif* bij een tribunaal is vereist om alsnog een geboorteakte te krijgen, maar dit is een langdurig en mogelijk kostbaar proces dat niet iedereen zich kan veroorloven;<sup>218</sup>
  - o Een aantal duizenden Bakassi inwoners zijn naar Nigeria getrokken. Niemand heeft deze ontheemden gedocumenteerd, waardoor velen niet in het bezit zijn van bewijs van hun Nigeriaanse staatsburgerschap. Omdat het gebied waar zij geregistreerd staan niet meer bestaat als Nigeriaans grondgebied, mogen zij niet stemmen in Nigeriaanse verkiezingen. In 2014 verklaarde de Minister van Justitie van Nigeria, Mohammed Adoke, dat voormalige inwoners van Bakassi moeten naturaliseren als Nigeriaanse staatsburgers, ondanks het feit dat deze mensen recht hadden op de nationaliteit door geboorte toen Bakassi nog deel uitmaakte van Nigeria.<sup>219</sup>
- Het Institute on Statelessness and Inclusion (ISI) raadt aan om alle inwoners en voormalige inwoners van het Bakassi schiereiland te zien als personen die op zijn minst risico lopen op staatloosheid.<sup>220</sup>

## Senegal

### Wie?/Oorzaken

- Er zijn geen data beschikbaar over het aantal staatloze personen in Senegal.
- Mauritiaanse vluchtelingen die naar Senegal zijn getrokken en in 2010 niet teruggekeerd zijn naar Mauritanië hebben een onduidelijke nationaliteitsstatus<sup>221</sup>.
- Vluchtelingen uit Liberia in Senegal kunnen moeite hebben met het aantonen van hun staatsburgerschap van Liberia vanwege het feit dat ze slecht gedocumenteerd zijn. Hierdoor kunnen zij geen paspoort krijgen en lopen ze risico op staatloosheid.
- In de nationaliteitswetgeving is geen bescherming tegen staatloosheid voor kinderen die in het territorium staatloos ter wereld komen, bijvoorbeeld omdat hun ouders staatloos zijn of een onbekende nationaliteit hebben, of omdat hun ouders buitenlandse staatsburgers zijn die hun nationaliteit niet kunnen overdragen.

---

<sup>217</sup> ISI, *The World's Stateless*, 67.

<sup>218</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 348.

<sup>219</sup> Idem, 349.

<sup>220</sup> ISI, *The World's Stateless*, 67.

<sup>221</sup> Voor meer informatie over Mauritiaanse vluchtelingen en de achtergrond van dit probleem, zie het stuk over Mauritanië in de landenlijst van de MENA regio.

- Senegal trekt veel arme migranten uit de regio aan, vooral uit Guinee, Libanon, Europa, Mali, Guinea-Bissau en Mauritanië. De kinderen van deze migranten zijn mogelijk slecht gedocumenteerd en lopen hierdoor risico op staatloosheid.

### *Zuid-Soedan*

- De nationaliteitswetgeving van 2011 zou de meeste gevallen van staatloosheid in Zuid-Soedan moeten hebben voorkomen, maar veel mensen hebben moeite met het aantonen van hun nationaliteit en lopen risico op staatloosheid. Het gaat hierbij vooral om<sup>222</sup>:
  - o Personen die één Soedanese ouder en één ouder uit Zuid-Soedan hebben, of een andere gemixte achtergrond met één Zuid-Soedanese ouder;
  - o Personen van Zuid-Soedanese origine die in Soedan zijn geboren voor Zuid-Soedans onafhankelijkheid in 2011, en slechts een verre of zwakke link met Zuid-Soedan hebben;
  - o Kinderen die van hun families zijn gescheiden door de conflicten in Soedan en Zuid-Soedan.

### *Oorzaken*

- In 2011 werd Zuid-Soedan onafhankelijk van Soedan en werd de Zuid-Soedanese nationaliteitswetgeving ingevoerd, die bepaalde dat iedere persoon die de Zuid-Soedanese nationaliteit kreeg, automatisch de Soedanese nationaliteit verloor. De Zuid-Soedanese nationaliteit werd aan iedereen die aan één van de volgende voorwaarden kan voldoen overgedragen<sup>223</sup>:
  - o Hij of zij heeft een ouder of grootouder die in Zuid-Soedan is geboren;
  - o Hij of zij behoort tot een inheemse stammengemeenschap van Zuid-Soedan;
  - o Hij of zij was, op het moment dat de nationaliteitswetgeving van kracht ging, woonachtig in Zuid-Soedan; of
  - o Hij of zij heeft de status van een Zuid-Soedanese staatsburger verkregen en onderhouden door ononderbroken woonachtig te zijn geweest in Zuid-Soedan.
- De voorwaarde van het toebehoren aan een “inheemse stammengemeenschap” kan tot problemen leiden, omdat het niet duidelijk is wie tot deze gemeenschap wordt gerekend: de vraag is of hierbij ook nomadische stammen die tussen Zuid-Soedan en andere landen trekken en afstammelingen van migranten worden meegerekend.
- De wet laat in theorie veel ruimte over voor personen die graag de Zuid-Soedanese nationaliteit willen krijgen om hier aanspraak op te maken. In de praktijk hebben personen met een zwakke link met Zuid-Soedan echter moeite met het verkrijgen van de Zuid-Soedanese nationaliteit. Het gaat hierbij vooral om mensen met een gemixte Zuid-Soedanese en Soedanese afkomst, die altijd in het noorden van Soedan hebben gewoond.<sup>224</sup>
- Sommige personen die verblijf hebben in Soedan worden door de Soedanese autoriteiten gezien als Zuid-Soedanese staatsburgers, maar door Zuid-Soedan niet als staatsburgers

<sup>222</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>223</sup> Mike Sanderson, ‘Statelessness and Mass Expulsion in Sudan: A Reassessment of the International Law’, *Northwestern Journal of International Human Rights* 12:1 (2014) 86-87.; Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 340.

<sup>224</sup> Idem, 341.

erkend. Daarbij gaat het vooral om de hiervoor genoemde personen van Zuid-Soedanese of gemixt Zuid-Soedanese afkomst die in Soedan wonen en slechts een verre of zwakke link met Zuid-Soedan hebben door afkomst. Vaak was het hebben van een Zuid-Soedanese overgrootouder genoeg om door de Soedanese overheid als Zuid-Soedanees bestempeld te worden<sup>225</sup>. Hierdoor hebben zij een onduidelijke nationaliteitsstatus.<sup>226</sup>

- Het conflict dat in 2013 in Zuid-Soedan uitbrak kan een impact hebben gehad op het uitvaardigen van nationaliteitsdocumenten. In 2015 is de UNHCR samen met de Zuid-Soedanese overheid begonnen met een campagne om inwoners van Zuid-Soedan te voorzien van officiële identiteitsdocumenten waarmee ze hun staatsburgerschap kunnen aantonen, maar dit project is nog niet voltooid.<sup>227</sup>

## Soedan

- In Soedan leven zo'n 350.000 mensen van Zuid-Soedanese afkomst. De meeste van hen zullen documenten hebben weten te verkrijgen waarin hun Zuid-Soedanese nationaliteit wordt bevestigd, maar ongeveer 20.000 personen van Zuid-Soedanese afkomst bij wie dit niet is gelukt lopen risico op staatloosheid.
- Personen die risico lopen op staatloosheid in Soedan zijn<sup>228</sup>:
  - o Personen van Zuid-Soedanese afkomst die in Soedan wonen;
  - o Personen met één ouder uit Soedan en één uit Zuid-Soedan, of een andere gemixte achtergrond met één Soedanese ouder;
  - o Personen met langdurig verblijf in Soedan die niet tot één van de traditionele stammen behoren en geen (duidelijke) link hebben met Zuid-Soedan;
  - o Kinderen die door de conflicten in Soedan en Zuid-Soedan van hun familie gescheiden zijn geraakt.
- Ook zijn er een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving van Soedan die staatloosheid kunnen veroorzaken, namelijk<sup>229</sup>:
  - o Kinderen van Soedanese vaders krijgen bij de geboorte automatisch de Soedanese nationaliteit. Kinderen van een Soedanese moeder en niet-Soedanese vader kunnen de Soedanese nationaliteit alleen krijgen door deze aan te vragen. De vader van het kind moet toestemming hebben gegeven voor het aanvragen van de nationaliteit, en een huwelijksakte moet worden overgelegd als de vader in leven is, een overlijdensakte als vader overleden is. Als niet aan deze eisen kan worden voldaan, kan het kind niet de Soedanese nationaliteit aanvragen en wordt het mogelijk staatloos;<sup>230</sup>
  - o Er is geen bescherming tegen staatloosheid voor kinderen die staatloos worden geboren, omdat hun ouders staatloos zijn of een onbekende nationaliteit hebben, of

<sup>225</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 342.

<sup>226</sup> Sanderson, 'Statelessness and Mass Expulsion in Sudan', 86-88.

<sup>227</sup> Radio Tamazuj, *South Sudanese receive ID cards to prove citizenship*, 7 februari 2016, zie: <https://radiotamazuj.org/en/article/south-sudanese-receive-id-cards-prove-citizenship>

<sup>228</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>229</sup> Idem.

<sup>230</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *Joint Submission to the Human Rights Council at the 25th Session of the Universal Periodic Review: Sudan*, 21 september 2015.

omdat hun ouders buitenlandse staatsburgers zijn die niet automatisch hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen overdragen;

- o De Soedanese nationaliteit kan door een Soedanese staatsburger opgegeven worden, zonder dat hiervoor eerst een andere nationaliteit in de plaats is gekomen.

#### Oorzaken

- Zoals bij Zuid-Soedan al besproken, werd na de onafhankelijkheid van Zuid-Soedan de nationaliteitswetgeving van Soedan aangepast om ervoor te zorgen dat personen die de Zuid-Soedanese nationaliteit verkregen, de Soedanese nationaliteit automatisch zouden verliezen.
- Iemand die niet de Zuid-Soedanese nationaliteit heeft verkregen, kan in theorie niet de Soedanese nationaliteit verliezen. Maar in de praktijk hebben Soedan en Zuid-Soedan verschillende ideeën over wie wel of niet een Zuid-Soedanese staatsburger is. Personen van Zuid-Soedanese herkomst die in Soedan wonen en personen met één Soedanese en één Zuid-Soedanese ouder kunnen door de Soedanese overheid gezien worden als staatsburgers van Zuid-Soedan, terwijl ze door Zuid-Soedan niet als staatsburgers worden erkend. Hierdoor wordt hun nationaliteitsstatus onduidelijk, en lopen zij risico op staatloosheid.<sup>231</sup>

### Zimbabwe

#### Wie?

- Schattingen van het aantal staatloze personen in Zimbabwe lopen uiteen van 80.000 tot 600.000.
- Personen die te maken hebben met staatloosheid in Zimbabwe zijn mensen die oorspronkelijk afkomstig zijn uit andere buurlanden zoals Malawi, Mozambique en Zambia, en mogelijk een claim zouden kunnen doen op een niet-Zimbabweaanse nationaliteit.<sup>232</sup>

#### Oorzaken

- In de nationaliteitswetgeving van 1984 werd het bezit van een dubbele nationaliteit in Zimbabwe verboden. Personen die een andere nationaliteit naast de Zimbabweaanse nationaliteit hadden, moesten deze voor het eind van 1985 opzeggen, anders zouden ze automatisch de Zimbabweaanse nationaliteit verliezen. Op het moment dat deze regeling werd aangenomen, was het vooral gericht op blanke Zimbabweanen met een Brits paspoort. De regeling raakte echter vooral inwoners van Zimbabwe die afkomstig waren uit andere Afrikaanse landen en minder goed toegang hadden tot informatie dan Zimbabwe's blanke bevolking, waardoor ze niet binnen de aangegeven periode afstand deden van hun dubbele nationaliteit.<sup>233</sup>
- In 2001 werd bepaald dat, als een persoon die mogelijk aanspraak kon maken op een dubbele nationaliteit wilde bewijzen dat hij of zij alleen de Zimbabweaanse nationaliteit had, alleen een bewijs van het afstand nemen van de andere nationaliteit voldeed. Niet alleen moest onder Zimbabweans recht afstand worden genomen van het andere

---

<sup>231</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>232</sup> Manby, *Statelessness in Southern Africa*, 7.

<sup>233</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 230-231.

staatsburgerschap, maar ook onder het recht van het land waar de nationaliteitsclaim op kon worden gemaakt.<sup>234</sup>

- De overheid paste dit ook toe op mensen die alleen mogelijk een claim konden doen op een ander staatsburgerschap, maar deze claim niet hadden gemaakt en niet in het bezit waren van een andere nationaliteit. Ook zij moesten bewijs tonen dat zij afstand hadden gedaan van het mogelijke andere burgerschap. In de praktijk was het zo goed als onmogelijk om een dergelijk bewijs te verkrijgen: het bleek onmogelijk om afstand te nemen van iets dat men niet had.
- Dit trof vooral migranten die in buurlanden geboren waren, of personen wier ouders in buurlanden geboren waren, waaronder Malawi, Mozambique, en Zambia. Zij hadden vaak geen identiteitsdocumenten, waaronder geboorteakten. Zij konden niet de Zimbabwaanse nationaliteit krijgen omdat ze zogenaamd al een andere nationaliteit hadden, maar konden ook niet het staatsburgerschap van hun land van afkomst krijgen *of* hier afstand van nemen, omdat ze niet hun banden met dit land konden aantonen.<sup>235</sup>
- Het is onduidelijk hoeveel personen hierdoor staatloos zijn geworden. In 2005 schatte Refugees International dat zo'n 80.000 personen van buitenlandse afkomst staatloos waren geworden, maar de laatste schatting van Internal Displacement Monitoring Centre in 2008 plaatste het aantal op 600.000. Dit cijfer is gebaseerd op de schatting dat 30 procent van de twee miljoen boeren die in Zimbabwe leven van buitenlandse afkomst is. Dit is waarschijnlijk een overschatting, omdat er niet vanuit kan worden gegaan dat iedereen van buitenlandse afkomst automatisch staatloos is geworden. In 2013 rapporteerde het United States Department of State zelfs dat twee miljoen personen door deze regeling staatloos zouden zijn geworden, maar het is niet duidelijk waarop dit cijfer is gebaseerd.<sup>236</sup>
- Vanaf 2013 mogen mensen die door geboorte Zimbabwaanse staatsburgers zijn de dubbele nationaliteit hebben, maar mensen die genaturaliseerd zijn of in het buitenland zijn geboren mogen nog steeds alleen de Zimbabwaanse nationaliteit houden. Nog altijd worden mensen die volgens deze nieuwe regeling de Zimbabwaanse nationaliteit mogen behouden echter geweerd bij het verkrijgen van een Zimbabwaans paspoort op basis van het feit dat zij mogelijk een andere nationaliteit kunnen hebben.<sup>237</sup>

## Overige landen

In de **Centraal-Afrikaanse Republiek** hebben pygmeeënstammen door discriminatie vaak geen toegang tot geboorteregistratie, waardoor zij risico lopen op staatloosheid.<sup>238</sup>

Er zijn geen data beschikbaar over het aantal staatlozen in **Benin**, maar er zijn een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving van 1965 die staatloosheid tot gevolg kunnen hebben: Ten eerste kunnen buitenlandse vrouwen die trouwen met mannen uit Benin en de Beninse nationaliteit overnemen staatloos worden als het huwelijk opgeheven wordt, omdat ze dan ook de Beninse nationaliteit weer zouden kunnen verliezen. Ten tweede kunnen kinderen van Beninse moeders of van moeders die op

---

<sup>234</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 233.

<sup>235</sup> Idem, 235.

<sup>236</sup> ISI, *The World's Stateless*, 68.

<sup>237</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 244.; ISI, *The World's Stateless*, 68.

<sup>238</sup> UNICEF, *Central African Republic: Birth registration and human rights among Aka pygmy populations*, 2008, zie: [http://www.unicef.org/wcaro/4501\\_5081.html](http://www.unicef.org/wcaro/4501_5081.html)

het territorium van de staat zijn geboren, zes maanden voordat ze volwassen worden de Beninse nationaliteit opgeven, zelfs als dit staatloosheid tot gevolg heeft.<sup>239</sup>

Onduidelijkheid rondom de nationaliteitsstatus van inwoners in **Ethiopië** en **Eritrea** is het gevolg van Eritrea's onafhankelijkheid van Ethiopië in 1993. Het betreft vooral personen van gemixte Eritrese en Ethiopische origine en personen van Eritrese afkomst in Ethiopië. Personen die in aanmerking komen voor de Eritrese nationaliteit hebben een vader of moeder van Eritrese afkomst. Een persoon van "Eritrese afkomst" wordt gedefinieerd als een persoon die in 1933 gewoon verblijf in Eritrea had en zijn afstammelingen. In Ethiopië kreeg iedereen wiens vader of moeder een Ethiopische staatsburger was, de Ethiopische nationaliteit. In 1998 brak oorlog uit over waar de grens tussen Ethiopië en Eritrea precies getrokken moest worden. Dit conflict zou tot een vredesverdrag in 2000 voortduren. In 1999 verklaarde de Ethiopische autoriteiten dat Ethiopiërs van Eritrese afkomst die zich hadden laten registreren om te stemmen in het referendum over de Eritrese onafhankelijkheid, de Eritrese nationaliteit hadden. Dit was echter niet een definitie van de Eritrese nationaliteit die door Eritrea werd gebruikt of erkend. Personen van Eritrese afkomst die op dat moment nog in Ethiopië woonden (zo'n 150.000 mensen) en hadden gestemd in het referendum waren hierdoor geen Ethiopiërs, maar hadden ook niet de Eritrese nationaliteit. Tussen 1998 en 2000 werden zo'n 75.000 Ethiopiërs van Eritrese afkomst gedernationaliseerd en uitgezet naar Eritrea. Dit ging gepaard met de systematische vernietiging van identiteitsdocumenten, waarmee deze personen hun Ethiopische nationaliteit zouden kunnen bewijzen. Als deze personen ook geen band met Eritrea kunnen aantonen, worden zij staatloos. Door een aanpassing van de nationaliteitswetgeving in 2003 konden veel mensen, vooral van gemixte Ethiopische en Eritrese afkomst, alsnog de Ethiopische nationaliteit krijgen. Maar voor mensen met een niet-Ethiopische vader blijft het moeilijk om als Ethiopisch staatsburger erkend te worden. Het is onduidelijk hoeveel mensen in deze landen nu nog een onduidelijke nationaliteitsstatus hebben.<sup>240</sup>

In **Mozambique** wonen personen van Mozambikaanse afkomst uit Zimbabwe, die door het verbod op de dubbele nationaliteit in Zimbabwe de Zimbabwaanse nationaliteit hebben verloren, omdat zij een claim zouden kunnen doen op de Mozambikaanse nationaliteit. Zij kunnen een onduidelijke nationaliteitsstatus krijgen en risico lopen op staatloosheid als ze niet hun Mozambikaanse nationaliteit bevestigd kunnen krijgen, omdat zij door een gebrek aan documentatie niet hun band met het land kunnen aantonen.<sup>241</sup>

Aziatische inwoners van **Oeganda** hebben moeilijk toegang tot de nationaliteit, omdat ze niet op de lijst van inheemse Oegandese bevolkingsgroepen voorkomen. Aziatische inwoners van Oeganda waren vooral afkomstig uit andere Britse koloniën. Op 4 augustus 1972 bepaalde de toenmalige president van Oeganda, Idi Amin, dat de ongeveer 60.000 Aziatische inwoners van Oeganda, voornamelijk Indiërs, binnen 90 dagen Oeganda moesten verlaten. Deze deportatie vond plaats in de context van grote vijandigheid tegen Indiërs, omdat gedacht werd dat zij al het vermogen en goederen in het land beheersten, ten nadele van de inheemse Oegandese bevolking. De nationaliteitsstatus van deze Aziatische Oegandezen werd na de deportatie onduidelijk. Een groot deel van hen (zo'n 27.000) had de Britse nationaliteit en kon in het Verenigd Koninkrijk gevestigd worden. Zo'n 6.000 vluchtelingen gingen naar Canada, 4.500 naar India en 2.500 naar Kenia. Malawi, Pakistan, West-Duitsland en de Verenigde Staten vingen elk zo'n 1.000 vluchtelingen op. Ook

---

<sup>239</sup> UNHCR, *UNHCR & IOM - Nationality, Migration and Statelessness in West Africa*, 16.

<sup>240</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 324-330.; ACVZ, *Geen land te bekennen*, 27.

<sup>241</sup> Zie het stuk over Zimbabwe in de landenlijst.

werden kleinere aantallen vluchtelingen in Oostenrijk, Zweden, Noorwegen, Australië, Mauritius en Nieuw-Zeeland gevestigd. Van zo'n 20.000 Aziatische Oegandezen is het onduidelijk waar ze na de deportatie terecht zijn gekomen. De Aziatische inwoners van Oeganda die het land moesten verlaten waren inwoners die niet het Oegandese staatsburgerschap hadden: de deportatie zal dan ook geen *de jure* staatloosheid tot gevolg hebben gehad, maar kan wel tot een onduidelijke of ineffectieve nationaliteitsstatus hebben geleid, vooral bij Aziatische Oegandezen die niet in het land waarvan zij wel de nationaliteit hadden terecht kwamen.<sup>242</sup>

In **Sierra Leone** kunnen een aantal gaten in de nationaliteitswetgeving van 1973 staatloosheid veroorzaken. Deze gaten zijn als volgt: alleen personen van etnisch Afrikaanse herkomst kunnen bij de geboorte automatisch het staatsburgerschap krijgen. Dit raakte vooral personen van Syrische en Libanese afkomst die aan het eind van de negentiende eeuw vanuit het Ottomaanse Rijk naar Freetown in Sierra Leone waren getrokken. Op het moment van de onafhankelijkheid in 1961 leefden zo'n 3.000 Libanezen in Sierra Leone. Hun afstammelingen kunnen vanwege hun ras niet automatisch het staatsburgerschap verkrijgen, en het naturalisatieproces is zeer ontoegankelijk.<sup>243</sup> De Libanese nationaliteit kan alleen worden overgedragen via de vader, niet door een Libanese moeder. Hierdoor hebben kinderen uit gemixte huwelijken, bijvoorbeeld tussen een Libanese moeder en een Sierra Leone vader, geen toegang tot zowel de Libanese als de Sierra Leone nationaliteit, en worden zij staatloos. Er is bovendien geen bescherming tegen staatloosheid voor vondelingen of kinderen die staatloos geboren zijn, omdat beide ouders geen of een onbekende nationaliteit hebben, of een buitenlandse nationaliteit hebben die niet automatisch aan hun kind kan worden overgedragen. Ook in Sierra Leone leven slecht gedocumenteerde Liberiaanse vluchtelingen die moeite hebben met het verkrijgen van een paspoort, omdat ze hun staatsburgerschap van Liberia niet kunnen aantonen.<sup>244</sup>

Een buitenlandse vrouw die trouwt met een man die de nationaliteit van **Togo** heeft, krijgt automatisch de Togolese nationaliteit. Staatloosheid kan ontstaan als het huwelijk eindigt in een scheiding: dan verliest zij namelijk ook automatisch de Togolese nationaliteit. Dit zou bijvoorbeeld een probleem kunnen zijn voor vrouwen uit **Burkina Faso**, die automatisch hun Burkinese nationaliteit verliezen als ze trouwen met een buitenlandse man en zijn nationaliteit krijgen.<sup>245</sup>

In **Zuid-Afrika** leven zo'n 100.000 tot 200.000 (vaak ongedocumenteerde) personen van Zimbabwaanse afkomst die, vanwege Zimbabwe's verbod op een dubbele nationaliteit, risico lopen op staatloosheid. Ook kunnen personen die in Zuid-Afrika worden geboren alleen automatisch de nationaliteit van het land krijgen als ze bij de geboorte geregistreerd zijn. De regering maakt het moeilijk voor buitenlanders om hun kinderen bij de geboorte in Zuid-Afrika te laten registreren, wat

---

<sup>242</sup> Rupal Rajani, *Ugandan Asians: Life 40 years on*, 6 augustus 2012, zie: <http://www.bbc.com/news/world-africa-19066465>; Palash Ghosh, *Uganda: The Legacy of Idi Amin's Expulsion of Asians in 1972*, 13 maart 2012, zie: <http://www.ibtimes.com/>

<sup>243</sup> Een persoon van etnisch-Afrikaanse afkomst die wil naturaliseren moet ouder zijn dan 21 jaar, vijftien jaar verblijf in het land hebben, kennis hebben van een inheemse taal, een eed van trouw afleggen, afstand nemen van eventuele andere nationaliteiten, en mag geen strafblad hebben. De minister hoeft geen reden te geven waarom een naturalisatie verzoek wordt afgewezen, en een afwijzing kan niet juridisch worden aangevochten. Zie: Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 266-267.

<sup>244</sup> Manby, *Citizenship and Statelessness in Africa*, 261.

<sup>245</sup> Manby, *Citizenship Law in Africa*, 105.

resulteert in een risico op staatloosheid als het kind verder geen recht heeft op een andere nationaliteit.<sup>246</sup>

In **Swaziland** kunnen moeders hun nationaliteit niet aan hun kinderen overdragen. Dit geldt alleen voor kinderen die na 2005 zijn geboren, toen werd bepaald dat alleen vaders de nationaliteit van Swaziland aan hun kinderen konden overdragen.<sup>247</sup>

---

<sup>246</sup> Jessica P. George, *Statelessness and Nationality in South Africa* (2013) 41.; Manby, 'How will the UNHCR's statelessness campaign affect Africa?', 12 november 2014.

<sup>247</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.



## Hoofdstuk 4: Regio – Azië en Oceanië

Azië<sup>248</sup> heeft het grootste aantal staatlozen van de regio's in absolute cijfers. Officieel zijn er in totaal 1.422.850 staatloze personen door de UNHCR geteld, in werkelijkheid zal dit aantal hoger liggen. In vijftien van de vijfenveertig landen die onder deze regio vallen, is staatloosheid een omvangrijk probleem. Staatloosheid is in deze regio een complexe kwestie, niet alleen vanwege de kwantiteit van het probleem, maar ook vanwege de grote hoeveelheid factoren die het staatloosheidprobleem veroorzaken. In veel landen is staatloosheid niet terug te leiden naar één oorzaak, maar bestaan meerdere oorzaken voor het ontstaan en voortduren van staatloosheid naast elkaar.

### 4.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Azië en Oceanië

#### 4.1.1 Statenopvolging

Eén van de voornaamste oorzaken van staatloosheid in Azië is statenopvolging, en dan vooral het effect dat het uiteenvallen van de Sovjet-Unie had op Centraal Azië. In Kazachstan, Turkmenistan, Oezbekistan en Kirgizië heeft het uiteenvallen van de Sovjet-Unie staatloosheid tot gevolg gehad. Het gaat hierbij voornamelijk om inwoners van de Sovjet-Unie die op het moment van het uiteenvallen van de Sovjet-Unie verblijf hadden in een opvolgerstaat die niet hun staat van herkomst was, en niet in het bezit waren van een bewijs van de nationaliteit van één van de opvolgerstaten (bijvoorbeeld omdat zij zich nooit als inwoner van een bepaalde staat hadden laten registreren, omdat het overkoepelende staatsburgerschap van de Sovjet-Unie als belangrijker werd ervaren).

#### 4.1.2 Kolonisatie, dekolonisatie en migratiepatronen

In Zuid- en Zuidoost-Azië is staatloosheid vaak het gevolg van kolonisatie, dekolonisatie en de manier waarop de Aziatische natiestaten na de onafhankelijkheid besloten om de nationale identiteit van het land te definiëren. Toen de kolonisatie in Azië ten einde kwam, wilden veel Zuid-Aziatische staten zichzelf vormen tot cultureel unieke natiestaten. Deze cultureel unieke natiestaten werden vaak gecreëerd door het voortrekken van de dominante nationale groepen en het verstoten van minderheden (zie in de landenlijst: Bhutan, Myanmar), of juist door minderheden die zich afscheidden van de dominante groep door een nieuwe staat te vormen (zie: Pakistan, Bangladesh). Het feit dat de nationale identiteit na de onafhankelijkheid op deze exclusieve manier in nationaliteitswetgevingen werd vastgelegd kan leiden tot staatloosheid, vooral bij minderheden en andere kwetsbare groepen.<sup>249</sup>

Migranten zijn één van deze kwetsbare groepen. Grenzen in Zuid-Azië werden in de pre-koloniale, koloniale en postkoloniale periode niet goed gereguleerd, wat een traditie van seizoenmigratie en permanente migrantennederzettingen tot gevolg had. Zo zijn Nepalese migranten in de zeventiende eeuw naar Bhutan getrokken, Tamil arbeiders naar Sri Lanka, en Filipijnse en Indonesische arbeidsmigranten naar Maleisië. Dit zijn allemaal groepen die nu te maken hebben met

---

<sup>248</sup> De volgende landen worden tot de regio Azië gerekend. Centraal-Azië: Kazachstan, Oezbekistan, Tadzjikistan, Turkmenistan en Kirgizië. Oost-Azië: Taiwan, Japan, China, Mongolië, Noord-Korea en Zuid-Korea. Zuidoost Azië: Myanmar, Thailand, Laos, Cambodja, Vietnam, de Filipijnen, Singapore, Indonesië, Brunei, Oost-Timor en Maleisië. Zuid-Azië: Afghanistan, India, Pakistan, Nepal, Bhutan, Bangladesh, Sri Lanka en de Maldiven.

Onder de regio Oceanië vallen: Australië, Fiji, Kiribati, Marshalleilanden, Micronesia, Nauru, Nieuw-Zeeland, Palau, Papoea-Nieuw-Guinea, Salomonseilanden, Samoa, Tonga, Tuvalu, en Vanuatu.

<sup>249</sup> Module D Statelessness in South Asia: <http://mcrg.ac.in/Statelessness/ModuleD.pdf>

staatloosheid of een risico op staatloosheid. Deze staatloosheid is vooral het gevolg van het feit dat sinds het ontstaan van onafhankelijke natiestaten, deze groepen worden gezien als buitenstaanders die eigenlijk tot hun staat van herkomst behoren, zelfs als ze al generaties in hun huidige verblijfplaats zijn gevestigd. De staten van herkomst erkennen de migranten vaak niet meer als staatsburgers, waardoor deze groepen staatloos worden, of een risico op staatloosheid lopen.<sup>250</sup>

#### 4.1.3 Etnische-, religieuze- en genderdiscriminatie

Andere kwetsbare groepen die risico lopen op staatloosheid in Zuid en Zuidoost Azië zijn etnische en religieuze minderheden, door discriminatie in nationaliteitswetgevingen. Vooral in Myanmar zorgt het feit dat de nationaliteitwetgeving bij het toekennen van de nationaliteit discrimineert op basis van religie en etniciteit<sup>251</sup> voor staatloosheid, voornamelijk onder Rohingya moslims.

Genderdiscriminatie in de nationaliteitswetgeving heeft in deze regio tot gevolg dat vrouwen slechts in een aantal gevallen of zelfs geheel niet hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen overdragen. In Azië is dit het geval in Brunei Darussalam, Kiribati, Maleisië, en Nepal (vind meer gedetailleerde informatie over de vorm van genderdiscriminatie in de nationaliteitswetgevingen van deze landen in de landenlijst).<sup>252</sup>

#### 4.1.4 Het ontbreken van identiteitsdocumenten

Risico op staatloosheid als gevolg van het ontbreken van registratie en documentatie is vooral een probleem in China, voor mensen<sup>253</sup> die niet ingeschreven staat in het *hukou* systeem. Verder is geboorteregistratie vaak problematisch bij nomadische bevolkingen (Jattan in Afghanistan, Bajau Laut in Maleisië), inheemse gemeenschappen (de “bergvolkeren” in Thailand, inheemse Australiërs) en arbeidersmigranten (Filipijnse migranten in Maleisië). Gebrekkige of ontbrekende geboorteregistratie leidt niet automatisch tot staatloosheid: als iemand niet in het *hukou* systeem staat ingeschreven, betekent dit niet automatisch dat hij of zijn niet als staatsburger wordt gezien door de Chinese autoriteiten. Hetzelfde geldt voor ongedocumenteerde Filipijnse migranten en de Filipijnse autoriteiten. Toch ervaren deze groepen dezelfde problemen als staatlozen (bijvoorbeeld, slecht of geen toegang tot onderwijs, werk en gezondheidszorg) en lopen zij door hun gelimiteerde mogelijkheden om hun nationaliteit aan te tonen door hun gebrek aan documenten op zijn minst risico op staatloosheid.

### 4.2 Voornaamste groepen staatlozen in Azië en Oceanië

Een aantal van de voornaamste groepen staatlozen in Azië en Oceanië zijn als volgt:

- De Rohingya moslims, de grootste groep moslims in Myanmar. De meeste van hen leven in de staat Rakhine. De Rohingya zijn een etnische groep met een eigen taal en cultuur, en zeggen een aloude connectie met Rakhine te hebben. Dit wordt echter tegengesproken door de autoriteiten van Myanmar, die beweren dat de Rohingya tijdens de Britse kolonisatie

<sup>250</sup> Module D Statelessness in South Asia: <http://mcr.ac.in/Statelessness/ModuleD.pdf>

<sup>251</sup> Alleen personen uit gemeenschappen die op een lijst van 135 officieel erkende “nationale etnische groepen” staan kregen toen de nationaliteitswetgeving in 1982 in gebruik ging automatisch de Birmese nationaliteit.

<sup>252</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016

<sup>253</sup> Voornamelijk personen van Noord-Koreaanse afkomst en kinderen die buiten de één kind politiek zijn geboren.

onwettig naar Myanmar zijn gemigreerd, en hen daarom classificeren als illegale migranten. Hierdoor zijn de Rohingya niet toegevoegd aan de lijst van officieel erkende etnische groepen van Myanmar onder de nationaliteitswetgeving van 1982, en zijn de meeste van hen staatloos. De meeste Rohingya hebben, net als andere families in Myanmar, een familielijst waarin de namen en geboortedata van de leden van een familie staan aangegeven. Informatie over geboorteplaatsen ontbreekt echter op deze lijst. Kinderen die voor 2013 uit huwelijken tussen Rohingya waar de Birmese autoriteiten geen toestemming voor hebben gegeven zijn geboren, of kinderen die buiten het maximum van twee kinderen die Rohingya mogen krijgen worden geboren, werden niet geregistreerd en komen niet voor op de familielijst;<sup>254</sup>

- Migranten, vluchtelingen en etnische minderheden zijn brede groepen die risico lopen op staatloosheid in Azië. Zoals bij de oorzaken van staatloosheid was besproken, zijn migranten in Azië vaak al decennia in de landen waar zij werken aanwezig, maar worden zij door de nationaliteitswetgevingen die na de dekolonisatie door deze landen zijn opgesteld niet als staatsburgers erkend. Ook de landen waar zij of hun voorouders origineel vandaan kwamen, zien hen niet als staatsburgers, waardoor deze personen in feite tussen wal en schip vallen. Ditzelfde geldt ook voor etnische minderheden, zoals etnische Nepalezen in Bhutan, etnische Indiërs, Nepalezen en Chinezen in Myanmar, en etnische Indiërs in Maleisië;
- Nomadische en semi-nomadische gemeenschappen (Jattan in Afghanistan, Bajau Laut in Maleisië, zogenaamde “bergvolkeren” in Thailand) kunnen te maken hebben met staatloosheid, vaak door een combinatie van discriminatie in de nationaliteitswetgeving en het feit zij niet kunnen aantonen dat zij recht hebben op de nationaliteit van een land, omdat ze niet geregistreerd zijn (bij de geboorte, en/of bij een vaste woonplaats) en geen identiteitsdocumenten hebben. Door een gebrek aan data over deze gemeenschappen is het soms moeilijk te bepalen of hun gebrekkige documentatie ook daadwerkelijk tot staatloosheid leidt. In ieder geval is er bij deze groepen sprake van een verhoogd risico op staatloosheid.

---

<sup>254</sup> United Nations Children’s Fund (UNICEF), *Vital Statistics Myanmar: World Statistics Day*, 20 oktober 2015, 1.; UN Human Rights Council, *Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar*, 20 Juni 2016

## 4.3 Landenlijst

### 4.3.1 Zuid-Azië

#### Afghanistan

Wie?

- Het aantal staatlozen in Afghanistan werd in 2014 op 20.000 tot 30.000 geschat (gebaseerd op het aantal personen van de Jogi gemeenschap in het land).<sup>255</sup>
- Er is weinig bekend over staatloosheid in Afghanistan, en de UNHCR duidt Afghanistan dan ook niet aan als een land met een significant staatloosheidprobleem. Toch is het waarschijnlijk dat staatloosheid in Afghanistan voorkomt, gezien het feit dat het een land is met veel etnische minderheden, conflict en ontheemding, en zwakke instituties (gemiddeld wordt 37 procent van de bevolking bij de geboorte geregistreerd<sup>256</sup>).
- Minderheden die ook wel “Jattan” of “Jath” worden genoemd<sup>257</sup> ondervinden moeilijkheden met het aantonen van hun nationaliteit en lopen hierdoor risico op staatloosheid. Zij zijn niet officieel staatloos, maar wel ongeregistreerd.

Oorzaken

- De Jattan zijn een etnische minderheid die bestaat uit verschillende rondreizende gemeenschappen.<sup>258</sup> Zij ondervinden problemen met het aantonen van hun nationaliteit, omdat ze geen identiteitskaarten kunnen krijgen. Dit omdat ze niet geregistreerd zijn in een vaste woonplaats. Hierdoor lopen ze risico op staatloosheid.<sup>259</sup>
- Eén van de Jattan groepen, de Jogi, leeft voornamelijk in het noorden van Afghanistan en bestaat uit zo’n 20.000 tot 30.000 individuen. De meeste van hen zijn niet in het bezit van identiteitsdocumenten, en ze worden door de regering niet erkend als staatsburgers.<sup>260</sup>

#### Bhutan

Wie?

- Er zijn geen data beschikbaar over het aantal staatloze personen in Bhutan.
- Etnische Nepalese inwoners van Bhutan zijn de grootste groep personen in het land die risico loopt op staatloosheid. Veel van hen leven als vluchtelingen in Nepal, nadat zij vanaf het eind van de jaren tachtig gedwongen werden Bhutan te verlaten. Een onbekend aantal is in het land achtergebleven, maar hebben niet de Bhutaanse nationaliteit. Zowel Bhutan als Nepal beweren dat zij staatsburgers zijn van het andere land.
- Ook kunnen kinderen staatloos geboren worden als hun moeder niet gehuwd is en de identiteit van de vader van het kind niet kan aantonen. In 2014 werden zo’n 700 kinderen

---

<sup>255</sup> ISI, *The World’s Stateless*, 79.

<sup>256</sup> United Nations Children’s Fund (UNICEF), *Every Child’s Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)

<sup>257</sup> Deze term is een exoniem en wordt niet door de groepen zelf gebruikt.

<sup>258</sup> De groepen zijn als volgt: de Ghorbat; de Shadibaz in oost en noord Afghanistan; de Vangawala in oost en centraal Afghanistan; de Baloch (ook bekend als Herati en Jat-Baloch) in noord, west en zuid Afghanistan; de Jalali in west en noord Afghanistan; de Pikrag in noord en west Afghanistan; de Jogi in noord Afghanistan; de Mussali in oost Afghanistan; de Kutana in oost Afghanistan; en de Shaikh Mohamadi.

<sup>259</sup> Gandhara, *Afghanistan’s Marginalized Minority Fights Stateless Status*, 29 juni 2015, zie: <http://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-mosuli-jats/27100409.html>

<sup>260</sup> United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), *Stateless Afghans*, 26 april 2009, zie: <http://unama.unmissions.org/stateless-afghans>

staatloos buiten het huwelijk geboren omdat de nationaliteit van hun vaders niet gedocumenteerd was.<sup>261</sup>

### Oorzaken

- Staatloosheid in Bhutan wordt vooral veroorzaakt door de strikte criteria voor het verkrijgen van de Bhutaanse nationaliteit, die werden geïntroduceerd met de nationaliteitswetgeving van 1985. Deze wetgeving werd met terugwerkende kracht toegepast op de bevolking: inwoners van Bhutan konden alleen nog maar als staatsburger worden erkend als zij aan konden tonen dat zij al voor 1958 als staatsburger in Bhutan verbleven. Dit kon alleen met een bewijs van landbezit, wat veel Nepals-sprekende Bhutanezen niet hadden.<sup>262</sup>
- In 1985 konden personen die als gevolg van de nationaliteitswetgeving de Bhutanese nationaliteit hadden verloren deze opnieuw aanvragen en krijgen als zij aan de voorwaarden<sup>263</sup> voldeden. Wie dat niet lukte, werd gezien als illegale migrant en het land uitgezet.<sup>264</sup>
- Bhutan stuurde als gevolg van deze nationaliteitswetgeving meer dan 100.000 etnische Nepalezen terug naar Nepal, waar zij vluchtelingen met een onduidelijke nationaliteitsstatus werden: ze werden door zowel Bhutan als Nepal niet als staatsburgers erkend. Veel etnische Nepalezen leven nog altijd in Bhutan en ondervinden daar problemen met toegang krijgen tot de nationaliteit, maar hun aantal is onbekend. Het wordt geschat op zo'n 80.000.<sup>265</sup>
- In Bhutan wordt niemand officieel als staatloos erkend, en mogelijk staatloze personen zoals de etnische Nepalezen worden omschreven als "*non-national residents*". Mensen uit deze groep kunnen geen identiteitskaart krijgen.

### India

#### Wie?/Oorzaken

- Het is niet bekend hoeveel staatloze personen in India leven. Het gaat volgens schattingen op zijn minst gaan om zo'n 60.000 personen, maar dit aantal is alleen gebaseerd op de omvang van de totale Chakma gemeenschap.<sup>266</sup>
- Staatloosheid is in India een ingewikkeld probleem, omdat veel verschillende groepen en gemeenschappen risico op staatloosheid lopen. Een aantal van deze groepen zijn:
  - o De Chakma's (in 2015 zo'n 70.000 personen) en Hajongs. Zij migreerden uit wat toen Oost-Pakistan was (nu Bangladesh) en vestigden zich in Arunachal Pradesh. Hoewel het Hoogerechtshof heeft bepaald dat de Chakma's Indiase staatsburgers zijn als zij

<sup>261</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bhutan*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161299e.html>

<sup>262</sup> Idem.

<sup>263</sup> Deze voorwaarden zijn als volgt: minstens vijftien jaar verblijf in Bhutan voor personen in overheidsdienst en kinderen met één Bhutanese ouder, en twintig jaar verblijf voor anderen; de periode van verblijf moet geregistreerd zijn bij de overheid; men moet Dzongkhka kunnen spreken en kennis hebben van de cultuur, gebruiken, tradities en geschiedenis van Bhutan; men moet een goed, moreel karakter hebben en geen criminele geschiedenis, noch mag men zich ooit negatief hebben uitgelaten over de koning, het land en de bevolking van Bhutan. Daarbij komt dat elk verzoek voor staatsburgerschap mag worden afgewezen, zonder dat hierbij een reden hoeft te worden gegeven. Zie: <https://www.hrw.org/news/2007/02/14/stateless-refugee-children-bhutan-living-nepal>

<sup>264</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bhutan*, 13 April 2016.

<sup>265</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless*, 2014, 80.

<sup>266</sup> ISI, *The World's Stateless*, 83.

en hun voorouders vijftig jaar in het land hebben gewoond, wordt dit in de praktijk nog niet altijd erkend;<sup>267</sup>

- o Sommige Hindoes uit Pakistan die na de afsplitsing van India en Pakistan in 1947 naar India trokken, worden niet erkend als Indiase staatsburgers. In 2009 ging het om zo'n 20.000 families<sup>268</sup>, maar dit aantal kan inmiddels zijn gedaald door een wijziging in de nationaliteitswetgeving, die het toekennen van de nationaliteit aan oorspronkelijke Pakistanen in de grensgebieden toestond;
- o Andere groepen die risico lopen op staatloosheid zijn: inwoners van de Chitmahals; personen van Chinese afkomst in Kolkata; etnische Nepalezen in het noordoosten van India; Bhutanezen van Nepalese afkomst in oost/noordoost India, Bihari moslims uit Bangladesh; en Rohingya vluchtelingen.
  - Het is niet duidelijk uit hoeveel personen deze groepen precies bestaan, en in hoeverre deze personen ook echt staatloos zijn.
- India heeft het grootste aantal ongeregistreerde kinderen van vijf jaar en jonger in de wereld: een totaal van 71 miljoen in 2013.<sup>269</sup>

## Nepal

### Wie?

- Het aantal staatlozen in Nepal wordt geschat op 800.000 tot 2,6 miljoen personen. Het aantal van 2,6 miljoen is gebaseerd op het aantal personen dat in 2006 na aanpassingen van de nationaliteitswetgeving in aanmerking kwam voor de nationaliteit van Nepal. Het aantal van 800.000 is gebaseerd op schattingen van de UNHCR uit 2011 naar het aantal personen dat nog geen bewijs van staatsburgerschap van Nepal had verkregen, en nog een onduidelijke nationaliteitsstatus zouden hebben. De overheid van Nepal is het overigens niet eens met dit laatste cijfer: als iemand niet in het bezit zijn van een bewijs van het staatsburgerschap van Nepal, bekend dat immers niet automatisch dat deze persoon geen staatsburger is.<sup>270</sup>
- Personen die staatloos zijn of risico lopen op staatloosheid zijn vooral vluchtelingen uit Bhutan en Tibet.
- In individuele gevallen kan staatloosheid ontstaan omdat kinderen van een Nepalese moeder en buitenlandse vader niet automatisch bij de geboorte de nationaliteit van de moeder kunnen krijgen: de nationaliteit moet aangevraagd worden via naturalisatie, wat alleen mogelijk is als de kinderen permanent verblijf hebben in Nepal en niet het burgerschap van hun buitenlandse vader kunnen krijgen. Van dit naturalisatieproces is echter nog nooit succesvol gebruik gemaakt.<sup>271</sup>

### Oorzaken

- Nepals nationaliteitswetgeving van 1951 gaf staatsburgerschap op basis van zowel afkomst als geboorte op het territorium van de staat. In 1990 werd de nationaliteitswetgeving aangepast, waardoor de nationaliteit niet langer kon worden verkregen door geboorte op het territorium van de staat. Ook kon na deze wetswijziging staatsburgerschap alleen nog worden doorgegeven door een Nepalese vader.<sup>272</sup>

<sup>267</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - India*, 13 April 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/5716125ac.html>

<sup>268</sup> Zie: <http://www.nationalityforall.org/india>

<sup>269</sup> UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)

<sup>270</sup> ISI, *The World's Stateless*, 88-89.

<sup>271</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016

<sup>272</sup> Paul White, *Reducing de facto statelessness in Nepal*, 6 april 2009, zie: <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/FMRpdfs/FMR32/28-29.pdf>

- In 2006 werd de nationaliteitswetgeving opnieuw aangepast, waardoor staatsburgerschap door geboorte op het territorium in bepaalde gevallen wel kon worden verkregen, als het binnen twee jaar werd aangevraagd. 2,6 miljoen mensen die hierdoor in aanmerking kwamen voor de Nepalese nationaliteit, hebben deze door een nationaliteitscampagne de Nepalese nationaliteit verkregen.<sup>273</sup>
- De oorzaken van staatloosheid of de onduidelijke nationaliteitsstatus onder vluchtelingen uit Tibet en Bhutan zijn als volgt:
  - o Tibetaanse vluchtelingen komen volgens de Nepalese overheid niet in aanmerking voor het Nepalese staatsburgerschap. Tibetaanse vluchtelingen kunnen worden opgedeeld in twee groepen: personen die voor 1989 naar Nepal waren getrokken en hun kinderen, en Tibetaanse vluchtelingen die na 1989 naar Nepal waren getrokken, en die geen recht hebben op verblijf in het land. Het gaat om zo'n 20.000 vluchtelingen in totaal. De Nepalese autoriteiten geven Tibetanen geen toegang tot het staatsburgerschap, omdat de Tibetanen hun vorige nationaliteit niet zouden hebben opgegeven. Tibetanen die voor 1989 in het land arriveerden hebben een identiteitskaart voor vluchtelingen gekregen, maar iedereen die in de periode na 1989 naar Nepal is gevlucht, en alle Tibetaanse kinderen die in Nepal zijn geboren, zijn niet in het bezit van zo'n identiteitskaart. Ze hebben van geen enkel land het staatsburgerschap, en zijn officieel staatloos;<sup>274</sup>
  - o Ongeveer 100.000 individuen van Nepalese afkomst uit Bhutan worden door de Bhutanese regering gezien als onwettige migranten. Deze groep is daarom de toegang tot de Bhutanese nationaliteit ontzegt, en uitgezet naar Nepal. De Bhutanese regering laat hen niet terugkeren naar Bhutan, en de Nepalese regering laat hen niet de Nepalese nationaliteit krijgen, waardoor hun nationaliteitsstatus onopgehelderd blijft. In 2007 heeft de Verenigde Staten toegezegd 60.000 Bhutanees-Nepalese staatlozen op te nemen. In 2015 hadden in totaal al zo'n 84.800 etnische Nepalezen uit Bhutan zich in de Verenigde Staten gevestigd, waar ze de Amerikaanse nationaliteit hebben verkregen. Naast Amerika zijn etnische Nepalese vluchtelingen uit Bhutan ook opgenomen door Australië (5.554), Canada (6.500), Denemarken (874), Nieuw Zeeland (1002), Nederland (327), Noorwegen (566) en het Verenigd Koninkrijk (358). Het probleem voor etnische Nepalezen uit Bhutan die momenteel nog in Bhutan verblijven of als vluchtelingen in Nepal leven, is echter niet opgelost. In 2015 leefden er nog zo'n 18.000 etnisch Nepalese vluchtelingen uit Bhutan in twee kampen in Nepal: Beldangi in het Jhapa district en Sanischare in het Morang district.<sup>275</sup>
- Zo'n 4,6 miljoen Nepalezen hadden in 2014 geen identiteitsdocumenten, en sommige van hen zullen hierdoor risico lopen op staatloosheid, als zij hun staatsburgerschap van Nepal door hun gebrekkige documentatie niet kunnen aantonen.<sup>276</sup>

<sup>273</sup> White, *Reducing de facto statelessness in Nepal*, 6 april 2009.

<sup>274</sup> John Dennehy, *A State Within a State: Tibetans in Nepal*, 22 juli 2016, zie: <http://thediomat.com/2016/07/a-state-within-a-state-tibetans-in-nepal/>

<sup>275</sup> Al Jazeera, *Bhutan's forgotten people*, 30 mei 2014, zie:

<http://www.aljazeera.com/programmes/101east/2014/05/bhutan-forgotten-people-201452081049514496.html>; UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Resettlement of Bhutanese refugees surpasses 100.000 mark*, 19 november 2015, zie:

<http://www.unhcr.org/news/latest/2015/11/564dded46/resettlement-bhutanese-refugees-surpasses-100000-mark.html>

<sup>276</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Nepal*, 13 April 2016.

### 4.3.2 Zuidoost-Azië

#### Myanmar/Birma

Wie?

- In Myanmar leeft het grootste absolute aantal geregistreerde staatlozen in de wereld, een totaal van 938.000 in 2015.<sup>277</sup>
- Er zijn in dit land drie groepen die te maken hebben met staatloosheid:
  - o De Rohingya, een etnische en religieuze minderheid;
  - o Andere etnische minderheden die wel in het land geboren zijn, maar oorspronkelijk ergens anders vandaan kwamen: vooral personen van Chinese, Indiase of Nepalese afkomst;
  - o En kinderen van Birmese ouders die illegaal of op de vlucht zijn vertrokken naar Thailand.
- Het is moeilijk om te achterhalen hoeveel individuen in deze groepen precies staatloos zijn, en het werkelijke aantal staatlozen zou hoger kunnen uitvallen dan de 938.000 officieel geregistreerde staatlozen.

#### Oorzaken

- De nationaliteitswetgeving van 1982 ging gepaard met een lijst van 135 officieel erkende “nationale etnische groepen” wier leden automatisch het staatsburgerschap kregen. Een “nationale etnische groep” is alleen een etnische groep wiens bestaan in het land getraceerd kan worden naar vóór 1823, het jaar waarin de Britse kolonisatie begon.<sup>278</sup>
- Op deze lijst worden de Rohingya niet genoemd, waardoor deze groep staatloos is geworden. De Rohingya krijgen geen staatsburgerschap in Myanmar, omdat wordt gedacht dat ze ofwel onder de Britse heerschappij naar het land toe zijn gemigreerd, ofwel illegaal vanuit Bangladesh naar Myanmar zijn gemigreerd, en dat hun verblijf in het land daarom onrechtmatig is. Hierdoor zijn meer dan 700.000 Rohingya in noord Rakhine effectief staatloos.<sup>279</sup>
- Veel Rohingya zijn ongeregistreerd gebleven. Rohingya ouders moeten officieel toestemming krijgen om te trouwen voordat zij kinderen mogen krijgen, en mogen maximaal slechts twee kinderen krijgen. Kinderen die buiten deze officiële huwelijken en “twee kind politiek” werden geboren, kunnen niet geregistreerd worden. Zelfs als wel aan deze voorwaarden is voldaan, zijn sommige Rohingya te arm om de kosten van de reis naar het registratiepunt en de registratie zelf te betalen. Een document dat zij wel kunnen hebben is een familielijst met daarop de namen en geboortedata van alle familieleden, maar op deze lijst staat geen geboorteplaats, waardoor deze niet kan dienen als bewijs dat zij recht hebben op de Birmese nationaliteit.<sup>280</sup>
- Andere groepen die niet op de lijst met nationale etnische groepen voorkomen zijn personen van Indische, Chinese en Nepalese afkomst en Peranakan-Chinezen. Ook de kinderen van deze personen kunnen niet de nationaliteit van Myanmar krijgen, waardoor het probleem overgedragen kan worden naar de volgende generatie. Het is echter mogelijk dat deze personen beroep kunnen doen op de Indische, Chinese of Nepalese nationaliteit, waardoor zij niet perse staatloos zijn, maar hun nationaliteitsstatus wel onduidelijk kan zijn.

<sup>277</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 Juni 2016

<sup>278</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Burma*, 13 April 2016.

<sup>279</sup> Idem.

<sup>280</sup> UNICEF, *Vital Statistics Myanmar: World Statistics Day*, 1.



- Kinderen van Birmese ouders in Thailand hebben een onduidelijke nationaliteitsstatus, omdat ze door zowel Thailand als Myanmar niet als staatsburgers worden gezien, en vaak geen geboorteakte hebben.<sup>281</sup>

## Maleisië

### Wie?

- Aan het eind van 2013 werd het aantal staatloze personen in Maleisië door de UNHCR op zo'n 40.000 geschat, van wie zo'n 40 procent kind is. Dit getal is voornamelijk gebaseerd op etnische Indiërs (vooral Tamils) die niet als Maleisische staatsburgers worden gezien. Etnische Indiërs zijn zo'n 7,8 procent van de totale bevolking van Maleisië. Het is niet duidelijk hoeveel van hen precies te maken hebben met staatloosheid: sommige schattingen zetten het aantal op 9.000, anderen zo hoog als 300.000.<sup>282</sup> Het geschatte aantal van de UNHCR houdt geen rekening met andere groepen staatlozen in Maleisië. Officieel verblijven in Maleisië 11.689 personen die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen.<sup>283</sup>
- Andere groepen die mogelijk te maken hebben met staatloosheid of risico lopen op staatloosheid:
  - o De Bajau Laut, een inheemse gemeenschap die een semi-nomadische levensstijl op zee heeft;
  - o Migranten uit de Filipijnen en Indonesië, die vaak in Sabah leven. In 2007 werd het aantal kinderen van Filipijnse migranten met een onduidelijke nationaliteitsstatus op 30.000 geschat;
  - o Gevluchte Filipijnse moslims zijn vaak niet in het bezit van geboorteakten, en hun nationaliteit wordt hierdoor geregistreerd als onbekend. Het gaat om zo'n 80.000 personen, waarvan 10.000 kind zijn;<sup>284</sup>
  - o Zogenaamde "straat kinderen" – minderjarigen zonder voogd – lopen in Maleisië risico op staatloosheid door gebrekkige registratie en documentatie. Er is zeer weinig bekend over hun aantal: schattingen lopen uiteen van 10.000 naar 150.000;<sup>285</sup>
  - o De laatste groep staatlozen in Maleisië zijn uit Myanmar gevluchte Rohingya.
- In individuele gevallen kan staatloosheid ontstaan door het feit dat het kind van een Maleisische moeder dat buiten Maleisië is geboren, niet automatisch de Maleisische nationaliteit krijgt: deze moet worden aangevraagd door registratie bij een consulaat of bij het nationale registratie departement in Maleisië. Kinderen van Maleisische moeders die in Maleisië zijn geboren kunnen overigens wel via hun moeder automatisch de Maleisische nationaliteit overgedragen krijgen.<sup>286</sup>

### Oorzaken

- Een aantal Filipijnse en Indonesische migranten in Maleisië zouden staatloos kunnen zijn geworden door hun langdurige verblijf buiten hun land van herkomst, als zij zich niet regelmatig hebben laten registreren bij het consulaat. Ongeschoolde of semi-ingeschoolde arbeidsmigranten in Maleisië mogen niet hun familie laten overkomen, of trouwen en

<sup>281</sup> Refugees International, *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness*, 11 maart 2009

<sup>282</sup> M.D. Izwan, *Najib debunks 300.000 stateless Indian claim, says only 9.000*, 12 december 2012.

<sup>283</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Malaysia, 13 April 2016; UNHCR Global Trends 2015, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123e15.html>

<sup>284</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Malaysia, 13 April 2016; UNHCR Global Trends 2015, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123e15.html>

<sup>285</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>286</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

kinderen krijgen zolang ze in Maleisië zijn. De kinderen van deze groep mensen worden bij geboorte dus automatisch als “illegaal” gezien, aangezien hun geboorte niet toegestaan was. Arbeidersmigranten uit de Filipijnen en hun families hebben moeite met het aanvragen en verkrijgen van documenten, en hun kinderen worden bij de geboorte vaak niet geregistreerd. Redenen hiervoor zijn een gebrek aan kennis over het registratie proces, de hoge kosten van ziekenhuizen voor buitenlanders, de illegale migratiestatus van de ouders en angst om uitgezet te worden, en een gebrek aan een huwelijksakte van de ouders. Indonesische migranten kunnen bij het Indonesische consulaat in Kota Kinabalu een Indonesisch geboorteakte en paspoort voor hun kinderen halen. Dit zal in de praktijk niet altijd lukken vanwege de hieraan verbonden reiskosten, maar kinderen van Indonesische migranten zullen over het algemeen in elk geval niet officieel staatloos zijn: zij hebben recht op de Indonesische nationaliteit.<sup>287</sup>

- Filipijnse migranten hebben ook recht op de Filipijnse nationaliteit, maar hun toegang tot het aanvragen van deze nationaliteit is problematischer vergeleken met Indonesische migranten: de Filipijnen hebben geen consulaat in Sabah, alleen in Kuala Lumpur. Veel Filipijnse migranten hebben echter de IMM13 “vluchtelingen” pas, waarmee ze Sabah niet mogen verlaten. Af en toe komen er mobiele registratie eenheden naar Sabah namens de Filipijnse regering, maar veel migranten zijn hier niet van op de hoogte, waardoor zij ongeregistreerd blijven en niet worden erkend als Filipijnse staatsburger.<sup>288</sup>
  - o Bij deze migranten en hun kinderen moet in gedachten worden gehouden dat zij al tientallen jaren in Maleisië wonen, of daar zelfs zijn geboren, en vaak liever de Maleise nationaliteit zouden verkrijgen dan die van hun land van herkomst, aangezien ze geen echte banden met dat land meer hebben. Dit kan ook een reden zijn om niet te proberen om de Filipijnse of Indonesische nationaliteit te verkrijgen.<sup>289</sup>
- De Bajau Laut uit Sabah zijn één van de vier verwante inheemse gemeenschappen die traditioneel een nomadisch leven op zee leiden. De andere gemeenschappen zijn de Moken van de Mergui Archipel, de Orng Laut uit een gebied van het westerse Malakka tot de Riouwarchipel, en de Sama-Bajau uit Oost-Indonesië en het zuiden van de Filipijnen. Toen in het midden van de jaren zeventig in het zuiden van de Filipijnen maatschappelijke onrust uitbrak, trokken veel Bajau Laut naar Sabah in Maleisië. Velen hebben zich toen niet laten registreren als vluchteling, of komen inmiddels niet meer in aanmerking voor een vluchtelingenstatus. Een grote groep Bajau Laut hebben een onduidelijke nationaliteitsstatus, omdat ze niet de Maleise nationaliteit hebben, en ook niet in het bezit zijn van (een bewijs van) de nationaliteit van de Filipijnen. Kinderen van Bajau Laut die niet in het ziekenhuis zijn geboren of wier ouders zelf niet de benodigde documenten hadden om hen te laten registreren, hebben geen geboorteakte.<sup>290</sup>
- Het is moeilijk te zeggen hoeveel mensen met onvolledige documentatie in Maleisië ook daadwerkelijk staatloos zijn, omdat betrouwbare cijfers over staatloosheid in Maleisië ontbreken.

<sup>287</sup> Catherine Allerton, ‘Statelessness and the lives of children of migrants in Sabah, East Malaysia’, *Tilburg Law Review: Journal of International and European Law* 19:1-2 (2014), 3-5.

<sup>288</sup> Allerton, ‘Statelessness and the lives of children of migrants in Sabah, East Malaysia’, 3-5.

<sup>289</sup> Idem, 6.

<sup>290</sup> J. Clifton, G. Acciaioli, H. Brunt, W.H. Dressler, M. Fabinyi, S. Singh, ‘Statelessness and Conservation. Exploring the Implication of an International Governance Agenda’, *Tilburg Law Review* 19:1-2 (2014) 85-86.; Asia Pacific Refugee Rights Network, *The vulnerability of Bajau Laut (Sama Dilaut) children in Sabah, Malaysia*, maart 2015, 4.

## Brunei Darussalam

### Wie?

- In een volkstelling uit 2011 werden 13.310 personen die staatloos waren en vast verblijf in Brunei hadden geteld. Volgens de statistieken van de UNHCR waren er in 2015 zo'n 20.524 staatloze personen in Brunei Darussalam. 20.524 personen stond toen gelijk aan 5 procent van de totale bevolking.<sup>291</sup>
- De meeste staatloze personen zijn van Chinese of inheemse afkomst. Zij hebben vaak een identiteitscertificaat (certificate of identity, COI). Deze ziet eruit en functioneert als een paspoort, en geeft de COI houder recht op gezondheidszorg en onderwijs.<sup>292</sup>
- In individuele gevallen kan in Brunei staatloosheid ontstaan door het feit dat alleen vaders hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen overdragen.<sup>293</sup>
- Vooral etnisch Chinese inwoners van Brunei hebben met staatloosheid te maken. Dit omdat na de onafhankelijkheid van het Britse protectoraat alleen etnisch Maleise inwoners van Brunei automatisch de Bruneise nationaliteit kregen.<sup>294</sup>

### Oorzaken

- Staatloze personen in Brunei kunnen de nationaliteit verkrijgen door: permanent in het land te verblijven en bij te dragen aan de economische groei; twee jaar met een staatsburger getrouwd te zijn; of een kind te zijn van een vader met permanent verblijf, ouder dan twee jaar en zes maanden. Om in aanmerking te komen voor de nationaliteit moeten staatloze personen bovendien een test afleggen waaruit blijkt dat zij voldoende kennis hebben over de Maleise taal (zowel de Brunei Maleise spreektaal als standaard Maleis) en cultuur.<sup>295</sup>
- Vooral veel van de etnisch Chinese inwoners van Brunei kunnen niet aan deze eisen voldoen en blijven daarom staatloos. Zelfs etnisch Chinese inwoners die wel de hebben deelgenomen aan het nationaliteitsexamen blijven vaak staatloos door langzame bureaucratische procedures, waardoor staatloze personen jaren op de resultaten moeten wachten.<sup>296</sup>
- Staatloze personen die geen COI hebben, hebben geen toegang tot overheidsdiensten en gebrekkige toegang tot werk.<sup>297</sup>
- Door het feit dat moeders hun nationaliteit niet kunnen overdragen, kunnen kinderen van Bruneise moeders en staatloze vaders, vaders wier nationaliteit niet bekend is, of buitenlandse vaders die hun nationaliteit niet kunnen overdragen, staatloos worden.<sup>298</sup>

## Thailand

### Wie?

- In 2015 waren er 443.862 staatloze personen onder het staatloosheidmandaat van de UNHCR in Thailand aanwezig.
- In Thailand hebben vooral de zogenaamde semi-nomadische "bergvolkeren" te maken met staatloosheid. In 2009 zouden zo'n 337.000 van hen niet de Thaise nationaliteit hebben.<sup>299</sup>

---

<sup>291</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Brunei*, 13 April 2016

<sup>292</sup> Idem.

<sup>293</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>294</sup> New Mandala, *Brunei's stateless left in a state of confusion*, 8 april 2016, zie:

<http://www.newmandala.org/bruneis-stateless-left-in-a-state-of-confusion/>

<sup>295</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Brunei*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161294c.html>

<sup>296</sup> New Mandala, *Brunei's stateless left in a state of confusion*, 8 april 2016.

<sup>297</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Brunei*, 13 April 2016.

<sup>298</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>299</sup> Zie: <http://www.nationalityforall.org/thailand>

- Ook hebben vluchtelingen en migranten uit Myanmar (waaronder Rohingya) die in Thailand wonen te maken met staatloosheid of een onduidelijke nationaliteitsstatus. Zij hebben vaak geen bewijs van hun staatsburgerschap van Myanmar. Ongeveer 150.000 van hen leven in vluchtelingenkampen langs de grens. Vooral mensen van de Karen, Karenni, Burman en Mon gemeenschappen hebben een onduidelijke status. Rohingya worden niet erkend als groep die bescherming nodig heeft in kampen en leven vaak illegaal in Thaise steden.<sup>300</sup>
- Kinderen van Birmezen in Thailand kunnen niet het staatsburgerschap van Thailand of van Myanmar krijgen, en hebben hierdoor een onduidelijke nationaliteitsstatus.

#### Oorzaken

- Nationaliteit wordt in Thailand overgedragen op basis van het *jus sanguinis* principe: één van beide ouders moet een Thaise staatsburger zijn. Ook kan de Thaise nationaliteit via een huwelijk met een mannelijke staatsburger en via naturalisatie verkregen worden. De nationaliteitswetgeving is in 2015 aangepast om etnisch Thaise staatloze personen die als “ontheemde Thai” werden gezien, en hun kinderen, het staatsburgerschap te geven. Dit proces verloopt echter moeizaam, omdat de implementatie langzaam en inconsistent is, vooral door het feit dat de definities van termen als “ontheemde Thai” onduidelijk zijn en ruim geïnterpreteerd kunnen worden.<sup>301</sup>
- Alle kinderen die in Thailand worden geboren zouden in theorie een geboorteakte moeten krijgen, maar in de praktijk gebeurt dit niet altijd. Daar zijn een aantal redenen voor: het proces is complex, er moet lang gereisd worden vanuit afgelegen gebieden naar het dichtstbijzijnde stadsdeelkantoor, en vaak is er simpelweg geen besef van het belang van geboorteregistratie, vooral bij de bergvolkeren en andere personen uit meer afgelegen gebieden.<sup>302</sup>

### 4.3.3 Oost-Azië

#### China

- Het is onduidelijk hoeveel personen in China precies te maken hebben met staatloosheid.
- De meest bekende groep met een onduidelijke nationaliteitsstatus in China zijn de kinderen van Noord-Koreaanse moeders en Chinese of Chinees-Koreaanse vaders. Het gaat om zo’n 10.000 tot 20.000 kinderen.
- Barrières bij geboorteregistratie veroorzaken een risico op staatloosheid in China. Deze barrières bestaan bijvoorbeeld voor kinderen die ten tijde van de één kind politiek niet als eerste kind waren geboren, en die daarom niet in de *hukou* geregistreerd konden worden tenzij een hoge boete werd betaald.

#### Oorzaken

- De kinderen van uit Noord-Korea gevluchte moeders en Chinese of Chinees-Koreaanse vaders hebben officieel recht op de Chinese nationaliteit via hun vader, maar hun nationaliteitsstatus wordt niet altijd officieel bevestigd, omdat hun ouders hen vaak niet laten registreren. Dit omdat bij de registratie van het kind de nationaliteit van de moeder aan het licht zou komen, waarna zij mogelijk naar Noord-Korea wordt uitgezet: China beschouwt Noord-Koreaanse vluchtelingen als illegale economische migranten. Slechts een derde van deze kinderen is geregistreerd in China’s registratiesysteem van huishoudens,

<sup>300</sup> Center for Migration Studies (CMS), *The Stateless Rohingya in Thailand*, ongedateerd, zie: <http://cmsny.org/the-stateless-rohingya-in-thailand/>

<sup>301</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Thailand*, 13 April 2016

<sup>302</sup> Idem.

*hukou*. Zonder *hukou* registratie is het in China onmogelijk om naar school te gaan, werk te vinden en gezondheidszorg te krijgen.<sup>303</sup>

- In China leven veel ongeregistreerde personen die mogelijk risico lopen op staatloosheid. Uit een census van 2010 bleek dat ongeveer 13 miljoen kinderen in China bij hun geboorte niet waren geregistreerd in het *hukou* systeem, en het werkelijke aantal kan hoger uitvallen. De “één kind politiek” versterkte dit probleem: ouders die meer dan één kind kregen moesten een hoge vergoeding betalen om hun kind te laten registreren. Ook kunnen ongehuwde moeders grote moeite hebben om hun kinderen bij de geboorte te registreren, omdat ze geen huwelijksakte hebben. Bovendien kan het voor kinderen die informeel zijn geadopteerd of in weeshuizen die niet onder de controle van de staat vallen opgroeien moeilijk zijn om een geboorteakte te bemachtigen.<sup>304</sup>

#### 4.3.4 Centraal-Azië

##### *Kazachstan*

Wie?

- In 2015 waren 7.909 staatloze personen officieel bekend bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Kazachstan. De officiële data zijn alleen gebaseerd op personen die geregistreerd zijn als staatloos: personen die zich niet bij de autoriteiten hebben laten registreren als staatloos, of die moeilijk kunnen aantonen of ze wel of geen nationaliteit hebben, worden hierin niet meegerekend.<sup>305</sup>
- Een census in 2009 rapporteerde 57.278 staatloze personen. Deze data zijn mogelijk ook niet helemaal betrouwbaar, omdat het gebaseerd is op zelfidentificatie en in de census niet de mogelijkheid werd gegeven om verder over het antwoord uit te wijden.
- Staatloosheid in Kazachstan treft vooral inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die niet de nationaliteit van één van de opvolgerstaten hebben weten te verkrijgen. Mogelijk hebben zij geen identiteitsdocumenten, of zijn ze in het bezit van identiteitsdocumenten van een staat uit de Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) die niet meer geldig zijn, of ze hebben een eveneens ongeldig Sovjet paspoort.<sup>306</sup>

Oorzaken

- Kazachstan maakt gebruik van een ingewikkelde naturalisatieprocedure<sup>307</sup>, die etnische Kazachs bevoordeelt. Inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die niet de nationaliteit van één van de nieuw gevormde landen hebben weten te verkrijgen, lopen risico op staatloosheid als het hen niet lukt de nationaliteit van Kazachstan via naturalisatie te verkrijgen.
- Het risico op staatloosheid wordt vergroot door het feit dat de aanvrager van de Kazachse nationaliteit de eigen nationaliteit eerst moet opgeven: een dubbele nationaliteit is in

---

<sup>303</sup> Lina Yoon, *Stateless children: North Korean refugees in China*, 4 september 2009, zie:

<http://www.csmonitor.com/World/Asia-South-Central/2009/0904/p08s01-wosc.html>; Radio Free Asia, *Korean children left in China*, 12 Februari 2010, zie: <http://www.refworld.org/docid/4b8790531f.html>

<sup>304</sup> ISI, *The World's Stateless*, 81-82.

<sup>305</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Statelessness in Central Asia*, mei 2011, 5.

<sup>306</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kazakhstan*, 13 april 2016.

<sup>307</sup> Staatloze personen kunnen na vijf jaar verblijf staatsburgerschap van Kazachstan aanvragen. De regering heeft zes maanden om tot een beslissing te komen. Door het lange bureaucratische proces kan het echter jaren duren voordat iemand daadwerkelijk het staatsburgerschap ontvangt. Ook is het naturalisatieproces niet gesimplificeerd voor staatloze personen. Zie: United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kazakhstan*, 13 april 2016.

Kazachstan niet toegestaan. Er bestaat geen garantie dat men, zelfs na het opgeven van een andere nationaliteit, hiervoor de Kazachse nationaliteit in de plaats krijgt. Personen uit Belarus, Rusland, Kirgizië en Oekraïne hoeven overigens niet aan deze eis te voldoen: zij hoeven hun huidige nationaliteit pas op te geven op het moment dat ze de Kazachse nationaliteit ontvangen.<sup>308</sup>

- Staatloosheid kan ook het resultaat zijn van gaten in de Kazachse nationaliteitswetgeving. Zo lopen kinderen met een Kazachse ouder en één buitenlandse ouder risico op staatloosheid als de ouders het niet eens kunnen worden over de nationaliteit van het kind. Dit geldt ook voor kinderen van ouders met een onbekende nationaliteit, ouders die ongedocumenteerd zijn, of buitenlandse ouders die hun nationaliteit niet aan hun kind kunnen overdragen. Kinderen die in Kazachstan uit staatloze ouders worden geboren krijgen echter automatisch de Kazachse nationaliteit.<sup>309</sup>
- De nationaliteit kan ook verloren gaan als een Kazachse staatsburger in het buitenland verblijft en zich niet elke drie jaar bij het Kazachse consulaat heeft gemeld.<sup>310</sup>

## Kirgizië

### Wie?

- De UNHCR meldde in 2015 dat er zo'n 10.286 staatloze personen of personen die risico lopen op staatloosheid in Kirgizië leven (in 2014 waren dit er nog 15.338, in 2013 20.479). Slechts 22 van deze individuen waren officieel door de Kirgizische autoriteiten als staatloos geregistreerd.<sup>311</sup>
- Van de staatloze personen die bij de UNHCR geregistreerd zijn, zijn er 69 *de jure* staatloos, 2.500 *de facto* staatloos, en lopen 2.851 risico op staatloosheid. Bij de laatste categorie gaat het om mensen die een onduidelijke nationaliteit hebben, en die vaak alleen in het bezit zijn van Sovjet paspoorten, zonder geboorteakte.<sup>312</sup>
- Personen uit de voormalige Sovjet-Unie lopen risico op staatloosheid. Hoewel ze in aanmerking komen voor de Kirgizische nationaliteit, hadden in 2007 en 2008 zo'n 4.500 van hen zich nog niet geregistreerd om hun staatsburgerschap te bevestigen. Vaak zijn zij slecht gedocumenteerd, of zijn ze alleen in het bezit van inmiddels ongeldige Sovjet documenten.<sup>313</sup>
- Roma, ook wel Luli of Lyuli genoemd in Kirgizië, lopen risico op staatloosheid, vooral door het feit dat zij weinig of geen identiteitsdocumenten hebben.<sup>314</sup>
- Er zijn zo'n 5.700 Oezbeekse vrouwen in Kirgizië aanwezig die getrouwd zijn met Kirgizische mannen, maar niet de Kirgizische nationaliteit hebben verkregen. Velen van hen hebben hun Oezbeekse paspoort laten verlopen (vaak omdat zij niet wisten dat ze zich elke vijf jaar bij de Oezbeekse Ambassade moesten laten registreren om hun paspoort te behouden), en hun nationaliteitsstatus is hierdoor onduidelijk.<sup>315</sup>

---

<sup>308</sup> UNHCR, *Statelessness in Central Asia*, 12.

<sup>309</sup> Idem.

<sup>310</sup> Idem, 15.

<sup>311</sup> Idem, 5.

<sup>312</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kyrgyz Republic, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716124b10.html>

<sup>313</sup> UNHCR, *Statelessness in Central Asia*, 6.

<sup>314</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *A Place to Call Home, The Situation of Stateless Persons in the Kyrgyz Republic: Findings of Surveys Commissioned by the UNHCR*, 2009, 16.

<sup>315</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kyrgyz Republic, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716124b10.html>; Eurasianet, *Kyrgyzstan and Uzbekistan: Stateless "Border Brides" Caught in Between*, 17 februari 2012, zie: <http://www.eurasianet.org/node/65019>

- Ook kinderen van Kirgizische arbeidsmigranten die naar Rusland waren getrokken en daar de Russische nationaliteit hebben verkregen lopen risico op staatloosheid, als hun ouders niet hebben geregeld dat deze kinderen ook het Russische staatsburgerschap kregen. Rusland erkent deze kinderen niet automatisch als staatsburgers, en in Kirgizië is het voor hen moeilijk om op hun zestiende een Kirgizisch paspoort te krijgen, omdat ze niet kunnen aantonen dat hun ouders op het moment van de aanvraag Kirgizische staatsburgers zijn. Hierdoor kunnen zij risico lopen op staatloosheid.<sup>316</sup>

### Oorzaken

- Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie konden veel voormalige inwoners geen bewijs van hun nationaliteit verkrijgen, omdat ze zich niet in de opvolgerstaat waarin ze zich bevonden hadden laten registreren. Ook de status van hun nakomeling werd hierdoor bepaald.
- Luli hebben moeite met het aantonen van hun staatsburgerschap, omdat ze vaak niet in het bezit zijn van identiteitspapieren, en lopen hierdoor risico op staatloosheid. Bijna de helft van de kinderen in de Luli gemeenschap had in 2014 geen geboorteakte.<sup>317</sup>
- Sommige Oezbeekse vrouwen van Kirgizische staatsburgers hebben een onduidelijke nationaliteitsstatus, omdat Oezbekistan de nationaliteit van een persoon die minstens vijf jaar verblijf in het buitenland heeft gehad kan intrekken als deze personen zich niet regelmatig hebben geregistreerd bij de consulaire autoriteiten.
- In 2007 werd een nationaliteitswetgeving aangenomen, waarmee voormalige Sovjet inwoners die na het uiteenvallen van de Unie staatloos waren gebleven de nationaliteit van Kirgizië konden krijgen. Ze werden staatsburgers als ze konden bewijzen dat ze vijf jaar in Kirgizië hadden gewoond en niet de nationaliteit van een andere staat hadden aangevraagd. Door deze maatregel hebben meer dan 58.000 personen de Kirgizische nationaliteit ontvangen. In een uitbreiding in 2012 werd bepaald dat vrouwen van Kirgizische burgers ook versneld toegang moesten krijgen tot staatsburgerschap. Hierdoor neemt het aantal staatloze personen in Kirgizië de laatste jaren sterk af.
- Gaten blijven echter bestaan in de nationaliteitswetgeving: staatloze kinderen kunnen bij de geboorte niet automatisch de Kirgizische nationaliteit krijgen. Ook is er geen bescherming voor mensen die hun nationaliteit opgeven en als gevolg hiervan staatloos worden.
- Problemen met geboorteregistratie werden gerapporteerd door vrouwen die in het ziekenhuis bevelen, maar zelf geen identiteitsdocumenten bezaten, en door vrouwen die thuis bevelen en daarna zonder geboortecertificaat van een ziekenhuis en zonder voldoende getuigen van de geboorte moeite hadden met het registreren van de geboorte.<sup>318</sup>

### Tajikistan

#### Wie?

- In 2010 werd door middel van een volkstelling 1.364 staatloze personen geteld. De UNHCR rekende in 2015 echter 19.469 staatloze personen en personen die risico lopen op staatloosheid onder haar staatloosheidmandaat in Tajikistan.
- Het gaat voornamelijk om de volgende groepen:
  - o Personen met een Sovjet paspoort die hun staatsburgerschap van Tajikistan niet kunnen aantonen door een gebrek aan registratie en documentatie lopen een risico op staatloosheid;

<sup>316</sup> Norway: Landinfo - Country of Origin Information Centre, *Kyrgyzstan: Passports and ID documents*, 20 Februari 2013, 8.

<sup>317</sup> OHCHR news, *Committee on the Rights of the Child examines reports of Kyrgyzstan*, 28 mei 2014.

<sup>318</sup> OHCHR news, *Committee on the Rights of the Child examines reports of Kyrgyzstan*, 28 mei 2014.



- o Voormalige inwoners van de Tadzjiekse Socialistische Sovjetrepubliek die in Oezbekistan niet het staatsburgerschap hebben verkregen en terugkeren naar Tajikistan;
- o Voormalig Sovjet burgers uit Oezbekistan die getrouwd zijn met Tadzjiekse burgers.
- In 2016 was de Tadzjiekse overheid bezig met het uitvaardigen van een amnestiewet, met als doel om een oplossing te bieden voor het staatloosheidsprobleem.<sup>319</sup>

### Oorzaken

- Tajikistan kent problemen met bevolkingsregistratie, waaronder ook geboorteregistratie, vooral in de landelijke gebieden (gemiddeld wordt zo'n 88 procent van kinderen jonger dan vijf jaar geregistreerd<sup>320</sup>). Een onbekend aantal personen in Tajikistan heeft alleen een paspoort van de Sovjet-Unie zonder *propiska* (verblijfsvergunning) van Tajikistan, dat inmiddels niet meer geldig is, maar voor mensen met weinig financiële middelen te duur is om te vervangen vanwege de kosten van een nieuw paspoort en de boete die betaald moet worden wegens het te laat vervangen van het oude paspoort.<sup>321</sup>
- Verblijfsvergunningen voor staatloze personen worden uitgegeven op basis van een brede definitie van staatloosheid. Het gaat hier om mensen die geen bewijs hebben dat ze staatsburger van een land zijn, inclusief mensen die hun paspoort niet hebben kunnen verlengen. Dit zijn vaak Afghaanse staatsburgers. Alleen personen die als staatloos worden erkend en een hierop gebaseerde verblijfsvergunning voor Tajikistan hebben, komen in aanmerking voor naturalisatie.<sup>322</sup>
- Tajikistan staat geen dubbele nationaliteit toe, en iemand die in Tajikistan wil naturaliseren moet eerst bewijs leveren van het verwerpen van de oorspronkelijke nationaliteit, als hij of zij deze had. Dit betekent dat een persoon die wil naturaliseren zijn of haar nationaliteit moet opgeven voordat er garantie is dat hier de Tadzjiekse nationaliteit voor in de plaats zal komen. Dit kan tot staatloosheid leiden, als de naturalisatieaanvraag wordt afgewezen.<sup>323</sup>
- Veel personen uit Tajikistan die in tussen 1992 en 1997 de burgeroorlog in het land waren ontvlucht, hadden nooit het Tadzjiekse staatsburgerschap verkregen omdat ze geen verblijf hadden in Tajikistan toen de constitutie in 1994 werd aangenomen. In Oezbekistan leven veel staatloze Tadzjiken die na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie niet de Oezbeekse nationaliteit hebben verkregen. Sommige van hen zijn teruggekeerd naar Tajikistan, maar lopen daar tegen een tweetal obstakels aan: het feit dat velen illegaal het land binnen zijn gekomen, en het feit dat ze bewijs moeten leveren dat ze niet de Oezbeekse nationaliteit hebben verkregen. Sommigen van hen hebben niet de documenten om aan deze eis te voldoen, en hebben daarom moeite met het verkrijgen van wettig verblijf.
- Ook moeten Oezbeekse staatsburgers in Tajikistan zich elke vijf jaar laten registreren bij de het Oezbeekse consulaat, en riskeren staatloosheid als ze dit niet doen.<sup>324</sup>

### Oezbekistan

#### Wie?

- Er zijn geen precieze data beschikbaar over het aantal staatloze personen in Oezbekistan. Schattingen uit 2008 en 2010 lopen uiteen van 86.703 (het aantal dat onder het

<sup>319</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR's Commentary on the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan "On Nationality of the Republic of Tajikistan"*, mei 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/576788a74.html>, 6.

<sup>320</sup> UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)

<sup>321</sup> UNHCR, *UNHCR's Commentary on the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan*, 6.

<sup>322</sup> UNHCR, *UNHCR's Commentary on the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan*, 5.

<sup>323</sup> Idem, 7.

<sup>324</sup> Law on Citizenship (1992), artikel 21:2.



staatloosheidsmandaat van de UNHCR valt<sup>325</sup>) tot 500.000 personen. Dit aantal werd gerapporteerd in een nieuwsbericht, en zou afkomstig zijn van de Minister van Binnenlandse Zaken. In 2010 gaf de regering echter aan dat er 86.703 staatloze personen in Oezbekistan leven, gebaseerd op mensen die permanent verblijf in het land hebben. Sinds deze tijd is er door Oezbekistan geen nieuwe informatie over het aantal staatlozen in het land verstrekt.<sup>326</sup>

- Het zal vooral gaan om inwoners van de voormalige Sovjet-Unie die na het uiteenvallen van de Unie niet de nationaliteit van één van de opvolgerstaten hebben gekregen, en voormalige inwoners van de Tadzjiekse Socialistische Sovjetrepubliek die geregistreerd staan als staatloos in Oezbekistan.

### Oorzaken

- Veel inwoners van de voormalige Sovjet-Unie hadden na het opbreken van de Unie geen geldig bewijs van de nationaliteit van één van de opvolgerstaten, en zijn alleen in het bezit van een Sovjet paspoort, of hebben helemaal geen paspoort.
- Uit een UNHCR survey uit 2002 blijkt dat 26.792 personen die sinds 1990 van Tajikistan naar Oezbekistan waren getrokken van de Oezbeekse overheid een Certificaat voor Staatloze Personen hadden ontvangen. Het is onbekend hoe groot dat aantal nu is. Deze personen hebben vaak moeite met het verlengen van hun verblijfsvergunning en het verkrijgen van de Oezbeekse nationaliteit.
- De nationaliteitswetgeving van Oezbekistan is sinds 1992 niet meer aangepast en bevat een aantal gaten, waaronder:
  - o Kinderen kunnen staatloos worden geboren als hun ouders staatloos zijn en geen permanent verblijf in het land hebben, als hun ouders een onbekende nationaliteit hebben of als ze buitenlandse ouders hebben die hun nationaliteit niet automatisch aan hun kind kunnen overdragen;<sup>327</sup>
  - o De nationaliteit kan worden opgegeven zonder dat hiervoor een andere nationaliteit in de plaats is gekomen;
  - o Het is mogelijk om de nationaliteit te verliezen bij lang verblijf in het buitenland zonder regelmatige registratie bij het consulaat (elke vijf jaar).<sup>328</sup>

### Turkmenistan

#### Wie?

- Tussen 2007 en 2011 werden in Turkmenistan 8.338 personen geregistreerd die of staatloos waren, of een onbekende nationaliteit hadden. In 2015 vielen 7.125 personen in Turkmenistan onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR.<sup>329</sup>
- Het gaat hier om:
  - o Migranten die na 1991 uit GOS landen in Turkmenistan arriveerden en hun nationaliteit hebben verloren of opgegeven, zonder daarvoor de Turkmeense nationaliteit in de plaats te hebben gekregen;
  - o Etnische Azeri uit Armenië en etnisch Armeense vluchtelingen uit Azerbeidzjan die niet als staatsburgers van respectievelijk Armenië en Azerbeidzjan worden gezien en hierdoor een onduidelijke nationaliteitsstatus hebben;

<sup>325</sup> UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 Juni 2016.

<sup>326</sup> ISI, *The World's Stateless*, 89-90.

<sup>327</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Uzbekistan*, 13 April 2016

<sup>328</sup> Law on Citizenship (1992), artikel 21:2.

<sup>329</sup> UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 Juni 2016.

- o Staatloze personen die als vluchtelingen vanuit Tajikistan naar Turkmenistan zijn getrokken.

#### Oorzaken

- Veel inwoners van de voormalige Sovjet-Unie hadden na het uiteenvallen van de Unie geen geldig bewijs van de nationaliteit van één van de opvolgerstaten. Deze personen zijn of in het bezit van een Sovjet paspoort, of ze hebben ook dit paspoort verloren.
- Sommige inwoners van Oezbekistan en Tajikistan wonend in Turkmenistan hebben hun staatsburgerschap verloren, omdat ze zich tijdens hun verblijf in Turkmenistan niet regelmatig hebben laten registreren bij het consulaat van hun landen van herkomst.<sup>330</sup>
- Etnische Armeniërs uit Azerbeidzjan en etnische Azeri uit Armenië in Turkmenistan kunnen geen duidelijkheid krijgen over hun nationaliteitsstatus bij de Armeense of Azerbeidzjaanse autoriteiten.<sup>331</sup>
- Turkmenistan staat geen dubbele nationaliteit toe: mensen die willen naturaliseren moeten eerst bewijs tonen dat ze de voormalige nationaliteit hebben opgegeven. Hierdoor lopen zij risico op tijdelijke of zelfs permanente staatloosheid, mochten zij niet de Turkmeense nationaliteit krijgen en de oude nationaliteit niet terug kunnen krijgen.<sup>332</sup>

#### 4.3.5 Overige landen

Staatloosheid in **Australië** komt vooral voort uit de migratiecontext. Tussen 2009-2010 en 2013-2014 kwamen er 3.482 staatloze personen naar Australië. Het ging hierbij vooral om Koerden uit Iran en Irak. Ook staatloze personen uit de Democratische Republiek Congo, Myanmar, Koeweit, Tibet, India en Libanon trokken naar Australië. Veelvoorkomende etnische groepen, naast Koerden, waren Rohingya en etnische Tibetanen.<sup>333</sup>

Rohingya in **Bangladesh** zijn staatloos: ze kunnen niet het staatsburgerschap van het land krijgen door afstamming of geboorte in het territorium, noch door huwelijk met een staatsburger of door naturalisatie.<sup>334</sup>

In **Cambodja** lopen etnische Vietnamezen, Chinezen en kinderen van andere etnische minderheden risico op staatloosheid door een gebrek aan documentatie waarmee ze hun nationaliteit kunnen aantonen, maar er is maar weinig over hun situatie bekend. Vluchtelingen kunnen in Cambodja niet de nationaliteit van het land krijgen, waardoor staatloze vluchtelingen zoals de Rohingya staatloos blijven. Het geboorteregistratie niveau is vrij laag (62 procent van de totale bevolking en slecht 48 procent van de armste bevolking werd in 2010 bij de geboorte geregistreerd<sup>335</sup>).<sup>336</sup>

In **Japan** bevinden zich 603 mensen die vallen onder het UNHCR-staatloosheidmandaat. Het gaat om een aantal staatloze Indochinese migranten uit Thailand. Zij zijn de afstammelingen van personen

<sup>330</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>331</sup> Idem.

<sup>332</sup> UNHCR, *Statelessness in Central Asia*, 13.

<sup>333</sup> Refugee Council of Australia, *Statelessness in Australia*, 6 augustus 2015, 10-11.

<sup>334</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bangladesh, 13 April 2016

<sup>335</sup> United Nations Children's Fund (UNICEF), *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).

<sup>336</sup> JRS, *Statelessness in Cambodia*, juni 2013, zie:

[http://www.jrscambodia.org/publication/Brief/Statelessness\\_JRSCambodia\\_Juni13.pdf](http://www.jrscambodia.org/publication/Brief/Statelessness_JRSCambodia_Juni13.pdf); United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cambodia, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128e9.html>

die naar Thailand waren gevlucht vanwege de conflicten in Vietnam en Laos. Zij hebben niet de nationaliteit van Laos of Vietnam weten te verkrijgen, omdat ze in Thailand zijn geboren en hun ouders slecht gedocumenteerd waren, wat het voor velen onmogelijk maakt om te bewijzen dat ze van Vietnamese of Laotiaanse afkomst zijn. Omdat ze door hun onduidelijk nationaliteitsstatus geen werk konden krijgen in Thailand, zijn een aantal van hen naar Japan getrokken. Dat betekende echter dat, toen in 1992 in Thailand de nationaliteit werd verstrekt aan de afstammelingen van Indochinese vluchtelingen, degene die zich in Japan bevonden hier geen gebruik van konden maken: zij kunnen door hun onduidelijke status niet vrij reizen vanuit Japan en dus niet terugkeren naar Thailand. Ook is er een klein aantal Rohingya in Japan aanwezig.<sup>337</sup>

Staatloosheid in **Papoea-Nieuw-Guinea** komt voornamelijk voor bij West-Papoease vluchtelingen. Omdat het hier om vluchtelingen gaat, vallen ze niet onder het UNHCR-staatloosheidmandaat.<sup>338</sup>

De staatloosheidsituatie in **Pakistan** is onduidelijk. In de nationaliteitswetgeving is niets specifiek met betrekking tot staatloosheid opgenomen (zo is er in de wet geen bescherming tegen staatloosheid voor vondelingen), en het bestaan van staatloze personen wordt niet door de overheid erkend. De overheid ziet Bengalen, Bihari's en Birmezen die als gevolg van de opsplitsing van Pakistan en India en Pakistan en Bangladesh in Pakistan verblijven, als illegale migranten, maar deze groepen zien zichzelf vaak als Pakistaanse staatsburgers. Ook door Bangladesh en Myanmar worden ze niet als staatsburgers gezien. Hierdoor zijn er duizenden personen met een onduidelijke nationaliteitsstatus in Pakistan aanwezig. Bovendien leeft er een groep Rohingya in Pakistan, waarvan een groot aantal staatloos zal zijn.<sup>339</sup>

Schattingen van het aantal staatlozen in **Mongolië** lopen uiteen van een handjevol naar tienduizenden. Staatloosheid kan een probleem zijn onder etnische Kazachs die in de jaren negentig vanuit Mongolië terugkeerden naar Kazachstan om zich daar te vestigen. Velen keerden terug naar Mongolië, maar hadden inmiddels de Mongolische nationaliteit verloren door lange afwezigheid uit het land, of opgegeven in de hoop om de Kazachse nationaliteit hiervoor in de plaats te krijgen. Wie dit laatste niet voor elkaar heeft gekregen, kan staatloos zijn geworden. Het is niet bekend of en hoeveel personen met deze situatie te maken hebben.<sup>340</sup>

Kinderen van staatsburgers van **Kiribati** die in het buitenland worden geboren, kunnen alleen via de vader de nationaliteit van Kiribati krijgen. Als het kind in Kiribati zelf wordt geboren, kunnen beide ouders de nationaliteit van Kiribati overdragen.<sup>341</sup>

---

<sup>337</sup> Chie Komai en Fumie Azukizawa, *Stateless persons from Thailand in Japan*, 2009, zie: <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/FMRpdfs/FMR32/33.pdf>; zie: <http://www.nationalityforall.org/japan>

<sup>338</sup> ISI, *The World's Stateless*, 90.

<sup>339</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Pakistan*, 13 april 2016.; UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Pakistan*, April 2012.

<sup>340</sup> ISI, *The World's Stateless*, 92.

<sup>341</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016

## Hoofdstuk 5: Regio – Het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA)

De UNHCR telde in 2014 een totaal van 444.237 staatloze personen in de regio Midden-Oosten en Noord Afrika (MENA).<sup>342</sup> In de meeste landen in de MENA regio wordt nationaliteit doorgegeven op basis van afstamming (het *jus sanguinis* principe).

### 5.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in MENA

Er is een aantal belangrijke factoren die staatloosheid in de MENA regio veroorzaken.<sup>343</sup>

#### 5.1.1 Statenopvolging en dekolonisatie

Ten eerste wordt het probleem, zoals in veel regio's wereldwijd, veroorzaakt door statenopvolging. Statenopvolging in deze regio volgde allereerst na het uiteenvallen van het Ottomaanse Rijk. Niet veel later zou dekolonisatie leiden tot nieuwe zelfstandige staten, die bij de zoektocht naar een eigen identiteit geconfronteerd werden met de vraag wie zij als staatsburgers beschouwden. De nationaliteitswetten die daarop volgden definieerden en herdefinieerden wie in de nieuwe staat ingesloten en uitgesloten zou worden. Soms was dit niet het resultaat van een bewust beleid: bijvoorbeeld, omdat veel mensen, vaak nomadische stammen<sup>344</sup>, niet bekend waren met concepten als nationaliteit, waren zij niet altijd bewust van het belang van het registreren voor staatsburgerschap. Bewust beleid om minderheden uit te sluiten was in de MENA regio vooral het gevolg van het prioriteren van een Arabische nationale identiteit. Dit leidde tot staatloosheid onder niet-Arabische minderheden in onder andere Irak, Libië, Mauritanië en Syrië.<sup>345</sup>

#### 5.1.2 Etnische-, religieuze- en genderdiscriminatie

Een andere oorzaak van staatloosheid in de MENA regio is genderdiscriminatie in de nationaliteitswetgeving. In een aantal landen in de regio, namelijk, Qatar, Kuweit en Libanon, is het geheel of zo goed als geheel onmogelijk voor vrouwen om bij de geboorte hun nationaliteit aan hun kinderen door te geven. Jordanië, Libië, Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Irak, Syrië, Bahrein en Mauritanië kennen ook geen gender-gelijkheid bij het overdragen van de nationaliteit, maar bieden in meer of mindere mate bescherming tegen situaties waar dit tot staatloosheid zou leiden. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door vrouwen toe te staan de nationaliteit aan de kinderen over te dragen als de vader onbekend of staatloos is. Hiermee wordt het kind echter nog geen totale bescherming tegen staatloosheid geboden: de vader kan bijvoorbeeld een nationaliteit hebben die hij niet aan zijn (al dan niet in het buitenland geboren) kinderen kan doorgeven. Ook kunnen er problemen voorkomen met het bewijzen en vaststellen van de staatloze status van de vader, waardoor de kinderen uiteindelijk niet van de bescherming tegen staatloosheid kunnen profiteren. Bovendien is het voor vrouwen in de MENA regio lastig om aangifte te doen van een kind als de vader onbekend is, door het stigma dat verbonden is aan het krijgen van buitenechtelijke kinderen.

---

<sup>342</sup> De landen die tot de MENA worden gerekend zijn Algerije, Bahrein, Djibouti, Egypte, Iran, Irak, Israël, Jemen, Jordanië, Koeweit, Libanon, Libië, Marokko, Mauritanië, Oman, de Palestijnse Gebieden, Qatar, Saoedi-Arabië, Somalië, Syrië, Tunesië, en de Verenigde Arabische Emiraten.

<sup>343</sup> Laura van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, oktober 2010, 2-4.

<sup>344</sup> In dit hoofdstuk zal regelmatig sprake zijn van “nomadische stammen”. Helaas is het niet bekend hoe deze stammen precies heten.

<sup>345</sup> Van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, 6.

In de landeninformatie zal specifiekere uitleg worden gegeven hoe dit in de verschillende landen is geregeld.<sup>346</sup>

Andere vormen van discriminatie in de nationaliteitswetgeving van MENA landen die eventueel kunnen leiden tot (de verlenging van) staatloosheid zijn: etnische criteria die toegang tot de nationaliteit bepalen<sup>347</sup>; religieuze voorwaarden waaraan voldaan moet worden om toegang te krijgen tot de nationaliteit<sup>348</sup>; en discriminatie tegen mensen met fysieke of mentale beperkingen bij naturalisatie<sup>349</sup>.

### 5.1.3 Het ontbreken van registratie en identiteitsdocumenten

Geboorteregistratie, en dan vooral een gebrek hieraan, kan voor een verhoogd risico op staatloosheid zorgen, vooral bij de nomadische Bedoeïen in de MENA regio. Er is bij deze gemeenschappen vaak minder bewustzijn van het belang van geboorteregistratie, waardoor veel van hen ongeregistreerd blijven en een hoger risico lopen op staatloosheid.<sup>350</sup>

### 5.1.4 Het ontnemen van de nationaliteit

Een aantal landen in deze regio hebben wetten die toestaan dat iemand de nationaliteit wordt ontnomen, zelfs als dit staatloosheid tot gevolg zou hebben. In de wetgeving van de verschillende MENA landen staan uiteenlopende redenen om iemand de nationaliteit van het land te ontnemen<sup>351</sup>:

*Lange-termijn afwezigheid uit het territorium van de staat:* Egypte, Jemen, Libië, Qatar, Syrië en de VAE. Dit is gebaseerd op het idee dat als iemand een lange tijd in het buitenland verblijft, hij of zij een nieuwe band van trouw ontwikkelt met het gastland, terwijl de band met het land van herkomst vervaagt.

*Het ontlopen van de dienstplicht:* Marokko en Tunesië. Het niet voldoen aan militaire verplichtingen wordt gezien als een vorm van ontrouw aan het land. In beide landen kan deze wet alleen worden toegepast op personen die hun nationaliteit via naturalisatie hebben verkregen.

*Ontslag uit publieke diensten wegens redenen gerelateerd aan eer of eerlijkheid ("honour or honesty"):* Koeweit en Qatar. Ook hier kan deze maatregel alleen worden toegepast op personen die hun nationaliteit via naturalisatie hebben verkregen.

---

<sup>346</sup> De informatie over gender discriminatie in nationaliteitswetgeving is afkomstig uit de UNHCR Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016.; Laura van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA Region*, 9 september 2014, 9.

<sup>347</sup> In Jemen moeten mensen die voor naturalisatie in aanmerking willen komen Moslim of Arabisch zijn. In Bahrein en Koeweit krijgen mensen met een Arabische identiteit voorrang bij naturalisatie. In de praktijk worden veel Koerden in Syrië uitgesloten van de nationaliteit.

<sup>348</sup> In Koeweit kunnen alleen moslims naturaliseren. In Oman kan de nationaliteit van het land worden ontnomen wanneer de persoon in kwestie atheïstisch is of tot een "anti-religieuze groepering" behoort. In Saoedi-Arabië moet een Iman een certificaat dat als bewijs dient voor "goed gedrag" ondertekenen voordat dit geldig is binnen het naturalisatieproces. Naturalisatie is hierdoor impliciet alleen mogelijk voor moslims. Zie ook de kopjes over de ontneming van de nationaliteit en moeizame naturalisatie.

<sup>349</sup> In Syrië en Tunesië moet iemand die wil naturaliseren een goede mentale en fysieke gezondheid hebben. In Mauritanië kan iemand die is genaturaliseerd de nationaliteit van het land weer ontnomen wordt als binnen een jaar na de naturalisatie blijkt dat deze persoon een fysieke of mentale beperking heeft. Zie ook het kopje over ontneming van de nationaliteit.

<sup>350</sup> Van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, 3.

<sup>351</sup> Van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA region*, 20-23.

*Religie:* Koeweit en Oman. In Koeweit kan naturalisatie nietig worden verklaard als iemand de Islam verwerpt of “blijk geeft van de intentie” om dit te gaan doen (moslim zijn is in Koeweit één van de vereisten voor naturalisatie). In Oman kan iemand de nationaliteit worden ontnomen op grond van atheïstische overtuigingen of lidmaatschap van “antireligieuze groeperingen”. In beide gevallen zijn de wetsartikelen in zeer brede en vage termen omschreven, wat arbitraire besluitvorming in de hand kan werken.

*Beperkingen:* Mauritanië. Een persoon die in Mauritanië is genaturaliseerd, kan de nationaliteit worden afgenomen als hij of zij binnen een jaar na de naturalisatie een fysieke of mentale beperking blijkt te hebben.

*Politieke overtuiging:* Bahrein, Egypte, Koeweit, Libië, de Verenigde Arabische Emiraten en Qatar. In Egypte kan iemand de nationaliteit ontnomen worden als blijkt dat “aangenomen kan worden dat hij een zionist is”. In de overige landen is zo mogelijk nog meer onduidelijkheid over wie in aanmerking komt voor het afnemen van de nationaliteit. Hier gaat het officieel in de wetgeving niet om politieke overtuigingen, maar om activiteiten die “verraderlijk” zijn of een dreiging vormen voor de staatsveiligheid. In Qatar kan de Minister van Binnenlandse Zaken iemand de nationaliteit ontnemen als dit “in het publieke belang is”. In Libië kan de nationaliteit worden ontnomen als het Directoraat-Generaal van de Algemene Beveiliging dit “gerechtvaardigd” acht. In de praktijk wordt, vooral in Bahrein, de VAE, Koeweit en Qatar, deze wetgeving voornamelijk toegepast op oppositieleden.

### 5.1.5 Juridisch-technische en bureaucratische oorzaken

Staatloosheid kan in de MENA regio een hardnekkig probleem blijven door twee factoren: ten eerste worden er in een aantal MENA landen zeer problematische voorwaarden gehecht aan naturalisatie. Staatloze personen die via naturalisatie aan de nationaliteit van een land willen komen, zullen hierdoor op barrières stuiten die in sommige gevallen onmogelijk doorbroken kunnen worden. Ten tweede is er in veel MENA landen sprake van een afwezigheid of gebrek aan implementatie van wettelijke bescherming tegen staatloosheid, die moet verzekeren dat kinderen een nationaliteit kunnen verkrijgen als zij staatloos zijn geboren.

*Periode van verblijf voor naturalisatie:* hierin lopen de MENA landen erg uiteen. Aan de ene kant zijn er Jordanië, Marokko, Saoedi-Arabië, Syrië en Tunesië, die allen vier tot vijf jaar verblijf vereisen voor naturalisatie. Aan de andere kant zijn er Koeweit, Oman en de Verenigde Arabische Emiraten, die 20 jaar verblijf vereisen, en wordt zelfs 25 jaar vereist in Bahrein en Qatar.<sup>352</sup>

*Taalkennis, identiteit en/of integratie:* in sommige gevallen is een vereiste voor naturalisatie dat de persoon die wil naturaliseren kan aantonen dat hij of zij in het land “thuishoort”. Vaak houdt dit slechts in dat een persoon Arabisch moet kunnen spreken alvorens te naturaliseren. In sommige gevallen zijn de eisen voor personen met een niet-Arabische en/of islamitische achtergrond echter problematischer: in Koeweit moet iemand die wil naturaliseren niet alleen Arabisch kunnen spreken, maar ook moslim zijn. Jemen vereist dat een persoon die wil naturaliseren Arabisch of moslim is.<sup>353</sup>

*Inkomen, reputatie en (mentale en fysieke) gezondheid:* in een aantal landen is het van belang dat personen die naturaliseren beschikken over wenselijke kwaliteiten hebben. Dat betekent dat er rekening wordt gehouden met of iemand voldoende inkomen heeft (in Bahrein wordt bijvoorbeeld

<sup>352</sup> De overige MENA landen zitten tussen deze uitersten in, meestal met een vereist tienjarig verblijf voordat naturalisatie mogelijk is, met uitzondering van Algerije, waar zeven jaar verblijf wordt geëist.; Van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA region*, 11-12.

<sup>353</sup> Van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA region*, 12.

gekeken of iemand in bezit is van vastgoed), of iemand een goede reputatie heeft en niet bezit over een strafblad, en of een persoon fysiek en mentaal gezond is. Reputatie kan problematisch zijn in landen als Saoedi-Arabië, waar “goed gedrag” moet worden bewezen met een certificaat dat is ondertekend door een Iman: een eis waaraan niet-moslims niet kunnen voldoen. In Syrië en Tunesië moeten personen die willen naturaliseren fysiek en mentaal gezond zijn; in Mauritanië kan de nationaliteit zelfs worden afgenomen als binnen een jaar na naturalisatie blijkt dat de genaturaliseerde persoon een fysieke en/of mentale beperking heeft.<sup>354</sup>

*Overig:* iemand die in Koeweit of Syrië wil naturaliseren moet een dienst verlenen die van nut is voor het land. In Libië bestaat een leeftijdslimiet op naturalisatie (iemand ouder dan vijftig komt niet voor naturalisatie in aanmerking). In Qatar is een naturalisatie quota van toepassing: slechts een maximum van vijftig mensen per kalenderjaar mag worden genaturaliseerd.<sup>355</sup>

## 5.2 Voornaamste groepen staatlozen in MENA

Er zijn drie grote groepen die in deze regio staatloos of kwetsbaar voor staatloosheid zijn: Palestijnen, Koerden en “*Bidoon Jinsiya*” of Bidoon.

- De eerste groep, **Palestijnse vluchtelingen**, hebben een speciale status, waardoor de meesten niet onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. In plaats daarvan krijgen ze hulp van de United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East (UNRWA). Omdat de kwestie van staatloze Palestijnen complex is, zal dit in meer detail in een aparte sectie worden besproken. In de landenlijst zal kort informatie worden gegeven over de eventuele aanwezigheid van Palestijnse staatlozen in de specifieke landen. Vooral in Syrië en Libanon leven veel staatloze Palestijnse vluchtelingen.
- De tweede kwetsbare groep in de MENA regio zijn de **Koerden**. In Syrië en Libanon leven naar schatting respectievelijk 300.000 en enkele tienduizenden staatloze Koerden. Er zullen nog een aantal staatloze Koerden uit Irak in Iran wonen, maar veel van hen zijn naar Irak teruggekeerd na het einde van het regime van Saddam Hoessein en hebben daar hun nationaliteit teruggekregen.
- De laatste grote kwetsbare groep zijn de “*Bidoon Jinsiya*” of **Bidoon**. “*Bidoon Jinsiya*” is een Arabische term die staat voor “zonder nationaliteit”. De Bidoon zijn een minderheid uit Koeweit, die op het moment van Koeweits onafhankelijkheid van Engeland in 1961 niet de Koeweitse nationaliteit hebben verkregen, in de meeste gevallen omdat zij of hun voorouders zich op het moment van de onafhankelijkheid niet hebben laten registreren voor het staatsburgerschap. Vandaag de dag leven er enkele honderdduizenden Bidoon verspreid over het Midden-Oosten: voornamelijk in Koeweit, maar ook in Bahrein, de Verenigde Arabische Emiraten, Qatar en Saoedi-Arabië.<sup>356</sup>

---

<sup>354</sup> Van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA region*, 12-13.

<sup>355</sup> Idem, 13.

<sup>356</sup> Right Now, *Being „without“ – Who are the Bidoon of Kuwait?*, 9 juli 2012, zie:

<http://rightnow.org.au/opinion-3/being-%E2%80%9Cwithout%E2%80%9D-%E2%80%93-who-are-the-bidoon-of-kuwait/>



## 5.3 Landenlijst

### Bahrein

Wie?

- Een onbekend aantal Bidoon in Bahrein is staatloos.
- Nomadische Bedoeïen kunnen problemen ondervinden met hun nationaliteit, omdat in sommige gevallen hun nomadische levensstijl hen niet deed kwalificeren voor staatsburgerschap. Sommigen die wel kwalificeerden hebben zich niet aangemeld of hadden niet de juiste documentatie om hun verblijf in het land te bewijzen.<sup>357</sup>
- Staatloosheid kan voortkomen uit huwelijken tussen Bidoon mannen of buitenlandse mannen die hun nationaliteit niet automatisch bij de geboorte kunnen overdragen en vrouwen met het Bahreinse staatsburgerschap, omdat vrouwen in Bahrein bij de geboorte niet altijd hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen doorgeven: alleen als de vader van een kind onbekend of staatloos is, zou de moeder haar nationaliteit aan haar kind kunnen overdragen.<sup>358</sup>
- Tussen 2000 en 2001 kregen 10.000 Bidoon in Bahrein staatsburgerschap, maar er is weinig bekend over de effectiviteit van deze maatregel en het effect op de totale staatloosheid in het land.<sup>359</sup>
- In artikel 10 van de nationaliteitswetgeving van Bahrein is bepaald dat iemand de nationaliteit kan worden afgenomen in drie gevallen: ten eerste, als hij of zij in militaire dienst van een ander land treedt en blijft. Ten tweede, als hij of zij hulp biedt of in dienst treedt van een vijandig land. En als laatste, als hij of zij de “belangen van het koninkrijk schaadt”. Dit laatste kan breed worden geïnterpreteerd: onder andere wordt hieronder het protesteren tegen het huidige regime en/of pleiten voor een nieuw regime verstaan. In de praktijk wordt deze straf vooral toegepast op (Sjiitische) politieke opposanten waarvan geloofd wordt dat ze banden hebben met Iran.<sup>360</sup>
- Kinderen van Bahreinse mannen die opgesloten zitten in de gevangenis kunnen moeilijkheden ondervinden met het verkrijgen van een geboorteakte, omdat verwacht wordt dat de vader naar de betreffende overheidsinstelling toe komt om de applicatie voor de geboorteakte te ondertekenen. Dit wordt echter niet door de gevangenis gefaciliteerd.<sup>361</sup>

---

<sup>357</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>358</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>359</sup> United States Department of State, 2009 Country Reports on Human Rights Practices - Bahrain, 11 maart 2010, zie: <http://www.refworld.org/docid/4b9e5314c.html>

<sup>360</sup> Caterina Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression: The cases of Bahrain, United Kingdom, United Arab Emirates and Kuwait*, oktober 2014, 10-11.

<sup>361</sup> Zie: USDOS - US Department of State: *Country Report on Human Rights Practices 2015 - Bahrain*, 13 April 2016 (available at [ecoi.net](http://www.ecoi.net)) [http://www.ecoi.net/local\\_link/322546/448321\\_en.html](http://www.ecoi.net/local_link/322546/448321_en.html) Het voorbeeld dat hier wordt gebruikt is dat van de vrouw van Sheikh Ali Salman, de secretaris-generaal van al-Wifāq. Ook zouden kinderen van politieke gevangenen wier nationaliteit was afgenomen problemen ondervinden met het verkrijgen van een geboortecertificaat (zie de United States Department of State 2015 Human Rights Reports: Bahrain). Het is onduidelijk in hoeverre het verkrijgen van een geboorteakte moeizaam verloopt voor alle kinderen wier vader gevangen zit, of dat dit alleen geldt voor kinderen van politieke gevangenen.



## Oorzaken

- In Bahrein wordt staatloosheid vooral veroorzaakt door de drie hiervoor genoemde problemen: ten eerste het feit dat Nomadische Bedoeïen of niet kwalificeren voor staatsburgerschap, of hun verblijf in het land niet kunnen bewijzen, of zich simpelweg niet hebben laten registreren voor het staatsburgerschap door gebrek aan bewustzijn over het belang hiervan.
- Ten tweede kunnen Bahreinse vrouwen niet automatisch de nationaliteit aan hun kinderen overdragen. De nationaliteitswetgeving van Bahrein staat toe dat moeders hun nationaliteit doorgeven aan in het binnenland of buitenland geboren kinderen als de vader onbekend of staatloos is. Als deze wet in de praktijk wordt toegepast, zal dit staatloosheid bij kinderen in grote mate voorkomen.<sup>362</sup>
- En ten derde, het ontnemen van de nationaliteit van oppositieleden. De laatste tijd wordt het ontnemen van de nationaliteit onder het mom van “het schaden van de belangen van het koninkrijk” met toenemende regelmaat toegepast: waar in 2014 21 mensen de nationaliteit werd ontnomen, waren dat er in 2015 208.<sup>363</sup> Regelmatig gaat het ontnemen van de nationaliteit samen met deportatie, waardoor personen die de Bahreinse nationaliteit zijn ontnomen ook buiten Bahrein terecht komen. Het aanvechten van het besluit om de nationaliteit te ontnemen is niet mogelijk.<sup>364</sup>

## Irak

### Wie?

- De UNHCR rapporteerde in 2015 dat er zo’n 50.000 staatloze personen in Irak aanwezig waren die onder haar staatloosheidsmandaat vielen.<sup>365</sup>
- Vooral Syrische vluchtelingen, een aantal Feili Koerden<sup>366</sup> die nog niet de Iraakse nationaliteit hebben teruggekregen, en zo’n 54.500 Bidoon hebben in Irak te maken met staatloosheid.
- De Domba of Dom gemeenschappen hebben in Irak moeilijk toegang tot de nationaliteit. Dit geldt ook de Ahwazi gemeenschap (die bestaat uit Sjiitische Arabieren van Iraanse afkomst) en personen die het Bahá’í-geloof aanhangen. Er is weinig over de vorm en omvang van het staatloosheidsprobleem bij deze groepen bekend.<sup>367</sup>
- Bovendien leven er zo’n 10.000 Palestijnse vluchtelingen in Irak.

<sup>362</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>363</sup> Amnesty International, *Bahrain: Alarming spike in expulsion of citizens arbitrarily stripped of their nationality*, 7 Maart 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/56de941b4.html>

<sup>364</sup> Idem.; Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression*, 10-11.

<sup>365</sup> UNHCR, *UNHCR Global Trends 2015*, annex table 1.

<sup>366</sup> Feili Koerden zijn voornamelijk Shi’itische koerden die tot de jaren zeventig in centraal en zuid Irak woonden. Velen leefden al generaties lang in Irak, maar hadden voorouders die zich in de tijd van het Ottomaanse rijk niet als burgers lieten registreren om zo dienstplicht te kunnen vermijden. De weigering om in het Ottomaanse leger te dienen, in combinatie met het feit dat de Feili Koerden het Luri of het Laki dialect van Perzisch spreken, leidde ertoe dat Feili Koerden gezien werden als Iraans en hun loyaliteit aan Irak in twijfel werd getrokken.

<sup>367</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Country of Origin Information Iraq*, 3 oktober 2005, zie: <http://www.refworld.org/docid/435637914.html>

- In Irak kunnen zowel mannen als vrouwen hun nationaliteit aan hun kinderen doorgeven als het kind binnen Irak is geboren. Maar kinderen van Iraakse vrouwen die in het buitenland worden geboren moeten een jaar voordat ze volwassen worden de Iraakse nationaliteit hebben aangevraagd, en komen alleen in aanmerking als de vader van het kind onbekend of staatloos is, en het kind op het moment van aanvraag in Irak verblijft.<sup>368</sup>

### Oorzaken

- In 1980 werd in Irak een decreet uitgevaardigd door de Revolutionary Command Council waarin werd bepaald dat iedereen van “buitenlandse afkomst” die als ontrouw aan het land werd gezien, de nationaliteit afgenomen kon worden. Dit zorgde ervoor dat 300.000 Feili Koerden hun nationaliteit verloren.<sup>369</sup>
- Na het eind van Saddam Husseins regime kwam in 2006 een nieuwe nationaliteitswet die Feili Koerden de mogelijkheid gaf om hun nationaliteit terug te krijgen. Inmiddels zouden daarmee zo’n 110.000 staatlozen aan een nationaliteit zijn geholpen. Echter, de Feili Koerden moeten voldoen aan een hoge bewijslast<sup>370</sup>, en er zijn dan ook nog steeds Feili Koerden die staatloos blijven.<sup>371</sup>
- Staatloze Bidoon die vanuit Iran naar Irak waren gevlucht na de Iran-Irak oorlog konden de Iraakse nationaliteit krijgen, maar de UNHCR meldt dat het aantal bij wie dat daadwerkelijk is gelukt laag is.<sup>372</sup>

### Koeweit

#### Wie?

- Het precieze aantal staatlozen in Koeweit is niet bekend. Het officiële aantal dat door de overheid aan de UNHCR is gerapporteerd is 93.000, maar sommige NGO’s schatten het aantal hoger in. Human Rights Watch schatte het aantal in 2011 in op 106.000, maar het kan nog hoger zijn.<sup>373</sup>
- Staatlozen in Koeweit zijn vooral “*Bidoon Jinsiya*” – een Arabische term die staat voor “zonder nationaliteit”. De Bidoon kunnen opgedeeld worden in drie groepen:
  - o Afstammelingen van Bedoeïen die verblijf hadden in het territorium van Koeweit, maar hun verblijf niet konden bewijzen, waardoor ze niet automatisch burgerschap kregen onder de nationaliteitswetgeving van 1959;<sup>374</sup>
  - o Migranten uit buurlanden die in de jaren zestig en zeventig vooral uit Irak naar Koeweit waren getrokken en niet meer zijn teruggekeerd. Hun status is onduidelijk, omdat ze niet door Koeweit als staatsburgers worden erkend, en het ook niet zeker is of hun land van herkomst hen nog als staatsburgers ziet. In de jaren zeventig en

<sup>368</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness* 2016, 8 maart 2016..

<sup>369</sup> ISI, *The World’s Stateless*, 106.

<sup>370</sup> Het is niet bekend wat deze bewijslast precies inhoudt.

<sup>371</sup> ISI, *The World’s Stateless*, 107.

<sup>372</sup> UNHCR, *Country of Origin Information Iraq*, 3 oktober 2005.

<sup>373</sup> Human Rights Watch, *Prisoners of the Past. Kuwaiti Bidoon and the Burden of Statelessness*, Juni 2011.

<sup>374</sup> In 1959 werd een Nationaliteitswet aangenomen die Koeweitse staatsburgers definieerde als “personen die voor 1920 in Koeweit waren gevestigd en daar hun normaal verblijf hadden tot op het moment van de publicatie van de wet”. Hierdoor werd 1/3 van de bevolking volle burgers, 1/3 kreeg gedeeltelijk burgerschap, en de laatste derde werd geclassificeerd als Bidoon.

- tijdens de Irak-Iran oorlog van 1980 tot 1988 was er een instroom van Iraakse migranten. Velen van hen gaven de Iraakse nationaliteit op en namen de status van Bidoon aan om in Koeweit in het leger en bij de politie te kunnen dienen;<sup>375</sup>
- o De nakomelingen van de personen die in 1959 staatloos werden (zie: oorzaken) en kinderen van Bidoon vaders en Koeweitse moeders, omdat Koeweitse moeders hun nationaliteit niet aan hun kind kunnen overdragen.<sup>376</sup>
  - De Bidoon als groep kunnen op hun beurt worden opgedeeld in gedocumenteerde Bidoon en ongedocumenteerde Bidoon.
    - o **Gedocumenteerde Bidoon** hebben zich tussen 1996 en 2000 geregistreerd bij het Bidoon Comité, en hebben een security card (ook wel bekend als green card) gekregen. Hierop staat persoonlijk informatie, waaronder de naam, het adres en de geboortedatum van de kaarthouder. De green card is in Koeweit niet geldig als bewijs van de identiteit, en alleen Bidoon zijn in het bezit van deze pas. Het gaat om zo'n 106.000 personen. Bovendien stonden in 2012 zo'n 93.000 personen bij de Koeweitse overheid geregistreerd als "illegale inwoners" ("unlawful residents"). Verder is het mogelijk dat Koeweitse Bidoon in het bezit zijn van een "Alien Reporting Card". Deze passen werden tot midden 2003 uitgedeeld aan Bidoon door de Koeweitse overheid, met als doel om het correcte aantal Bidoon weer te geven in een volkstelling. De pas was gemaakt van plastic en verdeeld in drie kolommen, met in de uiterst linkse kolom een foto van de pashouder;<sup>377</sup>
    - o **Ongedocumenteerde Bidoon** zijn diegenen die zich niet (op tijd) bij het Comité hebben geregistreerd. Het is niet duidelijk om hoeveel personen het precies gaat.
  - Het arbitrair ontnemen van de nationaliteit komt in de praktijk in Kuwait niet regelmatig voor, maar het is mogelijk. In 2014 werd bij vijf critici van het regime de nationaliteit van het land ontnomen.<sup>378</sup>
  - In Koeweit kunnen alleen vaders hun nationaliteit automatisch aan hun kinderen overdragen. Als een Koeweitse moeder een kind krijgt met een vader die onbekend is of wiens vaderschap niet officieel is geregistreerd, dan kan dit kind zodra het volwassen is het staatsburgerschap aanvragen. Dit wordt toegekend via een decreet gebaseerd op een uitspraak van de Minister van Binnenlandse Zaken. Deze procedure is echter buitengewoon, en wordt in de praktijk weinig toegepast.<sup>379</sup>

### Oorzaken

- Na het invoeren van de nationaliteitswet in 1959<sup>380</sup> heeft een groot deel van de bevolking zich niet geregistreerd voor het staatsburgerschap. Vooral onder de nomadische stammen<sup>381</sup> in het land was er – door analfabetisme, wantrouwen, een gebrek aan inspanningen om

<sup>375</sup> United Kingdom: Home Office, *Country Information and Guidance: Kuwaiti Bidoon*, 3 Februari 2014, 26.

<sup>376</sup> Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016.

<sup>377</sup> UK: Home Office, *Country Information and Guidance: Kuwaiti Bidoon*, 3 Februari 2014, 17, 21.

<sup>378</sup> Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression*, 15.

<sup>379</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: State of Kuwait*, juni 2014, zie: <http://www.refworld.org/docid/54c236a34.html>

<sup>380</sup> De Nationaliteitswetgeving van 1959 definieert een Koeweitse staatsburger als een persoon die voor 1920 in Koeweit gevestigd was en hier zijn of haar gewoon verblijf had.

<sup>381</sup> Om welke stammen het precies gaat is niet bekend.

bewustzijn te vergroten, een gebrek aan bewijs van verblijf, en het feit dat de voordelen die nationaliteit met zich meebrachten zich pas later manifesteerden – weinig motivatie om te registreren. Bijna een derde van de bevolking van Koeweit werd uiteindelijk aangeduid als *Bidoon Jinsiya*. Zij vormen vandaag de dag nog steeds de grootste groep staatlozen in Koeweit.<sup>382</sup>

- Op 21 juni 2014 werd bekend gemaakt dat vijf critici van het regime de nationaliteit zou worden ontnomen. Artikel 13 van Koeweits nationaliteitswetgeving staat het afnemen van de nationaliteit en deportatie in een aantal gevallen toe. Ten eerste is dit mogelijk als iemand de nationaliteit op frauduleuze wijze heeft verkregen. Ten tweede, als een genaturaliseerde staatsburger is veroordeeld voor een misdaad gerelateerd aan “eer en oneerlijkheid” (*“honour and dishonesty”*) binnen de periode van vijftien jaar na het verkrijgen van de nationaliteit. Ten derde, als een genaturaliseerde staatsburger wordt ontslagen uit een overheidsbaan binnen tien jaar na het verkrijgen van de Koeweitse nationaliteit op grond van redenen gerelateerd aan “eer en oneerlijkheid”. Ten vierde, als het ontnemen van de nationaliteit het belang van de staat en veiligheid ten goede komt. En als laatste, als er bewijs is dat het individu principes bevordert die het “welzijn van het land” ondermijnen. Deze redenen, en vooral de laatste, kunnen breed geïnterpreteerd worden en arbitrair worden toegepast. Eén van de vijf individuen die in 2014 hun burgerschap verloren was Abdullah al-Barghash, een voormalig oppositieleider, en drie van zijn broers en zussen.<sup>383</sup>

## Libanon

### Wie?

- Het precieze aantal staatlozen in Libanon is onbekend. Frontiers Ruwad Association, een NGO in Libanon, schatte het aantal staatlozen tussen de 80.000 en 200.000 (in deze schattingen worden staatloze Palestijnen niet meegerekend). Preciezere schattingen zijn er niet.<sup>384</sup>
- Vooral Koerden, Palestijnse vluchtelingen (van wie er in 2015 zo’n 452.669 in Libanon verbleven) en Soennitische Bedoeïen hebben in Libanon met staatloosheid te maken.<sup>385</sup>
- Ook kan staatloosheid worden veroorzaakt door gaten in de nationaliteitswetgeving, waaronder het feit dat vrouwen bij de geboorte hun nationaliteit niet aan hun kinderen kunnen overdragen.<sup>386</sup>

### Oorzaken

- In Libanon werd bij de laatste officiële volkstelling in 1932 een deel van de Bedoeïen van het land over het hoofd gezien, omdat ze door hun nomadische levensstijl hun vaste verblijf in het land niet konden aantonen. In 1994 werd een naturalisatiedecreet aangenomen dat dit probleem op diende te lossen. Hierdoor kregen meer dan 150.000 personen het

---

<sup>382</sup> Van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, 6.

<sup>383</sup> Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression*, 15-16.

<sup>384</sup> ISI, *The World’s Stateless*, 107.

<sup>385</sup> Zie voor data: [http://www.unrwa.org/sites/default/files/unrwa\\_in\\_figures\\_2015.pdf](http://www.unrwa.org/sites/default/files/unrwa_in_figures_2015.pdf)

<sup>386</sup> Linda Dorigo Phorotgrapher, *Stateless of Lebanon*, ongedateerd, zie: <http://www.lindadorigo.com/stories/stateless-of-lebanon/>

staatsburgerschap. Maar in het decreet zaten administratieve fouten en bovendien was het, hoewel het in theorie bedoeld was om bepaalde staatloze groepen zoals de Koerden, Arabieren van Wadi Khalid en Bedoeïen te naturaliseren, in de praktijk niet speciaal gericht op het oplossen van staatloosheid: 42 procent van de personen die uiteindelijk genaturaliseerd werden hadden al de Syrische nationaliteit, 16 procent waren Palestijns, 6 procent kwam uit de rest van de wereld. 36 procent was daadwerkelijk officieel staatloos. Sommige, vooral christelijke groepen, stellen dat het naturalisatiedecreet van 1994 politiek gemotiveerd was en als doel had om de demografische balans in het land te veranderen door zoveel mogelijk Soenitische moslims te naturaliseren.<sup>387</sup>

- Palestijnse vluchtelingen hebben in Libanon niet de mogelijkheid om te naturaliseren op basis van langdurig verblijf. Ook hun kinderen krijgen bij geboorte niet de Libanese nationaliteit, ondanks het feit dat dit betekent dat zij staatloos ter wereld komen.<sup>388</sup>
- Ondanks het naturalisatiedecreet leeft in Libanon nog een onbekend aantal staatloze personen, waaronder staatloze Bedoeïen en Koerden.<sup>389</sup>

## Libië

### Wie?

- Precieze cijfers over de hoeveelheid staatlozen in Libië zijn er niet. Schattingen naar het aantal staatloze in Libië zijn gebaseerd op staatloosheid binnen de Tebu gemeenschap<sup>390</sup> en lopen uiteen van 1.085 tot 50.000, maar de Tebu zijn niet de enige bevolkingsgroep in Libië die risico lopen op staatloosheid.<sup>391</sup>
- Naast de Tebu ondervinden, door de nadruk die voormalig president Moammar Gadaffi legde op de Arabische identiteit en etnische zuiverheid, een onbekend aantal Toearegs en Berbers (Imazighen) moeilijkheden met het verkrijgen van staatsburgerschap.<sup>392</sup>
- In Libië kan staatloosheid ontstaan door het feit dat moeders hun nationaliteit bij de geboorte niet automatisch aan hun kind kunnen overdragen. Vrouwen kunnen alleen hun nationaliteit doorgeven als de vader onbekend of staatloos is, of een onbekende nationaliteit heeft. Staatloosheid kan ontstaan als het kind een buitenlandse vader heeft die zijn nationaliteit niet aan het kind doorgeeft, bijvoorbeeld omdat hij het kind niet erkent of omdat het land van herkomst ongetrouwde vaders hun nationaliteit niet laten overdragen aan kinderen die in het buitenland worden geboren.<sup>393</sup> Ook kan het in de praktijk moeilijk zijn voor een moeder om haar kind te laten registreren als zij ongetrouwd is en/of als de vader onbekend is.<sup>394</sup>

<sup>387</sup> Guita Hourani, *The 1994 Naturalisation Decree*, ongedateerd, 2.

<sup>388</sup> ISI, *The world's stateless*, 128

<sup>389</sup> Van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, 7

<sup>390</sup> "Tebu" is een collectieve term voor een aantal aan elkaar gerelateerde traditioneel nomadische stammen die in het noorden van Tsjad, het zuiden van Libië, het Noordoosten van Niger en het Noordwesten van Soedan wonen.

<sup>391</sup> ISI, *The World's Stateless*, 109.

<sup>392</sup> Tilburg University - Statelessness Programme, *The Stateless Tebu of Libya?*, May 2013, 3.

<sup>393</sup> Dit geldt bijvoorbeeld voor de Bahama's.

<sup>394</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

## Oorzaken

- In Libië leidde beleid dat tot doel had om een Arabische identiteit te benadrukken ertoe dat niet-Arabische minderheden in het land (Berbers, Toearegs en Tebu) tegen obstakels aanliepen bij pogingen om het staatsburgerschap te verkrijgen. In Libië kan de nationaliteit worden aangetoond met behulp van een familieboekje, waarin alle leden van de familie staan geregistreerd, en wat ook toegang geeft tot de arbeidsmarkt en universitaire opleidingen. Imazighen die al honderd jaar in Libië leven zijn over het algemeen in het bezit van zo'n familieboekje, maar Imazighen die meer recentelijk (veertig tot vijftig jaar geleden) naar Libië zijn getrokken kunnen dit boekje, en dus ook de Libische nationaliteit, niet krijgen. Hierdoor lopen ze risico op staatloosheid.<sup>395</sup>
- Naturalisatie is alleen open voor personen met een Arabische afkomst.
- Als onderdeel van Gadaffi's Arabisering van de Libische bevolking werden de Tebu vanaf 1973 uit de Zuid-Libische woestijn verjaagd. Zij kwamen verspreid over het land terecht. Velen hadden zich nooit geregistreerd en waren niet in het bezit van documentatie waarmee ze hun nationaliteit konden aantonen. Toen Gadaffi in 1973 de Aouzoustrook in Tsjaad annexeerde, besloot hij dat alle Tebu zich daar moesten laten (her)registreren. Veel Tebu trokken hierop naar de Aouzoustrook en ontvingen hier hun (nieuwe) ID kaart en paspoort als Libische staatsburgers. Echter, toen het Internationale Gerechtshof in 1994 de Aouzoustrook aan Tsjaad toekende, kwam de status van de Tebu in het gedrang. In 1996 nam Gadaffi een decreet<sup>396</sup> aan waarin werd besloten dat iedereen die in het bezit was van een identiteitskaart uit Aouzou een "buitenlander" was. Daarbij werd geen rekening gehouden met in hoeverre personen met een Aouzou ID kaart in het bezit waren van de nationaliteit van Tsjaad. Door het feit dat veel Tebu uit Libië gedwongen waren om in de Aouzoustrook te registreren, werden vooral zij door deze bepaling geraakt.<sup>397</sup>
- Inmiddels zijn er tijdens de revolutie van 2011 door Gadaffi een aantal wetswijzigingen doorgevoerd, die het decreet van 1996 ongedaan hadden moeten maken. In de praktijk is het echter niet duidelijk of de nieuwe regering deze wetswijziging heeft overgenomen. Of Tebu met een Aouzou identiteitskaart als Libische staatsburgers worden gezien of niet is sterk afhankelijk van de opvattingen van de ambtenaar die de zaak in behandeling neemt.<sup>398</sup>
- Het hiervoor genoemde cijfer van 1.085 mogelijke staatloze Tebu is gebaseerd op de verkiezingen van 2012, toen bleek dat 1.085 stemgerechtigden van de kiezerslijst waren geschrapt omdat zij inwoners van het Aouzou gebied zouden zijn, en dus volgens de bepaling van 1996 geen staatsburgers van Libië waren.<sup>399</sup>
- Toearegs zijn vaak niet in het bezit van een geboorteakte. Deels omdat ze het nut van geboorteregistratie niet inzien, deels omdat ze door gebrekkige documentatie tegen obstakels aanlopen bij pogingen om geboorten te registreren.

---

<sup>395</sup> Tilburg University, *The Stateless Tebu of Libya?*, 3.; Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Libyan minority rights at a crossroads*, 24 May 2012, available at: <http://www.refworld.org/docid/4fbf4bfe2.html>

<sup>396</sup> Revolutionary Council Decree No. 12.

<sup>397</sup> Tilburg University, *The Stateless Tebu of Libya?*, 10-11.

<sup>398</sup> Idem, 12.

<sup>399</sup> Idem, 8.

## Mauritanië (Senegal, Mali)

### Wie?

- Er wonen waarschijnlijk zo'n 30.000 Afro-Mauritanen buiten Mauritanië, voornamelijk in **Senegal** en **Mali**. Velen van hen zijn staatloze vluchtelingen: ze hebben hun Mauritiaanse nationaliteit nog niet kunnen herstellen, en hebben ook niet de nationaliteit van het land waar zij zijn opgevangen verkregen.<sup>400</sup>
- Daarnaast kunnen problemen bij het overdragen van de nationaliteit van de ouders naar het kind bij de geboorte (bijvoorbeeld, als het huwelijk van de ouders niet door de staat wordt erkend) leiden tot staatloosheid.
- In Mauritanië kunnen moeders automatisch bij de geboorte hun nationaliteit aan hun kinderen overdragen als de vader onbekend of staatloos is. Kinderen geboren in Mauritanië van Mauritiaanse moeders en buitenlandse vaders, of van moeders die zelf in Mauritanië zijn geboren, krijgen ook de Mauritiaanse nationaliteit. Risico op staatloosheid bestaat wel door het feit dat in de laatste twee gevallen, deze kinderen zodra ze volwassen zijn de mogelijkheid hebben om hun Mauritiaanse nationaliteit op te geven, zelfs als ze daardoor staatloos zouden worden. Kinderen die buiten Mauritanië uit een Mauritiaanse moeder en buitenlandse vader zijn geboren kunnen de Mauritiaanse nationaliteit in het jaar voordat ze volwassen worden (tussen hun zeventiende en achttiende verjaardag) aanvragen. Tot die tijd zijn deze kinderen staatloos.<sup>401</sup>

### Oorzaken

- Meer dan 60.000 Afro-Mauritanen werden in 1989 gedeporteerd naar Mali en Senegal. 15.000 nomadische Mauritanen die zich op dat moment in Senegal bevonden, mochten niet naar Mauritanië terugkeren. Dit gebeurde in een context van extreme droogte, landroof en territoriale geschillen, die leidden tot intercommunale conflicten. Tijdens dit proces werd van veel Afro-Mauritanen de nationaliteitsdocumenten afgenomen. Mauritanië erkent alleen personen die een nationale identiteitskaart hebben als staatsburgers.<sup>402</sup>
- In 2007 werd 24.000 gedeporteerde Mauritanen toegestaan om terug te keren naar hun land van herkomst en hun nationaliteit terug te krijgen. Dit proces is echter zeer moeizaam verlopen. Het proces werd vertraagd door de coup in 2008, toen President Sidi Mohamed Ould Cheikh Abdallahi werd afgezet. De nieuwe overheid heeft het proces van repatriatie doorgevoerd, maar zette in december 2009 het proces van het verstrekken van identiteitsdocumenten stil om een volkstelling te doen. Deze volkstelling begon pas in 2011, waardoor veel teruggekeerde Mauritanen in deze periode geen volledig staatsburgerschap genoten. Ook zorgen strikte administratieve procedures die niet zijn aangepast aan de situatie van terugkerende Mauritanen voor moeizaamheden bij het verkrijgen van de nationaliteit.<sup>403</sup> In de regio Trarza kunnen kinderen van teruggekeerde Mauritanen die nog niet de nationaliteit hebben verkregen geen geboortecertificaat krijgen, omdat hun ouders

<sup>400</sup> Tilburg University, *The Stateless Tebu of Libya?*, 21-22.

<sup>401</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>402</sup> ISI, *The World's Stateless*, 115.

<sup>403</sup> Zo moet men om de nationaliteit te bewijzen de ID kaarten van de ouders kunnen laten zien. Echter, omdat de identiteitsdocumenten van de Afro-Mauritanen bij de expulsie waren vernietigd, is het voor velen van hen onmogelijk om aan deze eis te voldoen. Zo'n 40 procent van de verbannen Mauritanen die terugkeren naar Mauritanië zijn niet in het bezit van identiteitsdocumenten. Zie ook: IHRDA, *3½ years later, Mauritanian refugees still await restoration of citizenship, reparation*, Juni 2011.

geen identiteitsdocumentatie hebben. Dit creëert een nieuwe groep kinderen die risico lopen op staatloosheid. In 2014 waren er nog zo'n 8.000 Mauritanen in Mali en 700 in Senegal die terug wensten te keren, maar bij wie dat nog niet was gelukt.<sup>404</sup>

- De nationaliteitswetgeving van Mauritanië schrijft voor dat hoewel staatsburgerschap overgedragen kan worden via geboorte of huwelijk, de Mauritiaanse nationaliteit pas wordt overgedragen als dit samengaat met inschrijving in het bevolkingsregister. Dit kan voor moeilijkheden zorgen bij huwelijken die in het buitenland zijn voltrokken, traditionele huwelijken in Mauritanië die niet binnen drie maanden zijn geregistreerd, en bij de geboorte van buitenechtelijke kinderen of kinderen van ouders wiens huwelijk niet door de staat wordt erkend (bijvoorbeeld omdat de ouders het huwelijk alleen bij een religieuze autoriteit hebben laten registreren en niet bij de overheid).<sup>405</sup>

## Saoedi-Arabië

### Wie?

- Eind 2015 rapporteerde de UNHCR dat er 70.000 staatloze personen in Saoedi-Arabië verblijven die onder haar staatloosheidmandaat vallen.
- Dit aantal refereert voornamelijk naar *Bidoon Jinsiya* (een Arabische term voor “zonder nationaliteit”). Dit is geen homogene groep, maar bestaat over het algemeen uit leden van verschillende, vaak traditioneel nomadische stammen.<sup>406</sup>
- Ook wonen er tussen 120.000 (het officiële aantal) en 300.000 (het geschatte aantal) staatloze Rohingya vluchtelingen in Saoedi-Arabië, voornamelijk in Jiddah, Medina en Mekka.<sup>407</sup>
- Verder zijn er zo'n 300.000 tot 400.000 Palestijnen in het land aanwezig. Zij worden in Saoedi-Arabië niet geregistreerd als vluchtelingen.
- In Saoedi-Arabië kan staatloosheid ontstaan door het feit dat moeders hun nationaliteit bij de geboorte niet automatisch aan hun kind kunnen overdragen. Alleen als de vader onbekend of staatloos is, of een onbekende nationaliteit heeft, kan een moeder volgens de wet haar nationaliteit aan haar kind doorgeven. In de praktijk wordt deze wet echter nauwelijks geïmplementeerd, onder andere omdat het voor vrouwen in Saoedi-Arabië moeilijk is om een kind te laten registreren als de vader onbekend is. Sinds 2014 kunnen kinderen van Saoedi moeders en niet-Saoedi vaders op hun achttiende de nationaliteit van Saoedi-Arabië aanvragen. Het is nog niet bekend in hoeverre hier effectief gebruik van kan worden gemaakt.<sup>408</sup>

### Oorzaken

- De Bidoon zijn staatloos omdat ze zich niet hadden geregistreerd toen de nationaliteitswetgeving in werking trad en documenten aan staatsburgers werden verschaft. Het gaat hier vooral om nomadische Bedoeïen die niet kwalificeerde voor de nationaliteit,

<sup>404</sup> IHRDA, *3½ years later, Mauritanian refugees still await restoration of citizenship, reparation*, Juni 2011.

<sup>405</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met de UNHCR.

<sup>406</sup> Idem.

<sup>407</sup> Zie: <http://www.ethnologue.com/country/SA.>; Danish Immigration Service, *Rohingya refugees in Bangladesh and Thailand*, May 2011.

<sup>408</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.



omdat ze geen bewijs konden leveren van langdurig verblijf in het land. De staatloosheid treft zowel hen als hun nageslacht, die deze status overerven.<sup>409</sup>

- Al sinds 1948 trokken Rohingya naar Saoedi-Arabië om zich daar te vestigen. In het begin konden ze daar gemakkelijk verblijfsvergunningen en soms zelf staatsburgerschap krijgen. Hier kwam echter een einde aan in 1972, toen wetswijzigingen ervoor zorgden dat Rohingya hun speciale status verloren en aan dezelfde voorwaarden moesten voldoen als reguliere immigranten. Eén voorwaarde was het tonen van een niet-Saoedisch paspoort, wat voor staatloze Rohingya niet mogelijk was. Bangladesh en Pakistan regelden paspoorten voor een groot deel van de Rohingya in Saoedi-Arabië, waardoor het probleem deels opgelost was. Echter, andere criteria voor immigranten, zoals het hebben van een werkvisum onder een sponsor, bleven moeilijk haalbaar voor de Saoedische Rohingya, waardoor velen hun verblijfsvergunning verloren. In 2015 kon een deel van deze groep profiteren van een programma van de overheid waarmee zo'n 200.000 verblijfsvergunningen werden verstrekt. Op het moment hebben slechts zo'n 2.000 Rohingya in Saoedi-Arabië de Saoedische nationaliteit.<sup>410</sup>

## Syrië

### Wie?

- Het is onduidelijk hoeveel staatloze Syriërs er precies zijn. Aan het eind van 2015 had de UNHCR ongeveer 160.000 mensen in Syrië onder haar staatloosheidmandaat. Door de massale ontheemding als gevolg van de huidige crisis in Syrië zal het aantal staatloze Syriërs blijven groeien.<sup>411</sup>
- Onder de staatlozen in Syrië bevindt zich een onbekend aantal Koerden, ook wel *ajanib* ("buitenlander") of *maktoomeen* ("verborgen") genoemd.
- In 2015 rapporteerde de UNRWA dat er 528.616 Palestijnse vluchtelingen in Syrië verbleven. De meeste van hen zullen staatloos zijn omdat er, net als in Libanon, geen mogelijkheid voor hen is om te naturaliseren op basis van langdurig verblijf, noch kunnen staatloos geboren kinderen van Palestijnen bij geboorte de Syrische nationaliteit krijgen.<sup>412</sup>
- In Syrië kan een moeder haar nationaliteit niet aan haar kind overdragen, met uitzondering van gevallen waar het kind in Syrië is geboren en de vader het kind niet officieel heeft erkend. In theorie heeft Syrië waterdichte bescherming tegen staatloosheid bij de geboorte: als een kind op Syrisch grondgebied wordt geboren en staatloos zou zijn, dan krijgt het automatisch de Syrische nationaliteit.<sup>413</sup> In de praktijk wordt deze maatregel echter nooit toegepast. Als de vader van het kind staatloos is, een onbekende nationaliteit heeft, of een

---

<sup>409</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Saudi Arabia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612136.html>

<sup>410</sup> Van Waas, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, 18.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Saudi Arabia*, 13 april 2016.

<sup>411</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 juni 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57678f3d4.html>

<sup>412</sup> ISI, *The World's Stateless*, 128.

<sup>413</sup> Article 3(d), Syria Nationality Law No. 276, 1969.

nationaliteit heeft die niet aan het kind kan worden overgedragen, dan zal het kind in de meeste gevallen staatloos zijn.<sup>414</sup>

- Verder is er een onbekend aantal staatloze vluchtelingen of vluchtelingen die risico lopen op staatloosheid als gevolg van de huidige crisis.

### Oorzaken

- In Syrië ontstond staatloosheid als het gevolg van pogingen tot het “Arabiseren” van de bevolking door het introduceren van maatregelen die een Arabische nationale identiteit moesten benadrukken. Zo’n 120.000 Syrische Koerden werden staatloos na een volkstelling in de Al-Hasake regio in 1962.<sup>415</sup>
- Een deel van de betrokken bevolking werd als *ajanib* geregistreerd, een ander deels als *maktoumeen*. Omdat deze status wordt overgedragen aan de volgende generatie, blijft het aantal staatlozen groeien. In 2010 waren er ongeveer 300.000 staatloze Koerden in Syrië.<sup>416</sup>
- In 2011 vaardigde de overheid een naturalisatiedecreet uit waardoor de *ajanib* hun nationaliteit terug konden krijgen. Tussen 2011 en 2012 hebben tienduizenden *ajanib* op die manier een nationaliteit verkregen. Door de crisis is het om veiligheidsredenen echter onmogelijk om na te gaan in welke mate het na deze periode nog is gelukt om te naturaliseren.<sup>417</sup>
- Na het uitbreken van de crisis in 2011 zijn veel personen, waaronder staatloze personen, het land ontvlucht. Veel staatloze Koerden zijn naar Irak gevlucht.
- De *maktoumeen* kunnen nog steeds geen aanspraak maken op de Syrische nationaliteit en zijn daardoor nog effectief staatloos.<sup>418</sup>
- Kinderen uit traditionele huwelijken kunnen mogelijk problemen hebben met het verkrijgen van de Syrische nationaliteit. Huwelijken voor een Iman zijn islamitisch erkend, maar zijn nog niet door de overheid erkend. De huwelijksakte moet via een rechtbank voor de overheid verschijnen, waarna het huwelijk geregistreerd kan worden. Kinderen uit huwelijken voor een Iman, waarbij deze laatste stap niet is genomen, kunnen problemen ondervinden met hun nationaliteit: als de overheid het huwelijk niet erkent, kan de vader zijn nationaliteit niet automatisch aan de kinderen overdragen. Door genderdiscriminatie is het ook voor de moeder onmogelijk om haar nationaliteit over te dragen. Hierdoor kan het kind staatloos worden. Andere huwelijken die niet erkend worden zijn huwelijken tussen moslim vrouwen en niet-moslim mannen.<sup>419</sup>

---

<sup>414</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>415</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Syria*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611ff15.html>

<sup>416</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report- Universal Periodic Review: Syria*, mei 2011, zie: <http://www.refworld.org/docid/4dcb716f2.html>

<sup>417</sup> Idem.

<sup>418</sup> UNHCR, *Universal Periodic Review: Syria*, mei 2011.

<sup>419</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met landenexperts van de IND.

## Verenigde Arabische Emiraten

### Wie?

- Het is onbekend hoeveel staatlozen er precies in de Verenigde Arabische Emiraten aanwezig zijn. Schattingen van het United States Department of State lopen uiteen van 20.000 tot 100.000, en het Emirates Centre for Human Rights (ECHR) schaaft zich achter de schatting van 100.000 staatloze personen.<sup>420</sup>
- Net als in Koeweit zijn in de Verenigde Arabische Emiraten staatlozen vooral personen zonder staatsburgerschap, die Bidoon worden genoemd. De Bidoon in de VAE stammen af van nomadische Arabische gemeenschappen die zich in de periode van staatformatie niet hebben geregistreerd, of niet werden gerekend tot de stammen die in aanmerking kwamen voor het staatsburgerschap. Officieel wordt deze groep op een aantal van 10.000 geschat, maar NGO's maken een hogere schatting: het United States Department of States denkt dat wellicht wel 20.000 tot 100.000 personen staatloos zijn in de VAE.<sup>421</sup>
- Individuele gevallen van staatloosheid kunnen ontstaan door het feit dat een vrouwelijk staatsburger van de Emiraten haar nationaliteit niet aan haar kinderen kan overdragen, tenzij de vader onbekend of staatloos is. Staatloosheid zou het gevolg kunnen zijn van een huwelijk tussen een vrouw uit de Emiraten en een buitenlandse man die niet automatisch zijn nationaliteit aan zijn kinderen kan overdragen. Het kind kan wel als het volwassen (18 jaar) is de nationaliteit aanvragen.<sup>422</sup>
- De VAE kan bij een "dreiging tegen de staatsveiligheid" de nationaliteit van staatsburgers ontnemen. In de praktijk wordt deze maatregel voornamelijk toegepast op prodemocratische activisten. Leden van Al-Islah, een groep die zich inzet voor leven naar islamitische richtlijnen, worden ook regelmatig het slachtoffer van deze maatregel. Dit omdat de overheid hen ervan verdenkt banden te hebben met de Moslimbroederschap, en van plan te zijn om het regime ten val te brengen.<sup>423</sup>
- In de VAE bevindt zich ook een kleine groep Rohingya.

### Oorzaken

- De voornaamste oorzaak van staatloosheid is het uitblijven van registratie voor staatsburgerschap tijdens de staatformatie, vooral onder nomadische gemeenschappen.
- In 2008 werd een registratie van de Bidoon door de overheid georganiseerd om hun status te reglementeren. Het is onduidelijk hoeveel mensen hierdoor precies zijn geholpen.
- Sommige staatloze personen in de VAE hebben de nationaliteit van de Comoren verkregen, om op die manier aan een paspoort en identiteitsdocumenten te komen. De Comoren zouden deze personen, als zij gedeporteerd zouden worden, echter niet erkennen als staatsburgers.<sup>424</sup>
- Artikel 16 van de naturalisatiewetgeving van de VAE staat toe dat de nationaliteit van een staatsburger wordt ontnomen als hij een "activiteit uitvoert of probeert uit te voeren die

---

<sup>420</sup> ISI, *The World's Stateless*, 110.

<sup>421</sup> USDOS - US Department of State: *Country Report on Human Rights Practices 2015 - United Arab Emirates*, 13 April 2016 (available at [ecoi.net](http://www.ecoi.net/local_link/322599/448374_en.html)) [http://www.ecoi.net/local\\_link/322599/448374\\_en.html](http://www.ecoi.net/local_link/322599/448374_en.html)

<sup>422</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>423</sup> Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression*, 14.

<sup>424</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - United Arab Emirates*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611ed13.html>

een gevaar vormt voor de staatsveiligheid”. Net als in Bahrein kan dit breed geïnterpreteerd worden, en wordt het sinds het begin van de Arabische Lente in 2010 vooral toegepast op politieke opposanten en activisten.<sup>425</sup>

### Overige landen

Het is mogelijk dat in **Iran** nog een aantal Feili Koerden leven die na hun deportatie niet naar Irak zijn teruggekeerd. Ook kunnen in Iran alleen vaders hun nationaliteit aan hun kinderen doorgeven. Bij moeders is dit in alle gevallen onmogelijk.<sup>426</sup>

In **Egypte** zijn 22 staatloze personen officieel bij de UNHCR bekend. Dit zijn Armeniërs die al vijftig jaar ontheemd zijn. Waarschijnlijk ligt het werkelijke aantal staatlozen hoger, en bevinden zich mensen, die staatloos zijn als gevolg van conflicten over de Soedanese/Zuid-Soedanese en Ethiopische/Eritrese nationaliteit, in het land. Ook zijn er zo’n 50.000 tot 100.000 staatloze Palestijnse vluchtelingen in Egypte aanwezig.<sup>427</sup>

In 2015 waren in **Qatar** 1.200 personen aanwezig die onder het UNHCR staatloosheidsmandaat vielen. Dit zijn vooral staatloze Bidoon (hun aantal wordt overigens ook wel op 2.000 geschat). De Bidoon in Qatar hebben toegang tot educatie en gezondheidszorg, maar dat maakt ze niet minder staatloos. Naturalisatie kan na een verblijf van 25 jaar, maar komt zelden voor: het maximum aantal personen dat per jaar genaturaliseerd mag worden is vijftig. Vrouwen kunnen in Qatar niet hun nationaliteit aan hun kinderen overdragen, en er bestaan geen uitzonderingen op deze regel om staatloosheid te voorkomen.<sup>428</sup>

Staatloosheid is een probleem bij al-Azazma, één van de grootste Negev Bedoeïen gemeenschappen. Deze stam leeft in het zuiden van **Israël**, het Sinaï schiereiland van **Egypte** en zuid **Jordanië**. Het precieze aantal staatloze Azazma is onbekend, maar volgens schattingen van mensenrechten organisaties gaat het om enkele honderden personen in de Negev regio.<sup>429</sup>

Palestijnse vluchtelingen hebben een onduidelijke status in **Jordanië**. Tot 1988 konden Palestijnse vluchtelingen in Jordanië het volledige Jordaanse staatsburgerschap verkrijgen. Toen Jordanië zich in 1988 terugtrok uit de Westelijke Jordaanoever en haar aanspraak op dit territorium opgaf ten gunste van de PLO, voerde het land nieuwe maatregelen in die ervoor zorgden dat de Jordaanse paspoorten van Palestijnen in de Westelijke Jordaanoever tijdelijk werden. Deze tijdelijke paspoorten hebben geen nationaliteitsnummer en zijn alleen geldig als reisdocumenten. De Jordaniërs van Palestijnse afkomst in de Westelijke Jordaanoever die een tijdelijk paspoort ontvingen, hadden hierdoor in Jordanië niet langer toegang tot de rechten die zij met een normaal Jordaans paspoort zouden hebben (waaronder educatie en gezondheidszorg). In artikel 2 van de Jordaanse terugtrekkingsinstructies staat dat personen van Palestijnse afkomst die in de Westelijke Jordaanoever verblijven de Palestijnse, en niet de Jordaanse nationaliteit hebben. Hierbij is echter

---

<sup>425</sup> Aiena, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression*, 14-15.

<sup>426</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>427</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Egypt*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161273c.html>

<sup>428</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Qatar*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716121e15.html>; UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>429</sup> ISI, *The World's Stateless*, 112.

geen aandacht besteed aan het feit dat er geen officiële Palestijnse staat bestaat. De voormalig Jordaanse burgers in de Westelijke Jordaanoever kregen zo automatisch de status van staatloze Palestijnen in door Israël bezet gebied. Het feit dat sommige van hen in bezit zijn van het tijdelijke Jordaanse paspoort kan tot verwarring leiden en de illusie scheppen dat ze bezitten over een nationaliteit, wat eventuele asielaanvraag in andere landen kan bemoeilijken.<sup>430</sup>

Er is niet veel bekend over staatloosheid in **Djibouti**. Er is een vermoeden dat staatloosheid ook hier voorkomt, maar meer onderzoek in het land is nog nodig om meer duidelijkheid over de aard en omvang van het staatloosheidsprobleem te scheppen.

---

<sup>430</sup> Shaul M. Gabbay, 'The Status of Palestinians in Jordan', *Political Sciences & Public Affairs* 2:1 (2014) 2-3.

## Hoofdstuk 6: Regio - Amerika

Staatloosheid is in Amerika<sup>431</sup> in absolute cijfers een gering probleem vergeleken met de andere regio's. In 2015 had de UNHCR in Amerika 136.585 mensen onder haar staatloosheid mandaat.<sup>432</sup> Dit komt voornamelijk door het feit dat nationaliteit in de meeste staten in Amerika wordt doorgegeven op basis van het *jus soli* principe: zo krijgt iedereen die in het territorium van een staat geboren wordt, ongeacht afkomst of andere omstandigheden, de nationaliteit van het land.

### 6.1 Voornaamste oorzaken van staatloosheid in Amerika

#### 6.1.1 Discriminatie en limieten op het *jus soli* principe

Het *jus soli* principe biedt een goede bescherming tegen staatloosheid: als staatloze personen naar een *jus soli* land trekken, dan wordt de staatloosheid niet overgedragen op de volgende generatie en verdwijnt het probleem op de lange termijn vanzelf. Echter, een aantal landen in Amerika maken of geen gebruik van het *jus soli* principe, of hebben geen puur *jus soli* systeem. Het gaat hier om de Bahama's en de Dominicaanse Republiek, waar voornamelijk personen van Haïtiaanse afkomst de toegang tot de nationaliteit of wordt bemoeilijkt, of geheel geblokkeerd<sup>433</sup>.

Verder kan gender discriminatie op het gebied van het overdragen van de nationaliteit in individuele gevallen voor staatloosheid zorgen: vrouwen uit Barbados en de Bahama's kunnen hun nationaliteit niet automatisch aan hun kinderen overdragen als deze kinderen in het buitenland worden geboren.<sup>434</sup>

#### 6.1.2 Het ontbreken van identiteitsdocumenten

Een gebrek aan geboorteregistratie kan in Amerika aan de wortels van staatloosheid liggen. Veel personen van Haïtiaanse afkomst in de Dominicaanse Republiek hebben te maken met het probleem dat ze niet zijn geregistreerd, of dat hen registratie zeer moeilijk is gemaakt, waardoor ze problemen kunnen ondervinden met het aantonen of verkrijgen van staatsburgerschap van de Dominicaanse Republiek. In Costa Rica zijn zo'n 1.200 kinderen uit de Ngöbe-Buglé gemeenschap bij de geboorte niet geregistreerd. Ook in Suriname komt het voor dat ouders hun kinderen niet laten registreren. Het gaat hierbij om in het buitenland geboren (migranten)ouders die geen verblijfsvergunning hebben: angst om ontdekt en uitgezet te worden, weerhoudt velen van hen ervan om hun kind te registreren. Het gaat hier vooral om Haïtiaanse migranten.<sup>435</sup>

---

<sup>431</sup> Onder deze regio worden de volgende landen gerekend: Antigua en Barbuda, Argentinië, de Bahama's, Barbados, Belize, Bolivia, Brazilië, Canada, Chili, Colombia, Costa Rica, Cuba, Dominica, de Dominicaanse Republiek, Ecuador, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guyana, Haïti, Honduras, Jamaica, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Saint Kitts en Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent en de Grenadines, Suriname, Trinidad en Tobago, Uruguay, Venezuela, de Verenigde Staten.

<sup>432</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 Juni 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57678f3d4.html>

<sup>433</sup> Voor meer informatie, zie de landenlijst.

<sup>434</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

<sup>435</sup> UNHCR news, *Statelessness: UNHCR helps indigenous people without frontiers in Central America*, 7 mei 2015; USDOS - US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2015 - Costa Rica, 13 April 2016 (zie: [ecoi.net](http://www.ecoi.net), [http://www.ecoi.net/local\\_link/322564/448339\\_en.html](http://www.ecoi.net/local_link/322564/448339_en.html)).

## **6.2 Voornaamste groepen staatlozen in Amerika**

Veruit de grootste groep staatlozen in Amerika zijn personen van Haïtiaanse afkomst in de Dominicaanse Republiek en de Bahamas. Zij zijn vooral kwetsbaar als zij afstammen van illegale, ongedocumenteerde migranten, en als zij zelf ook niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten.

## 6.3 Landenlijst

### De Bahama's

#### Wie?

- Het totaal aantal staatlozen op de Bahama's is onbekend.
- Mensen die risico lopen op staatloosheid in de Bahama's zijn personen van Haïtiaanse afkomst, die door discriminatie te maken hebben met lang oponthoud in de burgerschapsregistratie procedure.

#### Oorzaken

- Over het algemeen geldt in dit land het *jus sanguis* principe, in tegenstelling tot de meeste andere landen in Amerika. Ook het *jus soli* principe is in gebruik, maar dit treedt niet automatisch in werking bij de geboorte: in plaats daarvan moeten kinderen van buitenlanders tussen de 18<sup>de</sup> en de 19<sup>de</sup> verjaardag een verzoek indienen om de Bahamaanse nationaliteit te verkrijgen. Na de 19<sup>de</sup> verjaardag kan een verzoek nog steeds worden ingediend, maar in dat geval hebben deze kinderen van buitenlanders niet meteen recht op de nationaliteit, en hebben de autoriteiten de discretionaire bevoegdheid om de Bahaamse nationaliteit wel of niet toe te kennen.<sup>436</sup>
- Mensen van Haïtiaanse afkomst hebben te maken met lang oponthoud in de hiervoor genoemde registratieprocedure voor het staatsburgerschap. Als deze personen ook geen toegang krijgen tot de Haïtiaanse nationaliteit, kan dit resulteren in staatloosheid.<sup>437</sup>
- Verder is er een risico op staatloosheid door de plicht om de nationaliteit van een ander land op te geven voordat de Bahamaanse nationaliteit kan worden verkregen.<sup>438</sup>
- Ook kan staatloosheid in individuele gevallen worden veroorzaakt door gender discriminatie in de Bahamaanse Constitutie, die vrouwen niet toestaat hun nationaliteit aan hun kind over te dragen als het kind in het buitenland is geboren.<sup>439</sup>

### Dominicaanse Republiek

#### Wie?

- In de Dominicaanse Republiek leefden in 2013 210.000 geregistreerde staatloze personen. De Dominicaanse Republiek had daarmee het grootste aantal staatlozen van Amerika.
- Het gaat om personen van Haïtiaanse afkomst die in de Dominicaanse Republiek geboren zijn.

#### Oorzaken

- Tot 2010 werd nationaliteit in de Dominicaanse Republiek verstrekt aan iedereen die op het grondgebied was geboren, met uitzondering van kinderen van diplomaten en mensen die "*in transit*", op "*doortocht*", in het land waren. Zo zouden ook de kinderen van illegale Haïtiaanse migranten, die als sinds de jaren twintig van de twintigste eeuw in het land aanwezig waren als arbeiders op de suikerplantages, de Dominicaanse nationaliteit moeten krijgen, zonder dat hun ouders hen daarvoor moesten laten registreren.

---

<sup>436</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless*, 2014, 74.

<sup>437</sup> ISI, *The World's Stateless*, 2014, 74.

<sup>438</sup> Zie: <http://eudo-citizenship.eu/databases/modes-of-acquisition> voor de Bahama's.

<sup>439</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.



- In de praktijk ligt dit echter anders. Haïtianen werden ten onrechte gezien als personen die onder de uitzondering *“in transit”* vielen, en daardoor ondervonden zij problemen bij het verkrijgen van staatsburgerschap. Afstammelingen van Haïtiaanse migranten moesten volgens de Dominicaanse Republiek eigenlijk geregistreerd worden bij het Haïtiaanse consulaat in Santo Domingo, maar in de praktijk gebeurde dit niet altijd omdat de ouders zichzelf en hun kinderen als Dominicaans zagen.<sup>440</sup>
- De *“in transit”* uitzondering werd vanaf 2004 steeds breder geïnterpreteerd om mensen die als *“vreemdelingen”* werden gezien van het *jus soli* principe uit te kunnen sluiten. Dit leidde er uiteindelijk toe dat in 2013 door de Dominicaanse Constitutionele Rechter werd besloten dat alle personen die sinds 1929 in het land waren geboren uit buitenlandse ouders die geen legale migratiestatus hadden, niet de Dominicaanse nationaliteit hadden mogen krijgen. Deze uitspraak trof vooral inwoners van Haïtiaanse afkomst. Een groot aantal van hen werd door het verlies van de Dominicaanse nationaliteit staatloos, omdat ze ook nooit de Haïtiaanse nationaliteit hadden aangevraagd en door een gebrek aan identiteitsdocumenten niet kunnen aantonen dat ze daar recht op hebben<sup>441 442</sup>.
- De Dominicaanse overheid heeft met het naturalisatieplan 169-14 een poging gedaan om de negatieve gevolgen van de uitspraak te verzachten. Deze wet deelde de staatloze Haïtianen op in twee groepen:
  - o Groep A bestond uit Haïtianen die bij de geboorte waren geregistreerd in het Dominicaanse geboorteregister. Zij zouden recht hebben op de Dominicaanse nationaliteit, en zouden in theorie zonder problemen documenten moeten kunnen krijgen waarmee hun Dominicaanse nationaliteit wordt bevestigd. Deze groep is echter opnieuw opgedeeld in twee groepen: *“authorized”* en *“transcribed”*. Personen in de *“transcribed”* groep moeten hun geboorte laten registreren in een apart bevolkingsregister en een nieuwe geboorteakte aanvragen. Op deze geboorteakte zou niet vermeld staan dat zij voor het verkrijgen van deze nieuwe akte al geregistreerd waren. Het is onduidelijk wat precies met *“transcribed”* wordt bedoeld, wat mogelijk arbitraire en discriminatoire interpretaties in de hand werkt. Ook is er geen basis voor deze categorie in de Dominicaanse wetgeving. Veel personen in de *“transcribed”* groep hebben moeite met het verkrijgen van de hernieuwde geboorteakte door onduidelijkheden rond de definitie van de categorie en vertragingen;<sup>443</sup>
  - o Personen uit Groep B zijn niet geregistreerd in het geboorteregister, en moeten zich als vreemdeling laten registreren, om vervolgens door een lange, ingewikkelde procedure te naturaliseren tot Dominicaanse staatsburgers. Er is geen speciale, aangepaste naturalisatie procedure voor deze groep, en succesvolle naturalisatie is, zelfs na het doorlopen van de volledige procedure, niet gegarandeerd. Obstakels zijn onder andere: niet in het bezit zijn van een buitenlands paspoort, en de

<sup>440</sup> Refugees International, *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness*, 11 maart 2009, Dominicaanse Republiek.

<sup>441</sup> Nationaliteit wordt in Haïti overgedragen via het *jus sanguinis* principe.

<sup>442</sup> Amnesty International, *Dominican Republic: 'Without papers, I am no one': Stateless people in the Dominican Republic*, 19 november 2015, 5-7.

<sup>443</sup> Idem, 27-28.

discretionaire macht van de president met betrekking tot het toekennen van de nationaliteit;<sup>444</sup>

- o Bovendien heeft niet iedereen zich überhaupt voor het naturalisatieplan aangemeld, vooral door een gebrek aan informatie voorziening over de procedure en documentatie eisen waaraan ongedocumenteerde personen van Haïtiaanse afkomst niet konden voldoen. Omdat de deadline voor registratie is verstreken, zijn deze mensen zijn nog altijd ongedocumenteerd en hebben een onduidelijke nationaliteitsstatus, zonder dat zij een mogelijkheid hebben om iets aan deze situatie te doen. Deze mensen kunnen ook voor hun kinderen vaak geen geboortekte, of zelfs maar een geboortecertificaat van het ziekenhuis, verkrijgen.<sup>445</sup>
- In het cijfer van 210.000 staatloze personen in de Dominicaanse Republiek zijn alleen personen van de eerste generatie van Haïtiaanse afkomst meegerekend: de kans is groot dat het cijfer nog hoger zou uitvallen als ook de hierop volgende generaties meegeteld werden.<sup>446</sup>
- Sinds de jaren negentig van de twintigste eeuw kwam het steeds vaker voor dat geboorteregistratie van kinderen van ouders van Haïtiaanse afkomst door ambtenaren van het bevolkingsregister werd geweigerd. Dit omdat ambtenaren ervanuit gingen dat kinderen van ongedocumenteerde Haïtiaanse ouders geen recht hadden op de Dominicaanse nationaliteit, omdat hun ouders “*in transit*” zouden zijn. Maar zelfs ouders van Haïtiaanse afkomst, of ouders waarvan gedacht werd dat ze van Haïtiaanse afkomst waren, die wel documenten hadden, kregen te maken met discriminatie en achterdocht over de authenticiteit van deze documenten.<sup>447</sup>

## Overige landen

**Barbados** heeft net als de Bahama's een verhoogd risico op staatloosheid door gender discriminatie in de Constitutie, die bepaalt dat waar mannen ongeacht hun verblijfplaats hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen overdragen, vrouwen hun nationaliteit niet aan hun kinderen door kunnen geven als het kind in het buitenland is geboren.<sup>448</sup>

Staatloosheid in **Suriname** kon een tijd voorkomen als resultaat van verschillen in de interpretatie van de Toescheidingsovereenstemming (TOS) met Nederland in 1975 over de verdeling van het burgerschap na de Surinaamse onafhankelijkheid, waardoor sommige mensen door geen van beide landen als staatsburger werden beschouwd. Meer specifiek, staatloosheid is tegenwoordig voornamelijk het resultaat van de bewijslast die is verbonden aan oplossingen voor deze verschillen in interpretatie. Over de volgende afspraken bestonden verschillende interpretaties:

- Minderjarige kinderen zouden over het algemeen de nationaliteit van de vader krijgen, tenzij ze met alleen hun moeder in een ander land dan de vader verbleven. Volgens Suriname betekent dit dat als een vader, moeder en kind in Nederland woonden en het kind de vader

---

<sup>444</sup> Amnesty International, *Dominican Republic: 'Without papers, I am no one'*, 32-33.

<sup>445</sup> Idem, 30-31, 33.

<sup>446</sup> Idem, 33.

<sup>447</sup> Idem, 13.

<sup>448</sup> UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016.

volgde in het krijgen van de Nederlandse nationaliteit, dit kind niet meer in aanmerking komt voor de Surinaamse nationaliteit. Nederland interpreteerde deze afspraak echter anders, en argumenteert dat als de moeder en het kind vervolgens zonder de vader naar Suriname zouden vertrekken, ze daar alsnog in aanmerking zouden komen voor de Surinaamse nationaliteit. In zo'n geval zou Nederland het kind als Surinaams zien, en Suriname zou het kind als Nederlands zien. Dit probleem is echter na gesprekken tussen Nederland en Suriname aan het eind van de jaren tachtig opgelost.<sup>449</sup>

- Surinaamse Nederlanders die naar Suriname remigreerden en hier twee jaar verbleven konden de Surinaamse nationaliteit verkrijgen. Suriname ging ervanuit dat deze regeling na 1 januari 1986 zou vervallen, maar Nederland nam aan dat de regeling altijd geldig zou blijven. Hierdoor zag Nederland ook Surinaamse Nederlanders die na 1986 meer dan twee jaar in Suriname verbleven niet meer als Nederlanders, terwijl Suriname hen niet als Surinamers zag. In 1989 deed de Hoge Raad een uitspraak, waarin werd benadrukt dat de Nederlandse nationaliteit niet kon worden afgenomen als het niet duidelijk was of hier de Surinaamse nationaliteit voor de in plaats werd gegeven.<sup>450</sup>

Het staatloosheidprobleem is hiermee nog niet geheel opgelost. Personen die door de hiervoor genoemde gaten in de TOS heen vallen moeten vaak bewijs leveren dat dit inderdaad het geval is. Het is echter voor veel mensen moeilijk om aan de benodigde documenten te komen (bijvoorbeeld, documenten die zouden bewijzen dat personen na een vertrek naar Suriname binnen twee jaar weer teruggekeerd was in Nederland en daarom ten onrechte de Nederlandse nationaliteit had verloren). Het werkelijke probleem ligt nu dus niet meer zozeer bij de interpretatie van de TOS, maar bij bewijsvoering en de verdeling van de bewijslast. Ook kunnen problemen zich voordoen bij iemand die uit Nederland is vertrokken, zich korter dan twee jaar in Suriname heeft gevestigd, en daarna in andere landen heeft gewoond. Zij hebben het Nederlanderschap vaak verloren, maar als zij niet kunnen aantonen dat ze de Surinaamse nationaliteit niet hebben, dan krijgen ze niet automatisch de Nederlandse nationaliteit terug. Hierdoor kan deze persoon alsnog staatloos worden.<sup>451</sup>

In de **Verenigde Staten** woont een paar honderd staatlozen binnen de migratiecontext. Ook zijn vanaf 2007 zo'n 66.000 staatloze etnisch Nepalese vluchtelingen uit Bhutan, die naar Nepal waren verbannen, naar de Verenigde Staten overgeplaatst.<sup>452</sup> Zij hopen uiteindelijk te naturaliseren: hun afstammelingen zullen automatisch de Amerikaanse nationaliteit krijgen.

Kinderen van de tweede generatie Canadezen buiten **Canada** moeten voor hun 28<sup>ste</sup> verjaardag het Canadese staatsburgerschap aanvragen om het te behouden. Doen ze dat niet, dan kan het zijn dat ze staatloos worden. Een staatloos kind mag de Canadese nationaliteit aanvragen, maar wel pas na drie of vier jaar in Canada te hebben gewoond.

In **Costa Rica** verblijven volgens UNHCR statistieken zo'n 1.806 staatloze personen, ook wel "*Chriticos*" genoemd. Het gaat hier voornamelijk om de Ngöbe-Buglé gemeenschap, een inheemse groep uit Panama die in Costa Rica op de koffieplantages werken. Velen van hen hebben hun kinderen bij de geboorte niet laten registreren, vanwege een gebrek aan bewustzijn van het belang

---

<sup>449</sup> Bram van Melle, 'Surinaams, Nederlands - of geen van beide', A&MR 5-6 (2013) 296.

<sup>450</sup> Van Melle, 'Surinaams, Nederlands - of geen van beide', 296-297.

<sup>451</sup> Idem, 298-299.

<sup>452</sup> Voor meer informatie, zie in de landeninformatie over Bhutan en Nepal in de Regio: Azië sectie.

hiervan, of omdat ervanuit werd gegaan dat de kinderen automatisch de Panamese of Nicaraguaanse nationaliteit zouden krijgen. De ongeregistreerde kinderen worden echter door beide landen niet erkend als inwoners, wat hen staatloos maakt. Costa Rica en de UNHCR werken sinds 2013 samen om dit probleem op te lossen. Inmiddels zijn zo'n 2.975 individuen door registratieacties van de UNHCR geregistreerd. Of hiermee het probleem van staatloosheid bij Ngöbe-Buglé kinderen is opgelost, is niet duidelijk.<sup>453</sup>

In **Brazilië** woonden in 2015 4 mensen die onder het staatloosheidsmandaat van de UNHCR vallen. De Braziliaanse nationaliteit wordt over het algemeen verkregen via het *jus soli* principe. Het *jus sanguinis* principe geldt voor kinderen van Braziliaanse ouders die in het buitenland worden geboren, die tot 1994 de Braziliaanse nationaliteit konden krijgen. In 1994 werd artikel 12 van de Braziliaanse constitutie aangepast, waardoor kinderen van Braziliaanse ouders die in het buitenland werden geboren alleen nog de Braziliaanse nationaliteit konden krijgen als ze terugkeerden naar Brazilië en daar de nationaliteit aanvroegen. Hierdoor werden tussen 1994 en 2007 zo'n 200.000 staatloze kinderen van Brazilianen in het buitenland geboren. In 2007 werd de constitutie aangepast om dit probleem op te lossen, waardoor nu iedereen met een Braziliaanse ouder die in het buitenland wordt geboren de nationaliteit kan krijgen als hij of zij daarvoor geregistreerd wordt bij het Braziliaanse consulaat in hun geboorteland. Hierdoor zou het probleem van staatloosheid onder Brazilianen in het buitenland opgelost moeten zijn. Het is niet duidelijk of de vier staatloze personen in Brazilië nog staatloos zijn als gevolg van de situatie tussen 1994 en 2007, of dat dit staatloze personen binnen de migratiecontext zijn.<sup>454</sup>

---

<sup>453</sup> UNHCR news, *Statelessness: UNHCR helps indigenous people without frontiers in Central America*, 7 mei 2015; USDOS - US Department of State: Country Report on Human Rights Practices 2015 - Costa Rica, 13 April 2016.

<sup>454</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Good Practices Paper - Action 1: Resolving Existing Major Situations of Statelessness*, 23 februari 2015, 19-21.

## Hoofdstuk 7: Staatloze Palestijnen

De kwestie van staatloze Palestijnen is gecompliceerd en krijgt daarom in deze sectie apart aandacht. Er zijn drie redenen waarom de situatie van staatloze Palestijnen anders is dan die van andere staatloze personen.

Ten eerste is staatloosheid van Palestijnen verbonden aan het feit dat er nooit een soevereine Palestijnse autoriteit is geweest die expliciet in nationaliteitswetgeving heeft gedefinieerd wie wel en wie niet wordt gezien als Palestijnse staatsburger. Met andere woorden, waar de oorzaken van staatloosheid vaak gaan om hoe nationaliteit wordt verkregen of afgenomen, gaat het hier om het feit dat er geen duidelijkheid is over wat de Palestijnse nationaliteit überhaupt is.<sup>455</sup>

Ten tweede wekt de term “Palestijnen” meer de indruk van een homogene groep dan in de praktijk het geval is. Palestijnen hebben gemeen dat ze een gezamenlijke afkomst hebben in Palestina (vaak in combinatie met een Arabische identiteit), maar verder gaat het om een zeer diverse groep, verspreid over zeer diverse gebieden. De status van Palestijnen met betrekking tot nationaliteit en staatloosheid kan ver uiteenlopen, en is sterk afhankelijk van het land waarin de Palestijnen zich bevinden en het nationaliteitsbeleid dat daar gevoerd wordt. De situatie van Palestijnen is in dit opzicht uniek, omdat Palestijnen niet simpelweg buiten de definitie van personen die recht hebben op de nationaliteit van een land vallen, maar vaak als groep opzettelijk worden buitengesloten van de nationaliteit. In 1965 werd door de Arabische Liga het Casablanca Protocol aangenomen, waarin werd bepaald dat Palestijnen het recht hadden op werk, vrijheid van vestiging en reisdocumenten, maar dat hun “Palestijnse identiteit” bewaard moest worden. In de praktijk betekent dit dat Palestijnen niet kunnen naturaliseren, omdat dit hun recht om terug te keren naar Palestina zou ondermijnen. Alleen Irak heeft dit officieel in de wet vastgelegd<sup>456</sup>, maar in de praktijk kunnen Palestijnen ook in Libanon en Syrië niet naturaliseren. In Jordanië kregen Palestijnen aanvankelijk de nationaliteit, maar daarop is door de jaren heen massale denationalisatie gevolgd<sup>457</sup>, waardoor inmiddels duizenden Jordaniërs van Palestijnse afkomst weer staatloos zijn.<sup>458</sup>

Als laatste is de situatie van staatloze Palestijnen uniek, omdat ze niet allemaal onder hetzelfde mandaat vallen. De meeste Palestijnse vluchtelingen vallen onder het mandaat van de *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees* (UNRWA), een organisatie die in 1948 speciaal voor Palestijnse vluchtelingen is opgericht. Palestijnse vluchtelingen onder het mandaat van de UNRWA vallen automatisch niet onder het mandaat van andere organisaties van de VN, waaronder de UNHCR, en de daarbij behorende bescherming. De UNRWA maakt geen onderscheid op basis van nationaliteitsstatus, waardoor zowel staatloze Palestijnen als Palestijnen met een

---

<sup>455</sup> Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless*, 127.

<sup>456</sup> Article 6(2), Iraqi Nationality Law No. 26, 2006.

<sup>457</sup> Palestijnse vluchtelingen in Jordanië en de Westelijke Jordaanoever (deze laatste was op dat moment door Jordanië ingenomen) konden tot 1988 het volledige staatsburgerschap van Jordanië krijgen. Dit veranderde echter toen Jordanië zich terugtrok uit de Westelijke Jordaanoever in 1988 ten gunste van de PLO, waarna de Jordaanse paspoorten van Palestijnen in de Westelijke Jordaanoever tijdelijk werden en zij niet meer op de volle rechten van staatsburgerschap konden rekenen. Voor meer informatie, zie de landeninformatie over Jordanië in de landenlijst van de MENA regio, onder “overige landen”.; ISI, *The World's Stateless*, 127.

<sup>458</sup> Human Rights Watch, *Stateless Again. Palestinian-origin Jordanians deprived of their nationality*, 2010.; voor meer informatie over Palestijnen in Jordanië, zie ook de informatie over staatloosheid in Jordanië in de landenlijst.; Laura van Waas, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA Region*, 9 september 2014, 15-16.

nationaliteit onder haar mandaat vallen, als ze aan de criteria voldoen.<sup>459</sup> De verspreiding van Palestijnen over verschillende VN mandaten bemoeilijkt het verkrijgen van precieze cijfers over de omvang en nationaliteitsstatus van de groep. In de volgende sectie wordt verder gekeken naar de achtergrond van de UNRWA en welke Palestijnen precies onder welk mandaat vallen.<sup>460</sup>

## 7.1 Het Arabisch-Israëliisch Conflict en de UNRWA

De UNRWA werd in 1948 in het leven geroepen als gevolg van het Arabisch-Israëliisch conflict. Dit conflict ontstond nadat Resolutie 181 van de Algemene Vergadering Verenigde Naties (ook wel bekend als het verdelingsplan) van de *United Nations Special Committee on Palestine* (UNSCOP) op 9 november 1947 werd aangenomen, waarin werd besloten om Israël en Palestina op te splitsen in twee aparte staten en Jeruzalem onder indirect bestuur van de VN te plaatsen met een internationaal statuut. Hierop braken gevechten uit tussen de zionistisch-Joodse paramilitaire organisatie Hagana en Palestijnse Arabische strijders. Ondanks het feit dat legers van Egypte, Jordanië, Irak en Syrië zich in de strijd tegen de Hagana mengden, had Israël aan het eind van de vijandigheden in 1949 niet alleen stand gehouden, maar ook 78 procent van het terrein dat in het verdelingsplan aan Palestina was toegeschreven in handen gekregen.<sup>461</sup>

Het conflict had tot gevolg dat 750.000 tot 900.000 Palestijnen in het door Israël ingenomen gebied ontheemd raakten. De meesten vluchtten naar Arabische buurlanden, zoals Libanon en Syrië, of naar de gebieden van Palestina die na het Arabisch-Israëliisch conflict door Jordanië en Egypte waren geannexeerd: respectievelijk de Westelijke Jordaanoever en Gaza.<sup>462</sup>

Het UNRWA werd opgericht om hulp en bescherming te bieden aan deze groep Palestijnse vluchtelingen, die als volgt werden gedefinieerd: *personen die in Palestina leefden tussen juni 1946 en mei 1948, die zowel hun huis als bron van inkomsten zijn kwijtgeraakt als gevolg van het Arabisch-Israëliisch conflict in 1948; en bovendien: de nakomelingen van deze personen.*<sup>463</sup> Ook Palestijnen die door het conflict van 1967 ontheemd raakten konden aanspraak maken op hulp van de UNRWA. Het mandaat van de UNRWA is van toepassing op vijf gebieden: Libanon, Jordanië, Syrië, de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Om in aanmerking te komen voor hulp van de UNRWA moet een persoon dus aan de hiervoor genoemde definitie van Palestijnse vluchteling voldoen, en moet hij of zij in één van deze vijf landen aanwezig zijn.<sup>464</sup>

Dit betekent dat veel, maar niet alle Palestijnse vluchtelingen onder het UNRWA-mandaat vallen. Palestijnen kunnen opgedeeld worden in drie groepen:

- **Palestijnse vluchtelingen die onder het UNRWA-mandaat vallen.** Dit zijn meer dan 5,5 miljoen Palestijnse vluchtelingen onder het UNRWA mandaat, waarvan de meesten zich in Jordanië en de Gazastrook bevinden.
- **Palestijnse vluchtelingen buiten de vijf territoria die onder het UNHCR-vluchtelingenmandaat vallen.** Zij leven voornamelijk in Saoedi-Arabië (275.000) en de

<sup>459</sup> Voor informatie over de criteria waaraan Palestijnse vluchtelingen moet voldoen om onder het UNRWA mandaat te vallen, zie het kopje "Palestijnen onder het UNRWA mandaat" verderop in deze sectie

<sup>460</sup> ISI, *The World's Stateless*, 127.

<sup>461</sup> S. Mock, A. Obeidi, en J. Zeleznikow, 'A Brief Outline of the Israel-Palestinian Conflict', *Group Decision and Negotiation* 23:6 (2014) 1253.

<sup>462</sup> Mock, Obeidi en Zeleznikow, 'A Brief Outline of the Israel-Palestinian Conflict', 1254.

<sup>463</sup> Zie: <http://www.unrwa.org/palestine-refugees>

<sup>464</sup> ISI, *The World's Stateless*, 128.

andere Golfstaten (140.000), in Egypte (50.000 tot 100.000), Irak (ongeveer 10.000) en in Europa en Amerika.

- **Palestijnen die geen vluchtelingen zijn en onder het UNHCR-staatloosheidsmandaat vallen.** Deze Palestijnen zijn nooit ontheemd geraakt en leven voornamelijk in de Westelijke Jordaanoever (1,7 miljoen) en de Gazastrook (400.000).

## 7.2 Palestijnen onder het UNRWA-mandaat

Op 1 januari 2015 gaf de UNRWA de volgende aantallen over de Palestijnse vluchtelingen die onder haar mandaat vielen:<sup>465</sup>

|                   |           |
|-------------------|-----------|
| <b>Jordanië</b>   | 2.212.917 |
| <b>Libanon</b>    | 493.134   |
| <b>Syrië</b>      | 591.780   |
| <b>West Bank</b>  | 942.184   |
| <b>Gazastrook</b> | 1.349.473 |
| <b>TOTAAL</b>     | 5.589.488 |

Omdat de UNRWA geen onderscheid maakt tussen nationaliteitsstatus (of gebrek hieraan) van de Palestijnen die onder haar mandaat vallen, is het moeilijk om te zeggen hoeveel van de 5,5 miljoen Palestijnse vluchtelingen staatloos zijn. Een klein aantal Palestijnse vluchtelingen heeft de nationaliteit van een ander land weten te verkrijgen. De meeste Palestijnen in Jordanië kregen de Jordaanse nationaliteit na Jordanië's annexatie van de Westelijke Jordaanoever. Echter, nadat Jordanië in 1988 zich uit de Westelijke Jordaanoever terugtrok, verloren Palestijnen in dat gebied hun Jordaanse nationaliteit, en werd ook de nationaliteitsstatus van Jordaniërs van Palestijnse afkomst die zich in het buitenland bevonden onduidelijk. In een aantal landen, waaronder Syrië en Libanon, is naturaliseren voor Palestijnse vluchtelingen geheel onmogelijk<sup>466</sup>. De reden die hiervoor wordt gegeven is dat deze landen het recht van terugkeer van de Palestijnse vluchtelingen willen beschermen door hen geen niet-Palestijnse nationaliteit te geven. Mensenrechtenorganisaties zien dit echter als een excuus om geen burgerrechten te hoeven geven aan de miljoenen Palestijnen die in deze landen gevestigd zijn.<sup>467</sup>

## 7.3 Palestijnen onder het UNHCR-vluchtelingenmandaat

Palestijnen die buiten de gebieden van het UNRWA-mandaat leven zijn voornamelijk in Egypte, Irak en de Golfstaten, waaronder Saoedi-Arabië, gevestigd. Ook in Europa zoekt een groot aantal Palestijnse vluchtelingen asiel: in 2013 trokken zo'n 3000 Palestijnen naar Europa. In Duitsland alleen al wonen naar schattingen zo'n 80.000 Palestijnen en hun nakomelingen. Amerika trok naar schattingen zo'n 200.000 Palestijnse vluchtelingen aan.<sup>468</sup> De nakomelingen van deze laatste groep

<sup>465</sup> Zie 'UNRWA in figures': <http://www.unrwa.org/resources/about-unrwa/unrwa-figures-2015>

<sup>466</sup> Hoewel niet alle Palestijnen in Jordanië het Jordaanse burgerschap hebben, is Jordanië wel het enige Arabische land dat Palestijnen het burgerschap heeft gegeven. Zie: <https://www.gatestoneinstitute.org/6484/jordan-palestinians>

<sup>467</sup> Reset DOC, *Palestinian refugees stuck between naturalization and right of return*, 11 maart 2013, zie: <http://www.resetdoc.org/story/00000022208>

<sup>468</sup> Le Monde Diplomatique, *The Palestinian Diaspora*, ongedateerd.

Palestijnen zullen niet meer staatloos zijn, omdat nationaliteit in Amerika volgens het *jus soli* principe (geboorte in het territorium van de staat) wordt overgedragen.

Palestijnse vluchtelingen die onder het UNHCR-mandaat vallen zijn wereldwijd moeilijk te traceren en te kwantificeren, omdat landen hen op verschillende manieren registreren. Zo worden ze in sommige landen geregistreerd als staatloos, zonder dat daarbij de Palestijnse achtergrond wordt genoteerd. Vaak wordt niet duidelijk aangegeven hoeveel van de Palestijnen die in een land verblijven ook daadwerkelijk vluchtelingen zijn. Palestijnen in Egypte ondervinden problemen met hun status omdat ze door Egypte niet als staatsburgers worden beschouwd, maar ook niet als vluchteling worden geregistreerd, wat hen onder het mandaat van de UNHCR zou plaatsen. Hierdoor bevinden zij zich in een kwetsbare positie.<sup>469</sup>

#### 7.4 Palestijnen onder het UNHCR-staatloosheidmandaat

Niet alle Palestijnen zijn ooit ontheemd of op de vlucht geweest. Deze laatste groep Palestijnen woont over het algemeen in de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook en Israël. Een aantal van deze personen zouden onder het UNHCR-staatloosheidmandaat kunnen vallen, als zij niet het Israëlische staatsburgerschap hebben verkregen. Palestijnen die na de oorlog in 1948 nog in Israël woonachtig waren, en hun nakomelingen, hadden recht op de Israëlische nationaliteit. Palestijnen die later in Israël zijn komen wonen zouden staatloos kunnen zijn, maar een groeiend aantal voorheen staatloze Palestijnen in Israël, vooral vaste inwoners van Oost Jeruzalem, vraagt de laatste jaren de Israëlische nationaliteit, vooral vanwege de rechten en voordelen (zoals vrij reizen) die hieraan verbonden zijn.<sup>470</sup> De UNHCR classificeert Palestijnen die geen andere nationaliteit hebben verkregen echter niet als staatloos, omdat ze daarmee indirect het bestaan van de Palestijnse staat zou ontkennen. De precieze nationaliteitsstatus van deze groep is daarom onduidelijk.<sup>471</sup>

---

<sup>469</sup> ISI, *The World's Stateless*, 131.

<sup>470</sup> Zie: Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Palestinians from East Jerusalem seek safety in Israeli citizenship*, 30 May 2013.

<sup>471</sup> ISI, *The World's Stateless*, 131-132.



## Hoofdstuk 8: Geboorteregistratie

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het niveau van geboorteregistratie wereldwijd. Als gesproken wordt over het percentage van geboorten dat in een land in een bepaald jaar werd geregistreerd, dan wordt hiermee de geboorten van kinderen jonger dan vijf jaar bedoeld. Deze data zijn gebaseerd op twee tabellen van UNICEF<sup>472</sup>, waarvan één afkomstig is uit de database van UNICEF<sup>473</sup>, en de ander te vinden is in UNICEFs 'The State of the World's Children 2015: Executive Summary'<sup>474</sup>. Data in de tabellen zijn gebaseerd op Demographic and Health Surveys (DHS), Multiple Indicator Cluster Surveys (MICS), andere nationale huishouden-enquêtes, volkstellingen en bevolkingsregisters. Niet alle data zijn even recent: omdat dit soort tellingen niet elk jaar worden gedaan, wordt door UNICEF informatie gebruikt uit de periode 2005-2013. Als het bekend is, wordt in deze sectie altijd het jaar vermeld waaruit het geboorteregistratieniveau is afgeleid. Er moet rekening worden gehouden met het feit dat hoe ouder de percentages zijn, hoe meer kans er is dat zij geen betrouwbaar beeld geven van de huidige situatie.

### 8.1 Geboorteregistratie: achtergrond informatie

Geboorteregistratie is een fundamenteel recht dat is vastgelegd in artikel 24, paragraaf 2 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en artikel 7 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 1990. Geboorteregistratie en het hebben van een geboorteakte is vaak noodzakelijk voor toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, en biedt kinderen in specifieke omstandigheden bescherming: zo zorgt het ervoor dat zij niet als volwassenen berecht worden en dat ze beschermd worden tegen kinderarbeid, omdat zij bewijs van hun leeftijd kunnen leveren.

Over het algemeen bestaat het registratieproces voor geboorten uit drie stappen: als eerste wordt de geboorte vastgelegd door een ziekenhuis, een vroedvrouw of, bijvoorbeeld, een dorpsleider. Vervolgens wordt de geboorte of automatisch geregistreerd, of moet door (één van) de ouders eerst aangifte van de geboorte worden gedaan, waarna de geboorte wordt geregistreerd in het bevolkingsregister. Hierbij wordt de naam van het kind, de datum van de geboorte, de geboorteplaats, en de naam, leeftijd, woonplaats en nationaliteit van de ouders vastgelegd. Vervolgens wordt een geboorteakte verstrekt, waarop de informatie die tijdens de registratie is ingevoerd wordt weergegeven.

Wereldwijd zijn volgens schattingen van UNICEF zo'n 230 miljoen kinderen jonger dan vijf jaar niet geregistreerd. Hieronder volgt een tabel met daarin een overzicht van de cijfers die bekend zijn over het niveau van geboorteregistratie in de verschillende regio's in de wereld. In tabel 1 is duidelijk te zien dat het niveau van geboorteregistratie het laagst is in Zuid-Azië en Sub-Sahara Afrika<sup>475</sup>, maar zoals zal blijken uit de informatie in de landenlijst zijn er ook in landen met goede registratieniveaus waar bepaalde gemarginaliseerde groepen niet altijd bij de geboorte worden geregistreerd.

---

<sup>472</sup> Waar verschillen waren in de percentages die in de tabellen te vinden waren, werd de voorkeur gegeven voor de percentages in 'The State of the World's Children', aangezien dit een latere publicatie is.

<sup>473</sup> Te vinden alhier: <http://www.data.unicef.org/child-protection/birth-registration.html>

<sup>474</sup> Te vinden alhier: [http://www.unicef.org/publications/index\\_77928.html](http://www.unicef.org/publications/index_77928.html)

<sup>475</sup> 59 procent van de ongeregistreerde kinderen leeft in Azië (vooral in India) en 37 procent in sub-Sahara Afrika.

| Regio                          | Totaal | Stedelijk | Landelijk | Armste Kwintiel | Rijkste Kwintiel |
|--------------------------------|--------|-----------|-----------|-----------------|------------------|
| Sub-Sahara Afrika              | 44     | 61        | 35        | 26              | 63               |
| MENA                           | 87     | 95        | 78        | 76              | 94               |
| Zuid-Azië                      | 39     | 53        | 34        | 24              | 65               |
| Oost-Azië en Oceanië           | /      | /         | /         | /               | /                |
| Latijns Amerika en de Caraïben | 92     | 96        | 88        | /               | /                |
| CEE/GOS                        | 98     | 98        | 97        | 96              | 99               |
| Wereld                         | 65     | 80        | 51        | 51              | 79               |

**Tabel 1.** In deze tabel zijn cijfers van UNICEF<sup>476</sup> opgenomen over het totale niveau van geboorteregistratie en het registratie niveau in stedelijke gebieden, landelijke gebieden, onder de armste bevolking en onder de rijkste bevolking. Er zijn geen cijfers beschikbaar voor de regio Oost-Azië en Oceanië, omdat er geen vergelijkbare data over geboorteregistratie in China beschikbaar zijn.

## 8.2 Oorzaken van gebrekkige of onvolledige geboorteregistratie

In dit hoofdstuk wordt per land gekeken wie te maken heeft met gebrekkige geboorteregistratie en wat de oorzaken hiervan zijn. Groepen die kwetsbaar zijn voor gebrekkige registratie zijn kinderen van arme ouders, van ouders die weinig of geen onderwijs hebben gehad, en van ouders die leven in afgelegen gebieden; vondelingen, buitenechtelijke kinderen, en weeskinderen; (illegale) migranten, vluchtelingen en (al dan niet intern) ontheemde personen; etnische minderheden en nomadische en inheemse gemeenschappen. Met “gebrekkige geboorteregistratie” wordt in dit verslag onvolledige geboorteregistratie bedoeld, en dit is niet altijd het gevolg van een slecht functionerend bevolkingsregister. Een laag niveau van geboorteregistratie kan de volgende oorzaken hebben:

- Bureaucratische en administratieve barrières;
- Discriminatie;
- De leefomstandigheden van de betrokken personen;
- Een gebrek aan kennis over het belang en het proces van registratie bij de ouders;
- Verlies van documenten op latere leeftijd.

### 8.2.1 Bureaucratische en administratieve barrières

Soms zijn registratieprocedures complex, vooral voor mensen die door een gebrek aan educatie niet bekend zijn met de werking van het registratieproces. Registratie kan zeer gecentraliseerd zijn, waardoor personen in afgelegen gebieden moeilijk toegang kunnen krijgen tot een registratielocatie. Ook kan registratie juist zeer gedecentraliseerd zijn, wat geboorteregistratie niet ten goede komt als er onvoldoende communicatie tussen de registratielocaties en de centrale autoriteiten plaatsvindt. Documentatie-eisen zorgen ervoor dat ongedocumenteerde ouders hun kinderen niet kunnen registreren. Bovendien kunnen documentatie-eisen de toegang tot geboorteregistratie voor kinderen die buiten het huwelijk geboren zijn, kinderen wier vader overleden of afwezig is, en kinderen die onder voogdij staan van personen die niet hun biologische ouders zijn bemoeilijken. Verder kunnen taalbarrières en analfabetisme de toegang tot geboorteregistratie bemoeilijken.

### 8.2.2 Discriminatie

De toegang tot geboorteregistratie kan voor gemarginaliseerde groepen in de samenleving worden bemoeilijkt door discriminatie. Discriminatie manifesteert zich in deze context vaak als eisen die aan de registratie worden gesteld, waar bepaalde groepen niet aan kunnen voldoen, en een gebrek aan wil of interesse bij de autoriteiten om deze groepen tegemoet te komen en de problemen op te

<sup>476</sup> Zie: United Nations Children’s Fund (UNICEF), *Every Child’s Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).

lossen. Hierbij kan gedacht worden aan de hiervoor genoemde moeilijkheden voor ongeregistreerde ouders, of de problemen die ontstaan door taalbarrières en analfabetisme. Er kan sprake zijn van discriminatie als deze problemen gelden voor specifieke groepen en de autoriteiten niets doen om, bijvoorbeeld, via alternatieve registratieprocedures een oplossing te bieden. Zelfs als er dus vooral sprake lijkt te zijn van bureaucratische barrières bij geboorteregistratie, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat discriminatie deze barrières onoverkomelijk maakt. Groepen die deze problemen ervaren zijn onder andere Roma, Ashkali en Balkan-Egyptenaren in Centraal en Oost Europa en de Balkan landen, en nomaden en Bidoon in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. De discriminatie waarmee deze groepen te maken hebben kan vervolgens weer leiden tot achterdocht voor de autoriteiten, waardoor zij minder snel geneigd zijn om hun kinderen te laten registreren.

### **8.2.3 Leefomstandigheden van de betrokken personen**

Met leefomstandigheden wordt onder andere een gebrek aan financiële middelen bedoelt, waardoor mensen zonder financiële middelen zich de kosten van de registratie of van de geboorteakte niet kunnen veroorloven. Ook vormen de lange reisafstand naar de registratielocatie en de daaraan verbonden reiskosten voor personen die woonachtig zijn in afgelegen gebieden een barrière voor registratie. Zoals in tabel 1 te zien is, is in de meeste regio's sprake van een groot verschil tussen het niveau van geboorteregistratie van de rijkste twintig procent van de bevolking en de armste twintig procent van de bevolking, en tussen het niveau van geboorteregistratie van mensen in de stedelijke gebieden en mensen die in de landelijke gebieden van het land leven.

### **8.2.4 Gebrek aan kennis over het belang en het proces van geboorteregistratie**

In landen met een laag geboorteregistratieniveau blijkt regelmatig dat er simpelweg weinig vraag is naar registratie, omdat inwoners het nut van registratie niet inzien. Vaak gaat een gebrek aan aanbod van en vraag naar geboorteregistratie hand in hand: omdat de autoriteiten geen functionerend registratiesysteem hebben, wordt het overleggen van een geboorteakte niet vereist voor toegang tot publieke diensten zoals onderwijs en gezondheidszorg. Omdat de bevolking in het dagelijks leven geen geboorteakte nodig heeft, zien zij niet in waarom registratie nodig is. Ook komt het voor dat er wel een registratieprocedure bestaat, maar dat deze procedure door ouders als te ingewikkeld wordt ervaren. Vooral bij ouders met weinig of geen educatie zal dit een barrière voor registratie zijn.

### **8.2.5 Verlies van documenten op latere leeftijd**

Verder moet niet alleen rekening worden gehouden met personen die bij de geboorte niet zijn geregistreerd, maar ook met personen die later in hun leven hun identiteitsdocumenten zijn kwijtgeraakt of hun registratie verloren hebben zien gaan. Hierbij kan gedacht worden aan Afro-Mauritanië in Mauritanië, wier identiteitsdocumenten werden vernietigd toen ze werden uitgezet naar Mali en Senegal. Ook kunnen bevolkingsregisterarchieven zijn vernietigd door natuurrampen of conflicten, zoals in Haïti, voormalig Joegoslavië, Syrië en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Het is moeilijk om na te gaan wat het effect van een conflict op de staat van het bevolkingsregister is geweest als het conflict nog gaande is of pas zeer recent ten einde is gekomen. Een andere risicogroep in deze categorie zijn vluchtelingen, die niet alleen te maken kunnen hebben met problemen met het verkrijgen van geboorteakten voor hun kinderen in hun gastland (zie Syrische vluchtelingen in Turkije en Libanon), maar ook met documenten die op de vlucht achter zijn gelaten of vernietigd door mensensmokkelaars.

### 8.3 Geboorteregistratie en staatloosheid

De link tussen staatloosheid en geboorteregistratie is gecompliceerd: geboorteregistratie staat in theorie geheel los van de vraag of iemand volgens de wet wel of geen recht heeft op de nationaliteit van een land, en een gebrek aan geboorteregistratie leidt dan ook niet automatisch tot staatloosheid. Echter, zoals uit de sectie over staatloosheid is gebleken, zijn er personen die te maken hebben met gebrekkige geboorteregistratie en daardoor risico lopen op staatloosheid. Dit komt door het feit dat geboorteregistratie en het hebben van een geboorteakte belangrijk is om aan te tonen dat een persoon recht heeft op de nationaliteit via afstamming of geboorte op het territorium van de staat, omdat op de geboorteakte de identiteit van de ouders en de geboorteplaats worden aangegeven. Gebrekkige documentatie van gemarginaliseerde en kwetsbare groepen kan aangegrepen worden door overheden van de landen waar zij officieel recht hebben op het staatsburgerschap om te beweren dat deze groepen geen staatsburgers van het land zijn, waardoor zij risico lopen op staatloosheid. Tegelijkertijd kan staatloosheid ervoor zorgen dat een persoon weer moeilijk toegang heeft tot geboorteregistratie, bijvoorbeeld omdat hij of zij niet kan voldoen aan de documentatie-eisen.

Om meer te zeggen over de link tussen geboorteregistratie en staatloosheid en hoe aannemelijk het is dat een persoon uit een bepaald land bij de geboorte niet is geregistreerd en/of geen geboorteakte heeft, wordt in deze sectie onderscheid gemaakt tussen vier verschillende categorieën van geboorteregistratieniveaus:

- **Categorie I:** landen met hoge tot perfecte geboorteregistratie (90 tot 100 procent).
- **Categorie II:** landen met gemiddelde geboorteregistratie (40 tot 89 procent).
- **Categorie III:** landen met slechte geboorteregistratie (0 tot 39 procent).
- **Categorie IV:** landen waar het niveau van registratie onbekend is door een gebrek aan data.

#### 8.3.1 Goede registratie, uitsluiting van specifieke groepen

De registratie van geboorten in landen in categorie I is over het algemeen goed geregeld. Problemen met geboorteregistratie kunnen in deze landen echter alsnog voorkomen bij specifieke, vaak gemarginaliseerde bevolkingsgroepen, die door discriminatie en/of hun slechte economische en sociale positie moeilijk toegang hebben tot registratie. Zelfs landen in deze categorie die volgens de data van UNICEF 100 procent van de geboorten binnen het territorium registreren, kunnen alsnog problemen hebben met de registratie van bepaalde bevolkingsgroepen. In Europa moet hierbij voornamelijk gedacht worden aan de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen en inwoners van de voormalige Sovjet Unie en Joegoslavië. In de MENA regio zijn nomadische stammen en de Bidoon risicogroepen met lage registratieniveaus, en in Azië en Amerika kunnen etnische minderheden en inheemse gemeenschappen, zoals de Ngöbe-Buglé in Costa Rica en de bergvolkeren in Thailand, problemen ondervinden met het registreren van geboorten. Natuurlijk zijn er landen met een geboorteregistratieniveau van 100 procent – of waarvan wordt aangenomen dat het registratieniveau 100 procent is, omdat de bevolkingsregisters van deze landen correct functioneren – waar verder geen specifieke problemen met registratie bekend zijn (zie: overige landen in de 100 procent sectie van de landenlijst). Dit hoeft echter niet te betekenen dat er helemaal geen risicogroepen of gebrekkig geregistreerde personen in deze landen aanwezig zijn, en kan simpelweg wijzen op een gebrek aan aandacht en onderzoek van hulporganisaties, actiegroepen en claimmakers, omdat problemen met geboorteregistratie in deze landen, als ze bestaan, zeer gering zijn.

Deze gemarginaliseerde groepen kunnen in combinatie met hun onvolledige geboorteregistratie risico lopen op staatloosheid, als de overheden van de landen waar zij in theorie recht hebben op de nationaliteit hen liever kwijt zijn dan rijk, en hun gebrek aan documentatie al dan niet doelbewust gebruiken om te argumenteren dat deze personen geen recht hebben op het staatsburgerschap van het land, omdat ze immers hun banden met het land niet kunnen aantonen. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn bij Roma in Europa, vooral Roma die ongedocumenteerd en ontheemd zijn geraakt door de conflicten in voormalig Joegoslavië.

### **8.3.2 Slechte registratie, problemen met aantonen van de nationaliteit**

De landen die onder categorie II en III vallen hebben een gemiddeld tot zeer slecht functionerend bevolkingsregister. Het is aannemelijk dat een persoon afkomstig uit een land uit deze categorie bij de geboorte niet is geregistreerd en/of niet in het bezit is van een geboorteakte, vooral als hij of zij tot één van de onder de oorzaken van gebrekkige geboorteregistratie genoemde kwetsbare groepen behoort. Vooral in landen uit categorie III is geboorteregistratie en het hebben van een geboorteakte over het algemeen niet noodzakelijk voor toegang tot publieke diensten, of dit is pas zeer recentelijk noodzakelijk is geworden. Mensen die in deze landen niet bij de geboorte zijn geregistreerd zullen dus vaak geen negatieve gevolgen ondervinden van dit feit, en zullen registratie wellicht niet als noodzakelijk zien.

Een risico op staatloosheid als gevolg van gebrekkige registratie en documentatie ontstaat bij deze slecht gedocumenteerde personen uit deze landen vooral op het moment dat zij zich buiten hun land van herkomst begeven, als migrant of als vluchteling, en hun nationaliteit door hun gebrek aan documenten niet meer kunnen aantonen. Een voorbeeld hiervan zijn Liberiaanse vluchtelingen in Senegal en Sierra Leone en Angolese vluchtelingen in de Democratische Republiek Congo, die in hun gastlanden niet kunnen naturaliseren, maar bij terugkeer naar hun land van herkomst door een gebrek aan documentatie hun staatsburgerschap niet kunnen aantonen en in sommige gevallen de toegang tot het land wordt geweigerd. Hierdoor lopen zij risico op staatloosheid. Een ander moment waarop slecht gedocumenteerde personen plotseling risico op staatloosheid kunnen lopen, is wanneer na statenopvolging of de overdracht van een gebied van het ene naar het andere land opnieuw bepaald moet worden wie tot de staatsburgers van de nieuw gevormde staten behoren. Een voorbeeld hiervan zijn de inwoners van het schiereiland Bakassi in Kameroen, dat voorheen bij Nigeria hoorde, en die door hun gebrek aan een geboorteakte niet de Kameroense nationaliteit kunnen verkrijgen, noch kunnen aantonen dat zij recht hebben op de Nigeriaanse nationaliteit.

## Categorie I: 90 tot 100 procent

### 100 procent

#### Europa

**Bosnië en Herzegovina:** over het algemeen worden alle geboorten in Bosnië en Herzegovina geregistreerd, maar uitzonderingen bestaan voor de Romagemeenschap. Volgens schattingen van het Ministry for Human Rights and Refugees (MHRR) zijn er zo'n 35.000 Roma in Bosnië en Herzegovina, waarvan zeven procent geen geboorteakte heeft. Zo'n 4.500 personen in Bosnië en Herzegovina hebben een onbekende nationaliteit: de meeste van hen zijn Roma. Tijdens de Bosnische burgeroorlog in de jaren negentig zijn archieven met registratiegegevens opzettelijk vernietigd, zodat mensen hun identiteits niet meer konden aantonen en niet hun rechten en eigendommen konden opeisen.<sup>477</sup>

**Oekraïne:** er zijn problemen met geboorteregistratie in de Krim en in gebieden in Oost-Oekraïne die onder de controle van separatisten vallen<sup>478</sup>. De separatisten houden de benodigde papieren van het ziekenhuis vaak voor zichzelf, in plaats van deze over te leveren aan de Oekraïense overheid. Ook is het mogelijk dat de papieren uit deze gebieden door de Oekraïense autoriteiten niet worden erkend, omdat ze afkomstig zijn van separatistische entiteiten, waardoor kinderen die in deze gebieden worden geboren geen geboorteakte van de Oekraïense overheid kunnen krijgen. Verder kunnen administratieve voorwaarden ervoor zorgen dat kinderen die in Oekraïne buiten het huwelijk worden geboren niet automatisch een geboorteakte kunnen krijgen, omdat hun ouders geen huwelijksakte kunnen overleggen. Ook Roma kunnen in Oekraïne moeizaam toegang hebben tot geboorteregistratie, door zowel een gebrek aan kennis bij de Roma over het belang en de werking van het proces, als een gebrek aan toenadering en interesse in de registratie van deze gemeenschap vanuit de overheid.<sup>479</sup>

**Macedonië:** door de ontheemding die volgde op de Kosovo-oorlog kunnen kinderen van personen die ontheemd en ongedocumenteerd zijn geraakt door het Kosovo conflict en zich buiten Kosovo bevinden, problemen ondervinden met geboorteregistratie. Dit omdat hun ouders hun eigen documenten<sup>480</sup> uit Kosovo of één van de vervangende registers in Servië moeten halen. Ouders voor

---

<sup>477</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bosnia and Herzegovina*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716129711.html>; United Nations Children's Fund (UNICEF), *Birth Registration and Armed Conflict* (2007) 10.

<sup>478</sup> Donetsk, Luhansk.

<sup>479</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Ukraine*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611ee13.html>

<sup>480</sup> Ouders die de geboorte van hun kind willen registreren, moeten het volgende bewijs leveren: identiteitsdocumenten van beide ouders en hun huwelijkscertificaat; als het kind niet in een ziekenhuis is geboren, moeten twee getuigen de tijd en plaats van de geboorte bevestigen. Geboorten buiten het huwelijk kunnen geregistreerd worden als de ouders nieuwe geboorteakten aanvragen: met een geboorteakte die minder dan zes maanden oud is kan de naam van de vader op de geboorteakte van het kind worden vastgelegd. Voor mensen die in andere republieken van voormalig Joegoslavië waren geboren, en dan vooral voor Roma die door de Kosovo-oorlog ontheemd zijn geraakt, is het moeilijk om aan deze voorwaarden te voldoen, vanwege de kosten en tijd die verbonden zijn aan het verkrijgen van nieuwe geboorteakten uit het buitenland. Roma hebben bovendien te maken met een extra barrière in de vorm van discriminatie, die hun toegang tot geboorteregistratie mogelijk extra belemmert.

wie dit niet mogelijk is, vooral uit de Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische gemeenschappen in Montenegro en Macedonië, hebben niet de financiële middelen om deze reis te maken.<sup>481</sup>

**Moldavië:** in Moldavië leven naar schattingen zo'n 1.000 ongeregistreerde personen. Het gaat hier vooral om kinderen uit de Roma gemeenschappen.<sup>482</sup>

**Nederland:** in Nederland bevinden zich drie verschillende groepen Roma, waarvan één groep te maken heeft met onvolledige geboorteregistratie. De eerste groep zijn nakomelingen van Roma die zich rond 1900 in Nederland hebben gevestigd. Het gaat om zo'n 2.000 personen in totaal, die inmiddels redelijk zijn geïntegreerd. De tweede groep, en met 4.000 leden de grootste groep Roma in Nederland, arriveerde rond 1978 in Nederland vanuit Joegoslavië. Deze groep heeft te maken met onvolledige geboorteregistratie. De derde groep van ongeveer 1.000 Roma kwam in de jaren negentig naar Nederland toe, op de vlucht voor de conflicten in Joegoslavië. Deze laatste groep had in het land van herkomst vaak onderwijs gevolgd, vestigde zich meteen in huizen en ging vrij snel op in de samenleving. De Roma die in 1977/1978 in Nederland arriveerden werden vanwege hun kwetsbare positie (waaronder een onduidelijke nationaliteitsstatus) door middel van een generaal pardon gelegaliseerd. Zij zijn vaak niet in het bezit van identiteitsdocumenten, waaronder geboorteakten. Dit heeft ervoor gezorgd dat zij moeilijk of geen toegang hebben tot naturalisatie in Nederland, ondanks het feit dat het idee achter de pardonregeling was om een oplossing te bieden voor het risico dat deze groep liep op staatloosheid. Bovendien zijn een aantal Roma die onder de pardonregeling hadden moeten vallen niet geregistreerd omdat zij de deadline van zowel de originele registratie als de na-registratie hebben gemist. Deze Roma hebben niet alleen geen documenten, maar ook geen geldige verblijfstatus. Nakomelingen van deze Roma die in Nederland zijn geboren zullen over het algemeen wel goed zijn geregistreerd.<sup>483</sup>

## Azië en Oceanië

**Australië:** de inheemse Australische bevolking kan problemen ondervinden met geboorteregistratie. Hoewel in Australië volgens de data van UNICEF 100 procent van de geboorten werden geregistreerd, werd in 2011 slechts 68,9 procent van de geboorten van inheemse Australiërs in de staat Nieuw-Zuid-Wales geregistreerd. In Queensland is 17 procent van de inheemse kinderen tussen de twee en vier jaar oud bij de geboorte niet geregistreerd. Van de 50.000 geboorten die tussen 1980 en 2010 in de staat West-Australië plaatsvonden, werden 4.628 niet geregistreerd. Kosten en documentatie-eisen vormen de grootste barrières voor inheemse Australiërs bij het registreren van geboorten. Als een geboorte direct wordt geregistreerd en een geboorteakte direct wordt aangevraagd, hoeft verder geen bewijs van de identiteit van de ouders te worden geleverd. Willen ouders echter later een geboorteakte voor hun kind aanvragen, dan moeten zij identiteitsdocumenten kunnen overleggen. Kunnen ze dit niet, dan krijgt hun kind geen geboorteakte, waardoor deze kinderen op hun beurt weer moeite zullen hebben met het aanvragen van geboorteakten van hun kinderen. Redenen waarom inheemse Australiërs geboorten niet altijd direct registreren en niet meteen een geboorteakte aanvragen, zijn de kosten die verbonden zijn aan

---

<sup>481</sup> UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe: Progress and Remaining Challenges since the 2011 Zagreb Declaration*, 11 november 2013, 38.

<sup>482</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Moldova*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612379.html>

<sup>483</sup> Kemal Rijken, *Roma in het gareel*, 28 december 2009, zie:

<http://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/achtergrond/achtergrond/roma-in-het-gareel.142015.lynkx>; Justitia et Pax, *Tussen Wal en Schip: Staatloze Roma in Nederland*, oktober 2012, 10-11.



de geboorteakte (47 dollar); een gebrek aan besef van het belang van registratie en het hebben van een geboorteakte; en de discriminatie en marginalisatie waarmee inheemse Australiërs te maken hebben, maakt hen niet geneigd om de autoriteiten op te zoeken.<sup>484</sup>

### Overige landen

Overige landen met een geboorteregistratieniveau van 100 procent zijn Andorra, Argentinië, Armenië, Belarus, België, Bhutan, Bulgarije, Canada, Cuba, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Georgië, Griekenland, Hongarije, IJsland, Ierland, Israël, Italië, Japan, Kazachstan, Letland, Libanon, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Monaco, Nieuw-Zeeland, Noord-Korea, Noorwegen, Oezbekistan, Oostenrijk, Polen, Portugal, Rusland, San Marino, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Uruguay, de Verenigde Arabische Emiraten, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zweden, en Zwitserland.

## 90-99 procent

### Europa

**Albanië:** in 2008-2009 werd 99 procent van de bevolking van Albanië bij de geboorte geregistreerd. Geboorteregistratie kan moeilijk zijn voor Roma en Balkan-Egyptische ouders, omdat zij niet altijd een officiële vaste verblijfplaats hebben waar zij hun kinderen kunnen registreren, en omdat zij vaak jong trouwen en hun kinderen bij de geboorte niet laten registreren, waarschijnlijk door een gebrek aan besef van het belang hiervan. Bij late registratie moet een boete worden betaald, wat niet iedereen zich kan veroorloven. Kinderen van interne migranten en migranten afkomstig uit Albanië die terugkeren uit het buitenland waar zij onwettig verblijf hadden (vooral uit Griekenland), hadden vaak geen geboorteakte of andere documenten.<sup>485</sup>

**Azerbeidzjan:** in 2006 werd 94 procent van de geboorten in Azerbeidzjan geregistreerd, 96 procent in de stedelijke gebieden, 92 procent in de landelijke gebieden. In ziekenhuizen en klinieken gebeurt geboorteregistratie automatisch, maar sommige kinderen die thuis worden geboren (vooral binnen Roma gemeenschappen en arme families) worden bij de geboorte niet geregistreerd. Omdat ouders in het bevolkingsregister geregistreerd en gedocumenteerd moeten zijn om hun kinderen te laten registreren en een geboorteakte aan te vragen, kan dit probleem overgedragen worden naar de volgende generatie. Het is in Azerbeidzjan voorgekomen dat ambtenaren weigerden geboorteakten te verlenen aan ouders die hun kinderen christelijke namen willen geven.<sup>486</sup> Vooral etnisch-Georgische baptisten ondervinden hierdoor moeilijkheden met het verkrijgen van een geboorteakte voor hun kinderen.<sup>487</sup>

---

<sup>484</sup> Alannah Calabrò, 'Registering the Births of Indigenous Australians: Has New South Wales Got IT Right?', *University of New South Wales Law Journal* 31 (2013), zie: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/UNSWLawJl/2013/31.html>; Reuters, *One in five Indigenous children born in Western Australia has no birth certificate: study*, 4 juli 2016, zie: <https://www.theguardian.com/australia-news/2016/jul/04/one-in-five-indigenous-children-born-in-western-australia-has-no-birth-certificate-study>

<sup>485</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Albania*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612aae.html>; Milena Isakovic Suni, *Comparing Approaches to Combating Statelessness in Albania and Serbia*, ongedateerd, 4.

<sup>486</sup> Felix Corley, *Azerbaijan: Will Christian children now get birth certificates?*, 10 januari 2005, zie: [http://www.forum18.org/archive.php?article\\_id=487](http://www.forum18.org/archive.php?article_id=487)

<sup>487</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Albania*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612aae.html>



**Georgië:** in 2011 werd 99 procent van de bevolking van Georgië bij de geboorte geregistreerd. Vooral etnische minderheden, waaronder etnische Russen, etnische Azeri's<sup>488</sup>, en Roma, kunnen moeite hebben met het registreren van hun kinderen. Dit komt vaak doordat de ouders niet de benodigde documenten hebben (waaronder geldige identiteitsdocumenten en een huwelijkscertificaat), en niet zijn geïnformeerd over de processen die ze moeten doorlopen om dit probleem op te lossen.<sup>489</sup>

**Kirgizië:** in 2012 werd 98 procent van de geboorten in Kirgizië geregistreerd. Vooral inwoners van de voormalige Sovjet Unie kunnen slecht gedocumenteerd zijn: sommigen van hen zijn enkel in het bezit van inmiddels ongeldige Sovjetdocumenten. Ook de Luli, zoals Roma in Kirgizië worden genoemd, hebben te maken met gebrekkige geboorteregistratie. Bijna de helft van de kinderen in de Luli gemeenschap had in 2014 geen geboorteakte.<sup>490</sup>

**Moldavië:** In Moldavië leven naar schattingen zo'n 1.000 kinderen die geen identiteitsdocumenten hebben. Vooral kinderen van Roma in landelijke gebieden zijn niet altijd in het bezit van geboorteakten.<sup>491</sup>

**Montenegro:** in 2005-2006 werd 99 procent van de geboorten in Montenegro geregistreerd. Geboorten in ziekenhuizen en klinieken worden automatisch geregistreerd. Sommige kinderen van Roma, Ashkali en Balkan-Egyptische ouders worden echter niet in ziekenhuizen of in het bijzijn van een vroedvrouw geboren, en worden niet altijd door hun ouders geregistreerd. Dit komt voornamelijk door een gebrek aan besef van het belang van geboorteregistratie, maar ook door het feit dat de ouders zelf geen identiteitsdocumenten hebben, wat hun toegang tot geboorteregistratie bemoeilijkt. Vooral personen uit deze gemeenschappen die ontheemd en ongedocumenteerd zijn geraakt door het Kosovo conflict kunnen moeite hebben met het aantonen van hun identiteit en het registreren van hun kinderen, als ze niet de (financiële) middelen hebben om hun documenten te herstellen.<sup>492</sup>

**Servië:** in 2010 werd 99 procent van de geboorten in Servië geregistreerd. Sommige Roma kinderen worden niet in een ziekenhuis of kliniek geboren en worden daarom niet automatisch bij de geboorte geregistreerd. Als hun ouders hen zelf willen laten registreren, kunnen ze niet altijd aan de voorwaarden hiervoor voldoen: in Servië moeten ouders in dit geval een aanvraagformulier invullen en hun eigen geboorteakte, nationaliteits- en huwelijkscertificaat, kopieën van hun ID kaart, verblijfsdocumenten en een document of getuigenis waaruit blijkt dat het kind buiten een medisch instituut geboren is inleveren. Het is vaak moeilijk voor Roma ouders om aan deze eisen te voldoen, vooral als zij zelf niet geheel of geheel niet gedocumenteerd zijn.<sup>493</sup>

---

<sup>488</sup> In 2008 waren 22 procent van de kinderen in Kvemo Kartli, waar vooral etnische Azeri's wonen, niet bij de geboorte geregistreerd. Zie: [http://www.unicef.org/ceecis/reallives\\_9388.html](http://www.unicef.org/ceecis/reallives_9388.html)

<sup>489</sup> UNHCR news, *Statelessness: Young Georgian mother breaks a cycle of suffering*, 8 mei 2015, zie: <http://www.unhcr.org/news/latest/2015/5/554c8b799/statelessness-young-georgian-mother-breaks-cycle-suffering.html>; Maya Kurtsikidze, *Leaving no child behind: Birth registration campaign in Kvemo Karli, Georgia*, 2008.

<sup>490</sup> OHCHR news, *Committee on the Rights of the Child examines reports of Kyrgyzstan*, 28 mei 2014.

<sup>491</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Moldova*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612379.html>

<sup>492</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Montenegro*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612346.html>

<sup>493</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Serbia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612114.html>; Adam Weiss, *Roma in Serbia still denied birth*

**Turkije:** in 2008 werd 94 procent van de geboorten in Turkije geregistreerd. Momenteel lopen Syrische vluchtelingen het hoogste risico om in Turkije bij de geboorte niet geregistreerd te worden. Veel ouders van in Turkije geboren Syrische baby's hebben bij hun vlucht uit Syrië belangrijke documenten, waaronder geboorteakten, huwelijksakten, paspoorten en identiteitskaarten, achtergelaten. Zonder deze documenten kunnen zij niet de geboorten van hun kinderen in Turkije laten registreren. Het is bijna onmogelijk voor Syrische vluchtelingen om deze documenten vanuit hun gastland alsnog uit Syrië te krijgen, en de Turkse overheid heeft voor dit probleem nog geen oplossing geboden. Hierdoor blijven deze baby's ongedocumenteerd. In 2015 waren er 2.503.549 Syrische vluchtelingen in Turkije aanwezig, en in de eerste negen maanden van 2015 alleen al werden zo'n 64.540 baby's van Syrische moeders in Turkije geboren.<sup>494</sup>

In **Tajikistan** en **Tsjetsjenië** zijn door de conflicten in de jaren negentig archieven met registratiegegevens vernietigd. In Tsjetsjenië is het mogelijk om de documenten te herstellen met behulp van personen die kunnen getuigen dat iemand recht heeft op de identiteitsdocumenten, bijvoorbeeld personen die bij de geboorte aanwezig waren. Voor mensen die geen hebben is het alsnog moeilijk om zich opnieuw te laten registreren.<sup>495</sup>

## Afrika

**Gabon:** in Gabon werd in 2012 90 procent van de geboorten geregistreerd. Sommige ouders registreren hun kinderen niet, omdat zij in afgelegen gebieden wonen en slecht toegang hebben tot registratielocaties, of omdat zij te weinig kennis hebben over de werking en het belang van de procedure.<sup>496</sup>

**Kaapverdië:** in 2010 werd 91 procent van de geboorten in Kaapverdië geregistreerd. Registratie kan uitblijven als de identiteit van de vader onbekend is, als de ouders simpelweg hun plicht om te registreren verzuimen, en door een gebrek aan informatie over het registratieproces in armere gemeenschappen.<sup>497</sup>

## Azië en Oceanië

**Filipijnen:** in 2010 werd 90 procent van de geboorten in de Filipijnen geregistreerd. Er zijn naar schatting zo'n 2,5 miljoen ongeregistreerde kinderen in het land, vooral binnen de moslim- en inheemse gemeenschappen. Geboorten in gezondheidszorginstellingen worden automatisch geregistreerd, maar voor de registratie van geboorten die buiten deze instellingen plaatsvinden is

---

*certificates – ENS members take legal action to challenge register offices' unlimited power*, 7 maart 2016, zie: <http://www.statelessness.eu/blog/roma-serbia-still-denied-birth-certificates-ens-members-take-legal-action-challenge-register>; Suni, *Comparing Approaches to Combating Statelessness in Albania and Serbia*, 4.

<sup>494</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Turkey*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611f315.html>; Zie voor informatie over onder andere het aantal Syrische vluchtelingen in de region: [http://www.ecoi.net/atlas\\_syria\\_iraq.pdf](http://www.ecoi.net/atlas_syria_iraq.pdf)

<sup>495</sup> Gebaseerd op uitwisselingen met landenexperts van de IND.

<sup>496</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Gabon*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612694.html>; Begay Downes-Thomas, *"Progress for Children": Simple measures produce a rise in Gambian birth registration*, 2007, zie: [http://www.unicef.org/infobycountry/gambia\\_42233.html](http://www.unicef.org/infobycountry/gambia_42233.html)

<sup>497</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cabo Verde*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128fe.html>

initiatief van de ouders noodzakelijk, waardoor deze geboorten in sommige gevallen minder snel of helemaal niet worden geregistreerd.<sup>498</sup>

**Kiribati:** in 2009 werd 94 procent van de geboorten in Kiribati geregistreerd. Obstakels voor geboorteregistratie zijn: een gebrek aan kennis bij ouders over het belang en de werking van geboorteregistratie en weinig centralisatie van het registratiesysteem, gecombineerd met slechte communicatie tussen de verschillende registratiebureaus en de centrale overheid.<sup>499</sup>

**Mongolië:** in 2010 werd 99 procent van de geboorten in Mongolië geregistreerd. Vooral personen in landelijke gebieden, en personen die van landelijke gebieden naar stedelijke gebieden trekken, hebben last van slechte toegang tot en/of gebrekkige kennis over de registratieprocedure.<sup>500</sup>

**Thailand:** 99 procent van de bevolking van Thailand is bij de geboorte geregistreerd. Staatloze individuen, vooral de inheemse “bergvolkeren”, registreren niet altijd de geboorten van hun kinderen, vooral niet als de geboorten in afgelegen gebieden plaatsvinden. De reisafstand, ingewikkelde administratieve procedures, onbehulpzame lokale autoriteiten, en taalbarrières maken registratie voor deze groepen lastig.<sup>501</sup>

**Tonga:** in 2004 werd 98 procent van de geboorten in Tonga geregistreerd. Het is mogelijk dat dit niveau inmiddels verder is gestegen: tien jaar daarvoor was het niveau slechts 89 procent. Sommige ouders zijn niet op de hoogte van het belang van registratie, en aan de kant van de overheid is er weinig initiatief om registratie te verbeteren: verbeteringen zijn vooral het resultaat van inspanningen van externe donateurs. In de jaren negentig werd geboorteregistratie bijvoorbeeld verbeterd door UNFPA, maar dit project liep tot een eind voordat het beoogde registratieniveau van 100 procent werd behaald omdat de financiering van het project ten einde kwam.<sup>502</sup>

**Vietnam:** in 2011 werd 95 procent van de geboorten in Vietnam geregistreerd. Geboorten worden niet altijd direct geregistreerd, vooral door een gebrek aan besef van het belang hiervan bij de bevolking. In Vietnam worden etnische minderheden minder vaak bij de geboorte geregistreerd (zo’n 85 procent) dan etnische Vietnamezen (zo’n 97 procent).<sup>503</sup>

## MENA

**Djibouti:** in 2006 werd in Djibouti gemiddeld 91,7 procent van de geboorten geregistreerd. 92 procent van de geboorten in de stedelijke gebieden werd geregistreerd, 84 procent van de geboorten in de landelijke gebieden. Door een gebrek aan kennis over het proces en kosten die aan

---

<sup>498</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Philippines*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716122115.html>

<sup>499</sup> UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 92.

<sup>500</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Mongolia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612358.html>

<sup>501</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Thailand*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611fb15.html>

<sup>502</sup> UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 101-102.

<sup>503</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Vietnam*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611e615.html>

geboorteregistratie verbonden zijn (2.000 DJF, zo'n 10,10 euro) worden sommige kinderen, vooral in de landelijke gebieden, bij de geboorte niet geregistreerd.<sup>504</sup>

**Egypte:** in 2014 werd in Egypte 99 procent van de geboorten geregistreerd. In deze statistieken is Sinaï echter niet meegerekend, terwijl juist in dit afgelegen schiereiland problemen zijn met geboorteregistratie. Het aantal ongeregistreerde Bedoeïen in Sinaï werd door de NGO Al Gora Community Development Association in 2012 op zo'n 70.000 geschat<sup>505</sup>. Geboorten werden niet geregistreerd door het feit dat kinderen in deze Bedoeïengemeenschappen niet bij een dokter, vroedvrouw of kliniek worden geboren, bij wie de geboorte direct kan worden geregistreerd. Ook hebben veel Bedoeïen in Sinaï geen huwelijkscertificaat, waardoor ze geen geboorteakte voor hun kind kunnen aanvragen. Bovendien vormen een gebrek aan kennis over het belang van registratie en de kosten die verbonden zijn aan de registratie en de reis naar de registratielocaties barrières voor geboorteregistratie binnen deze nomadische gemeenschappen.<sup>506</sup>

**Irak:** In 2011 werd 99 procent van de geboorten in Irak geregistreerd. Ongehuwde moeders hebben soms moeite met het registreren van de geboorte van hun kind, als ze geen identiteitsdocumenten van de vader kunnen tonen. Bevolkingsregisters in Bagdad zijn tijdens het conflict in 2003 beschermd gebleven. Wel zijn door het conflict in de periode van 2003 tot 2007 minder mensen geregistreerd (in 2006 was het niveau van geboorteregistratie gemiddeld zo'n 95 procent<sup>507</sup>), maar inmiddels is de registratie weer terug op haar normale niveau.<sup>508</sup>

**Jordanië:** gemiddeld werd in 2012 99 procent van de geboorten in Jordanië geregistreerd. In Jordanië kunnen kinderen moeilijk toegang hebben tot registratie als zij door de autoriteiten als "onwettig" worden gezien. Het gaat hier om kinderen van ongetrouwde moeders, wezen, en kinderen uit interreligieuze huwelijken tussen een moslim vrouw en een man die tot een ander, niet-islamitisch geloof is bekeerd.<sup>509</sup>

**Libanon:** in 2009 werd 100 procent van de geboorten in Libanon geregistreerd. Tegenwoordig ondervinden Syrische vluchtelingen echter problemen met het registreren van hun kinderen. In Libanon moeten drie stappen ondernomen worden om een geboorte volledig te registreren: ten eerste moeten de ouders een kennisgeving van de geboorte krijgen van de vroedvrouw. Vervolgens moeten zij langs de *mukhtar*<sup>510</sup> gaan, die de geboorteakte uitreikt. Daarna moeten de documenten geregistreerd worden bij de Personal Status Department. Echter, om hierin geregistreerd te worden moet de familie rechtmatig verblijf in het land hebben. Vooral dit laatste biedt problemen voor Syrische vluchtelingen: 82 procent van de door de Norwegian Refugee Council geïnterviewde vluchtelingen konden de laatste stap in het proces niet voltooien, omdat zij geen (bewijs van)

<sup>504</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Djibouti*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716127715.html>

<sup>505</sup> IRIN, *No ID, no government services*, 18 juli 2012, zie: <http://www.irinnews.org/analysis/2012/07/18/no-id-no-government-services>

<sup>506</sup> Ministry of Health and Population, *Egypt Demographic and Health Survey 2014*, september 2014, 198.; IRIN, *No ID, no government services*, 18 juli 2012; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Egypt*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161273c.html>

<sup>507</sup> UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).

<sup>508</sup> Sulaiman Bah, 'The Iraqi civil registration system and the test of political upheaval', *Canadian Studies in Population* 41:1-2 (2014), 115.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Iraq*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612576.html>

<sup>509</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Jordan*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716125115.html>

<sup>510</sup> Het hoofd van een dorp of buurt.

rechtmatig verblijf hadden. Verder was het 30 procent van de vluchtelingen niet gelukt om de tweede stap te ondernemen, omdat ze door hun gebrek aan wettig verblijf niet durfden te reizen en contact op te nemen met lokale autoriteiten. Zelfs als zij dit wel deden, wordt hen de documenten in sommige gevallen geweigerd, ondanks het feit dat wettig verblijf geen voorwaarde is voor het verkrijgen van een geboorteakte van de *mukhtar*. In totaal waren er in 2015 1.062.690 Syrische vluchtelingen in Libanon aanwezig.<sup>511</sup>

**Marokko:** in 2010-2011 werd 94 procent van de geboorten in Marokko geregistreerd, 97 procent in stedelijke gebieden, 91 procent in landelijke gebieden. Ouders die moeite hadden met het registreren van hun kinderen waren ongehuwde ouders, wegens het ontbreken van een huwelijksakte, en ouders die hun kind een Imazighse (Berberse) naam wilden geven.<sup>512</sup>

**Syrië:** in 2006 werd 96 procent van de bevolking in Syrië bij de geboorte geregistreerd. Sinds het begin van het huidige conflict in 2011 zal de situatie echter zijn verslechterd. In grote delen van het land functioneert het bevolkingsregister niet en worden geboorten niet geregistreerd. Ook is het mogelijk dat archieven van geboorteregisters door luchtaanvallen of andere vormen van geweld zijn vernietigd. Er is grote onduidelijkheid over de registratie van geboorten in gebieden waar de overheid geen controle over heeft, en of geboorteakten uit deze gebieden door de Syrische overheid worden erkend. Ook worden Koerden die geen staatsburger zijn van Syrië, waaronder staatloze Koerden, bij de geboorte vaak niet geregistreerd. Er zijn twee categorieën staatloze Koerden in Syrië: ten eerste zijn er de zogenaamde *ajanib* ("vreemdeling" of "buitenlander"). Zij konden in 2011 door middel van naturalisatie het Syrische staatsburgerschap krijgen, maar niet iedereen heeft hiervan gebruik gemaakt, omdat het verkrijgen van het staatsburgerschap zou betekenen dat zij verplicht werden tot militaire dienstplicht. De *ajanib* kunnen in het bezit zijn van identiteitsdocumenten. De tweede categorie zijn de *maktoumeen* ("verborgen" of "ongeregistreerd"). Zij hebben geen staatsburgerschap, weinig rechten, en zijn over het algemeen niet in het bezit van een geboorteakte of andere identiteitsdocumenten. Deze status wordt via de mannelijke lijn overgedragen.<sup>513</sup>

## Amerika

**Belize:** in 2011 werd 95 procent van de geboorten in Belize geregistreerd. Het uitblijven van registratie kwam vooral door een gebrek aan besef van het belang van geboorteregistratie.<sup>514</sup>

**Brazilië:** in 2010 bevonden zich in Brazilië zo'n 600.000 ongeregistreerde kinderen jonger dan tien jaar. Gemiddeld werd in 2011 93 procent van de bevolking bij de geboorte geregistreerd. Geboorten worden niet geregistreerd door een gebrek aan bewustzijn van het belang van geboorteregistratie en kennis over het registratieproces, vooral onder Afro-Brazilianen in noordoost Brazilië.

**Colombia:** in 2010 werd 97 procent van de geboorten geregistreerd. Geboorten worden soms niet geregistreerd door een gebrek aan bewustzijn van het belang hiervan en kennis over het registratieproces, vooral in meer gebieden waar inheemse en/of gemarginaliseerde

---

<sup>511</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Lebanon*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161248e.html>; Norwegian Refugee Council (NRC), *Birth Registration Update: the challenges of birth registration in Lebanon for refugees from Syria*, 15 januari 2015, 6-7.; Zie voor data: [http://www.ecoi.net/atlas\\_syria\\_iraq.pdf](http://www.ecoi.net/atlas_syria_iraq.pdf)

<sup>512</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Morocco*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161232109.html>

<sup>513</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Syria*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611ff15.html>

<sup>514</sup> UNICEF real lives, *Birth registration: Did I count?*, ongedateerd, zie: [http://www.unicef.org/belize/reallives\\_22121.htm](http://www.unicef.org/belize/reallives_22121.htm)

gemeenschappen leven (inheemse gemeenschappen en Afro-Colombianen in Colombia's Atlantische gebieden). Ook kunnen registratielocaties in Colombia moeilijk bereikbaar zijn door de burgeroorlog, die vooral voor mensen die ver van een registratielocatie wonen de reis naar de locatie onveilig maakt.<sup>515</sup>

**Costa Rica:** volgens data van UNICEF werd 100 procent van de geboorten in Costa Rica geregistreerd<sup>516</sup>. Geboorteregistratie was echter een probleem bij de Ngöbe-Buglé, een inheemse gemeenschap uit Panama die naar Costa Rica zijn getrokken om daar op de plantages te werken.

**Ecuador:** gemiddeld werd in 2010 90 procent van de bevolking van Ecuador bij de geboorte geregistreerd. Gemiddeld 89 procent van de geboorten in stedelijke gebieden werd geregistreerd en 92 procent van de geboorten in landelijke gebieden. In 2013 bleek dat 5,5 procent van de bevolking bij de geboorte niet is geregistreerd. Vooral etnische minderheden met weinig economische middelen hebben een lager percentage geregistreerde geboorten dan de rest van de bevolking.<sup>517</sup>

**Guatemala:** gemiddeld werd in 2008-2009 97 procent van de geboorten in Guatemala geregistreerd. In het conflict tussen 1960 en 1996 werd ongeveer 10 procent van Guatemala's bevolkingsregisters vernietigd. Het gaat hier vooral om archieven in Quiche en Huhuetanango, die tijdens de oorlog zijn afgebrand. Sinds 1997 heeft de overheid in samenwerking met internationale organisaties en NGO's veel gedaan om de situatie te verbeteren, maar vooral bij inheemse gemeenschappen en migranten die geen wettig verblijf hebben worden veel geboorten nog niet geregistreerd. Kinderen van inheemse vrouwen worden soms niet geregistreerd vanwege de volgende factoren: de reis die moet worden afgelegd naar stedelijke gebieden waar registratie plaats kan vinden; het feit dat hier interactie moet plaatsvinden met niet-inheemse mannelijke overheidsmedewerkers; en soms kan taal een barrière vormen, voor moeders die geen Spaans spreken. Buitenlandse ouders die in het land verblijven zonder de benodigde documenten, kunnen hun kinderen niet laten registreren voordat zij wettig verblijf hebben.<sup>518</sup>

**Mexico:** er zijn geen eenduidige getallen over geboorteregistratie in Mexico. UNICEF geeft aan dat in 2009 93 procent van de geboorten in Mexico werd geregistreerd: 98 procent van de geboorten in stedelijke gebieden werd geregistreerd, en 82 procent van de geboorten in landelijke gebieden. De Child Rights Information Network rapporteerde dat 30 procent van kinderen jonger dan vijf jaar bij hun geboorte niet wordt geregistreerd. In 2012 hadden zo'n 7 miljoen mensen in Mexico geen geboorteakte. Geboorten moeten binnen zes maanden worden geregistreerd, anders moet een juridische procedure gestart worden en is het mogelijk dat de ouders beboet worden. Kwetsbare groepen die te maken hebben met een gebrek aan geboorteregistratie zijn: straatkinderen; kinderen uit één-ouder gezinnen in landelijke gebieden; inheemse kinderen; kinderen van ontheemde personen en vluchtelingen; en kinderen van migranten. Kinderen van migranten lopen risico om niet geregistreerd te worden als hun ouders niet gedocumenteerd zijn, of als de kosten voor registratie te hoog zijn. De kwetsbare groepen lopen risico door barrières zoals armoede, gebrek aan kennis,

---

<sup>515</sup> Suzanne Duryea, Analía Olgiati, en Leslie F. Stone, *The Under-Registration of Births in Latin America*, januari 2006, 9.; United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Brazil, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161295c.html>

<sup>516</sup> UNICEF 2015 summary and tables, zie: [http://www.unicef.org/publications/files/SOWC\\_2015\\_Summary\\_and\\_Tables.pdf](http://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2015_Summary_and_Tables.pdf)

<sup>517</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Ecuador, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716127438.html>

<sup>518</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Guatemala, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161262e.html>; UNICEF, *Birth Registration and Armed Conflict*, 8.

analfabetisme, etnische discriminatie, en taalbarrières. Een positieve ontwikkeling is dat Mexicaanse migranten in de Verenigde Staten sinds mei 2016 hun geboorteakte bij het Mexicaanse consulaat in de Verenigde Staten kunnen aanvragen, iets waarvoor zij hiervoor terug naar Mexico hadden moeten.<sup>519</sup>

### Overige landen

Een aantal landen in deze categorie hebben geen perfecte registratie, maar er is verder geen informatie beschikbaar over het wie en waarom van gebrekkige geboorteregistratie. Het gaat hier om: Algerije (99%), Chile (99%), Congo (91%), Honduras (94%), Iran (99%), Jamaica (98%), Kiribati (94%), Marshalleilanden (96%), Maldiven (93%), Palestina (99%), Peru (96%), Saint Lucia (92%), Sri Lanka (97%), Suriname (99%), Trinidad en Tobago (97%), Tunesië (99%), en Venezuela (92%).

---

<sup>519</sup> Karen Mercado Asencio, *The Under-Registration of Births in Mexico: Consequences for Children, Adults, and Migrants*, 12 april 2012, zie: <http://www.migrationpolicy.org/article/under-registration-births-mexico-consequences-children-adults-and-migrants>; Elena Toledo, *Mexico Will Issue Birth Certificates to Illegal Immigrant in United States*, 6 mei 2016, zie: <https://panampost.com/elena-toledo/2016/05/06/mexican-consulates-will-issue-birth-certificates-to-illegal-immigrants-in-the-united-states/>

## Categorie II: 40 tot 89 procent

### 80-89%

#### Afrika

**Benin:** in 2011-2012 werd 80 procent van de geboorten in Benin geregistreerd. In landelijke gebieden worden geboorten niet altijd geregistreerd, vaak omdat ouders niet bekend zijn met de werking van het proces en het belang hiervan, en/of door de kosten die aan de registratie verbonden zijn. Vooral kinderen in Kourou-Koualou, een gebied in het noorden van Benin dat ook door Burkina Faso wordt geclaimd, lopen risico om bij de geboorte niet geregistreerd te worden, omdat in dit gebied geen registratie wordt gefaciliteerd door de staat. Sinds december 2015 zijn de overheid en de UNHCR bezig met dit probleem op te lossen door in dit gebied geboorteakten uit te vaardigen. In februari 2016 waren er 1.730 geboorteakten verstrekt.<sup>520</sup>

**Comoren:** in 2000 werd 88 procent van de geboorten in de Comoren geregistreerd. In 2015 werd geschat dat zo'n 15 procent van de kinderen geboren in de Comoren niet bij de geboorte werd geregistreerd, maar veel mensen maakten gebruik van late registratie. Een geboorteakte is niet vereist om gebruik te kunnen maken van publieke diensten. Meer recente data over het niveau van geboorteregistratie in de Comoren is niet beschikbaar.<sup>521</sup>

**Madagaskar:** in 2008-2009 werd 80 procent van de geboorten in Madagaskar geregistreerd: 92 procent in stedelijke gebieden en 78 procent in landelijke gebieden. Ongeregistreerde kinderen kunnen geen schoolexamen doen en krijgen geen gezondheidszorg, maar Madagaskar heeft geen homogeen georganiseerd bevolkingsregister. Oorzaken voor het uitblijven van registratie zijn vooral te vinden in een gebrek aan besef bij de ouders van het belang van geboorteregistratie, en gelimiteerde administratieve capaciteiten in sommige afgelegen regio's.<sup>522</sup>

**Mali:** in 2010 werd 81 procent van de geboorten in Mali geregistreerd: 92 procent in stedelijke gebieden, en 77 procent in landelijke gebieden. Een gebrek aan registratie wordt voornamelijk veroorzaakt door een gebrek aan bewustzijn van het belang hiervan bij de ouders, en de ontoegankelijkheid van de registratielocatie voor mensen in afgelegen gebieden. In 2014 hield de overheid een administratieve volkstelling, waardoor kinderen die bij de geboorte nog niet geregistreerd waren, geregistreerd konden worden. Het is onduidelijk of deze registratie er ook toe heeft geleid dat deze kinderen geboorteakten kregen, en ook is niet bekend wat het effect hiervan is geweest op het nationale niveau van geboorteregistratie. In maart 2015 heeft de overheid 7.807 geboorteakten verstrekt aan Afro-Mauritiaanse vluchtelingen uit Mauritanië om hun integratie te bevorderen.<sup>523</sup>

---

<sup>520</sup> United States Department of State, *2013 Country Reports on Human Rights Practices - Benin*, 27 februari 2014, zie: <http://www.refworld.org/docid/53284b59b.html>; KORA, *Fighting statelessness in Benin: birth certificates are distributed in the disputed area of Kourou-Koualou*, 26 februari 2016, zie: <http://kora.unhcr.org/birth-certificates-distributed-disputed-area-kourou-koualou/>

<sup>521</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Comoros*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128219.html>

<sup>522</sup> UNICEF, *Children and UNICEF: Madagascar*, augustus 2011, 9.; IRIN, *National birth registration campaign launched*, 4 juni 2004, zie: <http://www.irinnews.org/news/2004/06/04/national-birth-registration-campaign-launched>

<sup>523</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Mali*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123c15.html>; [http://www.unicef.org/mali/3934\\_4097.html](http://www.unicef.org/mali/3934_4097.html)



**Togo:** in 2010 werd 78 procent van de geboorten in Togo geregistreerd: 93 procent in de stedelijke gebieden, 71 procent in de landelijke gebieden. De belangrijkste obstakels waren de kosten van registratie en de ontoegankelijkheid van registratielocaties voor families die ver van de dichtstbijzijnde overheidsinstanties vandaan leven. De overheid en NGO's zijn bezig met een campagne om meer bewustzijn van het belang van registratie te creëren en gratis geboorteakten te verstrekken aan kinderen in landelijke gebieden.<sup>524</sup>

**Zuid-Afrika:** in 2012 werd 85 procent van de geboorten in Zuid-Afrika geregistreerd. In 2014-2015 werd slechts 62 procent van de geboorten in Zuid-Afrika binnen de eerste 30 dagen na de geboorte geregistreerd. Geboorteregistratie is vooral ontoegankelijk voor ouders in landelijke gebieden, ongeregistreerde buitenlandse migranten, asielzoekers, vluchtelingen, en gemarginaliseerde Zuid-Afrikanen. Het is voorgekomen dat ouders die tot één van de laatste vier groepen behoren, de toegang tot geboorteregistratie voor hun kinderen zijn geweigerd omdat zij geen Zuid-Afrikaanse identiteitskaart hadden (iets wat eigenlijk geen voorwaarde is voor het verkrijgen van een geboorteakte); omdat ze geen of een verlopen verblijfsvergunning hadden; of omdat ze helemaal niet in het bezit waren van identiteitsdocumenten. In sommige gevallen werd ouders al de toegang tot geboorteregistratie van hun kind geweigerd op het moment dat hun verblijfsvergunning in de nabije toekomst zou verlopen, maar nog niet verlopen was. Kinderen zonder geboorteregistratie hebben geen toegang tot gratis onderwijs en gezondheidszorg.<sup>525</sup>

### Azië en Oceanië

**Tadzjikistan:** in 2012 werd 88 procent van de geboorten in Tajikistan geregistreerd. Veel ouders wachten met het registreren van de geboorte van hun kind totdat het kind voor het eerst naar school gaat, omdat geboorteregistratie verplicht is voor het gebruik maken van (publiek) onderwijs. Financiële barrières spelen waarschijnlijk een grote rol bij het uitstellen of uitblijven van geboorteregistratie: zo was in 1999 het gemiddelde maandelijkse inkomen in Tajikistan ongeveer 5,40 euro, en kostte geboorteregistratie ongeveer 4,50 euro. Bovendien is het administratieve systeem van het bevolkingsregister na de val van de Sovjet-Unie en de daarop volgende burgeroorlog verzwakt: in 1998 werd nog 90 procent van de geboorten in Tajikistan geregistreerd, in 2000 was dit gedaald naar 75 procent.<sup>526</sup>

**Nauru:** in 2007 werd 83 procent van de geboorten in Nauru geregistreerd. In 2013 vond een brand plaats in het nationale ziekenhuis van Nauru, waardoor een groot deel van de medische gegevens die hier waren opgeslagen werden vernietigd. De klap van dit verlies is echter grotendeels opgevangen door het feit dat gegevens over geboorten en overlijden direct na het feit door het ziekenhuis worden ingevoerd en opgestuurd, waardoor de gegevens alsnog bij het bevolkingsregister bekend waren.<sup>527</sup>

---

<sup>524</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Togo*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611f7c.html>

<sup>525</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - South Africa*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612099.html>; Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *South Africa: Information on the immigration status of a minor who was born in South Africa to foreign parents who are officially recognized as refugees (2007-April 2015)*, 1 juni 2015.

<sup>526</sup> UNICEF, *Birth Registration Right from the Start*, maart 2002, 8.

<sup>527</sup> Zie voor informatie over geboorteregistratie in Nauru: [http://prism.spc.int/images/CRVS\\_Posters/NAURU\\_final\\_PRINT.pdf](http://prism.spc.int/images/CRVS_Posters/NAURU_final_PRINT.pdf)

## Amerika

**De Dominicaanse Republiek:** gemiddeld werd in 2011 82 procent van de geboorten in de Dominicaanse Republiek geregistreerd. Vooral ongedocumenteerde Haïtiaanse migranten hadden veel moeite met het registreren van hun kinderen, of hadden dit niet eens geprobeerd. Hierdoor liepen ook de kinderen van deze kinderen op hun beurt meer risico om ongeregistreerd en ongedocumenteerd te blijven. Sinds de jaren negentig van de twintigste eeuw komt het steeds vaker voor dat geboorteregistratie van kinderen van ouders van Haïtiaanse afkomst door ambtenaren van het bevolkingsregister wordt geweigerd, omdat ambtenaren ervanuit gaan dat kinderen van ongedocumenteerde Haïtiaanse ouders geen recht hebben op de Dominicaanse nationaliteit door geboorte op het territorium van de staat (iets dat bij de registratie vastgelegd zou worden), omdat hun ouders “*in transit*” zouden zijn. Maar zelfs ouders van Haïtiaanse afkomst, of ouders waarvan gedacht werd dat ze van Haïtiaanse afkomst zijn, die wel documenten hebben, krijgen te maken met discriminatie en achterdocht over de authenticiteit van deze documenten.<sup>528</sup>

**Guyana:** in 2009 was 88 procent van de Guyanese kinderen jonger dan vijf jaar geregistreerd. 73 procent van kinderen jonger dan vijf jaar was in het bezit van een geboorteakte. 81 procent van de kinderen in stedelijke gebieden had een geboorteakte, en 70 procent van de kinderen in landelijke gebieden. Vooral arme kinderen hebben minder kans om een geboorteakte te ontvangen: 84 procent van de kinderen uit het rijkste kwintiel had een geboorteakte, terwijl dit bij kinderen uit het armste kwintiel 63 procent was. Er zijn geen meer recente cijfers over geboorteregistratie in Guyana bekend.<sup>529</sup>

**Haïti:** In 2012 werd 80 procent van de geboorten in Haïti geregistreerd. Er zijn een aantal factoren die het relatief lage percentage geboorteregistratie in Haïti verklaren: ten eerste kunnen niet alle ouders de kosten die aan het registratieproces verbonden zijn betalen.<sup>530</sup> Ten tweede zijn de registratielocaties niet altijd goed bereikbaar, vooral niet voor mensen die in afgelegen, landelijke gebieden leven. Ook vormt een gebrek aan kennis over het proces en het belang van registratie een barrière. Naast deze standaard oorzaken kampt Haïti ook met een specifiek probleem rondom geboorteregistratie door de aardbeving van 12 januari 2010. Door deze aardbeving zijn vier registers van de burgerlijke stand vernietigd, waaronder in Petit-Goâve en Port-au-Prince, alsmede een deel van Haïti's Nationale Archieven. Volgens het Ministerie van Justitie en Openbare Veiligheid van Haïti zouden alle documenten inmiddels hersteld zijn,<sup>531</sup> en de registratieprocedure is weer op gang gekomen. Deze procedure is echter niet vlekkeloos: er zijn onvoldoende registratielocaties en er is weinig coördinatie tussen de verschillende locaties. Bovendien heeft het systeem te maken met gebrekkig apparatuur en onvoldoende getrainde ambtenaren. In 2014 werd een presidentieel decreet uitgevaardigd, waarin werd bepaald dat mensen die nog niet geregistreerd waren of wier registratie verloren was gegaan, vijf jaar de tijd hadden om dit alsnog te doen. Ook hierbij

---

<sup>528</sup> Amnesty International, *Dominican Republic: 'Without papers, I am no one': Stateless people in the Dominican Republic*, 19 november, 13.

<sup>529</sup> The DHS Program, *Guyana Demographic and Health Survey*, 2009, 27.

<sup>530</sup> Tijdige geboorteregistratie is gratis, maar late geboorteregistratie (24 maanden na de geboorte van het kind) kost geld (150 HTG, ongeveer 2,1 euro). Dit is een bedrag dat vooral door alleenstaande moeders niet altijd betaald kan worden.

<sup>531</sup> Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Haiti: The availability of official documents since the 12 January 2010 earthquake, including the possibility of obtaining fraudulent identification documents; whether the authorities can issue documents such as birth and death certificates, police reports, medical reports and driver's licences*, 8 Juni 2015, zie: <http://www.refworld.org/docid/5595341e4.html>

ontstonden problemen: zo konden ambtenaren niet verifiëren of een persoon die een akte kwam aanvragen in het verleden al was geregistreerd, waar sommige personen gebruik van maakten om een tweede geboorteakte met valse informatie aan te vragen. Ook waren er praktische problemen in de uitvoering, zoals een gebrek aan blanco geboorteakten en het uitblijven van een nationale campagne om aandacht te vragen voor het decreet. Hierdoor wist een groot deel van de bevolking niet eens dat het decreet bestond. Zo blijven problemen rondom geboorteregistratie in Haïti voortbestaan.<sup>532</sup>

**Nicaragua:** veel mensen in Nicaragua, vooral in de landelijke gebieden, hebben geen geboorteakte. Gemiddeld werd in 2011-2012 85 procent van de bevolking geregistreerd. Problemen met geboorteregistratie worden vooral veroorzaakt door een gebrek aan vraag bij ouders, door een gebrek aan besef van het belang van registratie.<sup>533</sup>

**Panama:** het *National Secretariat for Children, Adolescents, and the Family* van Panama schatte in 2015 het niveau van geboorteregistratie op 80 procent. Ouders van kinderen die in afgelegen gebieden worden geboren, vooral binnen inheemse gemeenschappen, hebben soms moeite met het verkrijgen van geboorteakten voor hun kind. Dit heeft te maken met de reis die moet worden afgelegd naar de dichtstbijzijnde registratielocatie, maar ook met het feit dat mensen binnen de Ngöbe-Buglé gemeenschap die een strikte vorm van de Mama Tata religie aanhangen zich tegen registratie verzetten. Ook is er binnen de inheemse gemeenschappen vaak sprake van een gebrek aan vertrouwen in de autoriteiten, door discriminatie en door een langdurig gebrek aan interesse vanuit de overheid voor het welzijn van deze gemeenschappen.<sup>534</sup>

## 70-79%

### Afrika

**Botswana:** in 2007-2008 werd 72 procent van de geboorten in Botswana geregistreerd: 78 procent in de stedelijke gebieden en 67 procent in de landelijke gebieden. Als een geboorte niet binnen zestig dagen wordt geregistreerd, moet bij een late registratie een bedrag van 100 Botswana pula worden betaald. Voor sommige families zal dit bedrag een barrière vormen voor registratie. Ook vormen reiskosten, slecht transport en ontoegankelijke wegen een barrière voor registratie bij families in afgelegen gebieden.<sup>535</sup>

**Burkina Faso:** in 2010 werd 77 procent van de geboorten in Burkina Faso geregistreerd: 93 procent in stedelijke gebieden en 74 procent in landelijke gebieden. Hoewel 95 procent van de kinderen in de rijkste 20 procent van de bevolking geregistreerd zijn, was dit slechts 62 procent van de kinderen

---

<sup>532</sup> UNICEF, *Registrame hazme visible*, 2011, zie: [http://www.unicef.org/lac/HIS\\_Haiti.pdf](http://www.unicef.org/lac/HIS_Haiti.pdf); Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Haiti: The availability of official documents since the 12 January 2010 earthquake*, 8 Juni 2015.

<sup>533</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Nicaragua, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716122c15.html>; UNICEF, *Annual Report 2014 Nicaragua*, 2014, 1.

<sup>534</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - Panama, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161225e.html>; OHCHR news, *A name, a nationality, an identity: Registering Indigenous Peoples in Panama*, 13 oktober 2015, zie: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/RegisteringIndigenousPeoplesPanama.aspx>

<sup>535</sup> Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Botswana: Birth certificates, national identity cards, electronic passports, and driver's licenses and the names of the agencies that issue them*, 5 April 2012, zie: <http://www.refworld.org/docid/4f9e34252.html>; UNICEF stories, *Mobile Birth Registration Initiative A dresses Challenges in the Okavango Area*, ongedateerd, zie: [http://www.unicef.org/botswana/stories\\_17968.htm](http://www.unicef.org/botswana/stories_17968.htm)

in de armste 20 procent. Vooral in de landelijke gebieden zijn weinig faciliteiten voor geboorteregistratie beschikbaar. Ook waren ouders in de armere lagen van de bevolking zich vaak niet bewust van het feit dat ze hun kinderen moesten laten registreren.<sup>536</sup>

**Burundi:** in 2010 werd 75 procent van de geboorten in Burundi geregistreerd: 87 procent in de stedelijke gebieden en 74 procent in de landelijke gebieden. Ouders die hun kinderen niet binnen de eerste paar dagen na de geboorten laten registreren krijgen een boete van omgerekend zo'n 19 euro. Hoewel een boete stimulerend kan werken voor vroege registratie, kan het geboorteregistratie bij armere families ook juist ontmoedigen als zij te laat zijn met de registratie (bijvoorbeeld door een gebrek aan kennis over de belang of de werking van het proces). Ook het educatieniveau van de ouders van een kind heeft invloed op de kans dat het kind bij de geboorte geregistreerd wordt: ongeveer 87 procent van de kinderen van moeders met secundaire educatie worden geregistreerd, 76 procent van de kinderen van moeders met alleen basiseducatie, en zo'n 73 procent van de kinderen van moeders zonder educatie.<sup>537</sup>

**Namibië:** in 2011 werd 78 procent van de geboorten in Namibië geregistreerd. UNICEF rapporteerde in 2008 dat slechts ongeveer 40 procent van de Namibische kinderen jonger dan vijf jaar in het bezit was van een geboorteakte. Ook leefden er in die tijd zo'n 140.000 wezen en andere kwetsbare kinderen in Namibië, waarvan zo'n 55.000 niet geregistreerd waren en geen geboorteakte hadden. In 2015 meldde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Immigratie van Namibië dat 98 procent van de bevolking een geboorteakte of een ander identiteitsdocument had<sup>538</sup>. Barrières voor registratie zijn onder andere: de lange afstand die moet worden afgelegd naar de registratielocatie; gebrekkige registratie van wezen, verlaten kinderen, kinderen van ongehuwde ouders of families waar de vader niet aanwezig is<sup>539</sup>, en kinderen die onder voogdij leven van personen die niet hun biologische ouders zijn, en die niet in het bezit zijn van de identiteitsdocumenten van de ouders<sup>540</sup>; culturele praktijken rondom het geven van een naam aan een kind<sup>541</sup>; en administratieve barrières, waaronder het feit dat geboorten van kinderen niet worden geregistreerd als hun ouders de rekening van het ziekenhuis niet kunnen betalen (als de geboorte in het ziekenhuis heeft plaatsgevonden). Ook is het mogelijk dat personen hun geboorteakte zijn kwijtgeraakt, of dat deze is vernietigd, en dat ze geen nieuwe akte aanvragen omdat ze de reis terug naar de registratielocatie

---

<sup>536</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Burkina Faso*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161292c.html>

<sup>537</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Burundi*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161290c.html>

<sup>538</sup> Het is belangrijk om op te merken dat bijna 100 procent van de bevolking dus een identiteitsdocument heeft, maar dat hoeft niet perse een geboorteakte te zijn.

<sup>539</sup> Veel vrouwen kunnen hun kind niet meteen na de geboorte registreren omdat ze geen identiteitskaart van hun man hebben, en hun man is niet aanwezig omdat hij in een ander dorp werkt. Hoewel vrouwen hun kind zelf onder hun eigen achternaam kunnen laten registreren, doen ze niet liever niet wegens sociale en culturele normen. Sommige vrouwen wachten jaren op de terugkeer van hun man.

<sup>540</sup> Ongeveer 42 procent van de kinderen in Namibië leeft niet bij hun biologische ouders.

<sup>541</sup> Dit kwam slechts in enkele gevallen voor. Het kan vooral een probleem zijn als de vader is verdwenen of onbekend is: volgens de *epitith* traditie, die vooral in noord- en centraal-Namibië wordt gepraktiseerd, moeten moeder en kind vijf tot dertig dagen binnen blijven, totdat een familielid van de vader arriveert om een stukje haar van het kind af te knippen en het voor het eerst naar buiten te nemen. Als de vader afwezig of onbekend is, dan moet de familie bij elkaar komen om te overleggen hoe ze met de situatie om moeten gaan. Dit kan een langdurig proces zijn, waardoor het kind lang ongeregistreerd blijft en wellicht helemaal niet meer geregistreerd wordt.

niet kunnen veroorloven. Ouders die hun kinderen niet meteen registreren moeten vaak een lang registratie proces doorlopen.<sup>542</sup>

**Senegal:** in 2010-2011 werd volgens een MICS van UNICEF 75 procent van de geboorten in Senegal geregistreerd: 89 procent in stedelijke gebieden en 66 procent in landelijke gebieden. Geboorteregistratie is in Senegal niet verplicht, maar geboorteakten zijn wel nodig om voor scholen ingeschreven te worden en om andere identiteitsdocumenten te krijgen. Registratie moet bij een registratiecentrum gebeuren, en er is een klein bedrag aan registratie verbonden<sup>543</sup>. Zowel reisafstand als kosten zouden een barrière kunnen vormen voor registratie en het verkrijgen van een geboorteakte.<sup>544</sup>

**Sao Tomé en Principe:** in 2008-2009 werd 75 procent van de geboorten in Sao Tomé en Principe geregistreerd. De wet verplicht geboorteregistratie van alle kinderen die in het land worden geboren. Geboorteregistratie van kinderen die in het ziekenhuis worden geboren gebeurt meteen, kinderen die buiten het ziekenhuis worden geboren moeten geregistreerd worden bij de dichtstbijzijnde registratielocatie. Dit laatste kan voor problemen zorgen voor mensen die niet in de buurt van zo'n locatie leven. Een gebrek aan geboorteregistratie leidt niet tot een gebrek aan toegang tot overheidsdiensten.<sup>545</sup>

**Sierra Leone:** in 2010 werd 78 procent van de geboorten in Sierra Leone geregistreerd. Geboorteregistratie kan niet voor iedereen gegarandeerd worden door een gebrek aan personeel en middelen. Late geboorteregistratie, tussen een maand en één jaar na de geboorte, kost 1.200 Sierra Leonese Leones (0,32 euro cent), geboorteregistratie na één jaar kost 3.000 SLL (0,79 euro cent). Een geboorteakte kost 5.000 SLL (1,32 euro). Een gebrek aan geboorteregistratie leidde niet tot een gebrek aan toegang tot overheidsdiensten.<sup>546</sup>

## Azië en Oceanië

**Myanmar:** in 2015 werd 79 procent van de bevolking van Myanmar bij de geboorte geregistreerd, 93 procent in stedelijke gebieden en 65 procent in landelijke gebieden. In grote steden, zoals Rangoon en Mandalay, worden geboorten meteen geregistreerd. In kleinere steden en dorpen is geboorteregistratie vaak meer informeel, of is er zelfs helemaal geen sprake van een proces van geboorteregistratie. Rohingya kinderen uit huwelijken waar door de Birmese autoriteiten geen

---

<sup>542</sup> Judy Matjila, *Namibia launches pilot project for birth registration*, 31 oktober 2008, zie: [http://www.unicef.org/infobycountry/namibia\\_46213.html](http://www.unicef.org/infobycountry/namibia_46213.html); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Namibia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161231c.html>; Ministry of Home Affairs and Immigration Namibia, *Assessment Report on Barriers to Birth Registration: Khomas and Omaheke Region*, 2010, 5-7.

<sup>543</sup> Een geboorteakte kost 300 CFA francs (ongeveer 50 euro cent).

<sup>544</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Senegal*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612126.html>; IRIN, *Texting for birth certificates*, 9 augustus 2012, zie: <http://www.irinnews.org/report/96066/senegal-texting-birth-certificates>

<sup>545</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Sao Tome and Principe*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612146.html>

<sup>546</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Sierra Leone*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716120fe.html>; Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Sierra Leone: Birth certificates and national identity cards, including requirements and procedures, appearance and security features; document issued to replace a missing birth certificate; circumstances in which a Certified True Copy BC/99 is issued; prevalence of fraudulent copies of these documents; whether the government has ever suspended the issuance of birth certificates or other identity documents*, 19 October 2015, zie: <http://www.refworld.org/docid/56af14734.html>

toestemming voor is gegeven en kinderen die buiten het maximum van twee kinderen die Rohingya mogen krijgen worden geboren, werden voor 2013 niet geregistreerd. Wel hebben de meeste Rohingya, net als andere families in Myanmar, een familielijst waarin de namen en geboortedata van de leden van een familie staan aangegeven. Informatie over geboorteplaatsen ontbreekt echter op deze lijst. Echter, kinderen die vóór 2013 buiten de hiervoor genoemde officiële huwelijken en “twee kind politiek” werden geboren, konden ook niet in deze familielijst geregistreerd worden, en zijn ook nadat de registratie van deze kinderen na 2013 mogelijk werd niet met terugwerkende kracht geregistreerd.<sup>547</sup>

**Laos:** 75 procent van de bevolking van Laos is bij de geboorte geregistreerd. Ouders registreren de geboorte van hun kind niet altijd meteen. In meer afgelegen gebieden worden geboorten vaak geregistreerd door een dorpshoofd. Het dorpshoofd geeft de namen en geboortedata door aan lokale autoriteiten, die vervolgens de kinderen registreren in een “familieboek”. Elke familie in Laos moet zo’n familieboek hebben. Soms worden kinderen niet direct geregistreerd door de volgende barrières: een gebrek aan kennis, slechte toegang tot registratielocaties, kosten, en onduidelijke en/of ingewikkelde administratieve procedures. Kinderen die bij de geboorte niet zijn geregistreerd, kunnen later nog aan het familieboek worden toegevoegd. Let op: opname in dit familie registratieboek geldt in Laos als registratie, en personen die in Laos zijn geboren, zijn niet perse in het bezit van een geboorteakte: zo’n 55 procent van de kinderen jonger dan vijf jaar in Laos wiens geboorte is geregistreerd, heeft geen geboorteakte. Etnische minderheden, waaronder de Khamu en de Hmong, werden minder vaak bij de geboorte geregistreerd (zo’n 67 procent) dan etnische Laotianen (zo’n 82 procent).<sup>548</sup>

## Amerika

**Bolivia:** gemiddeld werd in 2015 56 procent van de geboorten in Bolivia binnen het eerste jaar na de geboorte geregistreerd, en 97 procent van de geboorten binnen de eerste twaalf jaar na de geboorte. Vooral kinderen van tienermoeders en moeders met weinig of geen educatie worden vaak niet meteen na de geboorte geregistreerd door een gebrek aan besef van het belang hiervan.<sup>549</sup>

**Paraguay:** gemiddeld werd in 2011 76 procent van de geboorten in Paraguay geregistreerd. Vooral bij inheemse bevolkingsgroepen en in landelijke gebieden is geboorteregistratie een probleem: waar in 2011 82 procent van de geboorten in stedelijke gebieden werd geregistreerd, was dit 69 procent van de geboorten in landelijke gebieden.<sup>550</sup>

## 60-69%

## Afrika

**Centraal-Afrikaanse Republiek:** in 2010 werd 61 procent van de geboorten in de Centraal-Afrikaanse Republiek geregistreerd: 78 procent in stedelijke gebieden en 52 procent in landelijke gebieden. Geboorteregistratie is vooral gebrekkig in afgelegen gebieden waar weinig overheidsinstellingen zijn

<sup>547</sup> UNICEF, *Vital Statistics Myanmar: World Statistics Day*, 20 oktober 2015, 1.

<sup>548</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Laos*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716124a15.html>; zie ook: [unstats.un.org/unsd/demographic/](http://unstats.un.org/unsd/demographic/)

<sup>549</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bolivia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716129813.html>; Suzanne Duryea, Analia Olgati, en Leslie Stone, *The Under-Registration of Births in Latin America*, 15-16.

<sup>550</sup> United Nations Children’s Fund (UNICEF), *Every Child’s Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013).

om geboorten te registreren. Ook in conflict gebieden was geboorteregistratie moeilijk of onmogelijk te realiseren. In 2011 werden geen paspoorten en andere identiteitsdocumenten verstrekt door een gebrek aan aanbod vanuit de overheid. Leden van Seleka, rebellenmilities die in de Centraal-Afrikaanse Republiek actief zijn, hebben veel bevolkingsregisterarchieven in het land vernietigd. Minderheden zoals de Aka<sup>551</sup> en andere Pygmeeën hebben door discriminatie en een gebrek aan kennis of het belang van geboorteregistratie moeilijk toegang tot de registratieprocedure, en kunnen hierdoor problemen ondervinden met het aantonen van hun staatsburgerschap.<sup>552</sup>

**Ghana:** in 2011<sup>553</sup> werd 63 procent van de geboorten in Ghana geregistreerd: 72 procent in stedelijke gebieden en 49 procent in landelijke gebieden. De meest genoemde redenen om een kind niet te registreren zijn, net als in veel andere Afrikaanse landen: de hoge kosten van de registratie; de afstand die afgelegd moet worden naar de registratielocatie; en het feit dat veel ouders niet weten dat kinderen geregistreerd moeten worden. Geboorteregistratie hangt sterk af van het gebied waarin het kind wordt geboren (kinderen in Greater Accra maken met 77 procent meer kans om geregistreerd te worden dan kinderen in de Western regio, waar 49 procent van de geboorten wordt geregistreerd. Ook spelen het opleidingsniveau van de ouders (83 procent van de kinderen van moeders met secundaire educatie worden geregistreerd, 53 procent van de kinderen wier moeders geen onderwijs hebben gevolgd) en inkomensniveau (47 procent van de kinderen uit de armste huishoudens worden geregistreerd, 82 procent van de kinderen uit de rijkste huishoudens) een rol.<sup>554</sup>

**Ivoorkust:** in 2011-2012 werd 65 procent van de geboorten in Ivoorkust geregistreerd: 85 procent in stedelijke gebieden, 54 procent in landelijke gebieden. Vooral in de noordelijke gebieden van Ivoorkust is geboorteregistratie een probleem: waar in 2007 in het westen en noordwesten van Ivoorkust ongeveer 77 procent van de geboorten werd geregistreerd, was dit in het noorden ongeveer 59 procent. Geboorten worden geregistreerd als de ouders een document van een kliniek of ziekenhuis overleggen aan de burgemeester of andere autoriteiten in de geboorteplaats van het kind. Ouders die geen identiteitsdocumenten hebben, kunnen geboorten niet registreren. Hierdoor wordt een gebrek aan geboorteregistratie een hardnekkig probleem, omdat kinderen zonder geboorteakte op hun beurt weer moeite zullen hebben met het verkrijgen van identiteitsdocumenten. Kwetsbare groepen in Ivoorkust zijn vondelingen, die vaak ongeregistreerd blijven (er zouden zich zo'n 300.000 ongeregistreerde vondelingen in Ivoorkust bevinden) en kinderen van migranten (vooral uit Burkina Faso) en hun nakomelingen, die tussen het midden van de jaren negentig en 2004 geen nationale identiteitskaarten konden krijgen.<sup>555</sup> In maart en april van 2015 werden de kosten voor registratie (over het algemeen omgerekend minder dan een euro)

---

<sup>551</sup> Een pygmeeënstam van jagers-verzamelaars.

<sup>552</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Central African Republic*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128b6.html>; UNICEF, *Central African Republic: Birth registration and human rights among Aka pygmy populations*, 2008, zie: [http://www.unicef.org/wcaro/4501\\_5081.html](http://www.unicef.org/wcaro/4501_5081.html)

<sup>553</sup> Alle genoemde cijfers in dit stuk gelden voor 2011. Er was op het moment waarop deze informatie werd verzameld geen data beschikbaar over de huidige situatie.

<sup>554</sup> Sonja Fagernäs en Joyce Odame, 'Birth registration and access to health care: an assessment of Ghana's campaign success', *Bull World Health Organ* 91:6 (2013), zie: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3777139/>; The DHS Program, *Multiple Indicator Cluster Survey Ghana*, 2011, 213.

<sup>555</sup> Zie ook: Ivoorkust in de landenlijst met oorzaken van staatloosheid voor de regio Afrika.



tijdelijk weggewuifd in een poging om geboorteregistratie te bevorderen. Tijdens de conflicten die begonnen in 2002, 2010 en 2011 is het registratieproces een tijd onderbroken geweest en zijn bevolkingsregisters vernietigd. Sinds 2013 kunnen geboorten die tijdens de conflicten hebben plaatsgevonden direct in het bevolkingsregister worden ingevoerd, zonder dat ouders hiervoor eerst naar een rechter hoeven te stappen.<sup>556</sup>

**Kameroen:** in 2011 werd 61 procent van de geboorten in Kameroen geregistreerd: 81 procent in stedelijke gebieden en 48 procent in landelijke gebieden. Om een geboorte in Kameroen te laten registreren, moeten ouders een geboortebewijs van een ziekenhuis of kliniek waarin het kind is geboren tonen. Veel kinderen, vooral in landelijke gebieden, worden echter thuis geboren en zijn daarom niet in het bezit van de benodigde documentatie. Hierdoor blijven veel van deze kinderen ongeregistreerd.<sup>557</sup>

**Kenia:** in 2008-2009 werd 63 procent van de geboorten in Kenia geregistreerd: 76 procent in stedelijke gebieden en 57 procent in landelijke gebieden. Vooral in landelijke gebieden worden niet de overheid, maar ouderen binnen de gemeenschap als autoriteiten op het gebied van familie gezien. Daarom worden geboorten hier vaak niet officieel geregistreerd. Ook is het moeilijk voor kinderen die buiten het huwelijk zijn geboren om een identiteitskaart te krijgen, tenzij ze de identiteitsdocumenten van een mannelijk familielid kunnen laten zien, omdat identiteitskaarten via de mannelijke familielijn worden verschaft. Verder hebben Nubiërs, etnische Somaliërs en moslims uit de kustgebieden in Kenia door discriminatie vaak moeite met het registreren en het aanvragen van nationaliteitsdocumenten bij het Nationale Registratie Bureau.<sup>558</sup>

**Niger:** In 2012 was 64 procent van de geboorten van de kinderen jonger dan vijf jaar geregistreerd, maar slechts 29 procent had ook een geboorteakte. Vooral in afgelegen gebieden en binnen nomadische gemeenschappen worden geboorten niet altijd geregistreerd, meestal door armoede, een gebrek aan bewustzijn van het nut en de werking van het proces, en afstand tot de registratielocatie. Een gebrek aan geboorteregistratie leidt niet tot een gebrek aan toegang tot overheidsdiensten, maar maakt het moeilijk om een positie binnen de overheid te bekleden.<sup>559</sup>

---

<sup>556</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cote d'Ivoire*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128015.html>; OCHA, *Côte d'Ivoire: Registering births, restoring education*, 31 oktober 2013, zie: <http://www.unocha.org/top-stories/all-stories/c%C3%B4te-d%E2%80%99ivoire-registering-births-restoring-education>; UNICEF Cote d'Ivoire, *Getting children registered at birth*, februari 2007, zie: [http://www.unicef.org/wcaro/WCARO\\_CI\\_Factsheet\\_En\\_BirthRegistration.pdf](http://www.unicef.org/wcaro/WCARO_CI_Factsheet_En_BirthRegistration.pdf); Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Côte d'Ivoire: Identity documents, specifically the national identity card, birth certificate and certificate of nationality; the process for obtaining each of those identity documents and the information that appears on each of them*, 27 May 2005, zie: <http://www.refworld.org/docid/440ed6e32f.html>; UNICEF, *A Passport to Protection: A Guide to Birth Registration Programming*, december 2013, 46.

<sup>557</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cameroon*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128d4.html>

<sup>558</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kenya*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716124f13.html>

<sup>559</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Niger*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716122b15.html>



**Rwanda:** in 2010 werd 63 procent van de geboorten in Rwanda geregistreerd, in 2012 67 procent. De kosten van de registratie worden als meest voorkomende reden gegeven voor het uitblijven van geboorteregistratie in Rwanda.<sup>560</sup>

## Azië en Oceanië

**Cambodja:** in 2010 werd 62 procent de geboorten in Cambodja geregistreerd: slechts 48 procent van de armste twintig procent van de bevolking werd bij de geboorte geregistreerd. Cambodja heeft geen sterk nationaal systeem voor bevolkingsregistratie: er is regelmatig een tekort aan materiaal voor geboorteakten, waardoor mensen hier lang op moeten wachten. Bovendien zijn de geboorteakten niet duurzaam, waardoor ze snel beschadigd worden of verloren gaan. Ook is het registratieproces niet gedigitaliseerd, waardoor informatie langzaam wordt gecommuniceerd en van slechte kwaliteit kan zijn. Ook wordt het registratieproces door mensen als zeer ingewikkeld ervaren, en worden vooral arme families ontmoedigd door informele kosten die verbonden kunnen zijn aan de registratie. Mensen die vanaf het midden van de jaren zeventig tot het midden van de jaren negentig zijn geboren, zijn vaak bij de geboorte niet geregistreerd door de burgeroorlog; het bewind van de Khmer Rouge (de Khmer Rouge vernietigden in de jaren zeventig Cambodja's bevolkingsregister); en de Vietnamese bezetting. Ouders die niet geregistreerd zijn, zullen hun kinderen minder snel registreren, omdat zij er wellicht zelf niet het belang van inzien. Ongeregistreerde personen hebben echter vaak geen toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. Vooral staatloze personen en etnische minderheden<sup>561</sup> hebben moeilijk toegang tot geboorteregistratie, waardoor het staatloosheidsprobleem wordt versterkt.<sup>562</sup>

**Indonesië:** in 2012 werd 67 procent van de geboorten in Indonesië geregistreerd: 76 procent in stedelijke gebieden en 58 procent in landelijke gebieden. Indonesië heeft geen allesomvattend bevolkingsregistersysteem. Naast het gebrek aan dit systeem wordt geboorteregistratie ook ontmoedigd door de daaraan verbonden bureaucratische procedures, vooral wanneer ambtenaren of een derde partij hoge (en niet altijd officieel verplichte) leges eisen voor de registratie, die niet door iedereen veroorloofd kunnen worden.<sup>563</sup>

## 50-59%

### Afrika

**Equatoriaal-Guinea:** in 2000 werd 37 procent van de geboorten in Equatoriaal-Guinea geregistreerd. De laatste cijfers van UNICEF geven echter aan dat inmiddels 54 procent van de geboorten in Equatoriaal-Guinea wordt geregistreerd. Ondanks het feit dat een gebrek aan registratie kan leiden tot een gebrek aan toegang tot publieke diensten, waren veel mensen zich niet bewust van het belang van geboorteregistratie. Ook wordt registratie niet voldoende door de autoriteiten

---

<sup>560</sup> UNICEF Rwanda, *National Individual Consultancy to conduct a comprehensive assessment in CRVS System*, zie: [http://www.unicef.org/rwanda/about\\_18209.htm](http://www.unicef.org/rwanda/about_18209.htm); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Rwanda*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716121915.html>

<sup>561</sup> Voornamelijk etnische Vietnamezen en etnische Chinezen.

<sup>562</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Cambodia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128e9.html>; UNICEF Cambodia Issue Brief, *Birth Registration: For Every Child the Fundamental Right to an Identity*, ongedateerd, zie: [http://www.unicef.org/cambodia/9-Issue\\_Briefs\\_Birth\\_Registration.pdf](http://www.unicef.org/cambodia/9-Issue_Briefs_Birth_Registration.pdf)

<sup>563</sup> UNICEF, *Indonesia: Overview – Birth Registration for all*, ongedateerd, zie: [http://www.unicef.org/indonesia/protection\\_2931.html](http://www.unicef.org/indonesia/protection_2931.html)

gefaciliteerd: ambtenaren zijn niet goed voor de taak opgeleid, en nemen regelmatig geld aan om informatie op certificaten te vervalsen. Gemiddeld kost een geboortecertificaat zo'n 8.000 CFA (ongeveer 12,5 euro), maar met smeergeld kan dit bedrag oplopen tot 30.000 CFA (46 euro). Armere gezinnen zullen geboorteregistratie niet altijd kunnen veroorloven.<sup>564</sup>

**Gambia:** in 2010 werd 53 procent van de geboorten in Gambia geregistreerd. Onderwijs en gezondheidszorg zijn meestal alleen beschikbaar voor mensen met een geboorteakte. Late geboorteregistratie is redelijk toegankelijk: de kosten voor late registratie (meer dan drie maanden na de geboorte) bedragen meestal omgerekend 1 euro, een bedrag dat wellicht een probleem zou kunnen vormen voor mensen in de laagste loonschaal (die omgerekend zo'n twintig euro per maand verdienen). Veel geboorten worden later geregistreerd, op het moment dat het kind voor het eerst naar school of op reis gaat en een geboorteakte in de praktijk daadwerkelijk nodig heeft.<sup>565</sup>

**Guinee:** 58 procent<sup>566</sup> van de geboorten in Guinee werd geregistreerd: 77 procent van de geboorten in de stedelijke gebieden en 41 procent van de geboorten in landelijke gebieden. De lage geboorteregistratie is vooral te wijten aan de lange afstand die vanuit niet-stedelijke gebieden moet worden afgelegd naar registratielocaties, analfabetisme, en de kosten die verbonden zijn aan het verkrijgen van een geboorteakte. Kinderen hebben zonder geboorteakte geen toegang tot onderwijs of gezondheidszorg.<sup>567</sup>

**Soedan:** in 2010 werd 59 procent van de geboorten in Soedan geregistreerd: 85 procent in de stedelijke gebieden en 50 procent in de landelijke gebieden. Een gebrek aan geboorteregistratie wordt vooral veroorzaakt door de gelimiteerde toegang tot gezondheidszorg bij mensen in meer afgelegen gebieden en kwetsbare groepen (nomaden, straatkinderen), het feit dat Soedanese ouders meer belang hechten aan de registratie van jongens dan van meisjes<sup>568</sup>, armoede<sup>569</sup>, een gebrek aan kennis en educatie van de ouders waardoor het belang van registratie niet wordt ingezien, en het ontbreken van een voortdurende campagne door de overheid om registratie te promoten. Zonder geboorteakte kan een kind niet voor school ingeschreven worden. Ook gezondheidszorg is alleen toegankelijk met een geboorteakte, maar simpelweg een belofte van de patiënt dat zij of hij in het bezit is van een geboorteakte wordt door veel dokters geaccepteerd.<sup>570</sup>

---

<sup>564</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Equatorial Guinea*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161271c.html>

<sup>565</sup> UNECA, *Status of Civil Registration and Vital Statistics in the Republic of the Gambia*, ongedateerd 1.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - The Gambia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611fa15.html>

<sup>566</sup> UNICEF, *The State of the World's Children 2015: Executive Summary*, November 2014

<sup>567</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Guinea*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161261c.html>; Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Guinea: The Guinean act and/or certificate of birth, the issuing authority, when the act and/or certificate is issued, the information it contains, and the reasons for issuance; whether a seal is affixed on the act and/or certificate of birth; a copy of the Guinean act and/or certificate of birth (Augustus 2005)*, 30 augustus 2005, zie: <http://www.refworld.org/docid/45f14739b.html>

<sup>568</sup> In 2010 werd 61 procent van de jongens en 57 procent van de meisjes in Soedan geregistreerd.

<sup>569</sup> Van de rijkste twintig procent van de bevolking was in 2010 98 procent geregistreerd, van de armste twintig procent slechts 26 procent.

<sup>570</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Sudan*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161205c.html>; Ehab Ahmed Mohamed Frah, 'Reasons for low birth registration in Sudan', *Journal of African Studies and Development* 7:3 (2015), 64-71, aldaar 70-71.

**Swaziland:** in 2010 werd 50 procent van de geboorten in Swaziland geregistreerd: 62 procent in de stedelijke gebieden en 47 procent in de landelijke gebieden. Vooral onder armere delen van de bevolking is gebrekkige registratie een probleem: waar van de rijkste twintig procent van de bevolking 73 procent van de geboorten wordt geregistreerd, is dit 39 voor de armste twintig procent van de bevolking. 30 procent van kinderen jonger dan vijf jaar had een geboorteakte. In 2005 was de voornaamste reden voor een gebrek aan registratie in Swaziland de kosten van de procedure. Om dit probleem op te lossen, heeft de overheid geboorteregistratie in theorie gratis gemaakt voor kinderen jonger dan achttien jaar. In de praktijk is registratie echter alleen in de eerste 60 dagen gratis. Late registratie kost ongeveer 1,15 euro. Alle personen die in het territorium van Swaziland worden geboren, ook staatlozen en vluchtelingen, hebben recht op en toegang tot geboorteregistratie. Een geboorteakte is nodig voor het verkrijgen van een paspoort en onderwijs.<sup>571</sup>

### Azië en Oceanië

**India:** volgens de laatste cijfers van UNICEF wordt 58 procent van de geboorten in India geregistreerd. In 2013 had India in absolute cijfers het grootste aantal ongeregistreerde kinderen van jonger dan vijf jaar in de wereld: een totaal van 71 miljoen. Dat betekent dat één op de drie ongeregistreerde kinderen in de wereld in India woont. Geboorteregistratie in India is gedecentraliseerd, en er zijn grote verschillen in niveaus van registratie in de verschillende staten. In Goa, Gujarat, Jammu en Kashmir, Karnataka, Kerala, Maharashtra, Mizoram, Punjab en Tamil Natus, en in alle Unieterritoria op Dadra en Nagar Haveli na, is het niveau van geboorteregistratie rond de 90 procent. In Andhra Pradesh, Assam, Bihar, Manipur, Meghalaya, Rajasthan en Uttar Pradesh ligt het niveau echter een stuk lager, vaak op minder dan 50 procent. Geboorteregistratie is in India onvolledig door zowel de slechte kwaliteit van het bevolkingsregister als een gebrek aan vraag bij de bevolking. Een gebrekkige aanbod wordt veroorzaakt door: het feit dat geboorteregistratie door de autoriteiten niet als een prioriteit wordt gezien en er weinig geld wordt vrijgemaakt voor het bevolkingsregistersysteem; slechte coördinatie tussen de verschillende departementen; een gebrek aan kennis bij ambtenaren over de processen en procedures van de registratie en het managen van de verzamelde informatie; en een gebrek aan centraal toezicht op de bevolkingsregistratie in de verschillende staten. Er is onvoldoende vraag naar registratie (hoofdzakelijk onder arme families<sup>572</sup>) omdat: niet iedereen registratie ziet als noodzakelijk; niet iedereen überhaupt van de procedure op de hoogte is; Indiërs vaak andere documenten gebruikt om geboorteplaats en datum aan te tonen, zoals een kiezers identiteitskaart<sup>573</sup>; arme families niet altijd de kosten voor registratie kunnen betalen; en registratie voor meisjes als minder belangrijk wordt gezien, waardoor meisjes minder vaak worden geregistreerd dan jongens.<sup>574</sup>

---

<sup>571</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Swaziland*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161202b5.html> [accessed 25 Augustus 2016]; DLA Piper, *Birth Registration, A Comparative Report Prepared for UNICEF*, november 2015, 125.

<sup>572</sup> In 2005-2006 werd 24 procent van de geboorten van het armste kwintiel van de bevolking in India geregistreerd, tegenover 72 procent van de geboorten van het rijkste kwintiel van de bevolking.

<sup>573</sup> Het gebruik van alternatieve documenten is mogelijk, omdat de overheid door het lage niveau van geboorteregistratie het tonen van geboorteakten niet verplicht wil stellen. Hierdoor wordt registratie echter niet geassocieerd met toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en de arbeidsmarkt, en blijft de vraag naar geboorteregistratie en geboorteakten laag.

<sup>574</sup> UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013); Child Line, *Children's Issues: Birth Registration*, ongedateerd, zie: <http://www.childlineindia.org.in/birth-registration.htm>; <http://unicef.in/Story/1133/Birth-Registration-the-picture-in-India>

**Oost-Timor:** in 2009-2010 werd 55 procent van de geboorten in Oost-Timor geregistreerd. Opvallend genoeg was het percentage in stedelijke gebieden (50 procent) lager dan in landelijke gebieden (57 procent).<sup>575</sup> Uit een volkstelling in 2010 bleek dat 70 procent van de kinderen jonger dan vijf jaar in Oost-Timor geen geboorteakte had.<sup>576</sup> Kinderen worden vaak niet geregistreerd door een gebrek aan besef van het belang hiervan en de ontoegankelijkheid van de registratielocaties voor mensen die in meer afgelegen gebieden leven en hun kinderen buiten gezondheidszorginstellingen krijgen. Hoewel geboorteregistratie laag was, is late registratie vrij toegankelijk: alleen een referentie van het dorpshoofd is hiervoor nodig.<sup>577</sup>

**Tuvalu:** in 2007 werd 50 procent van de geboorten in Tuvalu geregistreerd. Het geboorteregistratieniveau is laag door de volgende problemen: een gebrek aan bewustzijn over het belang van registratie; registraties worden niet altijd even snel en nauwkeurig ingevoerd en doorgegeven door lokale autoriteiten; geboorteregistratie is meestal alleen nodig om een paspoort te krijgen en in het buitenland te studeren. Vaak vragen mensen pas op het moment dat ze het echt nodig hebben een geboorteakte aan, en veel mensen zullen het nooit echt nodig hebben. Het feit dat het aanvragen van een geboorteakte geld kost werkt bovendien niet motiverend.<sup>578</sup>

## 40-49%

### Afrika

**Lesotho:** in 2009 werd 45 procent van de geboorten in Lesotho geregistreerd. Het niveau van geboorteregistratie is in Lesotho in landelijke gebieden iets hoger dan in stedelijke gebieden (respectievelijk 46 en 43 procent) door geboorteregistratie campagnes in het verleden die zich specifiek op landelijke gebieden hadden gericht. De meest genoemde reden om de geboorte van kinderen niet te registreren is de reisafstand die afgelegd moet worden naar registratielocaties. Op de tweede plaats staat het feit dat een boete<sup>579</sup> moet worden betaald vanwege late registratie. Ook kunnen problemen veroorzaakt worden door het feit dat veel kinderen thuis worden geboren: geboorten die in het ziekenhuis of een kliniek plaatsvinden worden over het algemeen allemaal geregistreerd. Bij geboorten thuis bestaat die garantie niet: ouders moeten in dat geval zelf initiatief nemen.<sup>580</sup>

**Mozambique:** in 2011 werd gemiddeld 48 procent van de geboorten in Mozambique geregistreerd. Vrouwen kunnen moeilijkheden ondervinden met het registreren van hun kinderen als de vader niet

---

<sup>575</sup> Mogelijk komt dit door de actieve rol die dorpshoofden innemen om geboorteregistratie van hun dorpelingen aan te moedigen. Zie: IRIN, *Timor-Leste making inroads on birth certificates*, 25 september 2012, <http://www.irinnews.org/report/96384/timor-leste-making-inroads-birth-certificates>

<sup>576</sup> Timor-Leste Ministry of Finance, *Our Research, Statistics & Indicators: Census and Statistics*, 2010, zie: <http://www.mof.gov.tl/about-the-ministry/statistics-indicators/statistics-and-census/?lang=en>

<sup>577</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Timor-Leste*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611f811.html>; [http://www.unicef.org/media/media\\_57713.html](http://www.unicef.org/media/media_57713.html) 16 augustus.

<sup>578</sup> UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 104.

<sup>579</sup> Deze boete moet worden betaald als de ouders meer dan één jaar na de geboorte het kind willen registreren. De boete bedraagt 2,50 maloti, ongeveer 0,15 euro. Zie: United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Lesotho*, 13 april 2016.

<sup>580</sup> UNICEF, *The "Rights" Start to Life: A statistical analysis of birth registration*, februari 2005, 26.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Lesotho*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161247e.html>

aanwezig is: hoewel de wet toestaat dat kinderen door slechts één ouder geregistreerd worden, staan meer strikte ambtenaren er soms op dat beide ouders aanwezig zijn, of dat een bewijs van het huwelijk wordt geleverd. Veel mannen in Mozambique werken echter in buitenlandse mijnen, en kunnen daarom niet altijd bij registratie aanwezig zijn.<sup>581</sup>

**Zimbabwe:** in 2010-2011 werd 49 procent van de geboorten in Zimbabwe geregistreerd: 65 procent in de stedelijke gebieden, 43 procent in de landelijke gebieden. In 2012 had slechts 17,7 procent van de kinderen jonger dan twee jaar een geboorteakte. Hoe ouder een kind echter werd, hoe groter de kans dat hij of zij een geboorteakte had: 40,2 procent van de kinderen tussen de twee en vier jaar oud in 2012 had een geboorteakte, en 56 procent van hun geboorten waren geregistreerd. Rijkere kinderen en kinderen met ouders ouder dan twintig hebben meer kans om bij de geboorte geregistreerd te worden. Weeskinderen, kinderen van jonge ouders en kinderen van ongeregistreerde ouders hebben minder kans om bij de geboorte geregistreerd te worden. Een andere kwetsbare groep zijn kinderen wiens ouders overleden of afwezig zijn: als een andere verzorger het kind wil registreren, moet hij of zij aan een hoge documentatieplicht voldoen: het geboorteregister en huwelijksakte van de ouders, familieleden van beide ouders die kunnen getuigen dat deze personen daadwerkelijk de ouders van het kind zijn, en een overlijdensakte als de ouders overleden zijn. Geboorteregistratie is sterk gecentraliseerd, waardoor het moeilijk toegankelijk is voor mensen die in meer afgelegen gebieden<sup>582</sup> leven en zich de kosten van de reis niet kunnen veroorloven. Problemen bij geboorteregistratie kunnen ook ontstaan als een vader weigert het kind te erkennen, of niet mee wil werken aan de registratieprocedure. Vrouwen kunnen zelf hun kind onder hun eigen naam laten registreren, maar velen doen dit niet uit angst voor culturele of traditionele repercussies.<sup>583</sup> Geboorteakten geven toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. Een kwetsbare groep die problemen ondervindt door een gebrek aan geboorteregistratie zijn personen in Zimbabwe die geboren zijn in buurlanden en mogelijk een claim kunnen doen op het staatsburgerschap van deze buurlanden: zij kunnen hun Zimbabwaanse staatsburgerschap hierdoor verliezen, maar kunnen in de praktijk niet echt een claim doen op het staatsburgerschap van het land waar zij zijn geboren, omdat ze niet de juiste documenten hebben om mee aan te tonen dat zij recht zouden hebben op het staatsburgerschap van dit land<sup>584 585</sup>.

## Azië en Oceanië

**Nepal:** in 2011 werd slechts 42 procent van de geboorten in Nepal geregistreerd. In 2014 hadden zo'n 4,6 miljoen Nepalezen geen identiteitsdocumenten. Het niveau van registratie is de laatste jaren gestegen (in sommige gebieden al tot zo'n 70 procent), maar vooral bij gemeenschappen die in landelijke en afgelegen gebieden van het land wonen blijft geboorteregistratie gebrekkig, door een gebrek aan overheidsdiensten en moeilijke toegang tot registratielocaties. Door reiskosten liggen de kosten van het registratieproces vooral voor arme families in deze gebieden te hoog.<sup>586</sup>

---

<sup>581</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Mozambique*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612326.html>; UNICEF, *Birth Registration: A Vital Necessity*, 8 mei 2013, zie: <http://www.unicef.org/mz/en/birth-registration-a-vital-necessity/>

<sup>582</sup> In 2007 was geboorteregistratie vooral in Bindura en Hurungwe ontoegankelijk.

<sup>583</sup> Zoals een *ngozi* (wraakzuchtige geest).

<sup>584</sup> Zie ook: Zimbabwe in de landelijst met oorzaken van staatloosheid voor de regio Afrika.

<sup>585</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Zimbabwe*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611e01c.html>; Justice for Children Trust, *Birth Registration of Children in Zimbabwe*, oktober 2007, 36-38, 40.

<sup>586</sup> Plan International, *Proof of Birth*, 2015, 116.

**Vanuatu:** volgens de laatste cijfers werd 43 procent van de geboorten in Vanuatu geregistreerd. Geboorten worden niet altijd geregistreerd als ze plaatsvonden in een afgelegen dorp of eiland: hier zijn weinig registratielocaties aanwezig omdat decentralisatie naar de provincies, en dan vooral de telecommunicatie tussen de verschillende bureaus, zeer kostbaar is en er niet genoeg getraind personeel is om dit in stand te houden. Geboorteregistratie is in Vanuatu echter geen voorwaarde voor het ontvangen van publieke diensten, waardoor ook later in het leven weinig animo bestaat om te registreren.<sup>587</sup>

**Samoa:** in 2009 werd 48 procent van de geboorten in Samoa geregistreerd. De registratie is toegankelijk, maar het aanvragen van een geboorteakte kan een barrière vormen, omdat hier kosten<sup>588</sup> aan verbonden zijn en niet iedereen zich dit kan veroorloven. Registratie zelf is problematisch, omdat Samoaanse ouders het als niet essentieel zien: kinderen zonder geboorteakte mogen volgens de wet niet naar de basisschool, maar deze wet werd niet streng uitgevoerd. Sommige ouders zullen op het moment dat hun kind naar school ging een geboorteakte hebben aangevraagd, waardoor mogelijk een onjuiste geboortedatum op de akte staat, omdat de ouders de precieze datum na zoveel jaar niet meer weten. Veel katholieke scholen accepteren doopaktes als bewijs van geboortedata.<sup>589</sup>

## MENA

**Mauritanië:** in 2011 werd 59 procent van de geboorten in Mauritanië geregistreerd: 75 procent in de stedelijke gebieden en 49 procent in landelijke gebieden. Het geboorteregistratieproces is ingewikkeld, vooral voor mensen die geen of weinig (identiteits)documenten hebben. Dit is voornamelijk een probleem bij de Afro-Mauritiaanse bevolking en de Haratin. Meer dan 60.000 Afro-Mauritaniërs werden in 1989 gedeporteerd naar Mali en Senegal. De identiteitsdocumenten van deze Afro-Mauritaniërs zijn bij de expulsie vernietigd: zo'n 40 procent van de verbannen Mauritaniërs die terugkeren naar Mauritanië zijn niet in het bezit van identiteitsdocumenten. Door het gebrek aan identiteitsdocumenten van de ouders, kunnen de kinderen van deze Afro-Mauritaniërs geen geboorteakte krijgen. Zonder geboorteregistratie kan het zijn dat een kind zich niet kan inschrijven voor school, niet kan reizen en geen toegang heeft tot gezondheidszorg.<sup>590</sup>

---

<sup>587</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Vanuatu*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611e99.html>; UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 107.

<sup>588</sup> Ongeveer 13,44 euro. Zie: <http://www.sbs.gov.ws/index.php/births/registration-fees>

<sup>589</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Samoa*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612159f.html>; Government of Samoa en UNICEF, *Samoa: A Situational Analysis of Children, Women & Youth*, 2006, 36-37.

<sup>590</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Mauritania*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123a6.html>

## Categorie III: 0 tot 39 procent

### 30-39%

#### Afrika

**Nigeria:** in 2011 werd volgens de MICS van UNICEF 42 procent van de geboorten in Nigeria geregistreerd. Een NDHS uit 2013 constateerde echter dat slechts 30 procent van de geboorten van kinderen jonger dan vijf jaar geregistreerd werd. Geboorteregistratie is in Nigeria niet verplicht, en een gebrek aan geboorteregistratie leidt niet tot een gebrek aan toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, en andere overheidsdiensten. Toch kunnen inwoners van het Bakassi schiereiland problemen ondervinden door hun gebrek aan een geboorteakte, omdat zij, sinds het schiereiland onder de soevereiniteit van Kameroen is komen te staan, deze nodig hebben om bij de overheid van Kameroen een verblijfsvergunning of het Kameroense staatsburgerschap aan te vragen. Hoewel dit feit bij deze personen juist voor motivatie zou kunnen zorgen om alsnog een geboorteakte aan te vragen, kan het langdurige en kostbare proces voor het aanvragen van late registratie<sup>591</sup> hier alsnog een barrière vormen.<sup>592</sup>

**Oeganda:** in 2011 werd 30 procent van de geboorten in Oeganda geregistreerd: 38 procent in stedelijke gebieden en 29 procent in landelijke gebieden. Ouders moeten hun kinderen volgens de wet binnen drie maanden laten registreren, maar een gebrek aan geboorteregistratie leidt over het algemeen niet tot een gebrek aan toegang tot overheidsdiensten. Wel komt het voor dat basisscholen in steden een geboorteakte verplicht stellen voor inschrijving. Oeganda heeft een aantal stappen ondernomen om geboorteregistratie te verbeteren: zo kan registratie tegenwoordig in het ziekenhuis gebeuren, waardoor moeders hun kinderen meteen kunnen registreren. Ook kan hier meteen een geboorteakte worden uitgeprint. In afgelegen dorpen worden mobiele bevolkingsregistratiesystemen van UNICEF en Uganda Telecom ingezet, waardoor mensen bij hun lokale overheidsmedewerkers een geboorte kunnen rapporteren, die de geboorte vervolgens via een mobiele telefoon in de centrale database kan registreren. Er zijn geen cijfers bekend over het huidige niveau van geboorteregistratie in Oeganda.<sup>593</sup>

**Zuid-Soedan:** in 2010 werd 35 procent van de geboorten in Zuid-Soedan geregistreerd. Het gebrek aan geboorteregistratie wordt vooral veroorzaakt door weinig bewustzijn over de verplichting om dit te doen: veel mensen beschouwen registratie als niet noodzakelijk. In Zuid-Soedan is geboorteregistratie in het dagelijks leven ook niet erg belangrijk: overheidsdiensten zijn toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen die niet zijn geregistreerd en geen geboorteakte hebben.<sup>594</sup>

#### Azië en Oceanië

**Afghanistan:** in 2010-2011 werd slechts 37 procent van de geboorten in Afghanistan geregistreerd. 60 procent van de geboorten in stedelijke gebieden werd geregistreerd, tegenover 33 procent in de

---

<sup>591</sup> Zie ook: Nigeria in de landenlijst met oorzaken van staatloosheid voor de regio Afrika.

<sup>592</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Nigeria*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716122a15.html>

<sup>593</sup> Kun Li, *In Uganda, seeking to improve birth registration across Africa*, 16 oktober 2013, zie: [http://www.unicef.org/protection/uganda\\_70674.html](http://www.unicef.org/protection/uganda_70674.html); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Uganda*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611f0e.html>

<sup>594</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - South Sudan*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612089.html>



landelijke gebieden. In 2013 waren 3 miljoen kinderen van vijf jaar en jonger niet geregistreerd, en in 2008 meldde de Afghaanse overheid dat minder dan 1 procent van de bevolking in het bezit was van een geboorteakte. Alleen in Kabul worden alle kinderen, ook kinderen die thuis worden geboren, bij de geboorte geregistreerd. Vooral kinderen die in afgelegen gebieden worden geboren (waar zo'n tachtig procent van de bevolking leeft), worden zelden geregistreerd. Bovendien heeft de overheid door de jarenlange conflicten in het land onvoldoende middelen om een effectief, universeel registratiesysteem op gang te zetten, en wordt de toegang tot de registratielocaties die bestaan bemoeilijkt door de conflicten die zich in het land afspeelden en afspelen. Ook gebrek aan kennis bij de bevolking is een probleem: in 2013 wist slechts ongeveer 6 procent van de moeders van ongeregistreerde kinderen in Afghanistan hoe het registratieproces in zijn werk gaat.<sup>595</sup>

**Angola:** in 2001 werd 36 procent van de geboorten in Angola geregistreerd, in de provincie Huila was in 2016 zelfs slechts één op de tien kinderen bij de geboorte geregistreerd. In 2013 had 69 procent van de kinderen jonger dan vijf in Angola geen geboorteakte. Geboorteregistratie wordt vooral verhinderd door een gebrek aan informatie en een zwakke bureaucratie. Om ook late registratie aan te moedigen, zijn er tot eind 2016 geen kosten verbonden aan late geboorteregistratie (registratie van kinderen jonger dan vijf jaar is altijd gratis). Tussen september 2013 en januari 2014 konden hierdoor 700.000 gratis geboorteakten uitgegeven worden aan kinderen en volwassenen. De kosten van late registratie is binnen 1 jaar na de geboorte 3,75 euro, en na meer dan één jaar 6,24 euro. Iedereen die geboren is op het territorium van de staat, ook staatloze personen en vluchtelingen, heeft toegang tot geboorteregistratie.<sup>596</sup>

**Bangladesh:** in 2011 werd slechts 31 procent van de geboorten in Bangladesh geregistreerd. Het grootste obstakel voor geboorteregistratie in Bangladesh is een gebrek aan besef van het belang hiervan bij de bevolking, waardoor weinig mensen geboorteakten aanvragen. Kinderen die in gezondheidszorginstellingen geboren worden, worden niet altijd automatisch geregistreerd. Daarbij komt dat in 2010 slechts 24 procent van de geboorten werd bijgewoond door gekwalificeerd medisch personeel, waardoor veel nieuwgeborenen onzichtbaar bleven. Vóór 2006 was ongeregistreerd zijn geen probleem in Bangladesh, maar na 2006 werd het tonen van een geboorteakte verplicht in een aantal administratieve procedures, waaronder het verkrijgen van een identiteitskaart, inschrijven voor onderwijs, het registreren van een huwelijk en het verkrijgen van een rijbewijs.<sup>597</sup>

**Pakistan:** na India en Nigeria staat Pakistan op nummer drie van landen met het grootste absolute aantal ongeregistreerde kinderen van vijf jaar en jonger: in totaal ging het om 16 miljoen kinderen in 2013. In Pakistan werd in 2006-2007 slechts 27 procent van de geboorten geregistreerd. Hoewel de overheid beweert dat inmiddels 75 procent van de geboorten in Pakistan wordt geregistreerd, wordt door waarnemers aangenomen dat dit percentage lager ligt. In juli 2015 bracht UNICEF een rapport uit, waarin werd gesteld dat 34 procent van de kinderen jonger dan vijf jaar in Pakistan geregistreerd zijn, en dat daarmee in totaal 10 miljoen kinderen jonger dan vijf nog niet waren geregistreerd.<sup>598</sup>

<sup>595</sup> Soraya Sarhaddi Nelson, *Afghanistan Strives To Register All Newborns*, 2 juli 2008, zie: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=91936836>

<sup>596</sup> Heitor Lourenco, *Explaining the importance of birth registration in Angola*, 4 mei 2015, zie: <https://blogs.unicef.org/blog/explaining-the-importance-of-birth-registration-in-angola/>; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Angola*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612a715.html>

<sup>597</sup> UNICEF, *Birth Registration in Bangladesh*, april 2010, 1-2.

<sup>598</sup> UNICEF, *Progress Report 2013-2015, Results for children in Pakistan: Birth Registration*, juli 2015, 7.



Barrières bestaan zowel aan de kant van de autoriteiten als die van de bevolking: de autoriteiten hebben vaak niet voldoende personeel of geschikte technologie om een volledig registratiesysteem te onderhouden. Ouders zijn zich vaak niet bewust van het belang van geboorteregistratie, een probleem dat versterkt wordt door analfabetisme, armoede en een gebrek aan overheidsdiensten in afgelegen gebieden. Ook de kosten van de registratie en/of de reis naar een registratielocatie kunnen een barrière vormen voor armere gezinnen. Omdat identiteitsdocumenten van de vader en moeder en een huwelijkscertificaat/*Nikah nama*<sup>599</sup> moeten worden overgedragen om een geboorteakte te krijgen, is het voor ongedocumenteerde ouders op hun beurt weer moeilijk om documenten voor hun kinderen te bemachtigen. In Pakistan is het hebben van een geboorteakte niet verplicht voor toegang tot publieke diensten.<sup>600</sup>

## 20-29%

### Afrika

**Guinee-Bissau:** UNICEF schatte in 2013 dat ongeveer 24 procent van de geboorten in Guinee-Bissau werd geregistreerd. Slechts zo'n 58 procent van de geregistreerde kinderen is ook in het bezit van een geboorteakte. Redenen om niet te registreren zijn de hoge kosten van de registratie, de lange afstand die moet worden afgelegd naar een registratielocatie, en een gebrek aan kennis over de werking van de procedure. Ook kan het feit dat kinderen vanwege traditionele geloofsovertuigingen pas laat een naam krijgen ervoor zorgen dat deze kinderen niet meteen of helemaal niet geregistreerd worden.<sup>601</sup>

**Democratische Republiek Congo:** in 2010 werd 28 procent van de geboorten in de Democratische Republiek Congo geregistreerd. Slechts 14 procent van kinderen jonger dan vijf jaar had een geboorteakte. Eind 2015 waren er maar ongeveer vijftig registratielocaties in Congo, wat vrij weinig is voor een bevolking van tien miljoen mensen. Obstakels voor geboorteregistratie zijn een gebrek aan bewustzijn over het belang hiervan, kosten van de geboorteakte, en de afstand tussen de registratielocatie en woongebieden. Na de eerste drie maanden na de geboorte wordt de registratieprocedure ingewikkelder en duur, waardoor veel mensen late registratie niet kunnen veroorloven.<sup>602</sup>

---

<sup>599</sup> Een Islamitisch huwelijkscontract.

<sup>600</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Pakistan*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161227c.html>; Zie voor documentatie-eisen die worden gesteld aan geboorteregistratie: <http://www.pakistanhc.org.nz/services/birthregistration/2012/01/birthregistration/>; UNICEF, *Progress Report 2013-2015, Results for children in Pakistan: Birth Registration*, 8.

<sup>601</sup> Zie voor meer informatie over Guinea-Bissau: [http://www.unicef.org/wcaro/Countries\\_2345.html](http://www.unicef.org/wcaro/Countries_2345.html); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Guinea-Bissau*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161260e.html>

<sup>602</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Democratic Republic of the Congo*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716127a4.html>; Mehdi Meddeb, *Taking the steps for a birth certificate, in the Democratic Republic of Congo*, 30 november 2015, zie: [http://www.unicef.org/infobycountry/drcongo\\_86150.html](http://www.unicef.org/infobycountry/drcongo_86150.html); Bibiane Ambongo, *Field diary: in DRC, youth advocates learn about their right to a legal identity*, 19 maart 2012, zie: [http://www.unicef.org/statistics/drcongo\\_62041.html](http://www.unicef.org/statistics/drcongo_62041.html)

## 10-19%

### Afrika

**Tanzania:** in 2010 was 16 procent van de bevolking bij de geboorte geregistreerd: 44 procent in stedelijke gebieden, 10 procent in landelijke gebieden. In 2011 had 20 procent van de bevolking een geboorteakte. Vaak vormen de kosten die verbonden zijn aan de procedure een barrière voor registratie bij armere families. Geboorteregistratie is gratis, maar een geboorteakte kost 3.500 Tshs (zo'n 2,66 euro). Veel arme families kunnen zich dit bedrag niet veroorloven, waardoor zelfs geregistreeerde kinderen niet altijd een geboorteakte zullen hebben. Een gebrek aan registratie leidt niet automatisch tot een gebrek aan toegang tot publieke diensten.<sup>603</sup>

**Tsjaad:** in 2010 werd 16 procent van de geboorten in Tsjaad geregistreerd: 42 procent in de stedelijke gebieden en 9 procent in de landelijke gebieden. In 2012 bepaalde de overheid dat alle kinderen in Tsjaad, inclusief kinderen van vluchtelingen, in hun geboorteplaats een geboorteakte moeten krijgen. Hiervoor konden kinderen van vluchtelingen, op vluchtelingen uit de Centrale Afrikaanse Republiek na, meestal geen geboorteakte krijgen.<sup>604</sup>

**Zambia:** in 2007 werd 14 procent van de geboorten in Zambia geregistreerd: 28 procent in de stedelijke gebieden en 9 procent in de landelijke gebieden. Twee belangrijke oorzaken van de lage geboorteregistratie zijn de lange afstand die ouders, vooral in landelijke gebieden, moeten afleggen om een registratielocatie te bereiken, en weinig vraag voor registratie door het gebrek aan kennis over het belang van registratie. Een gebrek aan geboorteregistratie leidt niet tot een gebrek aan toegang tot overheidsdiensten.<sup>605</sup>

### MENA

**Jemen:** gemiddeld werd in 2014 17 procent van de geboorten in Jemen geregistreerd. Dit is een afname ten opzichte van het niveau van 22 procent dat in 2006 werd gerapporteerd. In stedelijke gebieden werd 38 procent van de bevolking bij de geboorte geregistreerd, in landelijke gebieden slechts 10 procent. Het lage aantal geboorteregistraties wordt in Jemen vooral veroorzaakt door armoede en een gebrek aan educatie van ouders (vooral moeders), en dus een gebrek aan een besef van het belang van registratie.<sup>606</sup>

## 0-9%

### Afrika

**Ethiopië:** in 2005 werd 7 procent van de geboorten in Ethiopië geregistreerd: 29 procent in de stedelijke gebieden, 5 procent in de landelijke gebieden. Van de geregistreeerde kinderen had meer

---

<sup>603</sup> UNICEF, geboorteregistratie Tanzania, zie: [http://www.unicef.org/tanzania/6908\\_10617.html](http://www.unicef.org/tanzania/6908_10617.html); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Tanzania*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611fc15.html>

<sup>604</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Chad*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716128a9.html>

<sup>605</sup> Betty Chella Nalungwe, UNICEF Supports Government in Reaching Hard-to-Reach with Birth Registration, 2014, zie: [http://www.unicef.org/zambia/protection\\_14859.html](http://www.unicef.org/zambia/protection_14859.html); United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Zambia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611e212.html>

<sup>606</sup> UNICEF, *Yemen Situation Report, Key focus: Birth Registration*, oktober 2014.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Yemen*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571611e4c.html>

dan de helft geen geboorteakte. De meeste kinderen in Ethiopië, vooral buiten de steden, worden thuis geboren. Buiten het ziekenhuis geboren kinderen worden meestal niet geregistreerd. Ethiopië heeft geen officieel geboorteregistratiesysteem met standaardprocedures en geen uitvoerbare wetgeving met betrekking tot geboorteregistratie. Vooral in de stedelijke gebieden worden weleens geboorteakten uitgegeven, zonder dat de ontvanger daarvoor officieel geregistreerd hoeft te zijn. Ethiopië heeft bovendien geen eenvormige nationale identiteitskaart, waardoor in verschillende districten verschillende soorten nationaliteitskaarten kunnen worden verstrekt.<sup>607</sup>

**Liberia:** in 2007 werd 4 procent van de geboorten in Liberia geregistreerd. Na Somalië (waar 3 procent van de geboorten werd geregistreerd) is het niveau van geboorteregistratie in Liberia het slechtste ter wereld. De ebolacrisis heeft de geboorteregistratie in Liberia mogelijk nog verder verslechterd, omdat veel vrouwen hun kinderen in deze periode buiten ziekenhuizen of andere gezondheidszorginstellingen hebben gekregen, en deze kinderen daarom niet automatisch zijn geregistreerd. Tussen januari en mei 2015 werden slechts 700 geboorten geregistreerd, en 12.000 pasgeborenen kregen in deze periode geen geboorteakte.<sup>608</sup>

**Malawi:** volgens de meest recente volkstelling in Malawi in 2008 had 16,6 procent van kinderen jonger dan achttien jaar een geboorteakte. In 2014 was echter slechts 5,6 procent van de geboorten van kinderen jonger dan vijf jaar geregistreerd<sup>609</sup>. In 2012 werd geboorteregistratie verplicht, en in juli 2015 werd in vier ziekenhuizen geboorteregistratie en verstrekking van geboorteakten elektronisch geregeld. Hoe het niveau van geboorteregistratie er inmiddels voor staat is niet bekend. Geboorteregistratie is in Malawi niet nodig voor toegang tot (overheids)diensten. Onvolledige geboortedocumentatie veroorzaakt vooral problemen voor migranten uit Mozambique die al sinds de Mozambikaanse onafhankelijkheid in 1975 in Malawi wonen, en die door hun gebrek aan documentatie hun staatsburgerschap van geen van beide landen kunnen aantonen.<sup>610</sup>

**Somalië:** in 2006 was 3 procent van de geboorten in Somalië geregistreerd. Somalië heeft geen uniform bevolkingsregister in werking. Geboorteregistratie vond plaats in Somaliland, maar ook hier werden veel geboorten niet geregistreerd door een gebrek aan bewustzijn van het belang hiervan, gelimiteerde capaciteiten van het registratiesysteem, en de nomadische levensstijl van een groot deel van de bevolking. Een gebrek aan geboorteregistratie leidt niet tot een gebrek aan toegang tot onderwijs en andere overheidsdiensten.<sup>611</sup>

---

<sup>607</sup> Ethiopia Demographic and Health Survey 2005, 29.; United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Ethiopia*, 13 april 2016, zie:

<http://www.refworld.org/docid/5716126e9.html>; United States Department of State, *2016 Trafficking in Persons Report - Ethiopia*, 30 juni 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/577f9609c.html>

<sup>608</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Liberia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161246c.html>

<sup>609</sup> Zie voor data: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.REG.BRTH.ZS?locations=MW>

<sup>610</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Malawi*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123f15.html>

<sup>611</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716120a8.html>

## Categorie IV: Data Onbekend

### Europa

**Kroatië:** hoe hoog het niveau van geboorteregistratie in Kroatië officieel is, is niet bekend. In elk geval bevinden zich in Kroatië een groep Roma die ontheemd zijn geraakt door het Kosovo conflict, en zich door reis- en/of administratiekosten niet konden veroorloven om terug te keren naar hun plaats van herkomst om de identiteitsdocumenten (waaronder een geboorteakte) bij het bevolkingsregister op te halen. Een aantal van hen zijn bij de geboorte helemaal niet geregistreerd, waardoor late registratie een extra administratieve en financiële barrière voor het verkrijgen van documentatie vormde. Door hun gebrek aan documenten kunnen deze Roma niet hun verblijf registreren, en kunnen zo niet aantonen dat ze in aanmerking komen voor het staatsburgerschap.<sup>612</sup>

**Roemenië:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Roemenië, maar het is zeker dat niet alle geboorten worden geregistreerd. Dit komt vooral omdat ouders de geboorten van een kind niet altijd melden, vaak omdat zij niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten of verblijfspapieren, of omdat het kind in het buitenland is geboren en de ouders daar illegaal verbleven. Dit probleem komt vooral voor in Roma gemeenschappen.<sup>613</sup>

### Afrika

**Eritrea:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Eritrea, maar Eritrea wordt door UNICEF geclassificeerd als een land dat een registratieniveau heeft van minder dan 40 procent.<sup>614</sup> Bijna alle kinderen die in ziekenhuizen worden geboren, worden geregistreerd, maar er zijn problemen met de registratie van kinderen die buiten ziekenhuizen in afgelegen gebieden worden geboren. De eerste drie maanden na de geboorte van een kind, kan het kind geregistreerd worden met alleen een certificaat van het ziekenhuis. Na deze drie maanden moeten ouders echter naar de rechterlijke macht stappen met hun kind en drie getuigen van de geboorte, willen ze het kind registreren. Dit zal een barrière vormen voor registratie, vooral voor kinderen die buiten het ziekenhuis zijn geboren. Bovendien is gemeld dat in sommige gevallen lokale autoriteiten kinderen van ouders, die in het buitenland leven en niet de belasting op in het buitenland verdiend inkomen betalen, weigerden te registreren.<sup>615</sup>

### Azië en Oceanië

**Brunei Darussalam:** er zijn geen data beschikbaar over het percentage geboorten dat in Brunei wordt geregistreerd. Sommige inheemse volkeren<sup>616</sup> in landelijke gebieden zijn bij de geboorte niet geregistreerd, waardoor zij moeilijk toegang hebben tot onderwijs, gezondheidszorg en werk.<sup>617</sup>

**China:** er is weinig met zekerheid te zeggen over het precieze aantal ongeregistreerde personen in China. Personen in China worden geregistreerd in het nationale registratiesysteem van huishouden, de *hukou*. Een volkstelling uit 2010 schatte het aantal mensen zonder officiële documenten op 13

---

<sup>612</sup> UNHCR, *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe*, 18-19.

<sup>613</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Romania*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716121b15.html>

<sup>614</sup> Zie: [http://www.unicef.org/eritrea/protection\\_16763.htm](http://www.unicef.org/eritrea/protection_16763.htm)

<sup>615</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Eritrea*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161270c.html>

<sup>616</sup> Voornamelijk de Dusun en Iban.

<sup>617</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Brunei*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161294c.html>

miljoen. Het gaat hier waarschijnlijk voornamelijk om kinderen die buiten de “één kind politiek” zijn geboren, kinderen van migranten (ook migranten van China’s platteland die naar de steden zijn getrokken), en kinderen van Noord-Koreaanse moeders en Chinese of Chinees-Koreaanse vaders, die hun kinderen niet durven te registreren uit angst dat de identiteit van de Noord-Koreaanse moeder aan het licht komt en dat zij terug wordt gestuurd naar Noord-Korea.<sup>618</sup> De meeste ongeregistreerde kinderen in China zijn meisjes uit de landelijke gebieden.<sup>619</sup>

**Fiji:** hoewel er geen officiële data bekend zijn over het niveau van geboorteregistratie in Fiji, schatte UNICEF in 2005 dat zo’n 70 procent van de geboorten op tijd wordt geregistreerd, 28 procent laat, en twee procent niet. Late of geen geboorte registratie komt in Fiji vooral voor doordat ouders registratie uitstellen totdat een kind echt een geboorteakte nodig heeft en dorpen niet altijd een registratiesysteem hebben, waardoor mensen lange afstanden moeten afleggen naar registratielocaties.<sup>620</sup>

**Maleisië:** er zijn geen data beschikbaar over het percentage geboorten dat in Maleisië wordt geregistreerd. Om een kind te laten registreren, moeten een huwelijksakte en de identiteitskaarten van de ouders worden overgelegd. Een niet-staatsburger moet een paspoort laten zien, wat een probleem kan zijn voor staatloze personen, die over het algemeen niet in het bezit zijn van paspoorten of andere nationaliteitsdocumenten. Bij late registratie moet bewijs worden getoond dat het kind in Maleisië is geboren. Dit maakt geboorteregistratie slecht toegankelijk voor ouders die niet goed gedocumenteerd zijn. Ook worden kinderen van illegale immigranten en asielzoekers door de Maleise autoriteiten niet geregistreerd. Er leven zo’n 80.000 Filipijnse moslim vluchtelingen in Sabah zonder geboortedocumentatie. Ook zullen kinderen van illegale Filipijnse en Indonesische migranten vaak niet in het bezit zijn van een geboorteakte door een gebrek aan kennis over het registratie proces, de hoge kosten van ziekenhuizen voor buitenlanders en de reis naar de registratielocatie, de illegale migratiestatus van de ouders en angst om uitgezet te worden, en een gebrek aan een huwelijkscertificaat van de ouders. Andere risicogroepen zijn zogenaamde “straatkinderen”, of kinderen zonder voogd, en de Bajau Laut, een inheemse semi-nomadische gemeenschap<sup>621 622</sup>.

**Salomonseilanden:** officiële cijfers zijn niet bekend, maar in 2005 schatte UNICEF dat minder dan 15 procent van de bevolking bij de geboorte geregistreerd werd. Dit komt vooral door het feit dat mensen niet op de hoogte zijn van het belang van geboorteregistratie en het daarom achterwegen laten. Dit gebrek aan bewustzijn van het nut van geboorteregistratie is echter ook aanwezig aan de kant van de overheid, waardoor het registratiesysteem slecht functioneert en geboorteregistratie door een gebrek aan registratiefaciliteiten weinig toegankelijk is.<sup>623</sup>

---

<sup>618</sup> Zie China in de landenlijst over de oorzaken van staatloosheid voor de regio Azië.

<sup>619</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - China*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161285c.html>;

<sup>620</sup> UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 89-90.

<sup>621</sup> Zie ook: Maleisië in de landenlijst met oorzaken van staatloosheid voor de regio Azië.

<sup>622</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Malaysia*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716123e15.html>

<sup>623</sup> UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005, 97.

## MENA

**Bahrein:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Bahrein. De autoriteiten van Bahrein registreren geboorten niet meteen: vanaf de geboorte tot de daarop volgende drie maanden worden kinderen geregistreerd door de persoon die (gezondheids)zorg draagt voor de moeder. Drie maanden na de geboorte registreren de autoriteiten de geboorte in het geboorteregister, waarna een officieel geboortecertificaat wordt uitgegeven. Kinderen die voor hun eerste verjaardag niet zijn geregistreerd moeten via gerechtelijk bevel een geboorteakte krijgen. Kinderen buiten het huwelijk krijgen is in Bahrein niet toegestaan, en om een geboorteakte te krijgen moet altijd een huwelijksakte worden overgedragen. Niet alle ziekenhuizen die de registratie regelen zijn hier even streng in, maar dit kan voor moeders met een buitenechtelijk kind een barrière vormen voor de registratie van het kind en de aanvraag van een geboorteakte. Kinderen van Bahreinse mannen die opgesloten zitten in de gevangenis kunnen moeilijkheden ondervinden met het verkrijgen van een geboorteakte, omdat de vader naar een overheidsinstelling toe moet komen om de aanvraag van de geboorteakte te ondertekenen. Dit wordt echter niet door de gevangenis gefaciliteerd.<sup>624</sup>

**Koeweit:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Koeweit. Staatloze kinderen van ongedocumenteerde Bidoon worden soms bij de geboorte niet geregistreerd, door administratieve barrières die het moeilijk maken voor hun ongeregistreerde ouders om de registratieprocedure te doorlopen.<sup>625</sup>

**Libië:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Libië. Sinds 2011 zijn er geen archieven van het bevolkingsregister meer vernietigd of verloren gegaan door conflict. Geboortes moeten binnen tien dagen na de geboorte worden geregistreerd. Registratie is gratis, maar bij een late registratie moet een boete worden betaald. Toerege in Libië zijn vaak niet in het bezit van een geboorteakte. Dit komt deels door het feit dat ze het nut van geboorteregistratie niet inzien, en deels omdat ze door gebrekkige documentatie niet aan alle administratieve voorwaarden<sup>626</sup> voor registratie kunnen voldoen. Hierdoor wordt het probleem overgedragen naar de volgende generatie, die door een gebrek aan documentatie op haar beurt weer moeite zal hebben met geboorteregistratie van haar kinderen. Ook kunnen problemen voorkomen bij de

---

<sup>624</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Bahrain*, 13 April 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/571612a09.html>; Zie: USDOS - US Department of State: *Country Report on Human Rights Practices 2015 - Bahrain*, 13 April 2016, zie: [http://www.ecoi.net/local\\_link/322546/448321\\_en.html](http://www.ecoi.net/local_link/322546/448321_en.html); Het voorbeeld dat hier wordt gebruikt is dat van de vrouw van Sheikh Ali Salman, de secretaris-generaal van al-Wifāq. Ook zouden kinderen van politieke gevangenen wiens nationaliteit was afgenomen problemen ondervinden met het verkrijgen van een geboortecertificaat (zie de United States Department of State “2015 Human Rights Reports: Bahrain”). Het is onduidelijk in hoeverre het verkrijgen van een geboorteakte moeizaam verloopt voor alle kinderen wier vader gevangen zit, of dat dit alleen geldt voor kinderen van politieke gevangenen.

<sup>625</sup> United States Department of State, *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Kuwait*, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/5716124c10.html>

<sup>626</sup> De ouders of voogd moeten in Libië bij de geboorteregistratie een document van het ziekenhuis overhandigen waar het kind is geboren. Als het kind niet in een ziekenhuis is geboren, moet hij of zij die de verantwoordelijkheid draagt voor de gezondheidszorg in de gemeenschap waarin het kind is geboren een verklaring leveren. Ook moet een vaccinatiekaart worden ingeleverd. Verder is informatie over de identiteit van de ouders nodig, die volgens de Libische overheid al bekend is in het Libische registratiesysteem en waarvoor door de ouders geen documenten hoeven te worden geleverd. Toerege zullen echter over het algemeen niet in dit systeem geregistreerd staan, wat een grote barrière kan vormen bij geboorteregistratie. Zie: Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, *Libya: Nationality, Registration and Documents*, 19 december 2014, 14.

registratie van buitenechtelijke kinderen, omdat vrouwen vanwege de stigmatisering van buitenechtelijke geboorten het bestaan van deze kinderen wellicht geheim willen houden. Bovendien kan er onduidelijkheid zijn over hoe het kind precies geregistreerd moet worden, omdat de naam van het kind normaal de afkomst via de vaderlijke lijn weergeeft. Een comité moet in dit geval bepalen welke naam het kind moet krijgen en deze naam bij de gemeente bekend maken, waarna bezwaar tegen de naam kan worden gemaakt. Gebeurt dit niet, dan kan het kind officieel geregistreerd worden.<sup>627</sup>

**Palestijnen** kunnen problemen ondervinden met geboorteregistratie als zij zich na 1948 niet permanent ergens hebben gevestigd, maar zijn gaan dwalen tussen verschillende landen in de regio. Hierbij kan gedacht worden aan Palestijnen die naar Jordanië zijn getrokken in een chaotische periode (bijvoorbeeld, toen Jordanië zich in 1988 terugtrok uit de Westelijke Jordaanoever en haar aanspraak op dit territorium opgaf ten gunste van de PLO) en daar toen geen geboorteakte voor hun kinderen hebben kunnen krijgen, en daarna zijn doorgetrokken naar Syrië. Hoe later na 1948 een Palestijn naar Syrië is getrokken, hoe minder rechten en plichten aan hem of haar zullen zijn verleend door de Syrische overheid, en hoe minder kans op geboorteakten voor zijn of haar kinderen. Rondzwervende Palestijnen kunnen zo telkens op het verkeerde moment op de verkeerde plek zijn geweest en qua registratie tussen wal en schip vallen. Een ander voorbeeld zijn Palestijnen die van Irak, toen het klimaat daar na de val van Saddam Hoessein vijandiger werd, naar Syrië zijn getrokken en daar kinderen hebben gekregen: zij zijn van het ene oorlogsgebied in het ander terecht gekomen, en het is daarom goed mogelijk dat zij geen geboorteakte voor hun kinderen hebben kunnen regelen.

**Saoedi-Arabië:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Saoedi-Arabië. Het is in Saoedi-Arabië moeilijk om aangifte te doen van de geboorte van een kind als de vader onbekend is, of de ouders ongehuwd zijn. Vrouwen kunnen gestraft worden voor het krijgen van kinderen buiten het huwelijk, of lopen risico om slachtoffer te worden van “eerwraak”. De angst voor bestraffing zal veel ongetrouwde vrouwen ervan weerhouden om de geboorte van hun kind te registreren. Kinderen die buiten het huwelijk worden geboren en alleenstaande ouders worden in Saoedi-Arabië ernstig gestigmatiseerd.<sup>628</sup>

**Verenigde Arabische Emiraten:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in de Verenigde Arabische Emiraten. De VAE criminaliseert overspel, waardoor kinderen die voortkomen uit overspelige relaties kwetsbaar zijn voor een gebrek aan geboorteregistratie. Er zijn situaties bekend van ouders die hun kinderen bij de geboorte niet hebben laten registreren en geen toegang hebben gegeven tot onderwijs of gezondheidszorg, uit angst om ontdekt en gestraft te worden.<sup>629</sup>

Door de conflicten in **Syrië** en **Irak** kunnen ook archieven zijn vernietigd, maar dit is momenteel nog moeilijk na te gaan.

---

<sup>627</sup> OCGRSP, *Libya: Nationality, Registration and Documents*, 13-16.

<sup>628</sup> Betsy Fisher, ‘Why Non-Marital Children in the MENA Region Face a Risk of Statelessness’, *Harvard Human Rights Journal Online* (2015).

<sup>629</sup> Idem.

## Amerika

**Dominica:** er zijn geen data beschikbaar over het niveau van geboorteregistratie in Dominica. Wel is bekend dat in 2013 zo'n 2.516 personen, voornamelijk mannen, in Dominica niet of onvolledig<sup>630</sup> geregistreerd waren. Het hebben van een geboorteakte is belangrijk voor het verkrijgen van een paspoort en verzekeringspas en toegang krijgen tot onderwijs. Sinds 2011 is er in Dominica een campagne gaande die ervoor moet zorgen dat iedereen wordt geregistreerd. Kinderen kunnen gratis geregistreerd worden. Een gebrek aan registratie ontstaat vooral door ouders die het nut er niet van inzien, omdat ze vaak ook met een doopakte hun kind in kunnen schrijven voor onderwijs. Verder registreren illegale migranten hun kinderen niet, uit angst om aandacht te vestigen op hun illegale status en het land uitgezet te worden.<sup>631</sup>

**El Salvador:** de United States Department of State rapporteerde in 2015 dat veel geboorten in El Salvador niet worden geregistreerd, maar precieze data hierover zijn niet beschikbaar<sup>632</sup>. Volgens een onderzoek van FESAL uit 2008 werd gemiddeld 99 procent van de geboorten in El Salvador geregistreerd.

## Overige landen

Over een aantal landen is geen data en ook geen verdere informatie over het wie en waarom van eventuele gebrekkige geboorteregistratie bekend. Het gaat om: Antigua en Barbuda, de Bahama's, Barbados, Cook Islands, Grenada, Micronesia, Niue, Oman, Palau, Papoea-Nieuw-Guinea, Qatar, Zuid-Korea, Saint Kitts, Saint Vincent en de Grenadines, Singapore, en Turkmenistan.

---

<sup>630</sup> Omdat bijvoorbeeld het naam van het kind, de namen van de ouders, de geboortedatum en/of de geboorteplaats niet in het systeem vermeld zijn.

<sup>631</sup> Dominica News Online, *Gov't tackles non-registration of children*, 23 januari 2013, zie:

<http://dominicanewsonline.com/news/homepage/news/business/govt-tackles-non-registration-of-children/>

<sup>632</sup> United States Department of State, 2015 Country Reports on Human Rights Practices - El Salvador, 13 april 2016, zie: <http://www.refworld.org/docid/57161272c.html>; UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)



## Conclusies

In dit verslag is een overzicht gegeven van oorzaken van staatloosheid wereldwijd en de personen en groepen die staatloos zijn of risico lopen op staatloosheid. Verder is specifiek informatie verzameld over het niveau van geboorteregistratie wereldwijd, waaruit is gebleken waar en waarom geboorteregistratie gebrekkig, onvolledig of ontbrekend is. Uit de informatie in dit verslag kunnen een aantal conclusies getrokken worden.

Ten eerste is staatloosheid regelmatig verbonden aan een gebrek aan identiteitsdocumenten, waaronder geboorteakten. Voor personen bij wie door middel van de vaststellingsprocedure staatloosheid is vastgesteld, en die uit een land komen met onvolledige geboorteregistratie (categorie II en III) of tot een risicogroep (waaronder Roma in Europa en nomaden in het Midden-Oosten en Afrika) behoren, zal het moeilijk zijn om bij de naturalisatie een geboorteakte te overleggen. Willen we het probleem van staatloosheid in Nederland oplossen, dan zou het wenselijk zijn om in ieder geval voor deze groepen de plicht om bij de naturalisatie een geboorteakte te overleggen kwijt te schelden.

Verder zou gekeken kunnen worden naar welke documenten deze staatloze personen wel zouden kunnen hebben: uit de informatie in de landenlijsten is in een aantal gevallen gebleken dat staatloze personen in het bezit zijn van speciale documenten. Zo hebben gedocumenteerde Bidoon in Koeweit een green card of een “Alien Reporting Card”, zijn staatloze personen in Brunei vaak in het bezit van een “certificate of identity (COI)”, hebben een aantal Filipijnse migranten een IMM13 “vluchtelingen” pas, en gebruiken inwoners van de Democratische Republiek Congo stemkaarten als identiteitsbewijzen. Ook zouden staatloze personen in het bezit kunnen zijn van doopakten of schooldiploma’s (indien zij ondanks hun staatloosheid toegang tot (basis)onderwijs hebben gehad). Verder onderzoek is nodig om een volledig overzicht te krijgen van de alternatieve documenten die staatloze personen uit bepaalde landen zouden kunnen hebben, en aan de hand daarvan te bepalen welke documenten mogelijk bij de naturalisatieprocedure gebruikt kunnen worden om de identiteit mee aan te tonen.

Ten tweede is gebleken dat zowel staatloosheid als onvolledige geboorteregistratie problemen zijn die verbonden zijn aan etniciteit, ras, gender, en vooral ook klasse. Staatloosheid komt voornamelijk voor bij economisch en sociaal gemarginaliseerde groepen in de samenleving, en is tegelijkertijd ook de oorzaak van economische en sociale marginalisatie: zo bemoeilijkt staatloosheid de toegang tot (hoger) onderwijs, gezondheidszorg en de arbeidsmarkt. Hetzelfde geldt voor geboorteregistratie: het geboorteregistratieniveau is wereldwijd het laagst onder het armste deel van de bevolking. Geboorteregistratie blijft vaak uit omdat families de kosten die verbonden zijn aan de registratie, de geboorteakte en de reis naar de registratielocatie zich niet kunnen veroorloven. Vervolgens hebben personen zonder geboorteakte in veel landen weer moeilijk toegang tot (hoger) onderwijs, gezondheidszorg en de arbeidsmarkt, wat op zijn beurt weer leidt tot armoede. Met oog op het doel om het staatloosheidprobleem in Nederland op te lossen, zou het nuttig zijn om met dit klasseprobleem rekening te houden bij de kosten van het naturalisatieverzoek van staatloze personen. Momenteel zijn de kosten van een naturalisatieverzoek voor staatloze personen en personen met een verblijfsvergunning al lager dan een standaard naturalisatieverzoek: standaard kost een enkelvoudig naturalisatieverzoek 840 euro, voor staatloze personen is dit 625 euro. Dit bedrag kan echter nog steeds een barrière vormen voor de naturalisatie van staatloze personen die, bijvoorbeeld, geen geboorteakte hebben omdat ze niet de financiële middelen hadden om te betalen voor de registratie. Willen we iedere staatloze persoon aan een nationaliteit helpen, dan

moet per individueel geval gekeken worden of het wenselijk is om de kosten van de procedure kwijt te schelden.

Een laatste conclusie die uit de informatie in de landenlijsten voor staatloosheid en geboorteregistratie kan worden getrokken, is dat een gebrek aan kennis over registratieprocedures (zowel voor staatsburgerschap als geboorteregistratie) regelmatig aan de basis van deze problemen ligt. Het is mogelijk dat personen die geen staatsburgerschap of geboorteakte hebben weten te verkrijgen omdat ze niet bekend waren met de werking van de procedure, of moeite hadden deze te begrijpen, ook moeite kunnen hebben met het op gang zetten van een naturalisatieprocedure in Nederland. Het kan daarom nuttig zijn om personen wier staatloosheid door de vaststellingsprocedure van staatloosheid is bevestigd en bij wie is vastgesteld dat zij geen geboorteakte kunnen overleggen, verdere hulp en begeleiding aan te bieden bij het doorlopen van de naturalisatieprocedure.

## Bibliografie

### Boeken, artikelen en rapporten

Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ), *Geen land te bekennen: een advies over de verdragsrechtelijke bescherming van staatlozen in Nederland*, december 2013

Aiena, Caterina, *Stripping of Nationality as a Weapon of Political Suppression: The cases of Bahrain, United Kingdom, United Arab Emirates and Kuwait*, oktober 2014

Allerton, Catherine, 'Statelessness and the lives of children of migrants in Sabah, East Malaysia', *Tilburg Law Review: Journal of International and European Law* 19:1-2 (2014)

Amnesty International, *Bahrain: Alarming spike in expulsion of citizens arbitrarily stripped of their nationality*, 7 Maart 2016

Amnesty International, *Dominican Republic: 'Without papers, I am no one': Stateless people in the Dominican Republic*, 19 november

Asencio, Karen Mercado, *The Under-Registration of Births in Mexico: Consequences for Children, Adults, and Migrants*, 12 april 2012

Asia Pacific Refugee Rights Network, *The vulnerability of Bajau Laut (Sama Dilaut) children in Sabah, Malaysia*, maart 2015

Bah, Sulaiman, 'The Iraqi civil registration system and the test of political upheaval', *Canadian Studies in Population* 41:1-2 (2014)

Brubaker, W. Rogers, 'Citizenship Struggles in Soviet Successor States', *The International Migration Review* 26:2 (1992)

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Botswana: Birth certificates, national identity cards, electronic passports, and driver's licenses and the names of the agencies that issue them*, 5 April 2012

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Côte d'Ivoire: Identity documents, specifically the national identity card, birth certificate and certificate of nationality; the process for obtaining each of those identity documents and the information that appears on each of them*, 27 May 2005

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Guinea: The Guinean act and/or certificate of birth, the issuing authority, when the act and/or certificate is issued, the information it contains, and the reasons for issuance; whether a seal is affixed on the act and/or certificate of birth; a copy of the Guinean act and/or certificate of birth (Augustus 2005)*, 30 Augustus 2005

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Haiti: The availability of official documents since the 12 January 2010 earthquake, including the possibility of obtaining fraudulent identification documents; whether the authorities can issue documents such as birth and death certificates, police reports, medical reports and driver's licences*, 8 Juni 2015

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Sierra Leone: Birth certificates and national identity cards, including requirements and procedures, appearance and security features; document issued to replace a missing birth certificate; circumstances in which a Certified True Copy BC/99 is issued; prevalence of fraudulent copies of these documents; whether the government has ever suspended the issuance of birth certificates or other identity documents*, 19 October 2015

Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *South Africa: Information on the immigration status of a minor who was born in South Africa to foreign parents who are officially recognized as refugees (2007-April 2015)*, 1 Juni 2015

Cahn, Claude, 'Minorities, citizenship and statelessness in Europe', *European Journal of Migration and Law* 14 (2012)

Calabrò, Alannah, 'Registering the Births of Indigenous Australians: Has New South Wales Got IT Right?', *University of New South Wales Law Journal* 31 (2013)

Center for Migration Studies (CMS), *The Stateless Rohingya in Thailand*, ongedateerd

Clifton, J., G. Acciaioli, H. Brunt, W.H. Dressler, M. Fabinyi, S. Singh, 'Statelessness and Conservation. Exploring the Implication of an International Governance Agenda', *Tilburg Law Review* 19:1-2 (2014)

Corley, Felix, *Azerbaijan: Will Christian children now get birth certificates?*, 10 januari 2005

Council of Europe: Parliamentary Assembly, *Documents: working papers, 2004 ordinary session (second part)*, 26-30 april 2004

Danish Immigration Service, *Rohingya refugees in Bangladesh and Thailand*, May 2011

The DHS Program, *Guyana Demographic and Health Survey*, 2009

The DHS Program, *Multiple Indicator Cluster Survey Ghana*, 2011

DLA Piper, *Birth Registration, A Comparative Report Prepared for UNICEF*, november 2015

Downes-Thomas, Begay, "Progress for Children": Simple measures produce a rise in Gambian birth registration, 2007

Duryea, Suzanne, Analía Olgiati, en Leslie F. Stone, *The Under-Registration of Births in Latin America*, januari 2006

European Network on Statelessness, *Ending Childhood Statelessness: A Study on Albania*, juni 2015

Fagnäs, Sonja en Joyce Odame, 'Birth registration and access to health care: an assessment of Ghana's campaign success', *Bull World Health Organ* 91:6 (2013)

Fisher, Betsy, 'Why Non-Marital Children in the MENA Region Face a Risk of Statelessness', *Harvard Human Rights Journal Online* (2015)

Frah, Ehab Ahmed Mohamed, 'Reasons for low birth registration in Sudan', *Journal of African Studies and Development* 7:3 (2015)

Gabbay, Shaul M., 'The Status of Palestinians in Jordan', *Political Sciences & Public Affairs* 2:1 (2014)

Gandhara, *Afghanistan's Marginalized Minority Fights Stateless Status*, 29 juni 2015

General Assembly, *Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination*, 2011

George, Jessica P., *Statelessness and Nationality in South Africa* (2013)

Government of Samoa en UNICEF, *Samoa: A Situational Analysis of Children, Women & Youth*, 2006

Hart, Betty de, *Een tweede paspoort: Dubbele nationaliteit in de Verenigde Staten, Duitsland en Nederland* (Amsterdam 2012)

Hourani, Guita, *The 1994 Naturalisation Decree*, ongedateerd

Human Rights Watch, *Prisoners of the Past. Kuwaiti Bidoon and the Burden of Statelessness*, Juni 2011

Human Rights Watch, *Stateless Again. Palestinian-origin Jordanians deprived of their nationality*, 2010

Human Rights Watch, *Stateless Refugee Children from Bhutan living in Nepal*, 14 februari 2007

IHRDA, *3½ years later, Mauritanian refugees still await restoration of citizenship, reparation*, Juni 2011

Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *Joint Submission to the Human Rights Council at the 25th Session of the Universal Periodic Review: Sudan*, 21 september 2015

Institute on Statelessness and Inclusion (ISI), *The World's Stateless*, 2014

IOM Dakar, *Migration in Côte d'Ivoire: 2009 national profile*, 2009

Justice for Children Trust, *Birth Registration of Children in Zimbabwe*, oktober 2007

Justitia et Pax, *Tussen Wal en Schip: Staatloze Roma in Nederland*, oktober 2012

JRS, *Statelessness in Cambodia*, juni 2013

Komai, Chie en Fumie Azukizawa, *Stateless persons from Thailand in Japan*, 2009

KORA, *Fighting statelessness in Benin: birth certificates are distributed in the disputed area of Kourou-Koualou*, 26 februari 2016

Kurtsikidze, Maya, *Leaving no child behind: Birth registration campaign in Kvemo Karli, Georgia*, 2008

Lourenço, Marina, 'Denationalisation and the politics of citizenship in Zimbabwe', *European Network on Statelessness*, 15 oktober 2012

Manby, Bronwen, *Citizenship and Statelessness in Africa: The law and politics of belonging* (Oisterwijk 2014)

Manby, Bronwen, *Citizenship Law in Africa*, 2016

Manby, Bronwen, 'How will the UNHCR's statelessness campaign affect Africa?', *African Arguments*, 12 november 2014

Manby, Bronwen, *Statelessness in Southern Africa*, 2011

Manby, Bronwen, *Struggles for Citizenship in Africa*, Zed Books, 2009

Manby, Bronwen, 'Who Belongs? Statelessness and Nationality in West Africa', *Migration Policy Institute*, 7 april 2016

Matjila, Judy, *Nambibia launches pilot project for birth registration*, 31 oktober 2008

Melle, Bram van, 'Surinaams, Nederlands - of geen van beide', A&MR 5-6 (2013)

Ministry of Health and Population, *Egypt Demographic and Health Survey 2014*, september 2014

Ministry of Home Affairs and Immigration Namibia, *Assessment Report on Barriers to Birth Registration: Khomas and Omaheke Region*, 2010

Mock, S., A. Obeidi, en J. Zeleznikow, 'A Brief Outline of the Israel-Palestinian Conflict', *Group Decision and Negotiation* 23:6 (2014)

New Mandala, *Brunei's stateless left in a state of confusion*, 8 april 2016

Norway: Landinfo - Country of Origin Information Centre, *Kyrgyzstan: Passports and ID documents*, 20 februari 2013

Norwegian Refugee Council (NRC), *Birth Registration Update: the challenges of birth registration in Lebanon for refugees from Syria*, 15 januari 2015

OCHA, Côte d'Ivoire: *Registering births, restoring education*, 31 oktober 2013

Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, *Libya: Nationality, Registration and Documents*, 19 december 2014

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Access to civil registration in Kosovo*, 23 juli 2012

OSCE/ODIHR, *Expert seminar on access to identification and civil registration documents by Roma in Ukraine*, 19-20 november 2015

Plan International, *Proof of Birth*, 2015

Refugee Council of Australia, *Statelessness in Australia*, 6 augustus 2015

Refugees International, *Nationality Rights for All: A Progress Report and Global Survey on Statelessness*, 11 maart 2009

Reine, Inga, 'Protection of stateless persons in Latvia', *Seminar on Prevention of Statelessness and Protection of Stateless Persons within the European Union*, 26 juni 2007

Right Now, *Being „without“ – Who are the Bidoon of Kuwait?*, 9 juli 2012

Sanderson, Mike, 'Statelessness and Mass Expulsion in Sudan: A Reassessment of the International Law', *Northwestern Journal of International Human Rights* 12:1 (2014)

Milena Isakovic Suni, *Comparing Approaches to Combating Statelessness in Albania and Serbia*, ongedateerd

Tilburg University - Statelessness Programme, *The Stateless Tebu of Libya?*, May 2013

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Access to Civil Documentation and Registration in South Eastern Europe: Progress and Remaining Challenges since the 2011 Zagreb Declaration*, 11 november 2013

UNHCR, *A Place to Call Home, The Situation of Stateless Persons in the Kyrgyz Republic: Findings of Surveys Commissioned by the UNHCR*, 2009

UNHCR, *Background Note on Gender Equality, Nationality Laws and Statelessness 2016*, 8 maart 2016

UNHCR, *Country of Origin Information Iraq*, 3 oktober 2005

UNHCR, *Good Practices Paper - Action 1: Resolving Existing Major Situations of Statelessness*, 23 februari 2015

UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, 20 Juni 2016

UNHCR, *Mapping Statelessness in Belgium – Summary report*, 2012

UNHCR, *Mapping Statelessness in Finland*, november 2014

UNHCR, *Nationality Laws of the Former Soviet Republics*, 1 juli 1993

UNHCR, *Questions of Nationality and Statelessness in Armenia*, maart 2013

UNHCR, *Report on Statelessness in South Eastern Europe*, september 2011

UNHCR, *Resettlement of Bhutanese refugees surpasses 100.000 mark*, 19 november 2015

UNHCR, *Statelessness in Central Asia*, mei 2011

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Azerbaijan*, oktober 2012

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: Georgia*, januari 2015

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: State of Kuwait*, juni 2014

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Madagascar*, maart 2014

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: Malawi*, September 2014

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Pakistan*, April 2012

UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report- Universal Periodic Review: Syria*, mei 2011

UNHCR, *UNHCR's Commentary on the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan "On Nationality of the Republic of Tajikistan"*, mei 2016

UNHCR, *UNHCR & IOM - Nationality, Migration and Statelessness in West Africa*, juni 2015

UNHCR en HIAS, *The Problem of Statelessness in Ukraine and the Ways of Addressing It*, 2014

UN Human Rights Council, *Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar*, 20 Juni 2016

UNHCR, Regional Bureau for Europe, *Citizenship and Prevention of Statelessness Linked to the Disintegration of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia*, European Series 3:1 (1997)

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), *Stateless Afghans*, 26 april 2009

United Kingdom: Home Office, *Country Information and Guidance: Kuwaiti Bidoon*, 3 Februari 2014

United Nations Children's Fund (UNICEF), *A Passport to Protection: A Guide to Birth Registration Programming*, december 2013

United Nations Children's Fund (UNICEF), *Annual Report 2014 Nicaragua*, 2014

UNICEF, *Birth Registration and Armed Conflict*, 2007

UNICEF, *Birth Registration in Bangladesh*, april 2010

UNICEF, *Birth Registration Right from the Start*, maart 2002

UNICEF, *Central African Republic: Birth registration and human rights among Aka pygmy populations*, 2008

UNICEF, *Children and UNICEF: Madagascar*, augustus 2011

UNICEF Cote d'Ivoire, *Getting children registered at birth*, februari 2007

UNICEF, *Every Child's Birth Right: Inequities and Trends in Birth Registration* (2013)

UNICEF, *Progress Report 2013-2015, Results for children in Pakistan: Birth Registration*, juli 2015

UNICEF, *Regional Workshop on Enhancing Birth Registration: Fiji, Kiribati, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en Oost-Timor*, 2005

UNICEF, *Registrame hazme visible*, 2011

UNICEF, *The "Rights" Start to Life: A statistical analysis of birth registration*, februari 2005

UNICEF, *Vital Statistics Myanmar: World Statistics Day*, 20 oktober 2015

UNICEF, *Yemen Situation Report, Key focus: Birth Registration*, oktober 2014

UNICEF Cambodia Issue Brief, *Birth Registration: For Every Child the Fundamental Right to an Identity*, ongedateerd

United States Department of State, *2016 Trafficking in Persons Report - Ethiopia*, 30 juni 2016

United States Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices – 2015*

USDOS - US Department of State: *Country Report on Human Rights Practices 2015 - United Arab Emirates*, 13 april 2016

Waas, Laura van, *A Comparative Analysis of Nationality Laws in the MENA Region*, 9 september

Waas, Laura van, 'Nederland: microkosmos voor de actuele staatloosheidsproblematiek', *Asiel & Migrantenrecht* (2013)

Waas, Laura van, *The situation of stateless persons in the Middle East and North Africa*, oktober 2010

Warnke, Adam M., 'Vagabonds, Tinkers, and Travelers: Statelessness Among East European Roma', *Indiana Journal of Global Legal Studies* 7:1, artikel 13 (1999)

Weiss, Adam, *Roma in Serbia still denied birth certificates – ENS members take legal action to challenge register offices' unlimited power*, 7 maart 2016

White, Paul, *Reducing de facto statelessness in Nepal*, 6 april 2009

Yoon, Lina, *Stateless children: North Korean refugees in China*, 4 september 2009

Zorn, Jelka, 'Citizenship practices of non-citizens in Slovenia: "you cannot fight the system alone"', *Citizenship Studies* 17:6-7 (2013)

## Casus

*John K. Modise v. Botswana*, Comm. No. 97/93, African Commission on Human and Peoples' Rights, 6 November 2000



## Websites

Data UNICEF geboorteregistratie: <http://data.unicef.org/child-protection/birth-registration.html>

Data UNRWA: [http://www.unrwa.org/sites/default/files/unrwa\\_in\\_figures\\_2015.pdf](http://www.unrwa.org/sites/default/files/unrwa_in_figures_2015.pdf)

EUDO Citizenship Databases: <http://eudo-citizenship.eu/databases/>

IRIN news, *Stateless in the Sahel*, 18 juni 2015

Malawi nationaliteitswetgeving: <http://www.immigration.gov.mw/images/the-citizenship-act.pdf>

Nationality Rights for All: <http://www.nationalityforall.org>

Reset DOC, *Palestinian refugees stuck between naturalization and right of return*, 11 maart 2013

Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/>

Syrië en Irak: [http://www.ecoi.net/atlas\\_syria\\_iraq.pdf](http://www.ecoi.net/atlas_syria_iraq.pdf)

UNHCR Burundi overview: <http://www.unhcr.org/528a0a1eb.pdf>

UNRWA in figures: <http://www.unrwa.org/resources/about-unrwa/unrwa-figures-2015>

## Media

Al Jazeera, *Bhutan's Forgotten People*, 20 mei 2014

Ambongo, Bibiane, *Field diary: in DRC, youth advocates learn about their right to a legal identity*, 19 maart 2012

Child Line, *Children's Issues: Birth Registration*, ongedateerd

Dennehy, John, *A State Within a State: Tibetans in Nepal*, 22 juli 2016

Dutch Turks Redactie, *Dit zijn de voorwaarden voor het afkopen van de Turkse dienstplicht*, 6 januari 2016

Eurasianet, *Kyrgyzstan and Uzbekistan: Stateless "Border Brides" Caught in Between*, 17 februari 2012

Ghosh, Palash, *Uganda: The Legacy of Idi Amin's Expulsion of Asians in 1972*, 13 maart 2012

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Libyan minority rights at a crossroads*, 24 May 2012

IRIN, *Palestinians from East Jerusalem seek safety in Israeli citizenship*, 30 May 2013

IRIN, *Texting for birth certificates*, 9 augustus 2012

IRIN, *Timor-Leste making inroads on birth certificates*, 25 september 2012

Izwan, M.D., *Najib debunks 300.000 stateless Indian claim, says only 9.000*, 12 december 2012

Li, Kun, *In Uganda, seeking to improve birth registration across Africa*, 16 oktober 2013

Linda Dorigo Photographer, *Stateless of Lebanon*, ongedateerd

Lourenco, Heitor, *Explaining the importance of birth registration in Angola*, 4 mei 2015

Meddeb, Mehdi, *Taking the steps for a birth certificate, in the Democratic Republic of Congo*, 30 november 2015

Nelson, Soraya Sarhaddi, *Afghanistan Strives To Register All Newborns*, 2 juli 2008

OHCHR news, *A name, a nationality, an identity: Registering Indigenous Peoples in Panama*, 13 oktober 2015

OHCHR news, *Committee on the Rights of the Child examines reports of Kyrgyzstan*, 28 mei 2014

Radio Free Asia, *Korean children left in China*, 12 februari 2010

Radio Tamazuj, *South Sudanese receive ID cards to prove citizenship*, 7 februari 2016

Rupal Rajani, *Ugandan Asians: Life 40 years on*, 6 augustus 2012

Reuters, *One in five Indigenous children born in Western Australia has no birth certificate: study*, 4 juli 2016

Rijken, Kemal, *Roma in het gareel*, 28 december 2009

Toledo, Elena, *Mexico Will Issue Birth Certificates to Illegal Immigrant in United States*, 6 mei 2016

UNECA, *Status of Civil Registration and Vital Statistics in the Republic of the Gambia*, ongedateerd

UNICEF, *Birth Registration: A Vital Necessity*, 8 mei 2013

UNICEF, *Indonesia: Overview – Birth Registration for all*, ongedateerd

UNICEF, *The State of the World's Children 2015: Executive Summary*, november 2014

UNICEF real lives, *Birth registration: Did I count?*, ongedateerd

UNICEF stories, *Mobile Birth Registration Initiative Addresses Challenges in the Okavango Area*, ongedateerd

UNHCR stories, *Abidjan conference brings hope for stateless people in West Africa*, 17 februari 2015

UNHCR news, *Reducing statelessness in Côte d'Ivoire one case at a time*, 25 februari 2016

UNHCR news, *Statelessness: UNHCR helps indigenous people without frontiers in Central America*, 7 mei 2015

UNHCR news, *Statelessness: Young Georgian mother breaks a cycle of suffering*, 8 mei 2015

UNHCR news, *Step by Step, Kosovo Refugee Rebuilds Life in Montenegro*, 23 juli 2014

Open Society Foundations, *Azerbaijan Challenged Over Deprivation of Citizenship*, 13 januari 2016